



ВЛАДА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

**Одговори на дополнителните прашања за
Економски критериуми и поглавјата од Acquis**

Мај, 2005

II Економски критериуми	3
01. Слободно движење на стоки	7
02. Слободно движење на лица	9
1. Взаемно признавање на стручни квалификации	9
2. Административен капацитет за слободно движење на работници:	18
03. Слободно движење на услуги	20
Слобода на основање и слобода на давање услуги:	20
Финансиски услуги	30
04. Слободно движење на капитал	31
05. Право на трговски друштва	34
06. Конкуренција	43
07. Земјоделство	44
ИАКС	44
Трговски механизми	44
Квалитативна политика	46
Органско производство	50
Житарици	50
Маслодајни семиња	54
Добиточна храна	58
ШЕЌЕР	59
Овошје и зеленчук	65
ВИНО	65
ТУТУН	71
ХМЕЉ	76
МЛЕКО И МЛЕЧНИ ПРОДУКТИ	76
08. Рибарство	96
09. Транспорт	97
13. Социјална политика и вработување	98
Агенција за вработување	98
Средства и ИТ:	104
Имплементација на програми (рамка, одговорни тела, финансирање, мониторинг):	105
Еднаков третман на жените и мажите:	107
Посебни потреби:	108
Јавно здравство:	111
19. Телекомуникации и информатичка технологија	118
20. Култура и аудио-визуелна политика	119
21. Регионална политика и координација на структурни инструменти	144
24. Соработка на полето на правда и внатрешни работи	165
Правосуден систем	165
Човекови права/основни права	173
Граѓански права	183
Малцински права и заштита на малцинства	183
Надворешни граници	184
ВИЗИ	186
Миграција	190
Азил	195
Полиција	202
Тероризам:	205
Судска соработка во граѓански и кривични предмети	209
26. Надворешни односи	210
1. Извозни кредити	210
2 Текстил:	211
3 Просечни царински стапки:	211
27. Заедничка надворешна и безбедносна политика	213

II Економски критериуми

Дообјаснување:

Објаснувањето на некои табели (на пр. Табела I б од Поглавјето Економски критериуми на страна 9) е невозможно, бидејќи описот на натписите е нецелосен. На пример, во некои табели, некои показатели се поделени во повеќе категории. (На пр. Во Табела I б на страна 9 “Додадена вредностна според вид на капитал“.) Во случајот, единствено се дадени подкатегиите (“капитал од вид 1“) без да се каже што означуваат видовите наведени како 1,2, 3. Според тоа, ве молиме да ни доставите кратка листа во која точно ќе се наведат подвидовите на соодветните табели.

The following list is consisted of codes for:

1. Clarification by NACE Section;
2. Sections and Subsections classification,
3. Type of capital; and
4. Type of ownership.

Classification by NACE Section:	
A	Agriculture, hunting and forestry
B	Fishing
C	Mining and quarrying
D	Manufacturing
E	Electricity, gas and water supply
F	Construction
G	Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles, motorcycles and personal and household goods
H	Hotels and restaurants
I	Transport, storage and communication
J	Financial intermediation
K	Real estate, renting and business activities
L	Public administration and defense; compulsory social security
M	Education
N	Health and social work
O	Other community, social and personal service activities
P	Private households with employed persons
Q	Extra-territorial organizations and bodies

Sections and Subsections classification:	
S.11	Non-financial corporations
S.11001	Public non-financial corporations
S.11002	National private non-financial corporations
S.11003	Foreign control non-financial corporations
S.12	Financial corporations
S.121	Central Bank

S.122 Other monetary financial institution
S.12301 Public other financial intermediaries, except insurance corporations and pension funds
S.124 Financial auxiliaries
S.125 Insurance corporations and pension funds
S.13 General government
S.1311 Central government
S.1313 Local government
S.1314 Social security funds
S.14 Households
S.15 Non-profit institutions serving households

Type of capital:
1. Domestic
2. Foreign
3. Mixed

Type of ownership:
1. Public
2. Private
3. Cooperative
4. Mixed
5. State
9. Firms with no regulated status

Source : State Statistical Office

We would like to draw your attention to the fact that when one looks at the Tables in Chapter II, Section III. Structural Indicators, Question 1b), one should note that the amounts written under code 0 should be considered as part of code 1 in Type of capital and Type of ownership.

2. Прашање 15: Јавен сектор:

Колку изнесува делот, во смисла на Бруто Додадена Вредност, на јавниот сектор (јавна администрација, државни претпријатија...) во Вкупната Додадена Вредност на македонската економија?

Прикажаните податоци во Табела 1. се однесуваат на учеството на Јавниот сектор во Вкупната додадена вредност во македонската економија.

Последните достапни податоци се однесуваат за 2003 година. При интерпретација на истите, може да се види следнава состојба:

- учеството на додадената вредност на јавните нефинансиски претпријатија во додадената вредност во секторот нефинансиски претпријатија во 2003 година изнесува 15.5% ;
- учеството на додадената вредност на јавните нефинансиски претпријатија во вкупно додадената вредност во 2003 година изнесува 8.4% ;

3. учеството на додадената вредност на централната влада во додадената вредност во секторот држава во 2003 година изнесува 71.0% ;
4. учеството на додадената вредност на централната влада во вкупно додадената вредност во 2003 година изнесува 12.1% .

Табела 1.

The share, in terms of Gross Value Added, of the public sector (public administration, state public enterprises) in the total Value Added of the Macedonian economy									
In million denars							In current prices		
Institutional Sector		Sub-sector	Description	Value added at basic prices, 2001	Value added at basic prices, 2002	Value added at basic prices, 2003	Distribution (%)		
							2001	2002	2003*
S.11	Non - financial corporations	S.11001	Public non - financial corporations	16535	15765	18088	8,5	7,9	8,4
		S.11002	National private non-financial corporations	76927	77508	86425	39,4	39,0	40,2
		S.11003	Foreign controll non-financial corporations	19875	17543	12366	10,2	8,8	5,8
		Total		113336	110816	116879	58,1	55,8	54,4
S.13	General government	S.1311	Central government	22334	23428	26005	11,4	11,8	12,1
		S.1313	Local government	955	2475	1317	0,5	1,2	0,6
		S.1314	Social security funds	7991	8829	9323	4,1	4,4	4,3
		Total		31280	34732	36645	16,0	17,5	17,0
Total Value Added				195230	198592	214969	100,0	100,0	100,0
Source: State Statistical Office									

Source: State Statistical Office

3. Трговија:

Ве молиме обезбедете преглед на годишната надворешна трговија на Република Македонија со своите трговски партнери според класификацијата од два броја SITC од 1996 година (или од порано доколку е возможно.) Целта е да се видат промените во волуменот на трговијата и потрошувачката од независноста на Република Македонија до денес.

Бараниот преглед на годишната надворешна трговија на Република Македонија со своите трговски партнери според класификацијата од два броја SITC, од 1994 до 2004, се наоѓа во II_Annex_01.

4. Цени: (Државен завод за статистика):

Ве молиме обезбедете дополнителни податоци за составот на потрошувачката кошница и Индексот на трошоци на живот (пондери на основните производи, група на производи,...)

Потрошувачката кошница за пресметка на индексот на трошоците на животот претставува листа на производи и услуги кои заземаат најголемо учество во личната потрошувачка на домаќинствата. Структурата на пондери кои соодветствуваат на овие производи и услуги се дефинира врз основа на Анкетата за потрошувачка на домаќинствата. За одредени ставки на кошницата за кои Анкетата не овозможува квалитетни податоци, се користат и дополнителни извори (административни извори или други истражувања).

Во почетокот на 2005 година се воспостави нова структура на пондери. Индексите се пресметуваат на индивидуално ниво, на ниво на производ, односно услуга. Од овие индивидуални индекси се агрегираат индекси на групи и подгрупи на производи и услуги. Производите и услугите во потрошувачката кошница се групирани во 7 основни групи во согласност со национална класификација. Покрај овој индекс, почнувајќи од 2002 година во Државниот завод за статистика се пресметува и индекс на трошоците на животот според класификацијата COICOP. Во согласност со оваа Класификација, производите и услугите се агрегирани во 12 основни групи.

Учеството на основните групи на производи во вкупниот индекс е прикажано во следната табела

Структура на пондери за пресметка на индексот на трошоците на животот	2005
Вкупно	100.0
Храна	38.6
Тутун и пијалаци	6.57
Облека и обувки	8.57
Домување	15.53
- Стан, станарина, вода и услуги)	2.78
- Огрев и осветление	9.32
- Покуќнина	3.43
Хигиена и здравје	8.73
Култура и разонода	5.52
Транспортни средства и услуги	16.48
Стоки	81.14
Услуги	18.86

Структура на пондери за пресметка на индексот на трошоците на животот според COICOP	2005
Вкупно	100.0
Храна и безалкохолни пијалаци	40.28
Алкохолни пијалаци и тутун	4.89
Облека и обувки	8.49
Домување, вода, електрика и други горива	11.78
Покуќнина, мебел, одржување на покуќнина	5.83
Здравје	3.44
Сообраќај	7.32
Комуникации	6.18
Рекреација и култура	3.55
Образование	0.65
Хотели и ресторани	3.18
Останати стоки и услуги	4.41
Стоки	81.14
Услуги	18.86
Извор : Државен завод за статистика	

01. Слободно движење на стоки

1. Законот за јавни набавки (ЗЈН) не ги покрива концесиите. Дали има посебен правен акт/и кои ги регулираат концесиите, вклучувајќи ги и концесиите за јавни работи? Доколку нема, како ќе се регулираат концесиите, а пр. со измени на Законот за јавни набавки или со усвојување на посебен закон?

Во Законот за јавните набавки (Службен весник на РМ бр. 19/04) не се пропишани одредби со кои се уредува прашањето на концесиите, вклучувајќи ги и концесиите за јавни работи. Начинот, постапката и општите услови за издавање на концесиите, поврзани со добрата од општ интерес и вршењето на дејности поврзани со овие добра, е уредено со Законот за концесии (Службен весник на РМ број 25/2002, 24/2003).

Со оглед на тоа што законодавството на Република Македонија се наоѓа во процес на хармонизација со законодавството на ЕУ, се зема во предвид и обврската за уредувањето на материјата на концесиите за јавни работи, согласно директивите за јавни набавки на ЕУ, 2004/17/EЗ и 2004/18/EЗ, во Законот за јавните набавки на Република Македонија. По тој повод во Министерството за финансии, согласно Спогодбата за стабилизација и асоцијација, заклучно со 2006 година, планирано е уредување на прашањето на концесиите за јавни работи и имплементација во националното законодавство.

2. Дали има законодавство што се однесува на Јавно-Приватни партнерства (PPP's), односно форми на соработка помеѓу јавните институции и бизнис секторот, чија цел е да се обезбеди финансирање, изградба, реновирање, управување и одржување на инфраструктурата или да се обезбедат услуги? Доколку нема, дали има планови за регулирање на Јавно-приватните партнерства (PPP's) и на кој начин? За подетална дефиниција на Јавно-приватните партнерства (PPP's), видете ја Зелената книга на Европската комисија, COM(2004)327 of 30 4,2004.

Во правниот систем на Република Македонија не е непознато остварувањето на Јавно-приватното партнерство во рамките на соработката меѓу јавни и приватни партнери. Вообичаено ова партнерство се одвива преку аранжмани за изградба на инфраструктурни објекти како што се: транспорт, здравство, образование, итн. Со овие субјекти јавниот сектор - државата, преку нејзините институции ги креира односите на координација односно на промовирање на ЈПП со уредување на определени правила со договорите и концесиите.

Република Македонија е влезена во процесот на ЈПП преку договорите за јавните набавки на државата и преку односите во договорите за концесии на државата и концесионерот. Овие односи се претходно предвидени на транспарентен начин и тендерски принципи така што преку самото ЈПП се бира работата која ќе биде предмет на кооперативен однос меѓу јавниот сектор и приватниот партнер со конструктивни, јасни и хомогени односи односно одговорности. ЈПП се засновува на Договор за вршење на определени работи со технички спецификации и барања за кои е склучено соодветно партнерство, а со оглед на тоа што со Законот за концесии и Законот за јавните набавки за работи од интерес на државата со самите договори се утврдуваат соодветни јавно правни односи, принципот на ЈПП се остварува преку договорите за работи и за концесија а прашањето за финансирањето на ова партнерство подетално се разработува со договорите.

Во Република Македонија постојат голем број на активности кои го опфаќаат аспектот на обезбедување на ЈПП, особено земјаќи ја во предвид дефиницијата за ЈПП, дадена во Зелената книга на ЕК. Генерално, целта на ваквиот тип на активности е обезбедување на партнерски форми на соработка, овозможувајќи директна поддршка во процесот на вработување и подобрување на животниот стандард на локално ниво. Преку овие активности целта на Владата на Република Македонија, е влијае во забрзувањето на процесот на децентрализација и имплементација на приоритетните активности во обезбедување на

одржлив развој и подобрување на капацитетите на општините, како и во подобрувањето на целокупната бизнис клима во Република Македонија.

02. Слободно движење на лица

1. Взаемно признавање на стручни квалификации

Дали вашето законодавство предвидува признавање на стручни квалификации стекнати во странство, во однос на квалификации за високо образование стекнати во странство? Во пракса, дали има утврдени постапки кои дозволуваат пристап до регулирани професии врз основа на стручни квалификации стекнати во странство? Доколку има, ве молиме опишете ја стегашната релевантна правна основа и постапките?

Дали вашето законодавство предвидува признавање на стручни квалификации стекнати во странство, во однос на квалификации за високо образование стекнати во странство?

Признавањето на стекнати стручни квалификации, високообразовни квалификации или дел од високообразовни студии поминати во странство е составен дел од правото на образование и правото на слобода на движење на лица во Република Македонија, што е потврдено и со чинот на ратификација на Лисабонската Декларација за признавање на стручни квалификации, на Советот на Европа од 11 април 1997- Convention on the recognition of qualifications concerning higher education in the European region. Притоа, битно е да се направи разлика меѓу признавање на степен на образование и признавање на професија. Со Законите за основно образование (Службен весник на Република Македонија број 44/95, 24/96, 34/96, 35/97 82/99, 29/02, 40/03, 42/03, 63/04, исправка 82/04) и Законот за средното образование (Службен весник на Република Македонија број 44/95, 24/96, 34/96, 35/97 82/99, 29/02, 40/03, 42/03, 67/04) странски државјанин има право да бара нострификација или признавање на еквиваленција на свидетелство стекнато во странство, со што се овозможува **признавање на степен на образование**. **Признавањето на стручните квалификации** стекнати во странство е регулирано со Законот за високо образование (Службен весник на Република Македонија бр. 64/00; 49/03). Согласно член 165 од овој закон, признавање на високообразовните квалификации или дел од високообразовните студии стекнати во странство значи признавање на дипломи, и други јавни исправи издадени од страна на странски високообразовни институции или акредитирани односно овластени тела на соодветната држава. Со чинот на признавањето на еднаквоста, се признава и еднаква правна сила со соодветните високообразовни квалификации или дел од високообразовните студии стекнати во Република Македонија. Притоа, во член 166 од Законот се прави дистинкција помеѓу академското и професионално признавање. Со **академското признавање** се остварува правото на пристап до високообразовните институции на Република Македонија, односно можноста за продолжување на високообразовните студии за стекнување на високообразовна квалификација, или признавање завршена високообразовна квалификација за академски цели, односно за запишување на последипломски студии (МБ) или на докторски студии (Д-р). Со **професионалното признавање** на високообразовната квалификација се овозможува вршење професионална дејност во Република Македонија. Со делумно признавање формално се признава дел од високообразовните студии, успешно завршени во странство.

Во пракса, дали има утврдени постапки кои дозволуваат пристап до регулирани професии врз основа на стручни квалификации стекнати во странство?

Со законите со кои се регулираат одредени професии (адвокатура, медицинска професија (лекари, стоматолози и фармацевти), ревизори се дозволува пристап до овие професии, врз основа на стручни квалификации стекнати во странство.

Условите под кои е овозможен пристапот до овие професии попрецизно се регулирани во Статутите на соодветните Комори на овие професии. Притоа, со законски утврдена постапка, може да се признае академското звање стекнато во странство, но се бара дополнително полагање на стручни испити со цел да се стекне со лиценца за работа. Согласно Законот за здравствена заштита (сл. Весник на Република Македонија број 38/91, 46/93, 55/95 и 10/2004), Министерството за здравство на здравствените работници кои завршиле високо образование во странство, им го признава и задолжителниот стаж и положениот стручен испит (лиценца) поминати во странство.

Доколку има, ве молиме опишете ја сегашната релевантна правна основа и постапките?

Постапката за признавање на странски високообразовни квалификации е регулирана со Законот за високо образование (Службен весник на Република Македонија бр. 64/2000; 49/03). Со постапката на признавање на странски високообразовни квалификации се избегнува било која форма на дискриминација и на предрасуди во оценувањето на странската високообразовна квалификација, се обезбедува меѓусебна доверба и транспарентност и се прифаќаат разликите меѓу високообразовните системи. Согласно член 168 од законот, постапката е следна: Барателот, барањето за признавање на високообразовна квалификација го доставува до Министерството надлежно за работите за високо образование. Информативниот центар при ова министерство, ја утврдува валидноста на оригиналните документи, во смисла на нивна легализација, проверување на автентичноста, припадноста на институцијата на високообразовниот систем на земјата во која е добиена високообразовната квалификација и др., односно исполнувањето на формално правните услови да се пристапи кон признавање на еднаквоста на најблиска до наставно-научната област за признавање на странска високообразовна квалификација.

Барателот заедно со потребната документација поднесува и изјава потпишана своерачно дека документацијата е валидна согласно правната регулатива во земјата од која потекнува и во Република Македонија.

Потоа се пристапува кон признавањето на еднаквоста најблиска до наставно-научната област за признавање на странска високообразовна квалификација. Признавањето го врши Комисија за признавање, формирана од страна на наставно-научниот совет на државна високообразовна установа во Република Македонија која е најблиска до наставно-научната област за признавање на странска високообразовна квалификација. Комисијата за признавање по разгледување на целокупната документација доставена од Информативниот центар изготвува одлука за признавање на високообразовните квалификации или дел од високообразовните студии стекнати во странство. Одлуката за признавање ја потпишуваат претседателот и членовите на Стручната Комисија. Одлуката се доставува до Министерството надлежно за работите на високото образование.

Министерот надлежен за работите на високото образование, ако утврди дека се исполните сите услови утврдени со закон ја потпишува конечната одлука за признавање.

Доколку високообразовната установа, по разгледувањето на документацијата поднесена од страна на барателот не донесе одлука во рок од 3 месеци, Министерството надлежно за работите на високото образование, со решение на Министерот, определува друга високообразовна установа да постапи според одредбите на овој член, најблиска до наставно-научната област за признавање на странската високообразовна квалификација.

Доколку во Република Македонија не постои високообразовна установа каде постои најблиска наставно-научната област за признавање на странска високообразовна квалификација, Министерот надлежен за работите на високото образование, формира стручна комисија од 3 редовни професори од земјата и странство која постапува согласно член 168 од овој закон.

Спроведувањето на склучените билатерални спогодби за заемно признавање на дипломи го врши Министерството надлежно за работите на високото образование, под условите утврдени во билатералната спогодба. Република Македонија има склучено билатерални спогодби со Република Бугарија, Република Албанија и Република Турција.

Стручна Комисија за верификација на признаените високообразовни квалификации или дел од високообразовните студии стекнати во државите со кои Република Македонија има склучено

билатерални спогодби, формирана со решение на Министерот, е составена од професори од високообразовните установи во Република Македонија, најблиски до наставно-научната област за признавање на странската високообразовна квалификација како и стручни лица одговорни за верификација на признатите високообразовни квалификации или дел од високообразовните студии стекнати во странство.

Предлог - одлуката за верификација ја потпишуваат претседателот и членовите на Стручната Комисија. Министерот надлежен за работите на високото образование ја потпишува одлуката за верификација на признатите високообразовни квалификации или дел од високообразовните студии стекнати во странство согласно билатералните спогодби.

Признавање на професионалните високообразовни квалификации или дел од професионалните високообразовни студии стекнати во странство, може да се врши и во министерствата и останатите соодветни институции во Република Македонија, согласно посебни прописи за признавање на признавање на професионалните високообразовните квалификации или дел од професионалните високообразовните студии стекнати во странство, кои ги донесува Министерството за образование и наука.

Признавање на високообразовни квалификации или дел од високообразовните студии стекнати во странство се врши ако не постојат битни разлики помеѓу високообразовните квалификации стекнати во Република Македонија и високообразовните квалификации за кои се бара признавање.

Во одлуката за признавање на квалификацијата е содржано дека странската квалификација ги исполнува општите и посебните барања поставени за пристап во високото образование или вработување во Република Македонија.

Ако стручната комисија утврди дека странската квалификација не е доволна за натамошно студирање или за вработување во Република Македонија, во својот извештај ги наведува причините и го известува барателот за мерките што треба да ги преземе и обврските што треба да ги исполни за да може во натамошната постапка да се здобие со признавање на квалификацијата.

Со членот 174 од овој закон е уредено дека странската квалификација признаена во Република Македонија не може на лицето да му дава поголеми права од оние кои со истата квалификација ги имал во државата каде што истата е стекната.

Во член 175 од законот се регулирани условите кои треба да се исполнети за да се изврши признавање на стручната квалификација.

Дали вашето законодавство предвидува различни услови за пристап и ли практикување на одредени професии како независни (само-вработени) и платени (вработени) стручни лица? Доколку има, ве молиме наведете детално, особено во однос на тоа дали различни стручни титули или дипломи се бараат во секој посебен случај.

НОТАРИ

Нотаријатот како самостојна, независна јавна служба предвидува нотарската дејност да ја вршат нотари, како лица кои својата служба ја вршат како основно занимање за времето кое се именуваат. Согласно член 10 од Законот за вршење на нотарските работи (Службен весник на Република Македонија бр.59/96 25/98, 6/2002 со измените), за нотар може да биде именувано само лице кое е државјанин на Република Македонија. За да може да ја врши оваа дејност, нотарот е потребно да има положено нотарски испит.

АДВОКАТИ

Адвокатурата како самостојна и независна правна служба предвидува адвокатската дејност да ја вршат исклучиво адвокати, и тоа адвокати поединци и адвокати здружени во адвокатско друштво. Правото на вршење на адвокатска дејност се стекнува со упис во Именикот на адвокатите на Адвокатската комора на Република Македонија. По уписот, на адвокатот му се

издава лиценца за работа. Содржината и постапката за издавање на лиценцата за работа се уредуваат со Статутот на Адвокатската комора на Република Македонија. Обемот и видот на овластувањата за давање на правна помош и вршење на адвокатска дејност се уредуваат со договор. Видот и обемот на овластувањата за давање на правна помош и вршење на адвокатска дејност мора да се идентични. Во однос на член 14 од Законот за адвокатура, со одлука на Уставен суд укинат е членот во делот “што го утврдува Адвокатската комора на Република Македонија на начин и постапка утврдени со Статутот на Адвокатската комора”. Услови за вршење на адвокатска дејност: државјанин на Република Македонија, дипломиран правник, положен правосуден испит и не е одземена деловна способност.

СТЕЧАЕН УПРАВНИК

Со Законот за стечај (“Службен весник на РМ” број 55/97, 53/2000, 12/2001, 37/2002, 17/2004) предвиден е испит за стекнување знаење “овластен стечаен управник”. Стечајниот управник го застапува и претставува должникот во стечајната постапка.

Согласно членот 20 од овој закон, работите на стечаен управник може да ги врши физичко лице кое е овластен стечаен управник и друштво со ограничена одговорност кое ќе добие дозвола за вршење на работите на стечаен управник.

Звањето “Овластен стечаен управник” се стекнува со исполнување на следниве услови: висока стручна подготовка и работно искуство од најмалку три години по дипломирање и положување на испит за стечаен управник.

Согласно член 22, од овој Закон друштво со ограничена одговорност се запишува во регистарот на друштва овластени за вршење на работите на стечаен управник, под услов да има вработено еден дипломиран правник или економист и овластен стечаен управник.

ВЕТЕРИНАРНА ПРОФЕСИЈА

Согласно Законот за ветеринарно здравство (Службен весник на Република Македонија бр.28/98), ветеринарно-здравствената дејност се врши како примарна, секундарна и терцијална здравствена заштита на животните. Ветеринарно-здравствената дејност ја вршат ветеринарни работници: доктори по ветеринарна медицина, ветеринарни техничари, и ветеринарни болничари, а одредени специјализирани работи поврзани со дијагностика и анализа ја вршат работници со високо образование од други соодветни професии. За вршење на определени работи, докторите по ветеринарна медицина потребно е да имаат лиценца за работа, односно уверение за положен стручен испит за вршење на работите од ветеринарно-здравствена дејност.

МЕДИЦИНСКА ПРОФЕСИЈА

Согласно Законот за здравствена заштита (Службен весник на Република Македонија бр.38/91, 46/93, 55/95 и 10/2004), здравствена заштита можат да укажуваат здравствените работници со соодветно стручно образование, завршен приправнички стаж на здравствените работници со средно и више образование, положен стручен испит и лиценца за работа, а за определени работи и работни задачи потребно е да имаат соодветна специјализација или субспецијализација. Здравствен работник со високо образование од областа на медицината и стоматологијата може да се стекне со основна лиценца ако има: диплома за завршено соодветно високо образование, доказ за завршен приправнички стаж и доказ за положен стручен испит. Во случај да условите се исполнети во странство, здравствениот работник може да се стекне со основна лиценца ако има: нострифицирана диплома за завршено соодветно високо образование и доказ за признаен приправнички стаж и положен стручен испит.

Здравствениот работник, може да се стекне со лиценца за работа ако дополнително, покрај општите услови, има и: основна лиценца и соодветна специјализација или субспецијализација. Здравствен работник, кој лиценцата за работа ја стекнал во странство, може да се стекне со лиценца за работа ако покрај општите услови има и: доказ за признаена соодветна специјализација или субспецијализација, препорака од комората во која членувал и доказ за предходно работно искуство во дејноста за која бара лиценца за работа. Здравствен работник со високо образование од областа на фармацијата може да се стекне со лиценца за работа, ако има: диплома за завршено соодветно високо образование, доказ за завршен приправнички стаж и доказ за положен стручен испит, а за определени работи и соодветна специјализација или субспецијализација. Ако со лиценцата за работа се стекнал во странство, со лиценца за работа можат да се стекнат ако имаат: нострифицирана диплома за завршено соодветно образование и доказ за признаен приправнички стаж и положен стручен испит, а за определени работи и доказ за признаена соодветна специјализација или субспецијализација. Покрај здравствените работници, граѓани на Република Македонија, со лиценца за работа од областа на медицината, стоматологијата и фармацијата, може да се стекне и здравствен работник, странски државјанин, кој покрај општите услови пропишани со прописите за движење, престој и вработување на странци, ги исполнува и условите пропишани со законот, а кои се однесуваат на македонските државјани кои образованието го завршиле во странство или се стекнале со лиценца за работа во странство и ако завршил дополнителна обука и проверка на стручните знаење и способности согласно програмата утврдена со закон. Проверката ја вршат Лекарската, Стоматолошката, односно Фармацевтската комора.

СОЦИЈАЛЕН РАБОТНИК

Согласно Законот за социјална заштита (Службен весник на Република Македонија бр.50/1997 со измените) стручните работи во установа за социјална заштита, во зависност од видот на работата, ги вршат стручните работници со високо образование: дипломиран социјален работник, психолог, андрагог, педагог, правник, економист, лекар, дефектолог, социјален педагог за превенција и ресоцијализација и социолог; а со вишо образование: социјален, здравствен работник и други работници зависно од потребата на дејноста; со средно образование: здравствен работник како и други работници за извршување на други работи во зависност од видот и обемот на услугите.

БРОКЕР

Согласно Законот за хартии од вредност (Службен весник на Република Македонија бр.63/2000 со измените), брокерите се овластени лица за работа во брокерските куќи, кои имаат положено посебен стручен испит за вршење на работи со хартии од вредност. Начинот и условите за полагање на испитот го утврдува Комисијата за хартии од вредност.

АКТУАР

Овластен актуар е лице кое што има дозвола за работа како овластен актуар од страна на Министерот за финансии. Овластениот актуар е независен и самостоен во вршењето на работата и одговара за точноста на утврдените дејствија. За да едно лице добие дозвола за работа како овластен актуар, потребно е да исполнува определени услови пропишани со Законот за супервизија на осигурувањето (Службен весник на Република Македонија бр.27/2002 со измените), како и да има положено стручен испит потребен за вршење на работи како овластен актуар. Условите за спроведување на стручниот испит за добивање на дозвола за работа како овластен актуар, поблиску ги пропишува Министерот за финансии, и го организира спроведувањето на истиот.

ОВЛАСТЕНИ РЕВИЗОРИ

Овластениот ревизор во извршењето на работите на ревизијата, работи во рамките на овластувањата утврдени со Законот за ревизија (Службен весник на Република Македонија бр.74/2004- пречистен текст), и меѓународните стандарди за ревизија. Испитот за стекнување на звање овластен ревизор се полага пред Комисија формирана од страна на Министерот за финансии, според програма што ја донесува Министерот за финансии. По исклучок, Министерот за финансии, може, звањето овластен ревизор, врз основа на писмено барање и приложена документација, да го признае на лицата кои стекнале докторат на науки од областа на сметководството или ревизијата кои имаат објавени трудови од областа на теоријата и праксата на сметководството и ревизијата и кои имаат најмалку десет години работно искуство во универзитетската настава. Лицата кои во странство стекнале исправа за овластен ревизор мораат да ги исполнуваат условите од законот и да извршат нострификација на исправата во Министерството за финансии, според начин и постапка утврдени од Министерот за финансии.

Во однос на прашањето за монопол на делување, вашиот одговор се однесува на нотарската професија, медицинската професија и ветеринарната професија. Во одговорот не е објаснето за фармацевтите. Дали тоа значи дека секој може да продава медицински производи во вашата земја?

Согласно член 153-в од Законот за здравствена заштита (Службен весник на Република Македонија бр.38/91, 46/93, 55/95 и 10/2004) здравствен работник со високо образование од областа на фармацијата може да се стекне со лиценца за работа ако има:

- 1) диплома за завршено соодветно високо образование
- 2) доказ за завршен приправнички стаж
- 3) доказ за положен стручен испит, а за определени работи и соодветна специјализација или суб-специјализација.

За основање на аптека потребно е да биде вработен најмалку еден дипломиран фармацевт. Законот за лекови, помошни лековити средства и медицински помагала (Службен весник на РМ број 21/98) во Глава V ги регулира условите за промет со лекови, помошни лековити средства и медицински помагала.

Со член 105 е утврдено дека правните лица кои вршат промет на големо со лекови, помошни лековити средства и медицински помагала, мораат покрај општите да исполнуваат и посебни услови при што во точка 1 е наведено дека тие мора да имаат вработен соодветен стручен кадар од областа на фармацијата, медицината, стоматологијата, односно ветерината во зависност од видот на производот.

Со член 11 од истиот закон е утврдено дека правните лица кои вршат промет на мало со лекови, помошни лековити средства и медицински помагала, мораат покрај општите услови да исполнат и посебни при што во точка 1 која се однесува на кадарот е наведено дека тие мора да имаат кадри со висока и средна стручна подготовка од областа на фармацијата.

Врз основа на Законот за лекови, помошни лековити средства и медицински помагала, донесени се два правилника во кои се утврдени и поблиските услови кои треба да ги исполнува правното лице кое врши промет на голмо, односно на мало со лекови,помошни лековити средства и медицински помагала:

1. Правилник за условите по однос на просторот, опремата и кадарот што треба да ги исполнуваат правните лица кои вршат промет на големо со лекови,помошни лековити средства и медицински помагала што се употребуваат во хуманата медицина(Службен весник на РМ број 64/2002) каде е наведено дека :

а)правните лица кои вршат промет на големо со лекови треба да имаат најмалку еден носител на дејноста-дипломиран фармацевт со положен стручен испит, односно лиценца за работа, под чиј надзор се спроведува системот на обезбедување на квалитет, ефикасност и сигурност на производите, односно под чија непосредна

контрола се врши приемот, сместувањето, чувањето и испораката на производите и најмалку еден работник со соодветно средно образование од областа на фармацијата или медицината или стоматологијата со положен стручен испит;

б) правните лица што вршат промет на големо со медицински помагала, зависно од видот на производот треба да имаат најмалку еден носител на дејноста-дипломиран фармацевт со положен стручен испит или доктор на медицина со положен стручен испит или доктор на стоматологија со положен стручен испит, односно лиценца за работа под чиј надзор се врши приемот, сместувањето, чувањето и испораката на медицинските помагала и најмалку еден работник со соодветно средно образование од областа на фармацијата или медицината или стоматологијата, со положен стручен испит.

За правните лица кои вршат промет на големо само со завоен материјал и средства за шиене рани, средства за спречување на крварење или кои вршат промет само со медицински прибор за еднократна или повеќратна употреба предвиден е исклучок : тие треба да имаат најмалку еден носител на дејност-работник со средно образование од областа на фармацијата или медицината или стоматологијата, со положен стручен испит .

в) правните лица кои вршат промет на големо со помошни лековити средства треба да имаат најмалку еден носител на дејноста-работник со средно образование од областа на фармацијата, со положен стручен испит, под чиј надзор се врши приемот, сместувањето, чувањето и испораката на помошните лековити средства.

2. Со правилникот за начинот на препишување и издавање на лекови и медицински помагала на рецепт (Службен весник на РМ број 66/2002), предвидено е лековите и медицинските помагала на рецепт во аптеките можат да ги издаваат и изработуваат дипломирани фармацевти со лиценца за работа и фармацевтски техничари под стручен надзор на фармацевт.

За останатите професии кои се поврзани со медицинската професија, меѓутоа кои не се предмет на секторските директиви, не е јасно дали професиите можат да се практикуваат на основа на само-вработување. Ве молиме разјаснете дали е тоа можно ?

Медицинската професија е регулирана со Законот за здравствена заштита (Службен весник на Република Македонија број 38/91, 46/93, 55/95 и 10/04) и го опфаќа вршењето на следниве професии: лекарска професија, стоматолошка професија и фармацевтска професија. Вршењето на секоја од овие професии е регулирана со подзаконски акти - правилници, донесени врз основа на законот. Вршењето на дејностите е регулирано со статути на коморите, кои се формираат во рамките на секоја од овие професии.

Во член 140 од Законот за здравствена заштита, регулирано е самостојното вршење на медицинската дејност. Здравствените работници со високо образование од областа на медицината и стоматологијата можат самостојно да укажуваат здравствена заштита по завршувањето на приправничкиот стаж, положувањето на стручниот испит, завршувањето на специјализација, односно субспецијализација и добивањето на соодветна лиценца за работа. Здравствените работници со високо образование од областа на фармацијата можат самостојно да вршат фармацевтска дејност по завршувањето на приправничкиот стаж, положувањето на стручниот испит и добивањето на соодветна лиценца за работа.. Со Законот за здравствена заштита е дозволено еден здравствен работник со положен стручен испит (лиценца за работа), како и специалист по одредена правна гранка да може да биде во исто време основач-сопственик на една здравствена установа, нејзин директор-управител и носител на здравствената дејност.

Со посебен Правилник поблиску се пропишуваат просторните услови, потребната опрема и потребните кадри за основање и работење на здравствените организации. Со овој правилник, исто така, се пропишуваат минималните услови за почнување со работа и вршење на дејноста на здравствените организации. Одредбите на овој правилник за просторните услови, медицинската опрема и стручните кадри се однесуваат и на другите организации кои

врз основа на закон, покрај основната дејност, можат да спроведуваат и здравствена заштита, како и за здравствен работник што врши здравствена дејност самостојно, со личен труд. Вршењето на здравствена дејност со личен труд – самовработување, согласно законот и овој правилник, може да се започне со исполнување на претходно наведените услови за самостојно вршење на дејност и со отворање на: ординација за општа медицина, специјалистичка ординација, ординација за општа стоматологија, специјалистичка стоматолошка ординација и советувашиште. Со законот и со овој правилник, исто такс, се регулира и започнувањето со работа на следните здравствени организации: здравствена станица, здравствен дом, болница, медицински центар, завод, институт, завод за здравствена заштита, клиника, клинички центар, аптека и природно лекувалиште.

Дали постои национално законодавство кое ги регулира стручните активности за трговија и производство на токсични производи и активностите кои овозможуваат стручна употреба на ваков тип на производи?

Националното законодавство во однос на стручните активности за трговија и производство на токсични производи, и активностите кои овозможуваат стручна употреба на ваков тип на производи се сведува на Законот за производство на отрови (“Службен лист на СФРЈ” бр. 18/76); Закон за промет со отрови (“Службен лист на СФРЈ” бр. 13/91); Закон за прекурзори (“Службен весник на Република Македонија” бр. 37/04), како и повеќе подзаконски акти и правилници со кои се регулираат условите и постапката за издавање на дозволи за промет со токсични производи, како и за означување на истите. Во тек е процедура за изработка на нови закони за производство и промет на токсични материи во кои посебен акцент ќе се стави на заштитата на животната средина.

Со Законот за производство на отрови се регулираат условите под кои се врши производство на отрови, со цел заштита на животот и здравјето на луѓето и спречување на злоупотреба на истите. Согласно член 2 од овој закон, под производство на отрови се подразбира подготвување, изработка, пакување, складирање и транспорт на отрови. Под производство на отрови се подразбира и изработка на препарати од отровни супстанции со разретчување, растворање, разблажување или на некој друг начин. Согласно овој закон, со производство на отрови може да се занимаваат само организации кои исполнуваат одредени услови, имаат стручен кадар за вршење на таа дејност и имаат дозвола за тоа. Со производство на отрови не може да се занимаваат физички лица. Со овој закон се регулира и означувањето на супстанците кои содржат отровни материи, како и процесот на уништување или складирање на остатоците од произведените отрови, отпадните материи и меѓупродукти. Согласно член 19, организациите кои се занимаваат со производство на отрови се должни да водат посебна евиденција за производството на отрови и отровните супстанции од кои се произведуваат отровите. Правните лица што произведуваат токсични производи мора да имаат соодветен број на работници со висока стручна подготовка, специјализирани за работа со отрови, но најмалку по еден дипломиран хемичар, технолог и фармацевт во секоја производна смена.

Прометот на отрови и надзорот над прометот на отрови, како и поделбата на отровите според степенот на отровноста се регулирани со Законот за промет со отрови. Согласно член 2 став 2 од овој закон, под промет на отрови се подразбираат опремувањето на отрови, складирањето, увозот, извозот, продажбата и секој друг начин на пуштање на отрови во промет. Во член 4 од овој закон се регулирани супстанците за кои прометот и користењето на истите се забранети. Исто така, со овој закон се регулираат условите кои треба да ги исполнуваат организациите кои се занимаваат со промет на отрови, стручната спрема на работниците, просторните услови за сместување, чување и издавање на отрови, процедурата на барање и издавање на дозволи за промет со отрови, како и за ознаките на амбалажата, средствата за превоз, просториите каде се складираат отровите и соодветната заштита за работниците. Правните лица што се занимаваат со промет на отрови, мораат да имаат работници со висока стручна подготовка во областа на хемијата, технологијата, фармацијата, медицината, ветерината,

биологија, агрономија или шумарство, под чиј надзор отровите се сместуваат, чуваат и издаваат.

Со Законот за прекурзори (“Службен весник на Република Македонија” бр. 37/04) се уредува системот на следење и контрола на производството и прометот на прекурзори, со цел да се спречи нивната злоупотреба за нелегално производство на опојни дроги и психотропни супстанции, како и заради заштита на животот и здравјето на луѓето и заштита на животната средина од штетното влијание на прекурзорите. Согласно член 2, став 1, од овој закон под поимот прекурзор се подразбираат класифицирани супстанции, точно наведени во член 3 од овој закон, смесите кои ги содржат овие супстанции, како и производите од природно потекло, од кои лесно се екстрахираат прекурзорите, во кои не спаѓаат лековите, фармацевтските препарати или други препарати што содржат прекурзори, составени на начин што тие не можат лесно да се употребуваат ниту пак да се екстрахираат (извлечат) на лесен, едноставен и економско исплатлив начин. Согласно член 5 од законот, операторите кои вршат производство на прекурзори се должни да водат евиденција за количината на произведените прекурзори, количините на продадените прекурзори на домашен и надворешен пазар, како и податоци за купувачот.

Дали може да разјасните со каков тип на диплома се овозможува пристап и право на практикување на ветеринарната професија?

Согласно Законот за ветеринарно здравство (Сл. Весник на РМ бр. 28/98) ветеринарно - здравствената дејност ја вршат ветеринарни работници: доктори по ветеринарна медицина, ветеринарни техничари, и ветеринарни болничари, а одредени специјализирани работи поврзани со дијагностика и анализа ја вршат работници со високо образование од други соодветни професии.

Студиите на Ветеринарниот факултет во Скопје траат пет години. Стручниот назив по завршувањето на студиите е дипломиран доктор по ветеринарна медицина, а додека по завршено средно ветеринарно училиште се стекнува назив ветеринарен техничар односно болничар.

Согласно Законот за ветеринарно здравство (Сл. Весник на РМ бр. 28/98) за вршење на определени работи, докторите по ветеринарна медицина, потребно е да имаат лиценца за работа, односно уверение за положен стручен испит за вршење на работите од ветеринарно - здравствена дејност.

Право да полага стручен испит има секое лице коешто стажирало 12 месеци во ветеринарно друштво или ветеринарен институт. По исклучок на предходното, лицата кои завршиле магистерски последипломски студии (М-р) магистрите и се стекнале со докторат по ветеринарно - медицински науки (д-р), за вршење на ветеринарно-здравствена дејност не полагаат стручен испит. Стручниот испит се полага пред испитна Комисија што ја образува Министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство. За положениот стручен испит се издава уверение. Докторите по ветеринарна медицина се здружуваат во Македонска Ветеринарна комора. Лицата кои ја заокружиле својата професионална обука во оваа област имаат право со упис во регистрите на Ветеринарната комора за да добијат лиценца за самостојно вршење на дејноста.

Која деноминација која се употребува за стоматолозите (диплома и пристап која овозможува пристап и практикување на оваа професија) на македонски? Ве молиме исто така да обезбедите буквален превод на англиски.

За да може едно лице да ја практикува стоматолошката професија, потребно е да има диплома за високо образование од областа на стоматологијата (завршен стоматолошки факултет), завршен приправнички стаж и доказ за положен стручен испит.

Со завршувањето на Стоматолошкиот факултет се стекнува диплома за завршен стоматолошки факултет и звањето Доктор на стоматологија (Д-р на стоматологија).

Англискиот назив е: Doctor in dental sciences (DDs).

Практикување на професијата може да врши Доктор на стоматологија со положен стручен испит (основна лиценца). По завршување на преодниот рок од 7 години професијата ќе се практикува и по завршена специјализација од примарната стоматологија или од друга гранка на стоматологијата и добивање на лиценца за работа. Ова е новина воведена со измените и дополнувањата на Законот за здравствената заштита (Службен весник на Република Македонија број 10/04).

2. Административен капацитет за слободно движење на работници:

Кои административни структури ќе бидат надлежни за прашањата поврзани со вработување, престој и другите права на работниците мигранти од ЕУ и членовите на нивните семејства, а кои проезлегуваат од правото на Европската унија?

- За прашањата поврзани со **вработувањето** на странски државјани и лица без државјанство условите се уредени согласно Законот за условите за засновање работен однос со странски државјани („Сл.лист на СФРЈ„ бр.11/78 и 64/89). Имено, странски државјанин, односно лице без државјанство, може да заснова работен однос ако има одобрение за постојан или привремен престој од страна на Министерството за внатрешни работи и ако добие одобрение за засновање на работен однос со странски државјанин.

Одобрение за засновање работен однос со странски државјанин издава Агенцијата за вработување на Република Македонија, на барање на работодавецот, со образложение за потребата за вработување на странскиот државјанин.

- За прашањата поврзани со **престојот** на странските работници надлежно е Министерството за внатрешни работи согласно член 20 и 21 од Законот за движење и престој на странци („Сл.весник на РМ„ бр.36/92, 66/92, 26/93 и 45/2002). Подрачната единица на Министерството за внатрешни работи по местото на престој на странец издава одобрение за привремен престој на странец врз основа на одобрение за засновање работен однос со странски државјанин издадено од Агенцијата за вработување на Република Македонија.
- **Другите права** на вработените странски државјани, односно лица без државјанство (правото на пензиско инвалидско осигурување, здравствено осигурување и други права) ги остваруваат според прописите од тие области.

Кои административни структури ќе бидат надлежни за прашањата поврзани со визи за сопружниците и членовите на семејствата на работниците мигранти од ЕУ, во случај кога сопружниците и работниците мигранти не поседуваат националност на ниту една земја членка на ЕУ?

Во Република Македонија надлежноста на управните органи за визи, работни дозволи и дозволи за престој на странци е утврдена со општите надлежности на органите. Не постојат управни органи, ниту оддели во нив, посебно надлежни за постапување во овие предмети во зависност од потеклото на странецот, односно неговото државјанство.

Според тоа, за издавање визи надлежни се дипломатско-конзуларните претставништва на Република Македонија во странство, а за дозволи за престој на странци во Република Македонија, надлежно е Министерството за внатрешни работи. Овие органи постапуваат согласно нивните надлежности, без разлика дали се работи за работник мигрант, негов сопруг или за членовите на неговото семејство.

03. Слободно движење на услуги

Слобода на основање и слобода на давање услуги:

Одговорот на прашањето A.2 укажува дека домашното законодавство не содржи никакви дискриминаторски одредби во поглед на јазикот, националноста или државјанство. Сепак, не е јасно дали овој одговор се однесува не само на Законот за трговски друштва или на целото домашно законодавство. Дали можете да потврдите дека не постојат дискриминаторни одредби во други закони, или во спротивно, да ги наведете законите кои содржат такви барања? Примерите би се однесувале на резервирање на одредени економски активности само за државјани на вашата земја, барање директори или менаџери на компании кои извршуваат одредена дејност да бидат државјани или резиденти во вашата земја

Уставот на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија” бр. 52/91, 01/92, 31/98, 91/01 и 84/03) во член 8 став 1 алинеја 7 како темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија ја утврдува слободата на пазарот и претприемништвото.

Согласно член 29 од Уставот на Република Македонија странците во Република Македонија уживаат слободи и права гарантирани со Уставот, под услови утврдени со закон и меѓународни договори. Исто така, во однос на економско социјалните права на странците во Република Македонија, а според тоа и на ЕУ операторите им е загарантирано со член 31 од Уставот на Република Македонија, дека странско лице во Република Македонија може да стекнува сопственост под услови утврдени со закон и меѓународен договор. Член 59 од Уставот на Република Македонија утврдува дека на странските вложувачи им се гарантира правото на слободно изнесување на вложениот капитал и добивката и дека правата стекнати врз основа на вложениот капитал не можат да се намалуваат со закон или друг пропис.

Уставниот суд на Република Македонија е орган на Република Македонија кој ја штити уставноста и законитоста и кој, согласно член 112 од Уставот на Република Македонија ќе укине или поништи закон ако утврди дека истиот не е во согласност со Уставот, односно ќе укине или поништи друг пропис ако утврди дека не е во согласност со уставот или со закон. Уставниот суд тоа ќе го направи постапувајќи по сопствена иницијатива или по иницијатива која може секој да ја поднесе.

Дискриминаторски одредби од аспект на јазикот, националната припадност (државјанство), или условите за престој (живеалиште, односно седиште) во основа не се утврдени во законодавството на Република Македонија.

Имено во **Законот за трговските друштва** (“Службен весник на Република Македонија” бр. 28/04) во член 29 став 1 е утврдено дека трговско друштво можат да основаат домашни и странски физички и правни лица. Во член 30 од овој закон е утврдено дека содружник, односно акционер може да биде и секое странско лице. Странско лице може да стекнува удел или акции на начин и под услови предвидени за државјаните на Република Македонија и за правните лица запишани во трговскиот регистар на територијата на РМ, освен ако со закон не е поинаку определено. Согласно член 31 од Законот за трговски друштва е утврдено дека правата стекнати врз основа на вложување на странски лица во трговско друштво не можат да се намалуваат со закон или со друг пропис. Исто така, согласно член 585 од Законот за трговски друштва е утврдено дека странско друштво може да организира подружници и претставништва или на друг начин да врши определени работи и да презема обврски, да остварува право на пристап пред судовите и другите органи на Република Македонија под услови определени со закон. Во членот 585 од овој закон во став 2 точка 3 е утврдено дека со пријава за упис на подружницата, странското друштво односно странскиот трговец поединец

меѓу другото поднесува до трговскиот регистар и список на лица на кои им е доверено застапувањето на странското друштво и странскиот трговец поединец во Република Македонија, со нивни поблиски податоци за идентификација.

Со член 4 од Законот за трговски друштва таксативно се наброени дејностите кои во вид на занимање ги врши трговец (трговско друштво од соодветен облик, односно трговец поединец) како и е утврдена можност во член 6 од Законот, со друг закон да се утврдуваат и други дејности кои можат да ги вршат трговските друштва односно трговците поединци, во кои се вклучени и земјоделството и шумарството.

Дејностите од член 4 на Законот за трговски друштва кои се остваруваат преку различните облици на трговските друштва и трговци поединци се:

- 1) купување на подвижни ствари со цел да се продадат во првобитен, преработен или обработен вид;
- 2) продажба на подвижни ствари во преработен или обработен вид од сопствено производство;
- 3) тргување со хартии од вредност и управување со фондови;
- 4) банкарски, менувачки и други финансиски дејности;
- 5) дејности на осигурување;
- 6) превоз на лица и стока;
- 7) комисиони работи, шпедитерски услуги, складишни (магацински) услуги и лизинг;
- 8) трговско застапување и посредување;
- 9) угостителско-туристичка дејност, информативна дејност, маркетинг и други интелектуални услуги;
- 10) производство на филмови, видеокасети, аудиовизуелни записи, софтвер, како и други слични дејности;
- 11) издавачка и печатарска дејност и други работи поврзани со трговијата со книги и уметнички творби и
- 12) купување, изградба и уредување на недвижни ствари со цел продажба и издавање.

За вршење на одделни дејности покрај одредбите од Законот за трговски друштва, се применуваат и одредбите од посебните закони за соодветната област. Во одредбите од посебните закони, како и во Законот за трговски друштва во основа не се предвидуваат дискриминаторски одредби по основ на националната припадност (државјанство), јазикот и условите за престој (живеалиште односно седиште).

Имено, соодветно ограничување во смисла на вршење на дејност исклучиво од домашни правни лица е предвидено од аспект на безбедноста на државата, во **Законот за оружје** ("Службен весник на Република Македонија" бр. 7/05) во кој во член 46 од Законот се предвидува производство на оружје и муниција и поправање на оружје можат да вршат трговски друштва со седиште на територијата на Република Македонија кои пред уписот во трговскиот регистар ќе добијат одобрение за вршење кое го издава надлежниот орган по мислење на Министерството за одбрана и претходно добиена согласност од Министерството за економија. Издавањето на одобрението согласно член 47 став 2 од законот, покрај другите услови е условено и со државјанство на Република Македонија на лицето кое поднесува барање за одобрение.

Во **Законот за хартии од вредност** ("Службен весник на Република Македонија" бр. 63/00, 34/01, 4/02, 37/02, 31/03, 85/03 и 96/04) согласно член 3 е утврдено дека хартии од вредност од сите видови, како што се: акција, обврзница, сертификат за депозит, благајнички и

комерцијални записи може да издаваат покрај другите субјекти и трговски друштва и други правни лица, освен државните записи кои може да ги издава Република Македонија согласно член 32 од овој закон.

Берзата за долгорочни хартии од вредност согласно овој закон се основа како акционерско друштво (член 70) од правни лица со седиште во Република Македонија чие работење е поврзано со тргување со хартии од вредност (член 72). Брокерски куќи согласно овој закон може да основаат најмалку две домашни и / или две странски, правни и физички лица.

Во **Законот за банките** (“Службен весник на Република Македонија” бр. 63/00, 37/02, 51/03 и 85/05) во член 6 е утврдено дека банки може да основаат освен домашни и странски правни и физички лица. Исто така е утврдено дека во Република Македонија странска банка може да основа подружница. Според тоа како акционер во банка без ограничување може да се јави и ЕУ оператор во Република Македонија. Во однос на исполнувањето на условите на кандидатите за именување на раководен орган во банката, кој се состои од најмалку две лица, со член 62 од Законот за банките е предвидено дека членовите на раководниот орган треба да бидат во постојан работен однос во банката, и барем еден од членовите мора да го познава македонскиот јазик и неговото кирилско писмо.

Во **Законот за девизно работење** (“Службен весник на Република Македонија” бр. 34/01, 49/01, 103/01, 51/03) во член 8 е утврдено дека директните инвестиции на нерезиденти во Република Македонија се слободни, ако со овој закон не е поинаку уредено. Преносот на добивката, преносот на финансиските средства добиени со оттуѓување и продажба на сопственичкиот дел во директната инвестиција, како и преносот на остатокот од ликвидационата маса е слободен, под услов нерезидентот да ја регистрирал директната инвестиција, согласно со овој закон и да ги намирал сите законски обврски врз основа на даноци и придонеси во Република Македонија (согласно член 9 од овој закон).

Нерезидентите и подружниците на странски трговски друштва во Република Македонија можат да вложуваат во недвижности во Република Македонија само под услови определени со посебен закон или ратификувани меѓународни договори (член 12). Нерезидентите исто така согласно член 16 од овој закон може да вршат упис, да уплатуваат и да тргуваат со хартии од вредност во Република Македонија само преку овластен учесник при што Народната банка на Република Македонија со посебен пропис ги пропишува начинот и условите за работење на нерезидентите со хартии од вредност во Република Македонија. Во однос на кредитните трансакции на нерезидентите е предвидено, овластени банки да можат да склучуваат кредитни работи со нерезидентите во свое име и за своја сметка или во свое име и за туѓа сметка. Согласно членот 24 од Законот, нерезидентите можат да отвораат и да имаат сметки кај овластени банки во странска валута и во денари.

Согласно член 3 од **Законот за супервизија на осигурувањето** (“Службен весник на Република Македонија” бр. 27/02 и 98/02) друштвото за осигурување се основа како акционерско друштво со седиште во РМ под условите утврдени со овој закон и со Законот за трговски друштва. Работи на осигурување според член 7 од овој закон меѓу другите може да врши и друштво за осигурување на земја членка, кое основало филијала на територијата на Република Македонија или е овластено директно да врши работи на осигурување на територијата на Република Македонија, согласно со овој закон. Согласно член 7 став 5 под друштво за осигурување на земја членка во смисла на овој закон се смета друштво за осигурување на територијата на земја членка на ЕУ, или физичко лице со постојано место на живеење на територијата на земја членка. Исто така, со овој закон е утврдено дека одредбите на овој закон ќе се применуваат на друштва за осигурување со седиште на територија на земјите членки доколку основаат филијала на територијата на Република Македонија или на територијата на Република Македонија или друга земја членка склучуваат договори за осигурување кои покриваат ризици на територија на Република Македонија.

Во член 2 став 2 од **Законот за трговија** (“Службен весник на Република Македонија” бр. 16/04) е утврдено дека трговија можат да вршат правни и физички лица кои се регистрирани за вршење на таа дејност во соодветен регистер согласно со закон, при што како услуги во трговијата согласно член 19 од овој закон, кој можат да ги вршат овие лица се сметат: агенциските, односно застапничките услуги, берзански услуги, комисиони услуги, услуги на складирање на стоки, шпедитерски услуги, услуги на контрола на квалитетот и квантитетот на стоки, услуги на економска пропаганда, приредување на саеми и стопански изложби, услуги на пазарот на големо и мало, истражување на пазарот, издавање на боксови, тезги и сл. во организирани деловни простории за вршење на трговија на мало.

Во **Законот за туристичка дејност** (“Службен весник на Република Македонија” бр. 68/04) во член 4 е утврдено дека основачи на туристички агенции и туристички бироа можат да бидат домашни и странски правни лица.

Во **Законот за вршење на нотарските работи** (“Службен весник на Република Македонија” бр. 59/96, 25/98 и 6/02) се уредува вршењето на нотарските работи, се определуваат условите и постапката за основање на нотаријатот и за именување на нотари и се утврдува делокругот на работата на нотаријатот. Во член 10 став 1 точка а) е утврдено дека за нотар може да биде именувано лице кое е државјанин на Република Македонија. Овој услов е разбирлив имајќи во предвид дека согласно член 3 од Законот за вршење на нотарските работи, нотаријатот е самостојна, независна јавна служба во која се вршат работи од видот на јавни овластувања врз основа на закон по барање на граѓаните, државните органи, правните лица и други заинтересирани институции.

Во **Законот за адвокатурата** (“Службен весник на Република Македонија” бр. 59/02) се уредува обезбедувањето на правна помош од страна на адвокатурата на физички и правни лица во остварувањето и заштитата на нивните права и врз закон заснованите интереси во постапката пред судовите, државните органи и други правни лица, вршење на јавни овластувања утврдени со овој и друг закон, како и организацијата на адвокатурата, условите за вршење и престанок и мирување на адвокатската дејност и правата и обврските на адвокатите. Согласно член 10 став 1 од Законот за адвокатурата право на вршење адвокатска дејност се стекнува со упис во Именикот на адвокатите на Адвокатската комора на Република Македонија, во Именикот на адвокатите, согласно член 12 од цитираниот закон, може да се запише лице државјанин на Република Македонија кој ги исполнува и другите услови пропишани во истиот член. Овој услов е разбирлив имајќи предвид дека адвокатурата е самостојна и независна јавна служба која обезбедува и дава правна помош, а адвокатите вршат јавни овластувања во согласност со закон, што е утврдено во член 2 од Законот за адвокатурата.

Доставете дополнителни информации за барањата на Законот за национална класификација на дејности (“Службен весник на РМ“ бр. 7/98) и влијанието на тој закон врз странските економски оператори. Дали законот наложува задолжителен контакт меѓу економскиот оператор и националните власти? Дали е неопходно компанијата да биде класифицирана во некоја категорија пред истата да се регистрира или пред да добие дозвола или друг вид на одобрение за работа? Доколку да, како се справувате со случај на дилема?

Со Законот за Националната класификација на дејностите (“Службен весник на Република Македонија” бр. 7/98) се утврдени деловните субјекти кои се распределуваат според претежна дејност (член 3). Во однос на деловните субјекти од странство на кои им се определува претежна дејност, во споменатиот член се наведени организационите единици на странски трговски друштва (подружници, претставништва, агенции и други) и дипломатско -конзуларни претставништва,

претставништва на меѓународни организации и сл. Претежната дејност се определува според Националната класификација на дејностите која е донесена во 1998 година и е објавена во “Службен весник на Република Македонија” бр. 20/98 како стандард усогласен со Европската класификација на дејностите NACE Rev. 1.

Претежната дејност е дејноста во која деловниот субјект, односно економскиот оператор, остварува најголем дел од остварениот промет. Во случаите кога тоа не е можно да се утврди врз основа на прометот, се земаат и дополнителни критериуми како што се бројот на вработените и исплатените бруто и нето-плати.

Претежната дејност на економските оператори им се утврдува по добивањето на актот за регистрација од надлежен орган за регистрација, односно по запишувањето во Трговскиот или друг со закон пропишан регистар и др., а пред давањето на даночен број во Управата за јавни приходи и отворањето на жиро-сметка во комерцијалната/ите банка/и.

Претежната дејност според споменатиот Закон ја определува Државниот завод за статистика. Определувањето на претежната дејноста на економскиот оператор му се врши врз основа на поднесена пријава (ја поднесува во рок од 30 дена по регистрацијата) со предлог за дејноста која има намера да ја врши. Имено, при првото определување на претежната дејност економскиот оператор може да избере една од запишаните дејности во актот за основање и актот од регистрациониот орган, односно органот кој извршил упис во основниот регистар (суд, министерство и др.). Ако економскиот оператор во актот за регистрација има евидентирано само една дејност, таа се утврдува како претежна.

Економскиот оператор кој веќе работи, односно на кој веќе му е определена претежна дејност, може да бара промена на претежната дејност со поднесување на пријава и докази за фактот дека во последните 6 месеци најголем дел од профитот го остварил во дејноста што бара да му биде впишана.

Претежната дејност Државниот завод за статистика ја утврдува со акт- решение кое го донесува директорот. Доколку економскиот оператор не е задоволен од донесеното решение, има прво на жалба до Комисијата на Владата на Република Македонија, а потоа и да поведе постапката пред надлежен суд според прописите на управна постапка.

Рокот во кој Државниот завод за статистика е должен да постапи по пријавата за определување или промена на претежната дејност е 15 дена.

Според утврдената практика, од 2002 година Државниот завод за статистика предметите ги решава истиот ден кога се поднесува барањето (имено, од 8:30 до 12:30 часот се примаат странките со пријавите за определување на претежна дејност, а донесените решенија со определена претежна дејност се издаваат истиот ден кога е примена пријавата од 15:00 до 16:00 часот). По барање на странката постапката може да се заврши и со поднесување на документи преку пошта.

Напомена: Со посебните закони при регистрацијата на економскиот оператор пред надлежниот орган, односно уписот во основните регистри (Трговскиот регистар, Регистар на занаетчи и др.), се бара економските оператори во актот за основање да ги впишат дејностите со кои ќе се занимаваат и тие се впишуваат и во документацијата за основање на економскиот оператор издадена од надлежниот орган, а економскиот оператор може да запише една или повеќе дејности. (Пр.: Законот за трговските друштва утврдува обврска за сите трговски друштва при уписот во Трговскиот регистар да ги евидентира/ пријави дејностите според НКД на ниво на група).

Образецот за пријава за упис на претежна дејност го пропишува Државниот завод за статистика и може да се подигне во просториите на Заводот(без надомест) или да се симне од web-страницата на Заводот.

Дилеми околу определувањето на претежната дејност при првиот упис не се јавуваат со оглед дека економскиот оператор дејноста ја предлага по сопствен избор од запишаните во актот за регистрација пред надлежниот орган. Дилема, и покрај стриктните критериуми опишани во Законот (во членот 10), може да се јави при барањето за промена на дејноста кога треба да се прегледаат поголем број документи. Во овие случаи со позитивен пристап кон барањето се повикува економскиот оператор заради поцелосно презентирање на состојбите и доставување на дополнителни аргументи кои одат во негов прилог. Напомена: Многу ретко се поведуваат жалбени постапки за определување на претежната дејност или нејзина промена, а во 2005 година не е поднесена ниту една жалба.

Во функција на воспоставување на едношалтерски систем во Република Македонија, но и ослободување на Државниот завод за статистика од административната функција да донесува решенија, во тек се измени на регулативата со што се планира да се обезбеди претежната дејност да се определува во друга институција (предлог е тоа да е Централниот регистар на Република Македонија кој според новиот Закон за трговските друштва веќе е надлежен орган за водење на Трговскиот регистар). Според планот, овие активности ќе се реализираат до крајот на 2005 година.

Дали има некои други закони кои имаат меѓу-секторско влијание на слободата на основањето или на слободата на давање услуги, како Законот за вршење на занаетчиска дејност (“Службен весник на РМ“ бр. 62/04) или Законот за трговија (“Службен весник на РМ“ бр. 16/04)? Ве молиме доставете листа на сите релевантни закони и опишете ги основните барања кои имаат влијание на овие слободи.

Согласно **Законот за вршење на занаетчиска дејност** (Службен весник на Република Македонија, бр. 62/04) занаетчиска дејност може да врши физичко лице запишано во Регистарот на занаетчии (член 2).

Занаетчија може да врши занаетчиска дејност ако:

- има соодветно стручно образование или соодветна стручна оспособеност за вршење на одредени занаетчиски дејности и
- не е во редовен работен однос (член 10)

Ова значи дека не постојат ограничувања за странски физички лица за упис во Регистарот на занаетчии.

Согласно **Законот за адвокатура** (Службен весник на Република Македонија бр.59/02), адвокатурата е самостојна и независна јавна служба која обезбедува и дава правна помош.(член 2)

Адвокатската дејност ја вршат адвокати. Адвокатската дејност адвокатите можат да ја вршат како адвокати поединци и адвокати здружени во адвокатско друштво. Адвокатите поединци и адвокатските друштва се запишуваат во Именик на адвокатите коишто се води во Адвокатската комора на Република Македонија.(член 6)

Во Именикот на адвокатите може да се запише лице, државјанин на Република Македонија, кое ги исполнува општите услови за засновање на работен однос во органите на државната управа, дипломиран правник со положен правосуден испит и кој ужива углед за вршење на адвокатска дејност.(член 12)

Адвокати од друга држава можат да даваат правна помош и да вршат адвокатска дејност на територијата на Република Македонија под услови на реципроцитет. (член 14)

Согласно **Законот за вршење на нотарските работи** (Службен весник на Република Македонија бр.59/96, 25/98, 6/02), Нотаријатот е самостојна, независна јавна служба во која се вршат работи од видот на јавни овластувања врз основа на закон по барање на граѓаните,

државните органи, правните лица и други заинтересирани институции. Нотарот ја врши својата служба како основно занимање за време за кое е именуван.(член 3)

За нотар може да биде именувано лице кое:

- е државјанин на Република Македонија;
- има деловна способност и ги исполнува општите услови определени со закон за засновање работен однос во државен орган;
- е дипломиран правник;
- има работно искуство на правни работи најмалку 5 години;
- положило нотарски испит;
- ужива углед за вршење на нотарските работи и
- може да докаже дека ќе обезбеди опрема и простории кои согласно со критериумите утврдени од министерот за правда се потребни за вршење на нотарската служба.(член 10)

Закон за здравје на растенија (во собраниска процедура)

Со производство, преработка, увоз и дистрибуција на растенија и растителни производи и други објекти и предмети можат да се занимаваат физички и правни лица кои ги исполнуваат условите за извршување на регистрираните активности во надлежен суд, ако претходно се регистрирани во регистарот што го води Фитосанитарната управа во Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство. Активностите за давање на јавни услуги во оваа област можат да ги вршат јавни установи и други правни и физички лица кои добиле јавно овластување со дозвола од Фитосанитарната управа и за тоа склучиле договор.

Закон за семенски и саден материјал (во постапка на донесување)

Производство, подготовка за трговија, увоз-извоз, трговија на големо на семенски и саден материјал од земјоделски растенија, трговија на мало на семенски и саден материјал можат да вршат домашни и странски правни физички лица - снабдувачи кои се запишани во регистарот на снабдувачи на семенски материјал и во регистарот на снабдувачи на саден материјал што го води Управата за семе и саден материјал.

Странско трговско друштво овие дејности може да ги врши преку подружници согласно Законот за трговски друштва.

Одделни активности може да вршат правни лица овластени од министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство како и овластени акредитирани лаборатории врз основа на јавен конкурс за што склучуваат договор.

Закон за вршење земјоделска дејност ("Службен весник на Република Македонија" бр. 11/02)

Земјоделска дејност (производство, доработка, преработка и пласман на сопствени производи) можат да вршат трговец поединец и трговско друштво и индивидуален земјоделец во помал обем.

Трговските друштва и трговците поединци се запишуваат во трговскиот регистар во надлежен суд, а индивидуалните земјоделци во регистар што го води Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство. Условите за вршење на земјоделската дејност се пропишани со овој закон, а за се што не е уредно со овој закон се применува Законот за трговски друштва. Овие дејности може да ги вршат и земјоделски задруги и нивни асоцијации.

Закон за ветеринарно здравство ("Службен весник на Република Македонија" бр. 28/98)

Ветеринарно здравствена дејност ја вршат ветеринарни друштва како и научно истражувачките и високообразовни установи.

Ветеринарни друштва можат да основаат домашни правни и физички лица под услови утврдени со овој закон.

Ветеринарно-здравствената дејност ја вршат ветеринарни друштва врз основа на дозвола од Владата на Република Македонија согласно со одредбите на овој закон и Законот за јавните претпријатија.

Ако за вршењето на ветеринарно-здравствената дејност на определено епизоотиолошко подрачје, односно епизоотиолошка единица, ниту едно ветеринарно друштво нема добиено дозвола за вршење на дејноста или не е поднесена ниту една понуда на јавниот конкурс за добивање дозвола за вршење на дејноста, во тој случај Владата на Република Македонија го обезбедува вршењето на дејноста со основање на ветеринарно јавно претпријатие (член 92).

Примарната ветеринарно-здравствена дејност ја вршат: ветеринарна амбуланта, ветеринарна станица и ветеринарна болница (член 94).

Секундарната ветеринарно-здравствена дејност ја врши ветеринарен институт основан согласно со одредбите од Законот за научно истражувачката дејност (член 96).

Одделни терцијални ветеринарно-здравствени дејности ги врши Факултетот за ветеринарна медицина, а одделни дејности врши ветеринарниот институт (член 97).

Закон за банки (“Службен весник на Република Македонија” бр. 63/00, 37/02, 51/03, 88/03)

Банката се основа како акционерско друштво со седиште во Република Македонија која добила дозвола од Народната банка на Република Македонија да извршува банкарски работи (член 3). Правни физички лица кои немаат дозвола од Народната банка не смеат да примаат депозити и истите да ги пласираат како кредити или инвестиции (член 5). Банка може да основаат домашни и странски правни физички лица. Странска банка може да основа подружница. Одредбите на овој закон што се однесуваат на банките се однесуваат и на подружницата доколку со овој закон поинаку не е определено (член 6). За се што не е уредено со овој закон се применува Законот за трговски друштва.

Закон за управување со отпад (“Службен весник на Република Македонија” бр. 68/04)

Дејноста депонирање на отпад може да ја вршат јавните претпријатија или други јавни служби, во согласност со закон и правни лица врз основа на дозвола и склучен договор за извршување на работи од јавен интерес од локално значење со општините и / или градот Скопје (оператори на депонии). Оваа дејност може да се врши и врз основа на склучен договор за концесија. Оператор на депонија за опасен отпад е јавно претпријатие основано од Владата на Република Македонија (член 82).

Закон за тутун и тутунски производи (во постапка на донесување)

Со производство на тутун може да се занимаваат физички и правни лица (производители) врз основа на договор за производство и откуп на тутун склучен со правен субјект регистриран за откуп и обработка на тутун (откупувач) (член 6). Откуп и обработка на тутун може да вршат правни лица, регистрирани во трговскиот регистар за вршење на дејност откуп и обработка на тутун и запишани во регистарот на откупувачи на тутун во Министерството за земјоделство шумарство и водостопанство (член 20 став 1). Производство, промет, извоз и увоз на ферментиран тутун може да врши секое правно лице регистрирано за производство, промет, извоз и увоз во трговскиот регистар и запишани во регистарот на производители, трговци извозници и увозници на ферментиран тутун во Министерството за земјоделство шумарство и водостопанство (член 34 став 1). Производство, промет, увоз-извоз на тутунски производи можат да вршат правни лица регистрирани во трговски регистар во надлежниот суд и во соодветен регистар во Министерството за економија.

Закон за градење (е во постапка за донесување)

Градител, проектант, ревидент изведувач и надзорен инженер може да биде домашно и странско правно и физичко лице кои ги исполнува условите утврдени со овој закон.

Странски архитект или инженер со овластување од друга држава, може да врши работи на проектирање и надзор над изградбата во Република Македонија, под услов на реципроцитет и тоа овластување да биде потврдено од Комората на овластени архитекти и овластени инженери на Република Македонија.

Согласно **Законот за здравствена заштита** (“Службен весник на Република Македонија” бр. 38/91, 46/93, 55/95 и 10/04) здравствена установа може да се основа како: јавна, задружна, мешовита и приватна во согласност со закон. Здравствена установа можат да основаат: Републиката, правните и физичките лица. Јавна здравствена установа може да основа Владата на Република Македонија (член 90 и 91). Здравствените работници со средно и више образование можат самостојно да укажуваат здравствена заштита по завршувањето на приправничкиот стаж и положувањето на стручниот испит. Здравствените работници со високо образование од областа на медицината и стоматологијата можат да укажуваат здравствена заштита под надзор на здравствен работник со лиценца за работа по завршувањето на приправничкиот стаж, положувањето на стручниот испит и добивањето на основна лиценца.

Здравствените работници со високо образование од областа на медицината и стоматологијата можат самостојно да укажуваат здравствена заштита по завршувањето на приправничкиот стаж, положувањето на стручниот испит, завршувањето на специјализација, односно субспецијализација и соодветна лиценца за работа.

Здравствените работници со високо образование од областа на фармацијата можат самостојно да вршат фармацевтска дејност по завршувањето на приправничкиот стаж, положувањето на стручниот испит и добивањето на лиценца за работа.

По исклучок од ставот 2 на овој член здравствените работници со високо образование од областа на медицината и стоматологијата со основна лиценца можат самостојно да укажуваат здравствена заштита ако при пополнувањето на определено работно место не се јават здравствени работници со лиценца за работа.

Согласно **Законот за високото образование** (“Службен весник на Република Македонија” бр. 64/00 и 49/03) високообразовните установи (универзитет, факултет, уметничка академија и висока стручна школа) може да бидат државни и приватни. Државна високообразовна установа основа Собранието на Република Македонија со закон (член 33). Приватна високообразовна установа може да основа домашно и странско правно и физичко лице, под услови утврдени со законот (член 34).

Високообразовна дејност може да врши само лице избрано во наставно-научно звање (доцент, вонреден професор и редовен професор), односно лице избрано во наставно звање (Предавач, виш предавач и професор на висока стручна школа), за времето за кое е избрано (член 129). Во наставнообразовниот процес учествуваат лица избрани во соработнички звања (помлад асистент, асистент, помлад лектор и уметнички соработник) (член 130).

Согласно **Законот за средно образование** (“Службен весник на Република Македонија” бр. 44/95; 24/96; 34/96; 35/97; 82/99; 29/02; 40/03; 42/03 и 67/04) средното образование се остварува во средни училишта кои се организираат како јавни средни училишта (средно општинско училиште, односно средно училиште на Градот Скопје и државно средно училиште) и приватно средно училиште. Приватно средно училиште може да основа домашно и странско правно и физичко лице врз основа на одобрение, согласно со овој закон (член 2 и член 10). Воспитно-образовната работа во средното образование ја остваруваат наставници,

воспитувачи и стручни соработници кои ги исполнуват условите утврдени со овој закон (член 59).

Согласно **Законот за основното образование** (“Службен весник на Република Македонија” бр. 44/95; 2496; 34/96; 35/97; 82/99; 29/02; 42/03; 40/03 и 63/04) основно училиште како јавна установа основа општината. Советот на општината донесува одлука за основање на основно училиште, по претходно прибавено мислење од Владата на Република Македонија (член 15). Воспитно образовната дејност во основното образование ја остваруваат наставници, стручни соработници и воспитувачи кои ги исполнуваат условите утврдени со овој закон (член 66).

Согласно **Законот за социјална заштита** (“Службен весник на Република Македонија” бр. 50/97; 16/00; 17/03 и 65/04) за остварување на системот на социјална заштита се основаат јавни и приватни установи за социјална заштита. Јавна установа за социјална заштита основа Владата на Република Македонија во согласност со мрежата на јавни установи. Приватна установа за социјална заштита може да основа домашно и странско правно или физичко лице врз основа на одобрение, во согласност со овој закон. Домашно и странско правно или физичко лице не може да биде основач ниту соосновач на центар за социјална работа и воспитна установа за сместување на деца и младинци со воспитно социјални проблеми и со нарушено поведение (член 36, 37 и 38).

Стручните работи во установата за социјална заштита, во зависност од видот на работата, ги вршат стручните работници со високо образование: дипломиран социјален работник, психолог, андрагог, педагог, правник, економист, лекар, дефектолог, специјален педагог за превенција и ресоцијализација и социолог; со вишо образование: социјален, здравствен работник и други работници зависно од потребата на дејноста; со средно образование: здравствен работник како и други работници за извршување на други работи во зависност од видот и обемот на услугите доколку со овој закон поинаку не е утврдено.

Одредени работи во социјалната заштита, по исклучиво овластување на директорот на установата за социјална заштита, без надоместок можат да ги вршат волонтери, кои се квалификувани за тој вид на работа или поминале низ обука за вршење на таа работа. Волонтерот не може да решава за правата од социјална заштита.

Работите кои можат да се вршат со волонтерска работа, начинот на нивното вршење, покривање на реалните трошоци како и потребните квалификации или обука ги утврдува со акт установата за социјална заштита (член 56 и 57).

Дали листата дадена во одговорот на прашање А 5 е сеопфатна? Дали можете да потврдите дека сите други економски активности не се предмет на специфична легислатива и затоа можат да бидат понудени без никаква потреба од дозвола, одобрување, нотификација или било каков задолжителен контакт со државните органи, под услов другите закони да се почитувани?

Да, листата е сеопфатна, но со следниве закони како дополненије на истата:

- Аудиовизуелни услуги: Закон за радиодифузна дејност (“Службен весник на Република Македонија” бр.20/97 и 70/03), Закон за основање на Јавно претпријатие Македонска радиодифузија (“Службен весник на Република Македонија” бр.6/98, 98/00);
- Услуги на новински агенции: Закон за внесување и растурање на странски средства за масовно комуницирање и за странска информативна дејност (“Службен весник на Република Македонија” бр.39/74 и 74/87);

- Други рекреативни услуги (игри на среќа): Закон за игри на среќа и за забавни игри (“Службен весник на Република Македонија“ бр.10/97, 54/97, 13/01 и 2/02);
- Занаетчиски услуги: Закон за вршење на занаетчиска дејност (“Службен весник на Република Македонија“ бр.62/04);
- Закон за движење и престој на странците (“Службен весник на Република Македонија“ бр.36/92, 66/92, 26/93 и 45/02) и Закон за концесии (“Службен весник на Република Македонија“ бр.25/02 и 24/03), како закони кои хоризонтално ги регулираат економските активности.

Сите останати економски активности кои не се посебно регулирани со наведените закони од листата, подлежат на одредбите од Законот за трговски друштва (“Службен весник на Република Македонија“ бр.28/04). Законот за трговски друштва се однесува за сите видови и даватели на услуги и е базичен закон со кој се одредува начинот и формата на воспоставување трговско друштво.

Оттука давањето на услуги во Република Македонија е регулирано со Законот за трговски друштва и со наведените закони од листата во кои се содржани одредби кои се однесуваат на потребата од дозволи, лиценци, одобрување и нотификации.

Финансиски услуги

Дали постои официјална шема за компензација на инвестиции? Доколку да, Ве молиме опишете ги нејзините главни одлики.

Не постои официјална шема за компензација на инвестиции.

04. Слободно движење на капитал

Во одговорите на Прашалникот, нема достапна информација во однос на заштитата на трансферите на налозите за плаќање и на хартиите од вредност кои можат да бидат предмет на побарување во случај на стечај (единствената релевантна информација укажува дека кога може да се докаже дека побарувањето не припаѓа на стечајната маса, тоа може да се одвои - но, нас ни е потребна подетална информација). Како последица, не сме во можност да го одредиме стаусот кој Вашата земја ги има во однос на одредбите од Директивата 98/26/ЕЗ за конечност на порамнувањата и системи за порамнување на хартии од вредност. Ве молиме доставите информации.

Со одговорот на прашање број 6, од поглавје 4. СЛОБОДНО ДВИЖЕЊЕ НА КАПИТАЛ, глава II. Системи на плаќања, беше укажано дека плаќањата и трансферите на хартии од вредност се финални, кога ќе се порамнат во соодветниот систем. (04_II_6)

Во случај на отварање на стечај, согласно одредбите од Законот за стечај (Службен весник на Република Македонија бр. 55/97) (од член 139 до член 152), може да се побиваат минати трансакции (и други правни дејствија превземени пред отварање на стечајна постапка) со кои се нарушува уедначеното намирување на доверителите. Но, согласно член 153 од истиот закон, побивањето може да го иницираат стечајниот управник или стечајните доверители само со поднесување на тужба за побивање на правните дејствија на стечајниот должник пред надлежен суд.

Треба да се напомене дека постојниот Закон за стечај објавен во Службен весник на Република Македонија бр. 55/97 со измените, не ги содржи принципите наведени во Директивата 98/26/ЕЗ за конечност на порамнувањата и системи за порамнување на хартии од вредност. Притоа, би сакале да истакнеме дека е формирана работна група од еминентни професори и експерти, во која учествуваат и експерти од ЕУ и која во моментот и во наредниот период ќе работи на изработување на новиот закон за стечај. Во новиот закон, се планира да бидат имплементирани соодветните одредби од Директивата 98/26/ЕЗ, особено се укажува на одделите 3 и 4 од Директивата кои ги предвидуваат основните постулати кои мора да бидат инкорпорирани во стечајното законодавство. Исто така, би требало одредбите од оваа Директива да бидат вклучени во законите кои се однесуваат на банкарството и хартиите од вредност. Законот се планира да влезе во процедура некаде во текот на месец септември 2005 година.

Истотака, нема достапни информации во однос на барањата за обезбедување со колатерал. Како последица не сме во можност да го одредиме статусот кој Вашата земја го има во однос на одредбите од Директивата 2002/47 за финансиски колатрал. Ве молиме доставете информации.

Директивата 2002/47 за финансискиот колатерал, од аспект на хартиите од вредност во стечајната постапка ќе биде имплементирана во новиот Закон за стечај, кој е во фаза на подготовка.

Со Законот за договорен залог ("Службен весник на Република Македонија" бр. 5/03 и 4/05) се уредуваат начинот, условите и постапката за засновање, постоење, реализација и престанување на договорното заложно право врз подвижни ствари, хартии од вредност, побарувања и други права (рачен залог) и врз недвижности (хипотека).

Со Законот за договорен залог се регулираат општите одредби (поимот, основните начела, предметот на хипотеката, односно рачниот залог и засновањето на рачниот залог и хипотеката); правата и обврските на договорните страни - заложниот доверител и заложниот

должник; престанокот на заложното право; причините поради кои престанува заложното право; уписот на податоците во Заложниот регистар; реализацијата на залогот; казнените одредби и преодните и завршните одредби.

Согласно одредбите од Законот за договорен залог (“Службен весник на Република Македонија” бр. 5/03 и 4/05), предвидени се два вида рачен залог: владетелски и невладетелски. Доколку рачниот залог се заснова со предавање на предметот во владение, тогаш тоа претставува владетелски залог, а пак, доколку се заснова без негово предавање во владение, тоа претставува невладетелски залог. Инаку, хипотеката може да се заснова само како невладетелска. Предмет на рачниот залог може да биде подвижна ствар, хартија од вредност, одредено имотно побарување или друго право, а на хипотеката само одредена недвижност, односно ствар изедначена со недвижност, со овој или друг закон.

Со залогот се обезбедуваат парични и друг вид побарувања, чија вредност се изразува во пари, што доверителот ги има во однос на својот должник од одреден облигационен однос.

Побарувањата обезбедени со залог, ако не бидат исполнети во рокот на нивната пристигнатост, заложениот доверител нив може да ги намира од вредноста на предметот на залогот или под услови и начини предвидени со овој закон за да се стекне со право на сопственост врз предметот на залогот (*lex commissoria*).

Правото на невладетелски залог врз хартија од вредност се стекнува со склучување на договорот за залог, со попис и опис на заложната хартија од вредност и упис на залогот во Заложниот регистар.

Правото на владетелски залог врз хартија од вредност се стекнува со склучување на договорот за залог и со пренос на хартијата од вредност во владение на заложниот доверител.

Централниот регистар на Република Македонија работи врз основа на Законот за Централен регистар (“Службен весник на Република Македонија” бр. 50/01 и 49/03). Според одредбите на овој закон истиот се основа како централна информативна база на правни и друг вид на релевантни податоци, кои согласно со овој или друг закон или со договор се внесуваат во него. Во рамките на Централниот регистар функционира Регистарот на залог на подвижни предмети и права, кој отпочна со работа на 05.10.1998 година. Заложниот регистар е вид на основен регистар во состав на Централниот регистар, без својство на правно лице, во кој задолжително се запишува невладетелскиот залог врз подвижна ствар. Задолжителниот упис на невладетелскиот залог во Заложниот регистар за кој треба да постои писмен договор, попис на заложната ствар, го прави уписот да има конститутивно дејство. Ова значи дека доколку не се упише невладетелскиот залог во Заложниот регистар, истиот нема да произведе никакви правни дејства спрема договорните страни. Истотака може да се упише и владетелски залог, доколку за тоа се договарат странките и да се воспостави надзалог на веќе упишан залог.

Ако во договорот за залог договорните страни не избрале еден од комерцијалните начини на продажба на залогот, ниту избрале овластен субјект што ќе ја изврши реализацијата на залогот, заложниот доверител во таков случај има право сам да го избере овластениот субјект (нотар, суд, агенција за продажба на подвижни предмети и недвижности “брокер преку берза”, берза и други субјекти предвидени со овој закон кој ќе ја изврши реализацијата на залогот.

Реализацијата на залогот, нотарот ја врши според одредбите на овој закон, судот според одредбите на Законот за извршната постапка (“Службен весник на Република Македонија” бр. 53/97 и 59/00), агенцијата од став 1 на овој член според одредбите на законот со кој се уредува нејзиното основање и вршење на дејноста, а другите субјекти според одредбите на овој закон со соодветна примена на одредбите кои се однесуваат на нотарот и друг закон кој се однесува на нивното работење.

Согласно Директивата 2002/47 за финансискиот колатерал правната рамка за спроведување на репо трансакциите е уредена во Законот за хартии од вредност ("Службен весник на Република Македонија" бр. 63/00, 103/00, 43/01, 4/02, 37/02, 31/03, 85/03 и 96/04). За спроведување на репо трансакции Народна банка на Република Македонија подготви нацрт верзија на Генерален репо договор кој е доставен за разгледување до пазарните учесници (банките), Министерството за финансии и Централниот депозитар на хартии од вредност. Согласно нацрт верзијата на Генералниот репо договор предвиден е целосен трансфер на сопственост на колатералот (хартии од вредност) од страната која го обезбедува колатералот (продавач) на страната која го прима колатералот (купувач). На овој начин ќе биде овозможено на примачот на колатералот (купувачот) слободно располагање со истиот. Истовремено, согласно Генералниот репо договор постои можност за дополнителен трансфер на колатералот (хартии од вредност) помеѓу двете страни како резултат на дневно вреднување на колатералот (mark to market calculations), како и замена на колатералот.

05. Право на трговски друштва

1. Во однос на заштитата на интелектуалните права, ве молиме да ни обезбедите информации за следниве работи:

- Колку предмети (пиратски ЦД-дискови, видео касети, софтвер и т.н.) биле конфискувани во последните 3 години? Колку од овие предмети се уништени?
- Доколку е можно обезбедете одделни статистички податоци за полицијата, царината и било која друга институција која е можно да е вклучена.
- Колку релевантни судски случаи имало во последните 3 години?
- Дали биле изречени парични казни? Доколку има, колку се и кој е просекот на изречената парична казна?
- Дали на некој му била изречена казна затвор за прекршување на законодавството кое се однесува на интелектуалната сопственост?
- Дали полицијата има превземено било какво дејствие насочено против производителите на пиратски производи? Дали има било какви проценки за домашното производство?

• Во периодот 2002 -2004 год. од страна на Министерството за внатрешни работи, врз основа на Кривичниот законик („Службен весник на РМ“ бр. 37/96, 80/99, 4/02, 43/03 и 19/04), конфискувани се вкупно 9.768 пиратски предмети на авторско право и сродните права (9.450 ЦД-а и 318 видео касети), како и осум компјутери, осум софтвери, шест ДВД плеери, седум видеорекордери, десет снимачи и два скенери.

Во периодот 2002 -2004 год. Царинската управа на Република Македонија, врз основа на Законот за авторското право и сродните права („Службен весник на РМ“ бр. 47/96, 3/98, 98/02, 04/05), нема конфискувано предмети со кои се повредува правото од интелектуалната сопственост, ниту, има примено барања од носители на права на интелектуална сопственост заради нивната заштита. Меѓутоа, со усвојувањето на новата регулатива (Предлог - законот за царински мерки за заштита на права од интелектуална сопственост, кој ќе биде усвоен во текот на 2005 година), се очекува подобрување на ваквата состојба и преземање на конкретни мерки од Царинската управа во оваа насока.

Во периодот од 2002-2004 год. од страна на Министерството за економија, Државен пазарен инспекторат, врз основа на Законот за трговијата („Службен весник на РМ “ бр. 23/95, 30/95, 43/95, 23/99, 43/99, 6/02 и 38/03), како и новиот Закон за трговија („Службен весник на РМ“ бр. 16/04), конфискувани се вкупно 38.466 предмети на авторско право и сродните права (музички ЦД-а - 36.552, видео и аудио касети – 1.700 и компјутерски игри и програми – 214).

Во 2003 год. од страна на Министерството за култура, преку инспекторите за култура врз основа на Законот за авторското право и сродните права конфискувани се вкупно 3.768 парчиња пиратски предмети на авторско право и сродните права, а во 2004 год. вкупно 10.946 пиратски предмети (видеограми, фонограми и компјутерски програми). Министерството за култура не располага со податок за вкупниот број на одземени пиратски предмети во 2002 год. со оглед на тоа што во тој период не е водена евиденција за истото.

Сите времено одземените предмети на авторско право и сродните права со предлог за поведување на прекршочна постапка се предадени на надлежните судски органи.

- Согласно член 259 од Законот за извршување на санкциите („Службен весник на РМ“ бр. 3/97, 23/99 и 74/04), правосилната одлука со која е изречена мерката на безбедност “Одземање на предмети“ ја извршува судот определен со закон како што е определено во самата одлука, со уништување или со отстапување на предметите на државен орган или со продавање на предметите или предавање во соодветен музеј, ако според својата природа предметите не се наменети за продавање. Уништувањето го извршува судот кој ја донел одлуката во прв степен во присуство на јавен обвинител и инспекторот за извршување на санкциите.

Според податоците на Министерството за правда, Управа за извршување на санкции во 4 акции за уништување на одземени пиратски предмети на авторско право и сродните права, спроведени во 2003 и 2004 год. уништени се вкупно 55.313 парчиња (од кои 53.437 ЦД-а, 750 видео касети, 913 аудио касети и 213 ДВД), по правосилните и извршни пресуди со изречена мерка на безбедност „Одземање на предмети“, донесени по прекршочните барања од надлежните инспекциски органи, во периодот од 1999 до 2003 година. Министерството за правда, Управа за извршување на санкции не располага со податоци за уништени пиратски предмети за 2002 година.

Инаку, првото јавно уништување на одземените пиратски предмети на авторско право и сродните права, е извршено во декември, 2003 год. во присуство на претставници на државните органи и медиумите.

- Во периодот од 2002 – 2004 год. по однос на вкупно 190 барања за поведување на прекршочни постапки согласно Законот за авторското право и сродните права, поднесени од инспекторите за култура предмет на одлучување на надлежните судови во Република Македонија биле 111 барања, за што се донесени :

- во 2002 год. - 34 правосилни пресуди (од кои 14 со парична казна, 14 за запирање на постапката, поради застареност, 4 решенија со прекршочна опомена и 2 со кои се отфрлени барањата);

- во 2003 год. - 31 правосилна пресуда (од кои 15 со парична казна, 15 за запирање на постапката, поради застареност и 1 за ненадлежност) и

- во 2004 год. - 46 правосилни пресуди (од кои 28 со парична казна и 14 за запирање на постапката, поради застареност - изминати повеќе од две години и 5 решенија со прекршочна опомена).

- За прекршок од член 168 од Законот за авторското право и сродните права, предвидени се парични казни и тоа од 60.000 до 300.000 ден. за правното лице, од 1.700 до 50.000 ден. одговорно лице во правното лице и поединец кој врши самостојна дејност или професија и од 10.000 до 50.000 ден. за физичко лице.

Во периодот од 2002 – 2004 год. изречените парични казни се движеле во следниве износи:

- за физички лица најниската изречена казна изнесува 2.000 денари, а највисоката 30.000 денари и

- за правни лица најниската изречена казна изнесува 10.000 ден. а највисоката 68.000 денари.

- Во периодот од 2002 – 2004 г. за кривичното дело – Повреда на авторското право и сродните права по член 157 од Кривичниот законик не била изречена казна затвор во ефективно траење, односно, донесени се само пресуди со кои е изречена условна осуда на казна затвор.

Имено, во 2002 година според податоците на Државниот завод за статистика за кривично дело по член 157 од Кривичниот законик пријавени се 3 лица, обвинети се 2 лица, од кои на едно лице му е изречена условна осуда на казна затвор, во времетраење од 2 до 3 месеци.

Во 2003 год. според податоците на Министерството за правда (добиели од 27 основни судови во Република Македонија), за кривично дело по член 157 од Кривичниот законик, поведени се 8 кривични постапки, од нив завршени се правосилно 7, од кои во 2 случаи сторителот бил ослободен од обвинение, а во 5 сторителите се огласени за виновни. Од овие 5 случаи : во еден случај била изречена парична казна , во два случаи условна осуда (казна затвор од 4 месеци чие што извршување било одложено доколку сторителот во рок од една година не стори ново кривично дело и казна затвор во траење од 6 месеци чие што извршување било

одложено доколку сторителот во рок од две год. не стори ново кривично дело) и во два случаи судска опомена.

Додека, во 2004 год. за истото кривично дело биле поведени 10 кривични постапки, од кои 7 се правосилно завршени и во сите случаи обвинетите биле огласени за виновни и биле изречени две парични казни, една условна осуда на казна затвор и 4 судски опомени.

- Министерството за внатрешни работи, преку инспекторите за организиран криминал во рамките на своите овластувања и надлежности покрај заедничките акции со другите инспекциски органи презема самостојни активности против производителите на пиратски производи. Заради планско и кординирано настапување воспоставена е републичка акција под псевдоним „Пират“, во рамките на која од страна на сите организациони единици на Министерството на централно и регионално ниво се преземаат оперативни и други активности со цел утврдување и идентификување на производителите и локациите на производството, по кои во соработка со основните јавни обвинителства се преземаат мерки за реализација на сознанијата.

Како резултат на преземените мерки и активности во 2003 год. Министерството за внатрешни работи има поднесено 2 кривични пријави, а во 2004 г. вкупно 14 кривични пријави за кривичното дело - Повреда на авторско право и сродните права .

Во Република Македонија има производство на пиратски производи, меѓутоа само со систем на компјутерско режење на аудио и ДВД дискови, како и преснимување на видео и аудио касети, но, сериско, односно, фабричко производство на истите нема.

2. Ве молиме во повеќе детали да одговорите за активностите на Координативното тело за авторското право и сродни права. На пример дали ова тело во пракса собира и анализира статистички податоци за спроведувањето? дали може ова тело да им дава насоки на агенциите за спроведување (главно полицијата и царината)?

Поради поуспешно спроведување на надлежностите на органите вклучени во режимот на остварувањето и заштитата на авторското право и сродните права и нивна координација на предлог на Министерството за култура, со Заклучок на Владата на Република Македонија формирано е Координативно тело за авторско право и сродни права (Координативно тело). Согласно наведениот Заклучок, Координативното тело е формирано како интерресорско тело со кое раководи Државен секретар во Министерството за култура и во кое членуваат претставници од Министерството за култура, Министерството за внатрешни работи (по 2 члена), Министерството за економија, Министерството за економија - Државен пазарен инспекторат, Министерство за финансии, Министерство за финансии - Царинска управа, Министерство за правда, Министерство за образование и наука и Сектор за европска интеграција при Владата на РМ (по 1 член). Административно техничките работи за потребите на Координативното тело ги обезбедува Министерството за култура.

Со цел за обезбедување на интегриран пристап во спроведувањето основната активност на Координативното тело, според Заклучокот е изготвување на Програма за унапредување и спроведување на режимот на остварувањето и заштитата на авторското право и сродните права и за едукација и сензибилизација, со анализа на состојбите и предлог на краткорочни и долгорочни мерки и активности (Програма) и Акционен план за целосно остварување на заштитата на авторското право и сродните права во Република Македонија (Акционен план), од кои приоизлегуваат мерки и активности за кои согласно Заклучокот се задолжени да ги спроведат Координативното тело и надлежните државни органи.

Информацијата за изготвувањето на Програмата и Акциониот план се усвоени од Владата во јуни 2004 година.

Понатамошната активност на Координативното тело како и на надлежните органи кои партиципираат во неговата работа е спроведувањето на мерките и активностите предвидени во наведените документи.

Со цел воспоставување на интегриран и ефикасен систем за спроведувањето на заштитата на авторското право и сродните права, до крајот на 2005 година Координативното тело до

Владата ќе достави Информација за спроведувањето на следните мерки и активности кои се во тек:

- анализа на состојбите во неовластеното користење и активностите за спречување на неовластеното користење на авторските дела, изведбите и предметите на сродните права, вклучувајќи го и прибирањето податоци и показатели кои се однесуваат на бројот на извршените надзори, изречените времени мерки на безбедност, прекршочните и кривичните постапки, донесените судски одлуки, уништени предмети со неовластено користење на авторското право и сродните права (пиратски предмети) ;
- изготвување на функционални анализи за структурата на државните органи, вклучително расположивоста на човечките ресурси и потребата од соодветни обуки, во областа на остварувањето и заштитата на авторското право и сродните права, и спроведувањето на нивните надлежности ;
- анализа на постојната законска регулатива и меѓународните прописи од областа,
- анализа на остварувањето на меѓународната соработка и интеграциските процеси;
- анализа на состојбите во колективното остварување на авторското право и сродните права;

Ползувајќи ги наведените податоци и анализи Координативното тело подготвува Акционен план и програма за синхронизирано и координирано спречување и злоупотребата и неовластеното користење на авторските дела и предметите на сродните права. Во рамките на оваа активност, а врз основа на заклучок на Координативното тело, е започнато, организирано, синхронизирано и континуирано спроведување на заеднички, интензивни акции на Министерството за култура, Државниот пазарен инспекторат и Министерството за внатрешни работи, за вршење на инспекциски надзор од областа на авторското право и сродните права. Искуствата од наведените акции ќе послужат како модел кој ќе се инкорпорира во оперативниот дел на овој Акциониот план кој има за цел борба против пиратството. Изготвени се работните тези на Акциониот план кој ќе се достави до Владата до крајот на 2005 година.

Од активностите на Координативното тело произлегува и формирањето на соодветен WEB портал во функција на интегрираниот систем во заштитата на авторското право и сродните права, едукацијата, сензибилизацијата, борбата против пиратството и слично. Активноста е предвидено да се спроведе до крајот на 2005 година.

Во функција на Координативното тело спаѓа континуирано спроведување на низа мерки и активности во врска со остварувањето на авторското право и сродните права, чија реализација е во тесна врска со расположивоста со материјалните ресурси и човечките ресурси во органите надлежни во оваа област.

- Координативното тело прибира некои од релевантните статистички податоци за спроведувањето на заштитата на авторското право и сродните права, како на пример, во однос на спроведените инспекциски надзори, изречените времени мерки на безбедност, прекршочните и кривичните постапки, донесените судски одлуки, уништени пиратски предмети на авторско право и сродни права и слично.

Како посебна мерка во Програмата за унапредување и спроведување на режимот на остварувањето и заштитата на авторското право и сродните права и за едукација и сензибилизација, со анализа на состојбите и предлог на краткорочни и долгорочни мерки и активности е предвидено воспоставувањето соодветен систем на прибирање, обработка, следење и користење на потребните податоци и показатели за остварувањето на авторското право и сродните права. Согласно оваа мерка, Координативното тело на Владата треба да и достави предлог врз основа на кој таа ќе може да формира комисија составена од претставници на надлежните органи и експерти со задача да изготват елаборат според кој ќе се пристапи кон воспоставување на функционален систем и база на податоци за остварување на авторското право и сродните права во Република Македонија. Предлогот ќе биде доставен најдоцна до крајот на 2005 година. Како надлежни органи за спроведување на оваа мерка се назначени сите органи кои преку свои претставници членуваат во Координативното тело, како и Државниот завод за статистика.

- Координативното тело нема директно утврдена законска надлежност врз основа на која надлежните државни органи би ги спроведувале неговите насоки. Координативното тело имајќи ја координативната и советодавната улога дава насоки за остварувањето на авторското право и сродните права. Координативното тело, согласно задолжувањето од Владата, на своите состаноци донесува заклучоци во врска со спроведувањето на мерките и активностите предвидени во Програмата и Акциониот план и ги доставува до надлежните органи. Координативното тело завзема заеднички ставови во врска со спроведувањето и заштитата на авторското право и сродните права од страна на надлежните органи со што се обезбедува интегриран пристап, интерактивност и транспарентност, и во таа смисла им дава насоки на надлежните органи.

3. Ве молиме да дадете одговори на поставеното прашање број 1, но во однос на правата од индустриска сопственост (трговски марки и сл.)

Во однос на заштитата на правата од индустриска сопственост во последните три години царината нема конфискувано предмети и стоки со кои се повредува правото од индустриска сопственост. Во тој период Царинската управа нема примено ниту едно барање од носители на право од индустриска сопственост заради негова заштита, а согласно член 214 од Законот за индустриската сопственост ("Службен весник на РМ" бр. 47/02, 42/03, 09/04).

Со донесување на новиот Закон за царински мерки за заштита на права од интелектуална сопственост, кој ќе биде усвоен во текот на 2005 година, се очекува подобрување на ваквата состојба и преземање на конкретни мерки од Царинската управа, со оглед на тоа што постапката за постапување на царинските органи ќе се доразработи и допрецизира.

Во последните три години од страна на Министерството за внатрешни работи, при спроведување на акциски контроли според кривично дело од областа на индустриската сопственост одземени се следните производи ; 167.612 кг. цигари; 43.101 кг. детергент; 416 кг. зачин; 30 кг. рефус најлонска амбалажа; 458 кутии цигари; 142 контролни маркици за цигари; 151 шишиња ракија; 1 машина за затварање шишиња; 1 апарат за филтрирање; 4 шишиња екстракт; 3 шишиња глицерин; 1370 бандероли за шишиња; 1700 етикети; 2500 капачиња за ракија; 3 картони капачиња за пијалок; 1050 литри ракија; 1 тег од 5 кг и 8,77м3 дрва.

Нема релевантен податок за тоа колку од овие предмети се уништени, но според неофицијални податоци извршено е уништување на најголем број од одземените предмети.

Во последните три години Државниот пазарен инспекторат нема одземено предмети и стоки со кои се повредува правото од индустриска сопственост, затоа што и немаше директна законска надлежност. Со донесувањето на Законот за изменување и дополнување на Законот за индустриската сопственост ("Службен весник на РМ" бр. 09/04) се дава законска надлежност на Државниот пазарен инспекторат за поднесување на барања за поведување на прекршочна постапка до надлежните судови.

Во 2004 година по барање на носителите на правото на заштита на трговска марка, Државниот пазарен инспекторат има постапувано во 8 случаи каде е утврдена повредата на правото на регистрирана трговска марка, при што се поднесени барања за поведување на прекршочна постапка до надлежните судови. Од овие случаи 1 случај е решен во Државниот пазарен инспекторат, за 7 се поднесени пријави до надлежен суд и постапката е во тек, а за 2 случаи донесени се и судски пресуди во кои е изречена парична казна која во просек изнесува 22.500 денари.

Од страна на Државниот завод за индустриска сопственост до Министерството за економија е поднесена иницијатива за внесување на директен основ за одземање на повредената стока во промет од областа на правата од индустриска сопственост од страна на Државниот пазарен инспекторат во новиот Законот за пазарна инспекција кој треба да биде донесен до крајот на 2005 год., со што значително ќе се постигне ефикасност во одземање на фалсификуваната стока во промет.

Според Кривичниот законик („Службен весник на РМ“ бр. 37/96, 80/99, 4/02, 43/03 и 19/04) бројот на поднесените кривични пријави, обвиненија и осудени лица и изречените казни од областа на индустриската сопственост (казна затвор и парична казна) во последните три години за наведените кривични дела според податоците на Државниот завод за статистика се следниве :

Пријавени,обвинети и осудени полнолетни лица за кривичните дела од областа на индустриската сопственост																	
	Прија- вени	Обви- нети	Осу- дени	Казна затвор											Парична казна од 5001- 20000	Парична казна од 50001- 100000	
				Вкупно- затвор	Од 6-12 месеци		Од 3-6 месеци		Од 2-3 месеци		Од 1-2 месеци		До 30 дена				
					Ефек- тивен	Условен	Ефек- тивен	Условен	Ефек- тивен	Условен	Ефек- тивен	Условен	Ефек- тивен	Условен			
2002	17	10	9	7	3	-	-	-	1	1	-	2	-	-	-	2	
2003	6	11	8	6	1	-	4	-	-	1	-	-	-	-	2	-	
2004	14	6	5	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	
Извор : Државен завод за статистика																	

Според досегашните сознанија не постои организирано производство на фалсификувани производи, освен поединечни случаи во импровизирани работилници и со импровизирани средства. Покрај останатите активности, од страна на Министерството за внатрешни работи постојано се прибираат и оперативни сознанија за појава на фалсификувани производи и при такви случаи, по идентификувањето на сторителите и утврдувањето на локацијата, се организираат полициски акции. Затекнатите производи се одземаат и се предаваат на надлежните судови, а против откриените сторители се поднесуваат кривични пријави.

4. Дали постои координативно тело за заштита на индустриската сопственост?

Во моментот нема Координативно тело за заштита на индустриска сопственост, но согледувајќи ја потребата за подобрување на функционирањето и воспоставување на поинтегриран систем за заштита и спроведување на заштитата на правата од индустриска сопственост, Државниот завод за индустриска сопственост со оглед на новиот статус како самостоен орган на државната управа надлежен за спроведување на административна постапка за стекнување и заштита на правата од индустриска сопственост, ќе поднесе иницијатива до Владата на Република Македонија за формирање на Координативно тело за индустриска сопственост.

Во изминатите години постоеше меѓусебна соработка меѓу Државниот завод за индустриска сопственост, Министерството за правда - судии и обвинители, Министерството за култура, Министерство за финансии - Царинска управа, Министерство за економија - Државен пазарен инспекторат; Министерството за внатрешни работи, Државниот завод за статистика, Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство, Министерството за здравство - Биро за лекови, Здружението за застапници од областа на индустриската сопственост, и Здружението на пронајдувачи.

Соработката помеѓу институциите и другите субјекти воглавно се остваруваше преку заедничко учество на семинари и состаноци пред се во организација на Државниот завод за индустриска сопственост; подготовка на проект за мрежно поврзување меѓу институциите; преку поднесување на иницијативи за измена во законската регулатива од оваа област во други закони; подготвување на мислења по законски и други акти во кои има прашања од областа на индустриската сопственост; разменување на мислења во врска со случаи од работата на органите на државната управа и судовите и слично.

5. Дали може да потврдите дека роковите на застареност за прекршоците на Правата од интелектуална сопственост според Кривичниот законик се намалени од 5 на 2 години ? Кога и зошто е ова направено ?

Кривичните дела за повреда на правата од интелектуалната сопственост се предвидени во Кривичниот законик ("Службен весник на РМ " бр. 37/96, 80/99, 4/02, 43/03, 19/04), а тоа се следниве кривични дела :

I. За повреда на авторските права предвидено е кривичното дело *Поведа на авторско право и сродните права* во член 157 од Кривичниот законик. За основниот облик на ова кривично дело кој опфаќа во свое име или во име на друг неовластено објавување, прикажување, репродуцирање, дистрибуција, изведување, емитување или на друг начин неовластено посегание по туѓо авторско право или сродно право, односно авторско дело, изведба или предмет на сродно право предвидена е парична казна или казна затвор до една година (член 157 став 1).

За потешките облици на делото кои се состојат во прибавување на **поголема имотна корист** ¹(член 157 став 2) односно прибавување на **значителна имотна корист** ²(член 157 став 3), со

¹ Согласно членот 122 од Кривичниот законик, под поголема имотна корист се подразбира корист што одговара на износот на 5 просечни месечни плати во Република Македонија во времето на извршувањето на кривичното дело.

последните измени на Кривичниот законик усвоени во март 2004 година (Закон за изменување и дополнување на Кривичниот законик – “Службен весник на РМ” бр.19/04), казнената политика е поострена така што е зголемен законскиот минимум на казната затвор. Така, за делото од став 2 на член 157 со измените е предвидена казна затвор во траење од три месеци до три години (наместо претходно предвидената парична казна и казна затвор до 3 години). За делото од став 3 на член 157 со измените законскиот минимум на казната затвор е зголемен од три месеци на шест месеци, а максималното траење на казната затвор за овој облик на кривичното дело повреда на авторски права и сродни права и натаму останува пет години. Со измените на Кривичниот законик од 2004 година предвидена е кривична одговорност на правно лице за повреда на авторски права и сродни права и пропишана е парична казна.

Во зависност од максималното траење на казната затвор се определуваат роковите за застареност на кривичното гонење. При тоа треба да се напомене дека за застареноста на кривичното гонење за овој вид на кривично дело се применуваат правилата содржани во општиот дел на Кривичниот законик (член 107). До намалување односно скратување на роковите за застареност доаѓа во случаите кога максимално пропишаната казна за одделно кривично дело се намалува. Од она што беше претходно кажано произлегува дека со ниту една од измените на Кривичниот законик максималните износи на казната затвор за кривичните дела од член 157 - повреда на авторско право и сродни права не се намалени, туку напротив казните се заострени со покачување на посебниот законски минимум на казната затвор. Во таа смисла, роковите на застареност за основниот облик на кривичното дело повреда на авторско право и сродни права и неговите потешки облици не се променети односно тие изнесуваат: за основниот облик на кривичното дело повреда на авторско право и сродни права од став 1 на член 157 рокот на застареност изнесува две години од извршувањето на кривичното дело. За квалифицираниот облик од став 2 на член 157 рокот на застареност изнесува три години, а за најтешкиот облик на ова кривично дело (став 3 на член 157) рокот на застареност изнесува 5 години.

II. За повреда на правата од индустриската сопственост во Кривичниот законик предвидени се следниве кривични дела :

- Неовластена употреба на туѓа фирма - член 285; и
- Неовластена употреба на туѓ пронајдок или софтвер член 286.

И за овие кривични дела со измените на Кривичниот законик не се променети пропишаните казни, така што и роковите на застареност остануваат непроменети и изнесуваат :

За кривичното дело Неовластена употреба на туѓа фирма - член 285 и кривичното дело Неовластена употреба на туѓ пронајдок или софтвер член 286 предвидена е парична казна или казна затвор до три години. Рокот на застареност и во овие случаи не е променет и изнесува 3 години.

Од наведеното произлегува дека роковите за застареност на кривичното гонење за делата од интелектуалната сопственост (Поведа на авторско право и сродни права, неовластена употреба на туѓа фирма и неовластена употреба на туѓ пронајдок или софтвер) не се намалени.

² Под значителна имотна корист се подразбира корист што одговара на износот на 50 просечни месечни плати во Република Македонија во времето на извршувањето на кривичното дело.

06. Конкуренција

Ве молиме да ни го доставите Извештајот за Државна помош за 2004 година штом ќе биде изготвен, како би можеле да изготвиме мислење за оваа област

Види 06_Анекс_01.

07. Земјоделство

ИАКС

Изгледа дека Државниот завод за геодетски работи има изработено студија за производство на ажурирани национални топографски мапи за ГИС. Би било корисно да знаеме дали потенцијалната компатибилност на оваа програма со техничките спецификации наведени во член 20 од Регулативата 1782/2003, која се однесува на предвидениот компјутеризиран географички информативен систем за ИАЦС, е предвидена?

Продуктите од проектот “Студија за изработка на Основна државна карта за ГИС на Република Македонија”, во поглед на структурата на податоците и нивната точност, не ги задоволуваат техничките спецификации наведени во член 20 од Регулативата 1782/2003 која се однесува на предвидениот компјутеризиран ГИС за ИАЦС.

Основна цел на горенаведениот проект е изработка на ажурна топографска карта на Република Македонија во размер 1:25000, во дигитална и печатена форма, како основа за изработка на развојни студии и проекти за економски и социјален развој.

Сите досегашни и идни активности во рамките на проектот “Студија за изработка на Основна државна карта за ГИС на Република Македонија” (теренски и канцелариски работи) планирани се и се реализираат на начин со кој ќе бидат задоволени стандардите, во поглед на точноста, пропишани за изработка на топографски карти во размер 1:25000.

Напоменуваме дека топографските карти во размер 1:25000 не содржат податоци во однос на поединечни катастарски, односно земјоделски парцели.

Трговски механизми

Секторот не е третитан хоризонтално во одговорот. Забелешките кои се однесуваат на извоз/увоз (Види подетално во делот за пченица – страна 16) треба подетално да се објаснат со цел да се дозволи верификација и дали постои согласување со системот наведен во Регулативата на Комисијата (ЕК) 1291/2000 (дозволи) и 2220/85 (хартии од вредност). Детално објаснување треба да се даде по следниве точки:

- Што детално значи дозвола за извоз и увоз на стоки? Дали е потребна дозвола за сите стоки или само за одредени – сензитивни?
- Што детално значи концесија за извоз и увоз на стоки? Дали се бара за сите стоки? Дали се применува само при специфични околности?
- Дали постои некоја врска помеѓу одобренјата, дозволите и концесиите? Ако постои, ве молиме дадете детално објаснување.
- Дали постојат некои трошоци во рамките на овој систем?
- Изгледа дека само производствените субвенции се применливи. Треба да се објасни дали увозните субвенции се исто така гарантирани.

Законска основа за издавање дозвола за извоз и увоз на стоките е Закон за трговија (“Службен весник на РМ” бр. 16/04).

Надзор над спроведувањето на овој закон и прописите донесени врз негова основа врши Министерството за економија.

Инспекциски надзор над спроведувањето на одредбите на овој закон вршат Државниот пазарен инспекторат, Државниот инспекторат за труд и други инспекциски и царински органи согласно со овластувањата утврдени со овој и со посебни закони.

Врз основа на член 34 од Законот за трговија (“Службен весник на РМ” бр. 16/04), донесена е Одлука за распоредување на стоките на форми на извоз и увоз (“Службен весник на РМ” бр. 58/04).

Надлежни институции за издавање на одобрение, односно дозвола се Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство; Министерство за здравство; Биро за

метрологија; Институтот за стандардизација на Република Македонија; Министерството за животна средина и просторно планирање; народна банка на република Македонија; Министерство за внатрешни работи; Министерство за одбрана; Министерство за економија; Министерство за култура и Управата за телекомуникации.

Барање за добивање на дозвола, одобрение, односно согласнос, поднесува увозникот или извозникот на стоките пред наведените органи на управата, со следниве податоци:

- 1) назив и даночен број на правното лице;
- 2) тарифна ознака на десетоцифрено ниво;
- 3) наменување на стоката според царинската номенклатура;
- 4) трговско име на стоката;
- 5) количина на стоката за која се поднесува барање, изразено во единечна мерка;
- 6) назив и адреса на странскиот извозник, односно увозник;
- 7) рок во кој се извршува увозот, односно извозот;
- 8) изјава за намена за употреба на увезената стока и
- 9) други податоци, пропишани со посебни прописи

При спроведување на оваа одлука се применуваат одредбите на Законот за царинска тарифа и прописите донесени врз основа на тој закон.

Врз основа на член 34 од Законот за трговија (“Службен весник на РМ” бр. 16/04), извозот и увозот на одделни стоки може да се врши врз основа на дозвола, и тоа за:

- заштита на здравјето и животот на луѓето;
- заштита на јавниот морал;
- заштита на растенијата, животните, семенскиот материјал, како и други земјоделски производи;
- заштита на животната средина и просторното планирање;
- стоките кои се извезуваат и увезуваат за потребите на ветеринарната служба;
- стоките кои треба да ги исполнуваат пропишаните метролошки и други услови;
- увозот на готови производи и на производи што не се употребувани, а за кои е потребна потврда за извршен преглед и евиденција на пропратна техничка документација на производот од Институтот за стандардизација;
- стоките за чиј извоз или увоз е потребна дозвола од Народна Банка на Република Македонија; извозот или увозот на историски и уметнички дела;
- извозот и увозот на одделни благородни метали, банкноти и друго и
- средства за вооружување и воена опрема наменети за потребите на обезбедувањето на јавната безбедност и одбрана и други стоки.

Стоките кои се извезуваат и увезуваат врз основа на дозвола издадена од надлежен орган ги поределува Владата на Република Македонија на предлог на Министерството за економија. Дозволата за извоз и увоз на средствата за вооружување и воена опрема ја издава Министерството за одбрана, односно Министерството за внатрешни работи.

Дозвола, одобрение, односно согласнос при увоз или извоз на земјоделски производи е потребно само за оние производи кои се наведени во одговорот на Прашањето II Рамка на земјоделска политика за одредени производи, 1. Мерките на заедничката земјоделска политика се применуваат на ниво на поединечен производ, а кои се составен дел на Одлуката за распоредување на стоките на форми на извоз и увоз (“Службен весник на РМ” бр. 58/04).

При издавањето на дозвола, одобрение, односно согласност, се плаќа административна такса од 650 денари.

Во секторот земјоделство се применуваат само производствените субвенции.

Согласно Протоколот за пристапување на Република Македонија кон Светската трговска организација (“Службен весник на РМ“ бр. 7/03), Република Македонија превзема обврска да не применува извозни субвенции за ниеден земјоделски производ.

Напомена: Концесии не се применуваат при издавањето на извозни или увозни дозволи, одобренија, односно согласности. Постои техничка грешка, зборот концесии воопшто не постои.

Квалитативна политика

(заштита на Географските индикации и сертификации од специфичен карактер)

Ве молиме наведете дефиниција за двете категории на географски индикации со цел да може да се провери усогласеноста/дали кореспондираат со категориите на ЕУ.

Согласно Законот за индустриска сопственост („Службен весник на РМ“ бр. 47/02, 42/03 и 9/04)

Ознаката на потеклото е географскиот назив на земјата, регионот или местото со кој се означува производот кој потекнува од тоа подрачје и чиј квалитет и посебни својства исклучиво или претежно се условени од географската средина вклучително и природните и човечките фактори и чие производство, преработка и подготовка во целина се одвиваат на одредено ограничено подрачје на потеклото.

Географска ознака е географскиот назив на земјата, регионот или местото со кој се означува производот чиј квалитет, угледот или други карактеристики во суштина можат да се припишат на географското потекло.

Кој може да конкурира за регистрација за ГИ?

Пријавата за заштита на географскиот назив можат да ја поднесат:

- физички и правни лица кои произведуваат определен производ и форми на здруженија кои можат да стекнуваат право и преземаат обврски во однос на заштитата односно правото на користење и
- државен орган, единица на локална самоуправа и коморите заинтересирани за заштита на географските називи на подрачјето на нивното дејствување.

Географски назив може да се штити и во полза на странско физичко или правно лице како и да се изврши упис на овластен корисник на заштитениот географски назив само ако тие права им се признаени во земјите на потеклото и ако ги исполнуваат условите предвидени со Законот за индустриска сопственост („Службен весник на РМ“ бр. 47/02, 42/03 и 9/04).

Истите права можат да ги уживаат странските физички и правни лица во случај кога тоа произлегува од меѓународните договори кои ги ратификувала Република Македонија или врз основ на билатерален договор за взаемна заштита ако е така предвидено со прописите на земјата од која потекнува лицето.

Географскиот назив кој веќе е заштитен со географска ознака, односно ознака на потеклото во Република Македонија може да се штити и во странство врз основа на билатерални договори за взаемна заштита или меѓународни договори кои ги ратификувала Република Македонија.

Пријава за заштита надвор од земјата може да поднесат само корисниците на географските називи кои се запишани во соодветниот регистар на Државниот заводот за индустриска сопственост.

Дали спецификациите кореспондираат со минимум барањата наведени во Регулативата 2081/92 (Член 4)?

Пријавата за заштита на географски назив со ознака на потеклото покрај барањето за заштита на географски назив содржи елаборат за производот кој ќе се означува со географскиот назив. Елаборатот го изработува институција која во зависност од видот на производот кој ќе се означува со ознаката на потеклото, располага со соодветни стручни кадри како и технички услови и е регистрирана за вршење на соодветната дејност.

Елаборатот содржи:

- 1) Географски назив на производот кој се штити со ознака на потеклото;
- 2) Краток историјат за производството на производот кој се обележува со географскиот назив;
- 3) Податоци за географското подрачје од каде што потекнува производот чии географски назив се штити:
 1. Поблиску определување на географското подрачје, административни и природни граници;
 2. Географска карта, поточно, географска карта од Република Македонија, каде е обележано географското подрачје од каде што потекнува називот, како и детализирана карта од истото.
 3. Други податоци карактеристични за тоа подрачје како за клима, хидрографија, карактеристики на почвата и вегетацијата;
- 4) Стручно изработен опис на начинот и постапката за производство односно изработка на производот кој ќе биде означен со ознаката на потеклото;
- 5) Податоци за посебните својства и квалитет на производот и обусловеноста на тие посебни својства на производот од поднебјето, климата и почвата или од вообичаениот начин и постапка за производство, односно обработка;
- 6) Податоци за можниот обемот на годишното производство на определениот производот, со очекувано годишно зголемување на капацитетот или можни варијации во зависност од видот на производот;
- 7) Контрола на производот:
 1. Институцијата која ќе ја врши контролата, односно комисијата формирана од неа во која задолжително треба да се обезбеди присуство на најмалку еден производител;
 2. Зачестеност на контролата во зависност од видот на производот;
 3. Можност за контрола и од друга институција ако тоа го бара едната од странките;
- 8) Составен дел од елаборатот е и доказот за дејноста од изработувачот на елаборатот.

Пријавата за заштита на географскиот назив со географска ознака покрај барањето за заштита на географскиот назив содржи спецификација за производот кој ќе се означува со географски назив.

Ако пријавата за заштита на географски назив со географска ознака се однесува на производите вино и други алкохолни појалоци, наместо спецификација содржи елаборат за производот.

Спецификацијата содржи:

1. Географски назив на производот кој се штити со географската ознака;
2. Податоци за географското подрачје од каде што потекнува производот чии географски назив се штити (поблиску определување на географското подрачје, административните и природните граници;
3. Краток историјат за производството;

4. Карактеристики на производот кој ќе биде означен со географската ознака;
5. Потекло на суровините;
6. Потпис и печат на изработувачот на спецификацијата;
7. Составен дел од спецификацијата е изјавата од подносителот во врска со веродостојноста на податоците во спецификацијата.

Поради горенаведеното мислиме дека спецификациите кореспондираат со минимум барањата наведени во Регулативата 2081/92 (Член 4)

Дали инспекцискиот систем е компатибилен со барањата наведени во Регулативата 2081/92 (Член 10)?

Во членот 179 од Законот за индустриска сопственост („Службен весник на РМ“ бр. 47/02, 42/03 и 9/04) е предвидена институцијата која го изработува елаборатот да може да врши контрола на посебните својства на производот. Овој член предвидува:

(1) Елаборатот го изработува институција која ги исполнува условите предвидени со прописот кој го донесува директорот на Државниот заводот за индустриска сопственост

(2) Контролата на посебните својства на производот може да ја врши институцијата која го изработила елаборатот или друга институција која ги исполнува условите предвидени со прописот кој го донесува директорот на Државниот заводот за индустриска сопственост, за што издава доказ.

(3) Подносителот на пријавата за заштита на географски назив со географска ознака ја изработува спецификацијата и гарантира за податоците внесени во истата.

Контрола на производот заштитен со географски назив односно со ознака на потеклото се предвидува и во Правилникот за ознака на потекло на производот и географска ознака („Службен весник на РМ“ бр. 18/04) во членот 5 став 3 точка 7. Овој член предвидува:

- Институцијата која ќе ја врши контролата, односно комисијата формирана од неа во која задолжително треба да се обезбеди присуство на најмалку еден производител;
- Зачестеност на контролата во зависност од видот на производот;
- Можност за контрола и од друга институција ако тоа го бара едната од странките;

Поради горенаведеното мислиме дека инспекцискиот систем е компатибилен со барањата наведени во Регулативата 2081/92 (Член 10)

Дали постои постапка за со која им се гарантира на сопствениците на права можноста за приговор пред регистрацијата на ГИ?

Законот за индустриска сопственост („Службен весник на РМ“ бр. 47/02, 42/03 и 9/04) не предвидува постапка на приговор пред регистрација на Географскиот назив.

Ве молиме објаснете детално како Државниот завод за индустриска сопственост ќе работи

Во спроведувањето на постапката за заштита на географски назив, односно за признавање на правото на користење на заштитен географски назив, Државниот завод за индустриска сопственост (ДЗИС), ќе постапува согласно постапката утврдена во Законот за индустриската сопственост („службен весник на Република Македонија“ бр.47/02, 09/04) и Правилникот за

ознака на потекло на производот и географска ознака (“Службен весник на Република Македонија бр.18/04).

Постапка за заштита на географски назив, односно за признавање на правото на користење на заштитен географски назив се поведува со поднесување на пријава до Државниот завод за индустриска сопственост која содржи барање за заштита на географскиот назив, односно барање за признавање на правото за користење на заштитениот географски назив и други прилози пропишани со овој закон .

Странските лица кога ја поднесуваат пријавата, во прилог на барањето за признавање на географски назив, односно на барањето за признавање на правото на користење приложуваат препис на јавна исправа или друг правен акт на службениот јазик на земјата на потеклото, како доказ дека географскиот назив е заштитен во таа земја односно дека е признаено правото на овластен корисник, како и заверен превод на македонски јазик.

Пријавата за заштита на географски назив содржи барање за заштита на географскиот назив со назнака дека се бара заштита со ознака на потеклото или со географска ознака. Пријавата за заштита на географски назив со ознака на потеклото покрај барањето за заштита на географски назив содржи елаборат за производот кој ќе се означува со географскиот назив. Елаборатот го изработува институција која во зависност од видот на производот кој ќе се означува со ознаката на потеклото, располага со соодветни стручни кадри како и технички услови и е регистрирана за вршење на соодветната дејност. Составен дел од елаборатот е и доказот за дејноста од изработувачот на елаборатот.

Пријавата за заштита на географскиот назив со географска ознака покрај барањето за заштита на географскиот назив содржи спецификација за производот кој ќе се означува со географски назив.

Ако пријавата за заштита на географски назив со географска ознака се однесува на производите вино и други алкохолни појалоци, наместо спецификација содржи елаборат за производот.

Подносителот на пријавата за заштита на географски назив со географска ознака ја изработува спецификацијата и гарантира за податоците внесени во истата.

Ако Државниот завод за индустриска сопственост утврди дека пријавата не ги исполнува условите за заштита на географскиот назив, односно за признавање на правото на овластен корисник на заштитениот географски назив, писмено ќе го извести подносителот на пријавата за причините заради кои не може да го заштити географскиот назив, односно да го признае правото на овластен корисник и ќе го повика подносителот на пријавата во рок од деведесет дена од денот на приемот на известувањето да се изјасни за причините .

На образложено барање од подносителот на пријавата може, од оправдани причини, рокот да се продолжи најмногу уште за деведесет дена.

Ако подносителот на пријавата во предвидениот рок воопшто не се изјасни или ако се изјасни, а Државниот завод за индустриска сопственост утврди дека не може да се заштити географскиот назив, односно да се признае правото на овластен корисник на заштитениот географски назив, со решние ќе ја одбие пријавата за заштита на географскиот назив, односно пријавата за признавање на правото на овластен корисник на географскиот назив.

Во тој случај Државниот завод за индустриска сопственост ќе го извести подносителот на пријавата и со негова согласност географскиот назив ќе го заштити со географска ознака.

Ако пријавата за заштита на географскиот назив ги исполнува условите предвидени со овој закон, Државниот завод за индустриска сопственост ќе донесе решение за заштита на географскиот назив и истиот го запишува во регистарот на заштитени географски називи.

Ако пријавата за признавање на правото на овластен корисник на географскиот назив ги исполнува, условите предвидени со Законот за индустриската сопственост (“службен весник на Република Македонија” бр.47/02, 09/04, Државниот завод за индустриска сопственост со заклучок ќе го повика подносителот на пријавата, во рок од триесет дена од приемот на заклучокот да ја плати таксата за признавање на правото за овластен корисник на географскиот назив за првите пет години, трошоците за објавување на податоците за признаеното право на користење на заштитениот географски назив, како и за издавање исправа и да достави доказ за извршените уплати.

Ако подносителот на пријавата во определениот рок не достави доказ за извршените уплати, Државниот завод за индустриска сопственост со заклучок ќе ја отфрли пријавата за признавање на правото на овластен корисник на заштитениот географски назив.

Ако подносителот на пријавата достави докази за извршената уплата, Државниот завод за индустриска сопственост донесува решение за признавање на правото на овластен корисник и го запишува во регистарот на корисници на заштитените географски називи и во регистарот за заштитени географски називи.

Објавувањето на заштитениот географски назив во гласилото на Државниот завод за индустриска сопственост се врши по службена должност.

По извршената уплата на трошоците за објавување од страна на носителот на правото за овластен корисник, Државниот завод за индустриска сопственост ги објавува податоците за признаеното право на овластен корисник во гласилото.

На овластениот корисник на заштитениот географски назив, Државниот завод за индустриска сопственост му издава исправа за признаено право на овластен корисник, во рок од шест месеци од денот на донесувањето на решението.

Органско производство

Ве молиме наведете детални информации за статусот на Сертификационото тело и местата за производство и нивниот број. Ако е возможно, доставете превод на Англиски јазик на Законот за органско земјоделско производство.

Во секторот земјоделство досега е најавен само еден сертификатор за земјоделско производство. Тоа е првото меѓународно независно сертификационо тело ИНЦЕБО.

Инцебо е формирано по проект на ПСО Програмата, и преставува мешовита фирма со холандски и македонски партнери. Холандскиот партнер е ЕКАС БВ, акредитиран сертификатор во ЕУ.

Во Република Македонија сè уште не се докрај регулирани регистрите за производители и преработувачи, па затоа нивниот број не е познат. Во 2005 година започнува нивното најавување за примарно органско земјоделско производство, односно сите ќе бидат во период на конверзија од конвенционално производство во органско.

Преводот на Законот за органско земјоделско производство (Службен весник на РМ бр. 16/04) е приложен во 07_Анекс_01.

Житарици

Гарантирани цени за пченица

Ако цел на превземените мерки претставува заштита на производителите од монополското однесување (македонско) на мелниците и преработувачките компании, зашто тогаш пресметката на гарантираните цени го зема во предвид просекот од тригодишните испораки и пресметки на Скопскиот терминал?

Согласно член 24 од Законот за трговија ("Службен весник на Република Македонија бр.23/95), Владата на Република Македонија ги утврдуваше земјоделските производи за кои се пропишуваа заштитни цени. Оваа одредба беше една од мерките кои ги преземаше Владата против монополското однесување на пазарот.

Во оваа смисла, при пресметката на заштитната цена на пченицата, како ниво на цена со кое се штитеа интересите на производителите на пченица се имаше во предвид одредбата дека заштитната цена на пченицата за секоја наредна година не треба да надминува 70% од просечните тригодишни светски цени плус тригодишните просечни трошоци на превоз и манипулативни трошоци до Скопје.

Овој механизам на утврдување на ниво на заштитни цени беше усогласен со Светската Банка.

При утврдувањето на заштитните цени се поаѓаше од овој механизам, при што исто така се имаше во предвид дека утврденото ниво на заштитан цена ги одразува интересите на производителите на пченица.

Дали оваа мерка ќе се земе во предвид, а која се однесува на македонските производители на пченица и има намера да го поддржи внатрешниот пазар?

Не, со оглед на тоа што оваа мерка, согласно член 66 од Законот за трговија ("Службен весник на Република Македонија" бр.16/2004) можеше да се применува до 29 март 2005 година, односно по овој рок не може да се определува заштитна цена, значи дека производителите на пченица ќе ја продаваат пченицата по цени кои ќе се формираат на пазарот, зависно од понудата и побарувачката.

Ве молиме доставете информации за тоа како е имплементирана шемата во пракса, вклучувајќи ги барањата пропишани за складирање на пченицата, контрола на складовите, пропишани барања за капацитетите кои треба да ги имаат складовите, одредување на цените на пазарот, одреден период за време на купување-може да се земе во предвид итн.

Владата на Република Македонија со Одлука ја пропишуваше заштитната цена за пченицата на предлог од Министерството за економија во соработка со Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство.

Министерството за економија предлогот го изготвуваше врз основа на пресметки по методологија усогласена со Светската Банка.

Претпријатијата кои аплицираат за складиштари на пченица, со барањата треба да достават документација за исполнетост на општите и посебните услови во однос на условите и капацитетите кои треба да ги поседуваат а кои се пропишани со член 3 и член 4 од Уредбата за условите и критериумите за избор на складиштари на стоковни резерви ("Службен весник на Република Македонија" бр.16/2005) како и следната документација: доказ за бонитетот во работењето во последните две години пред склучувањето на договорот со Бирото за стоковни резерви; пријава за даночен обврзник; доказ за сопственоста над просторот наменет за складирање и чување на стоки од стоковните резерви; доказ дека над просторот наменет за

складирање и чување на стоки од стоковните резерви да не е засновано заложно право или други стварни товари.

Контролата на складовите, согласно член 27 став 1 од Законот за стоковни резерви (“Службен весник на Република Македонија” бр.68/2004), ја врши Бирото за стоковни резерви во соработка со Државниот инспекторат за земјоделство и Државниот пазарен инспекторат.

Цената на пченицата ја утврдува пазарот кога набавките се вршат согласно законот за јавни набавки.

Периодот на купување се определува врз основа на годишната програма за стоковните резерви, усвоена од Владата на Република Македонија.

Субвенции за производство на пченица

Целта на мерката (ДДВ компензации) покренува сомневање во однос на нејзината компатибилност со Асqui-то на Заедницата и можна е потреба од соодветно истражување. Објаснете зошто доколку во нормални услови производителите на пченица наплаќаат ДДВ на производите кои тие ги продаваат, потребни се било какви компензации/надоместоци.

Со донесувањето на Законот за данок на додадена вредност (“Сл. весник на РМ” бр. 44/99; 59/99; 88/99 и 11/2000), се вовеле данок на додадена вредност како општ потрошувачки данок, кој се пресметува и плаќа покрај другото, во сите фази на производството и трговијата. Во основа предмет на оданочувањето со ДДВ, е прометот, а како даночен обврзник согласно член 9 од Законот за данок на додадена вредност (“Сл. весник на РМ” бр. 44/99; 59/99; 88/99 и 11/2000), се јавува лице кое трајно или повремено самостојно врши стопанска дејност, независно од целите и резултатите од оваа дејност.

Со донесувањето на Законот за вршење земјоделска дејност (“Сл. весник на РМ” бр. 11 од 15 февруари 2002 година), стапи на сила одредбата со која вршителите на земјоделска дејност задолжително се регистрираат.

Во периодот од 1999 до 15 февруари 2002 година, не постоеше законски основ по кој вршителите на земјоделска дејност при прометот и реализацијата на своето производство би ги повратиле во целост вложените средства за ДДВ во репроматеријали, бидејќи истите немаа обврска да се регистрираат.

Поради горе наведеното, производителите на пченица немаа можност да го наплатат ДДВ-то на производите кои тие ги продаваат и со средствата за финансиска поддршка се изврши компензација.

Сумите исплаќани за премии постојано се зголемуваат од 1999 (117.193.390,00, недостасува која валута) до 2002 година (387.529.632,00, недостасува во која валута). Доставете соодветно образложение. Во периодот 2000-2002 година премиите останале стабилни (2,50 недостасува во која валута) додека производството на пченица не покажал тренд на зголемување (годишно производство од 299.356, 246.208 и 266.961 тони соодветно, табела на стр.133), што е несоодветно со растот на трошоци/расходи од приближно 40%. ПОЈАСНЕТЕ.

Финансиската поддршка за производство на пченица која беше исплаќана во периодот 1999-2002 година беше носена “ad hoc” секоја година со Одлука на Владата, без постоење на претходна анализа за нивната ефикасност во претходната производна година заради олеснување на состојбите предизвикани од: општествено-политичкото опкружување, агро-климатските услови, влошената економска состојба на земјоделските производители.

Имено, во 1999/2000 година поради влошената економско-политичка состојба предизвикана од бегалската криза и воените конфликти, како и увозот на брашно во хуманитарни цели кои количини достигнаа до двегодишни потреби на земјата од брашно, производството на пченица и брашно беше намалено.

Во 2001 година, агроклиматските услови се карактеризираа со потпросечни врнежи и високи температури што беше причина за долготрајна суша поради која просечните приноси по хектар кај пченицата беа ниски и вкупното производство во 2001 година беше помало за околу 18% во однос на производството во 2000 година.

Сумите исплаќани за премии и износот 2,50 се во мкд (македонска валута, денари)

Појаснете ги процедурите за плаќање: додека соодветен дел (недостасува процент) од плаќањата беше извршен преку мелници и банкарски корпорации кои извршиле откуп на пченицата, остатокот беше исплатен директно на производителите преку комерцијалните банки.

Бидејќи мерката субвенции за производство на пченица во 2002 година која се реализираше преку Фондот за земјоделство, по извршената контрола од страна на Државниот инспекторат за земјоделство, беа констатирани неправилности кај мелничките претпријатија, односно делумно неисплаќање на средствата на производителите. За да се намали ризикот од ненаменско трошење на средствата, беше предложено во годишниот извештај на Фондот за земјоделство, во иднина исплатата да се врши преку деловните банки директно на производителите, врз основа на барање, изјава од директорот на мелничкото претпријатие за веродостојноста на податоците и приложени заверени списоци од кантарни (откупни) белешки на индивидуалните производители.

Во периодот од 1999 до 2001 година исплатата на субвенциите за пченицата се вршеше само преку мелничко-пекарските претпријатија врз основа на доставени списоци за откупена пченица од производителите.

Конечно, доставете објаснување за компатибилноста/комплементарноста на оваа мерка со минимално гарантираните цени за пченицата.

Оваа мерка (субвенции за производство на пченица) не е зависна, ниту се дополнува со минимално гарантираните цени за пченицата, односно не се компатибилни/комплементарни.

Пченка и јачмен

Доставете дополнителни информации за мерките на директна поддршка (период за примена, цел, достапност, сума помош по единица, трошоци, влијание на внатрешните и надворешните пазари, итн.)

Пченка и јачмен

Име на мерката

Финансиска поддршка за пченка и јачмен

Законска основа

Закон за поттикнување на развојот на земјоделството (Службен весник на Република Македонија бр. 24/92, бр. 23/92, бр. 32/92, бр. 78/93 и бр. 14/96)

Цел и општ опис на шемата

Финансиската поддршка за пченка и јачмен е мерка која се применува за помош на производителите како надомест за зголемените трошоци на производство, и со цел намалување на цената на чинење на добиточната храна, зголемување на домашното производство, а со тоа и подобрување на снабдувањето на домашниот пазар.

Критериуми за користење на мерката

Пријавени засеани површини со пченка и јачмен.

Мерката започна да се применува од 2004 година.

Исплатата се врши по единица површина. Во 2004 година за засеани површини од 7 695 хектари со пченка исплатени се 26 932 500 денари. Финансиската поддршка за пченка изнесуваше 3 500 денари по хектар за целата територија на Република Македонија.

Во 2004 година за засеани површини од 20 895 хектари со јачмен исплатени се 62 685 000 денари. Финансиската поддршка за јачмен изнесуваше 3 000 денари по хектар за целата територија на Република Македонија.

Достапност

Финансиските средства од оваа мерка беа достапни на сите производители кои имаат засеано пченка и јачмен. Барањата за користење на финансиска поддршка за пченка и јачмен се поднесуваат до Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство. Како прилог се доставуваат следните документи: доказ за пријавено производство, доказ за поседување или располагање со земјоделско земјиште. Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство, преку Секторот за поддршка во земјоделството и рурален развој, ги исплаќа финансиските средства директно на производителите преку комерцијалните банки.

Контролата на исплатата на средствата ја врши Државниот инспекторат за земјоделство.

Бидејќи Република Македонија е увозник на пченка и јачмен за добиточна храна, со оваа мерка, нема да се влијание на надворешниот пазар. На внатрешниот пазар се очекува со зголемување на производството на добиточна храна да се подобри снабденоста со поефтина добиточна храна.

Маслодајни семиња

Доставете информации за периодот на примена и понатамошни информации за карактеристиките на субвенциите (колку, за кои области итн.) заедно со статистиката на подрачјата, приносот и производството

Сончоглед

Име на мерката

Финансиска поддршка за сончоглед

Законска основа

Закон за поттикнување на развојот на земјоделството (Службен весник на Република Македонија бр. 24/92, бр. 23/92, бр. 32/92, бр. 78/93 и бр. 14/96)

Цел и општ опис на шемата

Финансиската поддршка за сончоглед е мерка која се применува за намалување на производните трошоци и подобрувањето на конкурентноста.

Критериуми за користење на мерката

Пријавени засеани површини со сончоглед и доказ за предадено производство во пререботувачки капацитети.

Мерката започна да се применува од 2004 година.

Исплатата се врши по единица засеана површина. Во 2004 година за засеани површини од 3 862 хектари со сончоглед исплатени се 13 517 000 денари. Финансиската поддршка изнесуваше 3 500 денари по хектар за целата територија на Република Македонија.

Достапност

Финансиските средства од оваа мерка беа достапни на сите производители на сончоглед кои имаат засеано сончоглед. Барањата за користење на финансиска поддршка за сончоглед се поднесуваат до Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство. Како прилог се доставуваат следните документи: доказ за пријавено производство, доказ за поседување или располагање со земјоделско земјиште, доказ за предадено производство во преработувачките капацитети. Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство, преку Секторот за поддршка во земјоделството и рурален развој, ги исплаќа финансиските средства директно на производителите преку комерцијалните банки.

Контролата на исплатата на средствата ја врши Државниот инспекторат за земјоделство.

ПОВРШИНА И ПРОИЗВОДСТВО НА ИНДУСТРИСКИ РАСТЕНИЈА								
	2002				2003			
	Сончоглед				Сончоглед			
	површина - хектари		производство		површина - хектари		производство	
	засеана	ожнеана	вкупно во тони	кг по хектар	засеана	ожнеана	вкупно во тони	кг по хектар
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА	5561	5359	6794	1268	6525	6519	8760	1344
Земјоделски претпријатија и земјоделски задруги	4313	4113	5583	1357	5054	5048	7422	1470
Индивидуални земјоделски стопанства	1248	1246	1211	971	1471	1471	1338	910
Скопје	48	48	72	1494	44	44	84	1916
Гази Баба	14	14	22	1543	12	12	26	2167
Ѓорче Петров	-	-	-	-	-	-	-	-
Карпош	-	-	-	-	-	-	-	-
Кисела Вода	-	-	-	-	-	-	-	-
Центар	-	-	-	-				
Чаир	34	34	50	1474	32	32	58	1822
Шуто Оризари	-	-	-	-	-	-	-	-
Арачиново	33	33	53	1600	20	20	40	2000
Бач	8	8	8	1000	7	7	7	1000
Белчишта	-	-	-	-	-	-	-	-
Берово	-	-	-	-	-	-	-	-
Бистрица	12	12	17	1450	19	19	38	2000
Битола	3094	2932	4754	1621	3512	3512	6680	1910
Блатец	-	-	-	-	-	-	-	-
Богданци	-	-	-	-	-	-	-	-
Боговиње	-	-	-	-	-	-	-	-
Богомила	-	-	-	-	-	-	-	-
Босилово	26	26	24	925	26	26	25	975
Брвеница	-	-	-	-	-	-	-	-
Валандово	-	-	-	-	-	-	-	-
Василево	75	65	63	964	28	28	36	1289
Вевчани	-	-	-	-	-	-	-	-
Велес	183	120	98	816	-	-	-	-
Велешта	-	-	-	-	-	-	-	-
Виница	-	-	-	-	-	-	-	-
Витолиште	-	-	-	-	-	-	-	-
Вранештица	-	-	-	-	-	-	-	-
Врапчиште	-	-	-	-	-	-	-	-
Вратница	-	-	-	-	-	-	-	-
Вруток	-	-	-	-	-	-	-	-
Гевгелија	-	-	-	-	-	-	-	-
Гостивар	-	-	-	-	-	-	-	-
Градско	-	-	-	-	-	-	-	-

Дебар	-	-	-	-	-	-	-	-
Делогожди	-	-	-	-	-	-	-	-
Делчево	-	-	-	-	-	-	-	-
Демир Капија	-	-	-	-	-	-	-	-
Демир Хисар	-	-	-	-	-	-	-	-
Добрушево	1	1	1	1000	11	11	22	2000
Долна Бањица	-	-	-	-	-	-	-	-
Долнени	3	3	3	1000	12	12	13	1092
Другово	-	-	-	-	-	-	-	-
Желино	-	-	-	-	-	-	-	-
Житоше	-	-	-	-	-	-	-	-
Зајас	-	-	-	-	-	-	-	-
Зелениково	-	-	-	-	-	-	-	-
Злетово	-	-	-	-	-	-	-	-
Зрновци	-	-	-	-	-	-	-	-
Извор	-	-	-	-	-	-	-	-
Илинден	27	27	38	1419	-	-	-	-
Јегуновце	-	-	-	-	-	-	-	-
Кавадарци	-	-	-	-	-	-	-	-
Камењане	-	-	-	-	-	-	-	-
Карбинци	87	87	72	827	128	127	101	795
Кичево	-	-	-	-	-	-	-	-
Клечевце	89	89	71	794	112	112	85	755
Кондово	-	-	-	-	-	-	-	-
Конопиште	-	-	-	-	-	-	-	-
Конче	-	-	-	-	1	1	1	800
Косел	-	-	-	-	-	-	-	-
Кочани	2	2	2	1000	8	8	8	1000
Кратово	-	-	-	-	-	-	-	-
Крива Паланка	-	-	-	-	-	-	-	-
Кривогаштани	-	35	26	735	10	10	7	736
Крушево	8	6	5	900	11	11	13	1182
Куклиш	-	-	-	-	-	-	-	-
Кукуречани	12	12	12	1000	4	4	4	875
Куманово	635	635	470	741	565	565	335	598
Лабуништа	-	-	-	-	-	-	-	-
Липково	-	-	-	-	-	-	-	-
Лозово	49	49	33	678	19	19	6	300
Луково	-	-	-	-	-	-	-	-
Маврови Анови	-	-	-	-	-	-	-	-
Македонска Каменица	-	-	-	-	-	-	-	-
Македонски Брод	-	-	-	-	-	-	-	-
Мешеишта	-	-	-	-	-	-	-	-
Миравци	-	-	-	-	-	-	-	-
Могила	25	25	40	1600	37	37	62	1686
Муртино	-	-	-	-	-	-	-	-
Неготино	30	30	40	1333	25	20	30	1500
Неготино-Полошко	-	-	-	-	-	-	-	-
Новаци	70	70	109	1556	103	103	176	1708

Ново Село	15	15	18	1200	16	16	21	1303
Облешево	-	-	-	-	-	-	-	-
Орашац	143	143	65	452	184	184	125	679
Оризари	-	-	-	-	-	-	-	-
Осломеј	-	-	-	-	-	-	-	-
Охрид	-	-	-	-	-	-	-	-
Петровец	-	-	-	-	2	2	4	2200
Пехчево	-	-	-	-	-	-	-	-
Пласница	-	-	-	-	-	-	-	-
Подареш	-	-	-	-	-	-	-	-
Прилеп	163	163	179	1100	169	169	151	896
Пробиштип	70	70	34	484	-	-	-	-
Радовиш	-	-	-	-	-	-	-	-
Ранковце	4	4	4	950	6	6	6	950
Ресен	-	-	-	-	-	-	-	-
Росоман	-	-	-	-	-	-	-	-
Ростуша	-	-	-	-	-	-	-	-
Самоков	-	-	-	-	-	-	-	-
Сарај	-	-	-	-	-	-	-	-
Свети Николе	589	589	434	737	1187	1187	527	448
Солиште	-	-	-	-	-	-	-	-
Сопотница	-	-	-	-	-	-	-	-
Србиново	-	-	-	-	-	-	-	-
Стар Дојран	-	-	-	-	-	-	-	-
Старавина	-	-	-	-	-	-	-	-
Старо Нагоричане	10	10	8	750	140	140	52	374
Струга	-	-	-	-	-	-	-	-
Струмица	-	-	-	-	-	-	-	-
Студеничани	-	-	-	-	-	-	-	-
Теарце	-	-	-	-	-	-	-	-
Тетово	-	-	-	-	-	-	-	-
Тополчани	3	3	4	1333	4	4	4	1050
Цапари	-	-	-	-	-	-	-	-
Центар Жупа	-	-	-	-	-	-	-	-
Чашка	-	-	-	-	-	-	-	-
Чегране	-	-	-	-	-	-	-	-
Чешиново	3	3	3	1000	8	8	8	1000
Чучер-Сандево	-	-	-	-	-	-	-	-
Џепчиште	-	-	-	-	-	-	-	-
Шипковица	-	-	-	-	-	-	-	-
Штип	44	44	35	795	107	107	87	812

Добиточна храна

Би било интересно да имаме повеќе информации за корисниците на опишаните мерки, нивниот број во односната областа и висината на субвенциите и објаснување на премногу променливите годишни трошоци.

Висината на помошта се дава на годишно ниво и во зависност од обезбедените средства во Буџетот на Република Македонија, корисникот (ЈП за пасишта) врши интервенции согласно предвидените активности во годишната програма која ја усвојува Владата на Република Македонија.

Променливите трошоци, односно висината на субвенциите се резултат на висината на средствата обезбедени од Буџетот, а планирани во програмата за поттикнување на развојот на земјоделството за соодветната година.

Активности за реализација од годишните програми по години:

Реализација на средствата во МКД						
Вид на мерката	Број на договор	1999	2000	2001	2002	2003
Финансиска поддршка за подигање на вештачки ливади	160	8.000.000,00	-	-	-	-
Финансиска поддршка на Јавното претпријатие за пасишта за обнова на пасиштата	612	-	4.000.000,00	-	-	-
Финансиска поддршка за подобрување на пасиштата	494	-	-	5.000.000,00	-	-
Финансиска поддршка за подобрување на пасиштата	348				2.500.000,00	
Финансиска поддршка за подигнување на вештачки ливади и пасишта	234					5.000.000,00

ШЕЌЕР

Потребни се подетални податоци за постоечкото домашно производство на шеќер од шеќерна репа или преработка на увезениот сиров шеќер и негов увоз /извоз (официјални податоците добиени од Државен завод за статистика)

Табела 1а

Производство на шеќер во РМ 1991-2004															
	е.м.	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Шеќер	тони	8624	8140	6677	6351	7205	17993	35183	40354	43039	31924	18004	36614	33377	27810

Табела 16				
	Површина во хектари		Принос	
	засеана	ожнеана	вкупен, во тони	кг, по хектар
	Шеќерна репка			
1991	2533	2211	81722	36961
1992	2380	2380	61439	25815
1993	2266	2259	55102	24392
1994	1762	1616	54103	33480
1995	1901	1354	54607	40330
1996	1998	1998	78278	39178
1997	2190	2180	72249	33142
1998	1787	1784	58090	32562
1999	2290	2289	67036	29286
2000	2022	2022	56450	27918
2001	1679	1669	38282	22937
2002	1492	1492	43817	29368
2003	1267	1266	40154	31717
2004	1542	1542	52199	33852

EXPORT 2004 (preliminary data)

Tariff	name	kg	SAD \$	EUR
1701119000	Cane or beet sugar and chemically pure sucrose, in solid form:Raw sugar not containing added flavouring or colouring matter:Cane sugar:Other	3,520	5,280	4,222
1701129000	Cane or beet sugar and chemically pure sucrose, in solid form:Raw sugar not containing added flavouring or colouring matter:Beet sugar:Other	150	232	194
1701910000	Cane or beet sugar and chemically pure sucrose, in solid form:Other:Containing added flavouring or colouring matter	2,504	6,792	5,347
1701991000	White sugar	3,040,066	2,312,709	1,791,249
1701999000	Cane or beet sugar and chemically pure sucrose, in solid form:Other:Other:Other	1,600	1,074	852

EXPORT 2003

Tariff	name	kg	SAD \$	EUR
1701119000	Cane or beet sugar and chemically pure sucrose, in solid form:Raw sugar not containing added flavouring or colouring matter:Cane sugar:Other	8,405	10,684	9,877
1701910000	Cane or beet sugar and chemically pure sucrose, in solid form:Other:Containing added flavouring or colouring matter	3,102	7,777	6,854
1701991000	White sugar	3,352,937	2,166,961	1,871,101
1701999000	Cane or beet sugar and chemically pure sucrose, in solid form:Other:Other:Other	901	667	551

EXPORT 2002

Tariff	name	kg	SAD \$	EUR
1701119000	Cane or beet sugar and chemically pure sucrose, in solid form:Raw sugar not containing added flavouring or colouring matter:Cane sugar:Other	1,200	1,312	1,269
1701910000	Cane or beet sugar and chemically pure sucrose, in solid form:Other:Containing added flavouring or colouring matter	3,400	6,441	6,625
1701991000	White sugar	7,429,759	3,503,284	3,593,419

Податоци за трговијата за шеќер по тарифни линии извоз /увоз

EXPORT 2001

Tariff	name	kg	SAD \$	EUR
1701129000	Cane or beet sugar and chemically pure sucrose, in solid form:Raw sugar not containing added flavouring or colouring matter:Beet sugar:Other	540	449	525
1701910000	Cane or beet sugar and chemically pure sucrose, in solid form:Other:Containing added flavouring or colouring matter	2,909	4,272	4,772
1701991000	White sugar	30,833	13,687	15,305
1701999000	Cane or beet sugar and chemically pure sucrose, in solid form:Other:Other:Other	65,133	37,342	40,261

EXPORT 2000

Tariff	name	kg	SAD \$	EUR
1701910000	Cane or beet sugar and chemically pure sucrose, in solid form:Other:Containing added flavouring or colouring matter	4,421	8,168	8,699
1701991000	White sugar	31,635	16,034	17,338
1701999000	Cane or beet sugar and chemically pure sucrose, in solid form:Other:Other:Other	526	860	867

EXPORT 1999

Tariff	name	kg	SAD \$	EUR
1701910000	Cane or beet sugar and chemically pure sucrose, in solid form:Other:Containing added flavouring or colouring matter	6,243	16,996	16,180
1701991000	White sugar	33,413	19,848	18,708
1701999000	Cane or beet sugar and chemically pure sucrose, in solid form:Other:Other:Other	1,196	2,362	2,258

EXPORT 1998

Tariff	name	kg	SAD \$
1701910000	Cane or beet sugar and chemically pure sucrose, in solid form:Other:Containing added flavouring or colouring matter	1,535	4,781
1701991000	White sugar	1,836	1,066
1701999000	Cane or beet sugar and chemically pure sucrose, in solid form:Other:Other:Other	12	68

EXPORT 1997

Tariff	name	kg	SAD \$
1701910000	Cane or beet sugar and chemically pure sucrose, in solid form:Other:Containing added flavouring or colouring matter	32	130
1701991000	White sugar	148,002	101,156
1701999000	Cane or beet sugar and chemically pure sucrose, in solid form:Other:Other:Other	63	516

EXPORT 1996

Tariff	name	kg	SAD \$
170199200	Beet sugar, refined	52,260	37,518

EXPORT 1995

Tariff	name	kg	SAD \$
170191005	Cane or beet sugar and chemically pure sucrose, in solid form:Other:Containing added flavouring or colouring matter	50	323

EXPORT 1994

Tariff	name	kg	SAD \$
170191005	Cane or beet sugar and chemically pure sucrose, in solid form:Other:Containing added flavouring or colouring matter	948	6,605
170199200	Beet sugar, refined	736	757

EXPORT 1993

Tariff	name	kg	SAD \$
1701910051	Cane or beet sugar and chemically pure sucrose, in solid form:Other:Containing added flavouring or colouring matter	138	314
1701992001	Beet sugar, refined	83,004	44,915

EXPORT 1991

Tariff	name	kg	SAD \$
1701120081	Beet sugar, raw	4,100,258	1,756,860
1701991031	Cane sugar, rerined	50,000	23,097
1701992001	Beet sugar, refined	17,485,562	7,890,278

IMPORT 2004 (preliminary data)

Tariff	name	kg	SAD \$	EUR
1701111000	Cane or beet sugar and chemically pure sucrose, in solid form:Raw sugar not containing added flavouring or colouring matter:Cane sugar:For refining	25,124,590	6,054,430	4,844,536
1701119000	Cane or beet sugar and chemically pure sucrose, in solid form:Raw sugar not containing added flavouring or colouring matter:Cane sugar:Other	20,065	11,433	9,381
1701910000	Cane or beet sugar and chemically pure sucrose, in solid form:Other:Containing added flavouring or colouring matter	64,180	169,816	136,039
1701991000	White sugar	31,012,461	9,053,911	7,250,407
1701999000	Cane or beet sugar and chemically pure sucrose, in solid form:Other	473	3,137	2,442

IMPORT 2003

Tariff	name	kg	SAD \$	EUR
1701111000	Cane or beet sugar and chemically pure sucrose, in solid form:Raw sugar not containing added flavouring or colouring matter:Cane sugar:For refining	31,987,020	8,993,050	7,986,861
1701119000	Cane or beet sugar and chemically pure sucrose, in solid form:Raw sugar not containing added flavouring or colouring matter:Cane sugar:Other	21,127	11,569	10,561
1701910000	Cane or beet sugar and chemically pure sucrose, in solid form:Other:Containing added flavouring or colouring matter	59,965	130,168	114,672
1701991000	White sugar	35,686,164	9,989,628	8,774,352
1701999000	Cane or beet sugar and chemically pure sucrose, in solid form:Other	364	1,590	1,426

IMPORT 2002

Tariff	name	kg	SAD \$	EUR
1701111000	Cane or beet sugar and chemically pure sucrose, in solid form:Raw sugar not containing added flavouring or colouring matter:Cane sugar:For refining	44,258,440	10,605,866	11,407,018
1701119000	Cane or beet sugar and chemically pure sucrose, in solid form:Raw sugar not containing added flavouring or colouring matter:Cane sugar:Other	21,037	11,485	11,446
1701129000	Cane or beet sugar and chemically pure sucrose, in solid form:Raw sugar not containing added flavouring or colouring matter:Beet sugar:Other	182,894	126,998	144,308
1701910000	Cane or beet sugar and chemically pure sucrose, in solid form:Other:Containing added flavouring or colouring matter	58,608	113,613	120,518
1701991000	White sugar	25,667,105	7,499,797	7,936,484
1701999000	Cane or beet sugar and chemically pure sucrose, in solid form:Other	267	1,150	1,188

IMPORT 2001

Tariff	name	kg	SAD \$	EUR
1701111000	Cane or beet sugar and chemically pure sucrose, in solid form:Raw sugar not containing added flavouring or colouring matter:Cane sugar:For refining	14,879,770	4,397,222	4,968,611
1701120000	Beet sugar, raw	0	5	6
1701910000	Cane or beet sugar and chemically pure sucrose, in solid form:Other:Containing added flavouring or colouring matter	45,788	98,865	109,973
1701991000	White sugar	25,991,776	8,052,100	9,072,859
1701999000	Cane or beet sugar and chemically pure sucrose, in solid form:Other	8,216	5,989	6,733

IMPORT 2000

Tariff	name	kg	SAD \$	EUR
1701110000	Cane sugar, raw	27,000,050	6,536,476	6,880,671
1701910000	Cane or beet sugar and chemically pure sucrose, in solid form:Other:Containing added flavouring or colouring matter	30,193	78,509	85,565
1701991000	White sugar	17,318,360	4,758,113	5,347,083
1701999000	Cane or beet sugar and chemically pure sucrose, in solid form:Other	9,325	6,651	7,276

IMPORT 1999

Tariff	name	kg	SAD \$	EUR
1701110000	Cane sugar, raw	34,744,920	7,930,515	7,482,682
1701910000	Cane or beet sugar and chemically pure sucrose, in solid form:Other:Containing added flavouring or colouring matter	27,982	95,713	90,281
1701991000	White sugar	14,649,191	3,756,674	3,550,816
1701999000	Cane or beet sugar and chemically pure sucrose, in solid form:Other	7,796	10,125	9,491

IMPORT 1998

Tariff	name	kg	SAD \$
1701110000	Cane sugar, raw	34,198,072	10,464,463
1701910000	Cane or beet sugar and chemically pure sucrose, in solid form:Other:Containing added flavouring or colouring matter	39,941	123,242
1701991000	White sugar	12,684,461	4,259,703
1701999000	Cane or beet sugar and chemically pure sucrose, in solid form:Other	7,990	7,346

IMPORT 1997

Tariff	name	kg	SAD \$
1701110000	Cane sugar, raw	17,340,820	5,864,033
1701120000	Beet sugar, raw	1,085	1,398
1701910000	Cane or beet sugar and chemically pure sucrose, in solid form:Other:Containing added flavouring or colouring matter	31,802	111,645
1701991000	White sugar	9,533,648	4,103,986
1701999000	Cane or beet sugar and chemically pure sucrose, in solid form:Other	2,720	2,801

IMPORT 1996

Tariff	name	kg	SAD \$
1701910000	Cane or beet sugar and chemically pure sucrose, in solid form:Other:Containing added flavouring or colouring matter	15,559	27,341
1701991000	White sugar	16,164,974	7,352,832
170199103	Cane sugar, rerined	349,500	104,826
170199200	Beet sugar, refined	19,021,587	8,055,017
1701999000	Cane or beet sugar and chemically pure sucrose, in solid form:Other	700	1,165

IMPORT 1995

Tariff	name	kg	SAD \$
170111001	Cane sugar, raw	60,000	22,006
170112008	Beet sugar, raw	2,333,340	799,177
170191005	Cane or beet sugar and chemically pure sucrose, in solid form:Other:Containing added flavouring or colouring matter	3	123
170199103	Cane sugar, rerined	3,411,015	1,463,140
170199200	Beet sugar, refined	47,441,774	20,401,271

IMPORT 1994

Tariff	name	kg	SAD \$
170111001	Cane sugar, raw	200,000	60,957
170112008	Beet sugar, raw	5,606,633	1,853,417
170191005	Cane or beet sugar and chemically pure sucrose, in solid form:Other:Containing added flavouring or colouring matter	2,346	16,045
170199103	Cane sugar, rerined	3,993,495	1,392,328
170199200	Beet sugar, refined	39,271,852	16,160,213

IMPORT 1993

Tariff	name	kg	SAD \$
1701110011	Cane sugar, raw	66,000	15,285

1701120081	Beet sugar, raw	2,274,544	665,743
1701910051	Cane or beet sugar and chemically pure sucrose, in solid form:Other:Containing added flavouring or colouring matter	818	3,351
1701991031	Cane sugar, rerined	1,350,616	384,774
1701992001	Beet sugar, refined	28,386,885	9,999,440

IMPORT 1991

Tariff	name	kg	SAD \$
1701120081	Beet sugar, raw	100,000	40,960
1701910051	Cane or beet sugar and chemically pure sucrose, in solid form:Other:Containing added flavouring or colouring matter	2,101	2,741
1701991031	Cane sugar, rerined	60,000	25,604
1701992001	Beet sugar, refined	1,528,000	611,082

Овошје и зеленчук

Ве молиме објаснете дали веќе постои Тело за контрола на квалитет, кое е неговото име и цели, колку вработени има и како е опремено, кои се образовните стандарди и тренингот кој што треба да го имаат вработените?

Во РМ постои регистрирано Тело за сертификација на овошје и зеленчук ИНЦЕБО, формирано од македонски НБО и Холандско сертификационо тело. Целите на ИНЦЕБО се да се воведат системите за квалитет во примарното производство, сертификација според меѓународно признати стандарди (ISO 9001, BRC, IFS, EUROGAP, GMP, HACCP итн). Моментално во ИНЦЕБО има двајца вработени, менаџер и оценувач (аудитор). Завршена е обуката на идните оценувачи, за кои се очекува сертификат за успешно положена обука. Првиот сертификат за EUROGAP во Р Македонија е издаден за свежи печурки во април 2005.

Контролата на квалитетот од безбедносен аспект ,на овошјето и зеленчукот го врши Дирекцијата за храна види одговори 01_III ЗАКОНОДАВСТВО ЗА ХРАНА

Ве молиме наведете информации за бројот и улогата на произведувачките организации, особено оние кои се однесуваат на поделба на пазарот

Во Република Македонија асоцијациите на земјоделски производители не се обврзани да поднесуваат податоци за обемот и сортиментот на своето примарно производство. Според тоа немаме податоци за нивното учество во пазарот на свежи земјоделски производи. Според податоците на МЗШВ, во моментот постојат 17 асоцијации на производители на зеленчук и 4 асоцијации на производители на овошје.

ВИНО

Појаснете ги наодите за винската област 1992-2003(постојат разлики во документот)

Во врска со податоците за површини под лозови насади наведени во табелата на страна 109, утврдивме дека постои грешка во два податока, и тоа, површините под лозови насади во 1995 година наместо 31 илјади хектари се 28 илјади хектари, и во 1997 година наместо 29 илјади хектари се 28 илјади хектари.

Покрај тоа, ве информираме дека деталните табели за површини под лозови насади (по NUTS 5 поделба) се однесуваат на вкупните површини под лозови насади (стр. 111-126), додека во збирната табела за "Vineyard production of grapes and processing of grapes" на страна 139, наведени се податоци за родни површини под лозови насади. Од тие причини, податоците за 1997, 2000, 2001 и 2002 од табелата на стр. 139, не се истоветни со податоците од деталните

табели (стр. 111-126). Во секој случај двата податока се објавени и точни но се однесуваат на различни категории (вкупно лозја и само родна површина на лозови насади).

Ве молиме доставете податоци за винско производство употребено за други намени наместо за производство на вино.

МЗШВ не располага со податоци за винското производство употребено за други намени наместо за производство на вино.

Подзаконските акти во однос на споредните производи од вино коишто произлегуваат од Законот за виното (Службен весник на РМ 69/2004) се во фаза на подготовка и истите се очекува да бидат усвоени во текот на 2006.

Националниот регистар на лозови насади и целокупниот систем на задолжителни декларации за берба, производство на вино и залихи ќе го овозможи прибирањето и користењето на овие податоци.

Колку вино е увезено во Република Македонија од земји со кои РМ има преференциални или тарифни квоти ослободени од царина? Колку е извезено? Дали има извозни субвенции кои се однесуваат на секторот винарство

Извоз на вино во земји со кои Република Македонија има повластена трговија								
Земји	2002		2003		2004		Средна вредност хл	Средна вредност '000Евра
	Количина во(хл)	Вредност во('000Евра)	Количина во(хл)	Вредност во('000Евра)	Количина во(хл)	Вредност во('000Евра)		
1 ЕУ	446.622	14.790	348.713	12.438	354.266	13.089	383.200	13.439
вино во шишиња	3.261	384	5.093	443	9.978	755	6.111	527
наливно	443.360	14.406	343.620	11.995	344.287	12.334	377.089	12.912
2 БиХ	1.050	87	615	66	976	86	880	80
вино во шишиња	587	68	615	66	379	61	527	65
наливно	463	19	-	-	597	25	353	15
3 Бугарија	9.476	228	9	1	-	-	3.162	77
вино во шишиња	10	4	-	-	-	-	3	1
наливно	9.466	224	9	1	-	-	3.158	75
4 Хрватска	29.012	1.616	36.735	2.547	64.330	4.412	43.359	2.858
вино во шишиња	4.429	543	7.518	1.045	12.243	2.010	8.063	1.199
наливно	24.583	1.073	29.218	1.502	52.087	2.402	35.296	1.659
5 ЕФТА (само извоз во Норвешка е слободен)	-	-	-	-	-	-	-	-
вино во шишиња	-	-	-	-	-	-	-	-
наливно	-	-	-	-	-	-	-	-

		-		-			-		-
6	СиЦГ	130.002	6.475	78.517	5.441	124.790	7.095	111.103	6.337
	вино во шишиња	36.470	3.260	36.440	3.618	24.958	3.002	32.623	3.293
	наливно	93.533	3.215	42.077	1.823	99.832	4.093	78.481	3.044
7	Словенија	26.545	1.322	40.006	1.901	14.176	807	26.909	1.343
	вино во шишиња	4.152	331	9.319	557	3.794	320	5.755	403
	наливно	22.394	991	30.687	1.344	10.382	487	21.154	941
8	Турција	-		-		-	-	-	-
	вино во шишиња	-		-		-	-	-	-
	наливно	-		-		-	-	-	-
9	Украина	1.643	74	8.832	280	-	-	3.492	118
	вино во шишиња	806	40	-		-	-	269	13
	наливно	838	34	8.832	280	-	-	3.223	105
	тотал на повластена трговија	644.350	24.594	513.427	22.675	558.538	25.489	572.105	24.253
	вино во шишиња	49.715	4.630	58.984	5.730	51.353	6.149	53.350	5.503
	наливно	594.636	19.964	454.443	16.946	507.185	19.341	518.755	18.750
	Вкупно извоз	726.255	28.522	551.271	24.732	567.586	26.276	615.038	26.510
	вино во шишиња	57.755	5.552	64.514	6.419	55.776	6.753	59.348	6.241
	наливно	668.500	22.970	486.757	18.313	511.811	19.525	555.689	20.269

*Во трговијата за ЕУ 25 во 2004 година е исклучена трговијата со Словенија

Увоз на вино во Република Македонија од земји кои извезуваат со повластици во РМ

	Земји	2002		2003		2004		Средна вредност хл	Средна вредност Евра
		Количина во(хл)	Вредност во Евра	Количина во(хл)	Вредност во(Евра)	Количина во(хл)	Вредност во(Евра)		
1	ЕУ	470	52.019	644	75.587	1.641	172.437	918	100.014
	вино во шишиња	269	46.632	375	67.433	452	126.807	365	80.291
	наливно	201	5.388	299	8.154	1.189	45.630	563	19.724
2	БиХ	0	0	0	0	0	0	0	0
	вино во шишиња	0	0	0	0	0	0	0	0
	наливно	0	0	0	0	0	0	0	0
3	Бугарија	-	-	-	-	2	396	1	132

<i>вино во шишиња</i>	-	-	-	-	2	396	1	132
<i>наливно</i>	-	-	-	-	0	0	0	0
СиЦГ	269	46.632	446	63.275	478	82.403	398	64.103
<i>вино во шишиња</i>	269	46.632	376	59.944	478	82.403	374	62.993
<i>наливно</i>	-	-	70	3.331	0	0	23	1.110
Други земји со неповластена трговија	548	36.384	345	50.906	847	82.565	580	56.619
вкупно на повластена трговија	738	98.651	1.090	138.862	2.121	255.236	1.317	164.250
<i>вино во шишиња</i>	538	93.264	750	127.377	932	209.606	740	143.416
<i>наливно</i>	201	5.388	370	11.485	1.189	45.630	587	20.834
Вкупно увоз	1.286	135.036	1.435	189.768	2.968	337.801	1.896	220.868
<i>вино во шишиња</i>	688	133.914	1.049	172.026	1.758	289.111	1.165	198.350
<i>наливно</i>	598	1.121	386	17.742	1.211	48.691	732	22.518

Република Македонија, согласно правилата на Светската Трговска Организација (СТО), воопшто не доделува извозни субвенции, па ниту за производите од винскиот сектор.

Дали производството на грозје и вино е во рацете на приватниот сектор?

Целокупното производство и на грозје и на вино е во рацете на приватни производители. Поранешните земјоделски комбинати во јавна сопственост сега се целосно приватизирани. Меѓу 70% и 80% од површините под лозови насади се обработуваат од страна на индивидуални производители на грозје, додека 20 до 30% се обработуваат од страна на правни лица.

Дали постојат винарски задруги и која е нивната улога? Дали земјоделските здруженија (страна 103) се всушност производни или секторски организации?

Постои голем број на општински винарски здруженија во сите општини во кои лозарството и винарството претставуваат главна или една од главните земјоделски активности. Во овие винарски здруженија членуваат индивидуалните производители на грозје и мал број на мали винарски визби.

Исто така, постои и Национален сојуз на лозари и винари, којшто го обединува општинските винарски здруженија и функционира на државно ниво.

Целите на винарските здруженија се:

- Застапување и бранење на интересите на производителите на грозје и вино пред Владата и другите институции,
- Формирање на откупната цена на грозјето и промовирање на поголема профитабилност во винскиот сектор,
- Подобрување на квалитетот на производството на грозје и вино,
- Подобрување на извозот,
- Едукација и обука на производителите на грозје и вино,
- Обезбедување на саден и репро материјал и земјоделска опрема.

Винарските здруженија во Република Македонија, според своите карактеристики, функционирање и цели, се пред сè, здруженија на производители. Самиот Закон за виното (Службен весник на РМ 69/2004) предвидува воспоставување на здруженија на производители на грозје кои имаат за цел:

- “заштита и промоција на заедничките интереси на членовите во винарството,
- планирање на производството и прилагодување на побарувачката во поглед на квалитетот и квантитетот,
- редуцирање на производните трошоци и стабилизирање на производните цени и

промовирање и користење на еколошки здрави постапки на одгледување на грозје, технологија за производство на вино и постапки на управување со отпадот од нив и друго.”

Која е содржината на регулативите за дополнителните вински производи?

Дефинициите за споредните производи од вино (вински оцет, вински талог, комиње, пике) се превземени од Регулативата на Европскиот Совет Р 1493/99 и тоа:

вински оцет - Р 1493/99 Анекс И. став 19

вински талог - Р 1493/99 Анекс И. став 20

комиње - Р 1493/99 Анекс И. став 21

пике - Р 1493/99 Анекс И. став 22.

Останатите одредби од законот за вино кои се однесуваат на споредните производи од вино се исто така превземени од Регулативата 1493/99.

Согласно Законот за виното (Службен весник на РМ 69/2004), предвидено е:

Член 17

Се забранува производство на вино со прекумерно пресување на грозјето, гмечено или негмечено и пресување на винскиот талог.

Се забранува производство на вино со повторна ферментација на комињето за други цели освен за дестилација. (Р 1493/99 член 27 став 1)

Член 18

Филтрирање и центрифугирање на винскиот талог нема да се смета за прекумерно пресување ако:

- добиените производи се од здрав, автентичен и пазарен квалитет, и
- талогот не е доведен до сува состојба.

Производителите што произвеле вино, мора да ги достават за дестилација или за производство на оцет комињето и винскиот талог од тоа производство на вино до субјектите што вршат дестилација или произведуваат оцет. (Р 1493/99 член 27 став 2 и 3)

Член 20

....

Виното и другите производи наменети за директна широка потрошувачка не можат да се произведуваат од вински талог или комиње, со исклучок на алкохол, алкохолни пијалоци и пике. (Р 1493/99 член 44 став 8)

Пике може да се користи само за дестилација или за сопствена потрошувачка на производителот. (Р 1493/99 член 44 став 9)

Вина зајакнати за дестилација може да се користат само за дестилација. (Р 1493/99 член 44 став 10)

Шира во ферментација, екстрахирана од суво грозје, може да се пласира на пазарот само за подготовка на ликерски вина и вина добиени од презреано грозје. (Р 1493/99 член 44 став 11)

Понатаму сите енолошки постапки на Европската заедница кои важат за зоната III-C-b се превземени во правилникот за енолошки средства и постапки.

Засега нема подзаконски акти во однос на споредни производи од вино кои произлегуваат од Законот за виното (69/2004).

Според одредбите од стариот закон за вино (Службен весник на СРМ 27/1973) за споредните производи од вино кои не беа отповикани со новиот закон за вино (69/2004), приватните лица не можат да произведуваат за ставање во промет и да продаваат комињак, вински алкохол, вињак, дрожденка и вино за преработка и доработка.

Ве молиме обезбедете подетални податоци за содржината на Законот за вино и нивото на негово спроведување. Би било корисно да се обезбеди превод на овој закон на англиски јазик.

Во прилог на 07_Анекс_02 ви доставуваме превод од Законот за виното на англиски јазик

Ве молиме појаснете ги субвенциите за набавка на лозови расадни материјали. Дали се директни корисници на субвенциите производителите на лозовиот расаден материјал или оние кои го купуваат материјалот за садење?

МЗШВ доделува субвенции за подигање на нови лозови насади (а не за набавка на лозови расадни материјали).

Висината на субвенциите се одредува според засадената површина (изразена во хектари).

Субвенциите им се доделуваат на лицата кои го подигнале новиот лозов насад во тековната година.

Согласно Програмата за поттикнување на развојот на земјоделството за 2004 година (Службен весник на РМ 30/2004), во 2004 година се доделени 15 милиони денари за поттикнување на нови насади на површина од 500 хектари.

Согласно Програмата за поттикнување на развојот на земјоделството за 2005 година (Службен весник на РМ 15/2005), за 2005 година се обезбедени средства во износ од 45 милиони денари за поттикнување на истата мерка. За 2005 година, помошта од програмата е зголемена за 100% во однос на минатата година и изнасува 60.000 денари по хектар.

Подигнувањето на лозовите насади е во тек и се очекува во 2005 година се подигнат и обноват околку 800 до 1000 хектари.

Во врска со регистрот (катастерот) на лозја, дали е неопходен хардвер и софтвер за операционализација на воспоставениот систем? Текот на работење кој се однесува на регистрот(страна88) на е јасен. Објаснете ја улогата на винарските визби и нивниот однос со сопствениците на фармите (лозарите) и објаснетото планирано функционирање (не е вообичаено винарските визби да имаат било каква улога во администрирањето на регистрот, како што е објаснето во овој случај)

Регистарот на лозови насади сеуште не е воспоставен - тој е дизајниран и е во фаза на подготовка. За неговото воспоставување и функционирање дефинитивно се потребни соодветен хардвер и софтвер, за чијашто изработка и набавка е објавен тендер, како и катастарски мапи и орто-фото или сателитски снимки.

Во моментот функционира проект за изработка на систем за мониторинг и управување со лозови насади (Vineyard Monitoring and Management System), кој има за цел подготвување и тестирање на пилот-регистар на лозови насади во Тиквешкото виногорје (главна винарска област во Македонија). Според календарот на активностите на проектот, пилот-регистарот на лозови насади треба да се воспостави и тестира во текот на 2006, по што би можел да се воспостави на целата територија на Република Македонија.

Сегашниот дизајн на системот, како што беше опишан во одговорите на прашалникот на Европската Комисија, се однесува на пилот-проектот. По воспоставувањето на пилот-регистарот, системот ќе биде тестиран и доколку е потребно, ќе биде модифициран.

Клучната улогата на винарските визби во функционирањето на системот се темели на следната состојба: Централната и локалната администратција немаат доволно капацитет и ресурси за менаџирање на овој софистициран систем. Затоа идејата е системот да се основа врз винарските визби, коишто имаат централна улога во винскиот сектор. Винарските визби ги внесуваат податоците за берба на грозје, производство и залихи на вино на локално ниво, во присуство и под контрола на локалните земјоделски инспектори. По внесувањето во системот, податоците се собираат во Централниот компјутер во Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство, кој дава целосна слика за сите аспекти од теренот. Пристапот до податоците е доверлив и ограничен со што се обезбедува заштита и тајност на податоците и непристрасно управување со системот.

Пилот-проектот исто така предвидува можност за заменување на функцијата на винарските визби со подрачните единици на МЗШВ и земјоделските инспектори, во случај визбите да не можат или одбијат да ја прифатат нивната функција.

ТУТУН

Ве молиме објаснете ја улогата на Институтот за тутун, странската инвестиција од 6.6 милиони долари во тутунската индустрија 1996-2002, и концептот на декларирање на тутунот како “производ од јавен интерес”

Согласно Законот за тутун (“Службен весник на РМ” бр.69/96 и 15/98), Институтот за тутун е регистрирана научна институција која врши производство на сертифициран семенски материјал од тутун и истиот е обврзан да го продаде на откупувачите на тутун кои го обезбедуваат семето за производителите на тутун. Исто така, врши контрола на производството на тутун за добивање на квалитетна И квантитетна тутунска продукција, Го контролира квалитетот на ферментираниот тутун во Република Македонија и за извоз, врши перманентна контрола на квалитетот на тутунските производи (цигари) и издава сертификати за автентичноста за потеклото на тутунот.

Концептот на декларирање на тутунот како “производ од јавен интерес”, произлегува од член 56 од Уставот на Република Македонија, природните богатства на Републиката, растителниот животинскиот свет определени со закон се добра од општ интерес.

Значи концептот на декларирање на тутунот како добро од општ интерес согласно член 3 од Законот за тутун (“Службен весник на РМ” бр.69/96 и 15/98) во кој “Тутунот како вид на индустриско растение е добро од општ интерес за Републиката” произлегува од неговото национално стратешко значење.

Производството на тутун, а особено производството на ориенталски ароматични тутуни има големо значење во економскиот развој и вкупното стопанство на Република Македонија, бидејќи истото првенствено е извозно ориентирано, од големо значење е и неговото непосредно учество во националниот доход на државата.

Исто така, тутунот како трудоинтензивна култура има големо значење и од социјален аспект, како во примарното производство така и во тутунската индустрија.

Во примарното производство на тутун ангажирани се околу 160.000 производители, или околу 8 % од вкупното население на државата.

Просечното производство на ферментиран тутун се движи од 22.000 до 26.000 тони, а на цигари просечното производство во земјата изнесува околу 10.000 тони. Во тутунската индустрија се вработени околу 8.000 работници.

Извозот на ферментиран тутун и цигари во вредност од 80 до 120 милиони УСД, претставува околу 9,5% од вкупниот годишен извоз од Република Македонија.

Потребно е да се напомене дека во постапка е изготвување и донесување на нов Закон за тутун и тутунски производи со кој се предлага напуштање на концептот на декларирање на тутунот како добро од општ интерес.

Податоци за странските инвестиции во тутунската индустрија во периодот 1997-2002 година

СТРАНСКИ ДИРЕКТНИ ИНВЕСТИЦИИ ВО ТУТУНСКА ИНДУСТРИЈА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Година	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Износ во УСД	1,430,263	1,172,565	4,331,217	444,981	264,580	55,837
Извор на податоци: Народна Банка на Македонија						

Ве молиме обезбедете податоци за:

- Број на одгледувачи;
- Структура на фарми;
- постоење на организации на произведувачи;
- сорти кои се одгледуваат; дали е воспоставен систем на квоти;
- каков тип на договори со одгледувачите се употребува;
- бројот на први преработувачи.

Во примарното производство кое се движи од 22.911 тони во 2002 година до 29.368 тони суров тутун во 1999 година, ангажирани се околу 40.000 домаќинства или приближно 160.000 производители-одгледувачи на тутун, изразено во проценти тоа би изнесувало околу 8% од вкупното население во земјата.

Во групата на најважни индустриски култури спаѓа тутунот, кој опфаќа 70% од засадената површина со индустриски култури, односно од 18.100 ха во 2003 година до 24.965 ха во 1999 година.

Во државата постои регистриран Сојуз на здруженија на тутинопроизводители кој ги штити интересите на индивидуалните производители на тутун, согласно Законот за тутун ("Службен весник на РМ" бр.69/96 и 15/98) дава мислење за содржината на договорот пред да го склучат производителите со откупувачите, присуствува при проценката на суровиот тутун при откуп и обезбедува совети при производството и откупот на тутунот.

Во Република Македонија се одгледуваат следните типови на тутун:

- ситнолисни ориентални ароматични тутуни каде спаѓаат: Прилеп, Јака и Џебел;
- полуориентален тутун каде спаѓа Отља и
- крупнолисни тутуни каде спаѓаат типови Берлеј и Вирџинија.

Согласно член 10 од Законот за тутун ("Службен весник на РМ" бр.69/96 и 15/98), Министерот за земјоделство, шумарство и водосопанство, со решение ги определува вкупните количества на тутун по типови. Количествата на тутун се определуваат годишно до 31 декември во претходната година.

Согласно член 14 од Законот за тутун ("Службен весник на РМ" бр.69/96 и 15/98), производителот на тутун е должен произведениот тутун да го продаде на откупувачот со кој склучил писмен договор за производство и откуп на тутун. Овој тип на договор е "inter-partes".

Бројот на преработувачи на тутун во периодот од 1999 до 2004 година има тенденција на намалување и се движи од 24 во 1999, 2000 и 2001 година, 22 во 2002 година, 10 преработувачи во 2003 година и 10 во 2004 година.

Зошто е предвидено финансирање само на семенска пченицата

Меката пченицата - *Triticum aestivum* L.(vulgare) е најзастапена и се смета за стратешка култура во Република Македонија, таа се одгледува на површина од околу 113.000 ха, со што зафаќа 21% од вкупно обработливата површина. За периодот 1999 - 2003 година е добиен просечен принос од 2.470 кг/ха. Нискиот просечен принос е резултат на влијанието на климатски и почвени услови, применетите агротенички мерки. Но, значајна улога за намалување на приносот има и употребата на сертифициран семенски материјал на само 35 % од засеаните површини со пченица.

Финансиски средства со Програмата за развој на земјоделство се дадени во 1999, 2000 и во 2002 година за семенска пченица, со цел да се зголеми употребата на сертифициран семенски материјал, а со тоа да се зголеми и просечниот принос по единица површина,

преку што ќе се намали цената на меркантилната пченица и ќе се зголеми нејзната конкурентност.

По 2002 година не се финансира производството и употребата на сертифициран семенски материјал, како од пченицата така и од другите земјодлески растенија.

Кој е одговорен за шемата за плаќање, кои услови треба да се исполнат, како е организирана контролата на семенскиот материјал ?

Одговорен орган преку кој се поттикнува употребата на сертифициран семенски материјал е Управата за семе и саден материјал, која е во состав на Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство. Средствата се обезбедувани од годишните програми за поттикнување на развојот на земјоделството во 1999, 2000 и 2002 година. По 2002 година не се финансира производството и употребата на сертифициран семенски материјал, како од пченицата така и од другите земјодлески растенија, поради тоа во политиката на Министерството се помина од социјални мерки на економски мерки во однос на субвенциите. Во 2001 година не се успеа да се обезбедат финансиски средства за оваа мерка.

Средствата се исплаќани врз основа на склучени Договори помеѓу Управата за семе и саден материјал при Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство и производителите на сертифициран семенски материјал. Во Договорите се одредени условите за добивање на финансиските сретствата, а основен услов е семенскиот материјал да е сертифициран, квалитетен и здравствено исправен. Производителите на семенски материјал беа должни да ја намалат цената на семето во висина на добиените средства и да пласираат семенски материјал по пониска цена.

Стручната контрола над производството е вршена од страна на овластени институции (Земјоделски институт, Земјоделски факултет), кои издаваат Сертификат за квалитетот и Сертификат за здравствената состојба на произведениот семенски материјал.

Контролата над исплаќањето на сретствата е вршена од страна на преставници на Државниот инспекторат за земјоделство.

Ве молиме наведете подтоци за:

- Број на одгледувачи на семе/ трговци на семе;
- тип на повеќекратни договори;
- структура на фарми;-контрола на квалитет (контрола на терен/ процедура за сертификација);
- дали е дадена помош за сортите наведени во анекс XI од регулативата на Советот 1782/2003?
- Број на одгледувачи на семе/ трговци на семе

Врз основа на “Законот за семенски материјал, саден материјал и материјал за размножување, признавање, одобрување и заштита на сорти” (“Службен весник на РМ” бр.41/2000), производителите, доработувачите, увозниците и трговците на семенски и саден материјал должни се да се запишат во Регистерот, што се води во Управата за семе и саден материјал при Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство на Република Македонија. Заклучно со април 2005 година во Регистерот се запишани 156 фирми, а по структура на фирми е како што следува:

- Во Регистерот на производители на семенски и саден материјал (житни, фуражни, градинарски, индустриски и овошен и лозов саден материјал) се запишани вкупно 37 фирми;
- Во Регистерот на доработувачи на семенски материјал (житни, фуражни, градинарски, индустриски) се запишани вкупно 24 фирми;

- Во Регистерот на увозници-извозници на семенски и саден материјал (житни, фуражни,градинарски, индустриски и овошен и лозов саден материјал) се запишани вкупно 65 фирми и
- Во Регистерот на прометници на големо на семенски и саден материјал (житни, фуражни,градинарски, индустриски и овошен и лозов саден материјал) се запишани вкупно 30 фирми:
- Контрола на квалитет(контрола на терен/процедура за сертификација

Целокупната материја од оваа област е регулирана во “Законот за семенски материјал, саден материјал и материјал за размножување, признавање, одобрување и заштита на сорта(“Службен весник на РМ” бр.41/2000).

Производителот на семенскиот материјал должен е да го пријави производството на семенскиот материјал до Управата за семе и саден материјал при Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство најкасно еден месец после извршената сеидба.

Семенски материјал кој се става во промет мора да е произведен под контрола на овластена институција, декларирани и прописно спакуван.

Контролата на поле над семенските посеви ја вршат овластени институции, од страна на Управата за семе и саден материјал при Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство. Нивни стручни лица излегуваат на терен во зависност од културата, вршат увид и внимаваат дали посевите ги задоволуваат пропишаните норми за признавање на семенските посеви (предкултура, просторна изолација, идентитет и чистота на сортата, присуство на болести и штеточини, состојба на посевот и процена на приносот). После извршената контрола (апробација) се издава “Уверение за признавање на семенскиот посев”, покрај другите податоци во него се дава оценка за очекуваниот принос на натурален семенски материјал. Оваа Уверение може да се спореди со OECD сертификатот, но во OECD сертификатот се искажува само за количината на семе што се става во промет.

Пред и пост контролни тестови за проверка на чистотата на сорта е предвидено во Законот за семенски, саден материјал и материјал за размножување, признавање, одобрување и заштита на сорта (“Службен весник на РМ “бр.41/00), но во пракса оваа контролна мерка не се применува. Само во случај на барање на заинтересирана странка се врши контрола на чистотата на сортноста.

Испитување на квалитетот на семето се врши во овластени институции- лаборатории, кои треба да исполнат одредени законски услови во однос на стручен кадар и други услови. За резултатите од испитувањето на квалитетните својства на семето издаваат “ Извештај за квалитетот на семето” ,во кој се даваат податоци за : Бр. на Уверението за признавање на семенскиот посев, растителен вид,сорта,категорија, број на партија,количина на партијата во кг, чистота на семето, содржина на примеси, енергија на ртење %, ртливост на семето%, здравствена состојба на семето.

Во Република Македонија нема акредитирана лабораторија за испитување на квалитетните својства на семето, која е членка во Меѓународната организација за испитување на квалитетот на семето(ISTA - International Seed Testing Association) и која работи по процедурите на ISTA и овластена да издава Оранж сертификат.

Содржината на “ Извештај за квалитетот на семето” издаден од овластена лабораторија е сличен на содржината на Оранж сертификат- ISTA сертификатот. Истиот не е признаен во меѓународниот промет за семе од причините наведени во претходниот став.

Семето кое се пушта во промет мора да го прати Декларација за квалитетот на семето со испратницата и со фактурата.

Семето кое се става во промет мора да има на амбалажата прицврстена мала “декларација на стоката”, која ја издава доработувачот за домашното семе или пак увозникот на увезеното семе и во која се напишани дел од податоците од големата Декларација. Во големата декларација се опфатени сите податоци од добиениот извештај за квалитетот на семето кој го издава овластената лабораторија.

Големите и малите декларации (етикети) кои одат прицврстени со пратката ги изготвуваат доработувачите за домашното семе или увозниците за увезеното семе.

Во периодот 1999 до 2004 година не е дадена финанска помош за производство на семенски материјал за сорти од видови наведени во анекс XI од регулативата на советот 1782/20003. Единствено на Институтот за ориз во Кочани во 2003 година се дадени минимални сретства (550.000,00 ден) за воведување на нови, интродуирани сорти од видот *Oryza sativa* L.

Додека преку Програмата за поттикнување на земјоделството во периодот од 1999-2003 година се доделувани финансиски сретства на Јавното претпријатие за пасишта за подигање и обнова на ливади и пасиштата, односно за набавка на тревни смеси од одделни видови од фамилиите *Grmineae* и *Leguminosae*.

ХМЕЉ

Доколку постои производство, ве молиме обезбедете информации за произведените видови и дали тие се горчливи или ароматични.

Во Република Македонија не се произведува хмељ.

МЛЕКО И МЛЕЧНИ ПРОДУКТИ

Ве молиме обезбедете податоци за доставувањето на млеко, директната продажба и потрошувачка на млеко на фармите и структурата на млекарите, пр. Тип на производство и големина на стадата.

Во Република Македонија не се разграничени фармите за производство на млеко и не се води евиденција на производните капацитети. Во моментот се воведува регистрација на одгледувалишта на говеда од страна на ветеринарната Управа од аспект на здравствената состојба и движењето на животните.

Ве молиме обезбедете податоци за производството на основните млечни продукти.

Производство на млеко и други производи од животинско потекло (1990-2004)

	Вкупно ^{1/} производ. на млеко	Кравјо млеко		Овчо млеко	
		Вкупно кравјо млеко	Произв. по крава	Вкупно овчо млеко	Произв. по овца
Год.	('000 литри)	('000 литри)	(литри)	(литри)	(литри)
1990	179.946	123.154	1.358	56.792	36
1991	179.479	119.194	1.329	60.285	40
1992	175.790	117.443	1.307	58.347	37
1993	178.030	118.398	1.325	59.632	34
1994	177.179	115.791	1.283	61.388	37
1995	197.834	128.825	1.429	69.009	41
1996	186.639	133.642	1.406	52.997	43
1997	182.663	133.308	1.396	49.355	43
1998	213.208	173.567	1.902	39.641	43
1999	240.331	202.387	2.152	37.944	45
2000	260.400	220.244	2.343	40.156	47

2001	248.390	200.904	2.096	47.486	54
2002	250.057	198.431	2.094	51.626	61
2003	243.999	191.533	2.140	52.466	62
1/ Не е вклучено млекото што го исцицал подмладокот.					
Извор: Државен завод за статистика на Македонија					

Производството на кравјо млеко во претпријатија и кај индивидуалните земјоделци														
Производство на млеко по крава (литри/година)	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Национален просек	1.358	1.329	1.307	1.325	1.283	1.429	1.406	1.396	1.902	2.152	2.343	2.096	2.094	2.094
Претпријатија	4.463	4.394	4.143	4.509	4.422	4.034	3.124	4.177	4.446	4.618	4.855	4.622	4.833	4.833
Индивидуални земјоделци	1.032	1.013	1.020	1.003	1.005	1.221	1.219	1.225	1.752	2.013	2.209	2.032	1.964	1.964
Индивидуалното земјоделство како процент од претпријатијата	23%	23%	25%	22%	23%	30%	30%	29%	39%	44%	45%	44%	41%	41%
Извор: Државен завод за статистика на Македонија														

Производството на овчо млеко во претпријатија и кај индивидуалните земјоделци														
Производство на млеко по овца (литри/година)	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Национален просек	36	40	37	34	37	41	43	43	43	45	40	47	61	62
Претпријатија	26	28	30	28	34	35	34	31	31	32	43	32	43	37
Индивидуални земјоделци	37	41	38	35	37	41	44	44	44	46	48	48	62	63
Индивид. земјоделство како процент од претпријат.	142%	146%	127%	125%	109%	117%	129%	142%	142%	144%	112%	150%	144%	170%
Извор: Државен завод за статистика на Македонија														

Преработка на млеко и производство на млечни производи

НКД класа	оддел	Назив	единица мерка								
				2000		2001		2002		2003	
				производ- ство	вредност, во илјади денари	производ- ство	вредност, во илјади денари	производ- ство	вредност, во илјади денари	производ- ство	вредност, во илјади денари
1551	15	Преработка на млеко и производство на млечни производи, освен производство на сладолед	т	51015	2158946	56560	2798270	62709	3228726	62361	3107873
Извор : Државен завод за статистика											

Кои се цените на суровото млеко и другите млечни продукти?

Откупната цена на овчо млеко е приближно двојно поголема од откупната цена на кравјо млеко. Најголемиот дел од произведеното овчото млеко, директно се преработува на фармата со цел добивање на сирење. Просечната откупна цена во 2003/04 година на кравјото млеко кај директните производителите изнесува 17 МКД/литар. Просечната откупна цена на овчо млеко изнесува 33 МКД/литар и 35 МКД/литар за 2003 и 2004 година респективно. Просечната откупна цена на козјо млеко изнесува 15 МКД/литар и 16 МКД/литар за 2003 и 2004 година респективно и е стабилна во текот на целата година.

	Откупна цена на млеко				
	2000	2001	2002	2003	2004
кравјо	17	17	18	17	17
Овчо	34	33	33	33	35
козјо	15	19	15	15	16
Извор: Државен Завод за Статистика					

Просечната малопродажна цена на кашкавалот (од кравјо млеко или мешано со овчо) бележи опаѓање во последниве четири години. Во 2001 година во просек цената била 410 МКД/кг, за да во 2003 година се намали на 339 МКД/кг (2003), следена со дополнителено намалување на 288 МКД/кг во 2004 година. Просечната малопродажна цена на сирењето (главно овчо) е стабилна, така да просечната цена за периодот 2000/02 година изнесувало 222 МКД/кг и во 2003 и 2004 година 204 МКД/кг и 210 МКД/кг респективно.

Јогуртот и свежото млеко се најпотрошувани млечни производи. Просечната годишна потрошувачка на млеко по глава на жител за 2003 година изнесува 57 литри, кисело млеко, јогурт и павлака 16 кг. и сирење (вклучувајќи ги сите видови на сирења) 12 кг., потрошувачката на путер во последниве неколку години бележи раст како резултат на намалената цена и истата изнесува 0,6 кг по глава жител во 2003 година.

Вкупната побарувачка на домашниот пазар за млеко и млечни производи за 2003 година **се проценува** на 116.000 тони свежо млеко (што претставуван негативен тренд), 24.400 тони сирење, 32.500 тони јогурт, павлака и кисело млеко и 1.300 тони путер (со тренд на пораст). Потрошувачката на млеко и млечни производи кај земјоделските и/или мешани домаќинства се проценува на 100.000 тони млеко (еквивалент). Вкупната потрошувачка на млеко и млечни производи се проценува на 290.000 тони млеко (еквивалент). Значи, домашното производство на млеко во просек задоволува 86% од домашната потрошувачка додека остатокот се задоволува со увоз на сирење/кашкавал, млеко, путер и други млечни производи.

Ве молиме обезбедете трговски податоци на CN шифрите 0401-0406

Trade flows (volumes and value) by product category (1999-2003):

a) Imports:

i) from the EU-15;

ii) from Romania and Bulgaria;

iii) from Serbia and Montenegro, Bosnia and Herzegovina, Croatia, and Albania;

iv) from the rest of the world.

b) Exports:

i) to the EU-15;

ii) to Romania and Bulgaria;

iii) to Serbia and Montenegro, Bosnia and Herzegovina, Croatia, and Albania;

iv) to the rest of the world.

Import											
Import in to the Republic of Macedonia from EU-15											
Tariff code	Description	1999		2000		2001		2002		2003	
		kg	€	kg	€	kg	€	kg	€	kg	€
0401	Milk and cream, not concentrated nor containing added sugar or other sweetening matter	373.261	246.556	388.302	258.018	90.309	106.756	87.837	113.063	55.616	88.119
0402	Milk and cream, concentrated or containing added sugar or other sweetening matter	347.044	530.665	314.531	472.153	169.894	384.362	230.891	480.446	242.865	468.607
0403	Buttermilk, curdled milk and cream, yogurt, kephir and other fermented or acidified milk and cream, whether or not concentrated or containing added sugar or other sweetening matter or flavoured or containing added fruit, nuts or cocoa	886.027	928.455	963.513	1.107.615	610.567	715.261	699.928	813.129	696.343	780.114
0404	Whey, whether or not concentrated or containing added sugar or other sweetening matter; products consisting of natural milk constituents, whether or not	63.000	56.598	10.550	9.573	10.155	11.116	31.001	28.330	57.007	38.181

	containing added sugar or other sweetening matter, not elsewhere specified or included										
0405	Butter and other fats and oils derived from milk: dairy spreads	299.856	582.829	352.905	679.146	247.000	478.335	395.046	712.986	571.667	920.958
0406	Cheese and curd	810.920	1.675.863	745.437	1.615.984	527.335	1.182.209	529.283	1.197.167	721.019	1.890.749

Source: State Statistical Office, prepared by Ministry of Agriculture, Forestry and Water Economy

Import in to the Republic of Macedonia from Romania and Bulgaria

Tariff code	Description	1999		2000		2001		2002		2003	
		kg	€	kg	€	kg	€	kg	€	kg	€
Romania											
0401	Milk and cream, not concentrated nor containing added sugar or other sweetening matter	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0402	Milk and cream, concentrated or containing added sugar or other sweetening matter	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0403	Buttermilk, curdled milk and cream, yogurt, kephir and other fermented or acidified milk and cream, whether or not concentrated or containing added sugar or other sweetening matter or flavoured or containing added fruit, nuts or cocoa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0404	Whey, whether or not concentrated or containing added sugar or other sweetening matter; products consisting of natural milk constituents, whether or not containing added sugar or other sweetening matter, not elsewhere specified or included	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0405	Butter and other fats and oils derived from milk: dairy spreads	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0406	Cheese and curd	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bulgaria											
0401	Milk and cream, not concentrated nor containing added sugar or other sweetening matter	0	0	0	0	0	0	29.86 2	16.801	0	0

0402	Milk and cream, concentrated or containing added sugar or other sweetening matter	44.30 4	52.44 0	83.500	131.3 56	10.000	19.462	40.00 0	59.719	0	0
0403	Buttermilk, curdled milk and cream, yogurt, kephir and other fermented or acidified milk and cream, whether or not concentrated or containing added sugar or other sweetening matter or flavoured or containing added fruit, nuts or cocoa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0404	Whey, whether or not concentrated or containing added sugar or other sweetening matter; products consisting of natural milk constituents, whether or not containing added sugar or other sweetening matter, not elsewhere specified or included	35.02 4	20.82 5	16.007	10.12 2	0	0	0	0	0	0
0405	Butter and other fats and oils derived from milk: dairy spreads	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0406	Cheese and curd	164.5 74	170.6 21	450.43 0	713.6 54	446.80 1	783.97 9	475.4 04	854.92 3	952.2 63	1.352. 827
Source: State Statistical Office, prepared by Ministry of Agriculture, Forestry and Water Economy											

Import in to the Republic of Macedonia from Serbia and Montenegro, Bosnia and Herzegovina, Croatia and Albania											
Tariff code	Description	1999		2000		2001		2002		2003	
		kg	€	kg	€	kg	€	kg	€	kg	€
Serbia and Montenegro											
0401	Milk and cream, not concentrated nor containing added sugar or other sweetening matter	940.446	381.929	1.512.644	590.484	954.580	388.358	852.910	303.074	1.365.318	409.624
0402	Milk and cream, concentrated or containing added sugar or other sweetening matter	0	0	10.010	22.160	62.080	155.317	0	0	209	1.292
0403	Buttermilk, curdled milk and cream, yogurt, kephir and other fermented or	8.920	8.758	50.887	60.505	131.664	154.091	173.267	181.260	170.796	177.162

	acidified milk and cream, whether or not concentrated or containing added sugar or other sweetening matter or flavoured or containing added fruit, nuts or cocoa										
0404	Whey, whether or not concentrated or containing added sugar or other sweetening matter; products consisting of natural milk constituents, whether or not containing added sugar or other sweetening matter, not elsewhere specified or included	0	0	0	0	5.000	5.113	0	0	0	0
0405	Butter and other fats and oils derived from milk: dairy spreads	4.401	8.403	12.738	25.511	18.136	37.887	39.858	103.091	58.336	160.975
0406	Cheese and curd	301.133	794.169	340.501	805.435	256.156	684.373	154.448	386.669	160.795	349.523
Bosnia and Herzegovina											
0401	Milk and cream, not concentrated nor containing added sugar or other sweetening matter	20.160	9.901	0	0	0	0	0	0	3.840	8.487
0402	Milk and cream, concentrated or containing	0	0	0	0	0	0	0	0	576	1.571

	added sugar or other sweetening matter										
0403	Buttermilk, curdled milk and cream, yogurt, kephir and other fermented or acidified milk and cream, whether or not concentrated or containing added sugar or other sweetening matter or flavoured or containing added fruit, nuts or cocoa	0	0	0	0	0	0	0	0	195.832	224.846
0404	Whey, whether or not concentrated or containing added sugar or other sweetening matter; products consisting of natural milk constituents, whether or not containing added sugar or other sweetening matter, not elsewhere specified or included	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0405	Butter and other fats and oils derived from milk: dairy spreads	0	0	0	0	0	0	0	0	8.610	22.921
0406	Cheese and curd	0	0	0	0	0	0	0	0	6.727	25.900
Croatia											
0401	Milk and cream, not	186.213	95.262	70.028	37.800	238.186	124.149	189.288	98.367	387.533	187.002

	concentrated nor containing added sugar or other sweetening matter										
0402	Milk and cream, concentrated or containing added sugar or other sweetening matter	59.709	282.128	13.097	59.573	9.009	46.927	0	0	880	1.419
0403	Buttermilk, curdled milk and cream, yogurt, kephir and other fermented or acidified milk and cream, whether or not concentrated or containing added sugar or other sweetening matter or flavoured or containing added fruit, nuts or cocoa	4.800	4.121	7.898	6.899	67.344	84.011	176.006	196.918	140.029	119.817
0404	Whey, whether or not concentrated or containing added sugar or other sweetening matter; products consisting of natural milk constituents, whether or not containing added sugar or other sweetening matter, not elsewhere specified or included	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

0405	Butter and other fats and oils derived from milk: dairy spreads	7.000	20.511	12.000	34.885	68.486	208.239	38.334	122.195	37.015	115.540
0406	Cheese and curd	248.537	793.466	291.599	898.374	227.435	680.824	259.926	903.732	159.944	576.966
Albania											
0401	Milk and cream, not concentrated nor containing added sugar or other sweetening matter	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0402	Milk and cream, concentrated or containing added sugar or other sweetening matter	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0403	Buttermilk, curdled milk and cream, yogurt, kephir and other fermented or acidified milk and cream, whether or not concentrated or containing added sugar or other sweetening matter or flavoured or containing added fruit, nuts or cocoa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0404	Whey, whether or not concentrated or containing added sugar or other sweetening matter; products consisting of natural milk	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

	constituents, whether or not containing added sugar or other sweetening matter, not elsewhere specified or included										
0405	Butter and other fats and oils derived from milk: dairy spreads	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0406	Cheese and curd	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Source: State Statistical Office, prepared by Ministry of Agriculture, Forestry and Water Economy

Import into the Republic of Macedonia from the rest of the world

Tariff code	Description	1999		2000		2001		2002
		kg	€	kg	€	Kg	€	Kg
0401	Milk and cream, not concentrated nor containing added sugar or other sweetening matter	5.329.545	2.349.243	6.188.460	2.732.270	1.892.695	844.907	2.349.545
0402	Milk and cream, concentrated or containing added sugar or other sweetening matter	926.322	1.304.610	948.144	1.811.366	596.410	1.305.528	750.000
0403	Buttermilk, curdled milk and cream, yogurt, kephir and other fermented or acidified milk and cream, whether or not concentrated or containing added sugar or other sweetening matter or flavoured or containing added fruit, nuts or cocoa	44.025	30.411	23.573	20.647	40.113	31.207	140.000
0404	Whey, whether or not concentrated or containing added sugar or other sweetening matter; products consisting of natural milk constituents, whether or not containing added sugar or other sweetening matter, not elsewhere specified or included	0	0	101.000	68.033	261.000	195.012	230.000
0405	Butter and other fats and oils derived from milk: dairy spreads	752.906	972.214	794.968	1.190.712	611.425	959.717	970.000
0406	Cheese and curd	382.422	736.482	156.016	294.062	79.092	203.416	120.000

Source: State Statistical Office, prepared by Ministry of Agriculture, Forestry and Water Economy

Export											
Export from the Republic Macedonia into the EU-15											
Tariff code	Description	1999		2000		2001		2002		2003	
		kg	€	kg	€	kg	€	kg	€	kg	€
0401	Milk and cream, not concentrated nor containing added sugar or other sweetening matter	0	0	0	0	0	0	1.836.280	631.511	3.576.142	1.227.137
0402	Milk and cream, concentrated or containing added sugar or other sweetening matter	0	0	625	511	0	0	0	0	0	0
0403	Buttermilk, curdled milk and cream, yogurt, kephir and other fermented or acidified milk and cream, whether or not concentrated or containing added sugar or other sweetening matter or flavoured or containing added fruit, nuts or cocoa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0404	Whey, whether or not concentrated or containing added sugar or other sweetening matter; products consisting of natural milk constituents, whether or not containing added sugar or other sweetening matter, not elsewhere specified or included	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0405	Butter and other fats and oils derived from milk: dairy spreads	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0406	Cheese and curd	0	0	0	0	0	0	3.671	14.526	1.046	5.141
Source: State Statistical Office, prepared by Ministry of Agriculture, Forestry and Water Economy											

Export from the Republic of Macedonia into Romania and Bulgaria											
Tariff code	Description	1999		2000		2001		2002		2003	
		kg	€	kg	€	kg	€	kg	€	kg	€
Romania											
0401	Milk and cream, not concentrated nor containing added sugar or other sweetening matter	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0402	Milk and cream, concentrated or containing added sugar or	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

	other sweetening matter										
0403	Buttermilk, curdled milk and cream, yogurt, kephir and other fermented or acidified milk and cream, whether or not concentrated or containing added sugar or other sweetening matter or flavoured or containing added fruit, nuts or cocoa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0404	Whey, whether or not concentrated or containing added sugar or other sweetening matter; products consisting of natural milk constituents, whether or not containing added sugar or other sweetening matter, not elsewhere specified or included	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0405	Butter and other fats and oils derived from milk: dairy spreads	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0406	Cheese and curd	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bulgaria											
0401	Milk and cream, not concentrated nor containing added sugar or other sweetening matter	0	0	1.002	854	0	0	0	0	0	0
0402	Milk and cream, concentrated or containing added sugar or other sweetening matter	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0403	Buttermilk, curdled milk and cream, yogurt, kephir and other fermented or acidified milk and cream, whether or not concentrated or containing added sugar or other sweetening matter or flavoured or containing added fruit, nuts or cocoa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0404	Whey, whether or not concentrated or containing added sugar or other sweetening matter; products consisting of natural milk constituents, whether or not containing added sugar or other sweetening matter, not elsewhere specified or included	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0405	Butter and other fats and oils derived from milk: dairy spreads	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0406	Cheese and curd	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Export from the Republic of Macedonia into Serbia and Montenegro, Bosnia and Herzegovina, Croatia and Albania											
Tariff code	Description	1999		2000		2001		2002		2003	
		kg	€	kg	€	kg	€	kg	€	kg	€
Serbia and Montenegro											
0401	Milk and cream, not concentrated nor containing added sugar or other sweetening matter	1.605.546	757.251	2.657.034	1.136.352	1.019.123	400.483	90.924	30.828	71.956	39.985
0402	Milk and cream, concentrated or containing added sugar or other sweetening matter	19.432	34.063	798	3.032	1.726	1.926	0	0	0	0
0403	Buttermilk, curdled milk and cream, yogurt, kephir and other fermented or acidified milk and cream, whether or not concentrated or containing added sugar or other sweetening matter or flavoured or containing added fruit, nuts or cocoa	15.287	27.248	62.030	64.941	6.280	4.548	0	0	12.056	17.607
0404	Whey, whether or not concentrated or containing added sugar or other sweetening matter; products consisting of natural milk constituents,	10	58	0	0	0	0	0	0	0	0

	whether or not containing added sugar or other sweetening matter, not elsewhere specified or included										
0405	Butter and other fats and oils derived from milk: dairy spreads	1.957	5.274	7.568	13.913	60	145	0	0	4.358	9.896
0406	Cheese and curd	16.600	73.385	68.448	150.288	100	256	0	0	12.287	50.681
Bosnia and Herzegovina											
0401	Milk and cream, not concentrated nor containing added sugar or other sweetening matter	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0402	Milk and cream, concentrated or containing added sugar or other sweetening matter	0	0	126	967	0	0	0	0	0	0
0403	Buttermilk, curdled milk and cream, yogurt, kephir and other fermented or acidified milk and cream, whether or not concentrated or containing added sugar or other sweetening matter or flavoured or containing added fruit, nuts or cocoa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0404	Whey, whether or	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

	not concentrated or containing added sugar or other sweetening matter; products consisting of natural milk constituents, whether or not containing added sugar or other sweetening matter, not elsewhere specified or included										
0405	Butter and other fats and oils derived from milk: dairy spreads	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0406	Cheese and curd	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Croatia											
0401	Milk and cream, not concentrated nor containing added sugar or other sweetening matter	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0402	Milk and cream, concentrated or containing added sugar or other sweetening matter	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0403	Buttermilk, curdled milk and cream, yogurt, kephir and other fermented or acidified milk and cream, whether or not concentrated or containing	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

	added sugar or other sweetening matter or flavoured or containing added fruit, nuts or cocoa										
0404	Whey, whether or not concentrated or containing added sugar or other sweetening matter; products consisting of natural milk constituents, whether or not containing added sugar or other sweetening matter, not elsewhere specified or included	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0405	Butter and other fats and oils derived from milk: dairy spreads	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0406	Cheese and curd	0	0	0	0	0	0	0	0	850	4.156
Albania											
0401	Milk and cream, not concentrated nor containing added sugar or other sweetening matter	0	0	0	0	0	0	16.716	8.390	2.880	1.325
0402	Milk and cream, concentrated or containing added sugar or other sweetening matter	1.200	7.550	0	0	0	0	0	0	2.500	750
0403	Buttermilk, curdled milk	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

	and cream, yogurt, kephir and other fermented or acidified milk and cream, whether or not concentrated or containing added sugar or other sweetening matter or flavoured or containing added fruit, nuts or cocoa										
0404	Whey, whether or not concentrated or containing added sugar or other sweetening matter; products consisting of natural milk constituents, whether or not containing added sugar or other sweetening matter, not elsewhere specified or included	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0405	Butter and other fats and oils derived from milk: dairy spreads	0	0	0	0	0	0	0	0	32.350	33.950
0406	Cheese and curd	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Source: State Statistical Office, prepared by Ministry of Agriculture, Forestry and Water Economy											

Export from the Republic of Macedonia into the rest of the world											
Tariff code	Description	1999		2000		2001		2002		2003	
		kg	€	kg	€	kg	€	kg	€	kg	€
0401	Milk and cream, not concentrated nor containing added	5.559	3.020	2.167	1.840	0	0	0	0	6.252	3.935

	sugar or other sweetening matter										
0402	Milk and cream, concentrated or containing added sugar or other sweetening matter	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0403	Buttermilk, curdled milk and cream, yogurt, kephir and other fermented or acidified milk and cream, whether or not concentrated or containing added sugar or other sweetening matter or flavoured or containing added fruit, nuts or cocoa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0404	Whey, whether or not concentrated or containing added sugar or other sweetening matter; products consisting of natural milk constituents, whether or not containing added sugar or other sweetening matter, not elsewhere specified or included	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0405	Butter and other fats and oils derived from milk: dairy spreads	0	0	0	0	0	0	0	0	9.302	30.410
0406	Cheese and curd	730	1.493	0	0	12.379	29.358	0	0	6.101	24.872
Source: State Statistical Office, prepared by Ministry of Agriculture, Forestry and Water Economy											

08. Рибарство

Дали имате во план да воспоставите одделение во МЗШВ кое конкретно ќе работи на политика поврзани со рибарството (пазарни и структурни политики)

Надлежностите за спроведување и контрола над спроведувањето на законската регулатива во Секторот за рибарство се дефинирани со Законот за организација и работа на органите на државната управа ("Службен весник на РМ" бр. 58/00 и 44/02), а се однесуваат за Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство, Министерството за економија, Министерството за здравство.

Со оглед на исклучително малото учество на рибарството во БДП, дел од политиката во секторот рибарство (користењето на рибниот фонд од отворените риболовни води) се спроведува во секторот за земјоделство, односно во одделението за сточарство кое покрај сточарското и пчеларското производство е надлежни и за проблематиката од областа на рибарството.

Не постои рамка според која се утврдени недостатоците, идниот развој на пазарите за земјоделски производи, односно на рибите и рибните производи и не постои соодветна законска и функционална структура.

Согласно Националната програма за приближување на македонската законска регулатива со истата на Европската Унија, Акционен план за европско партнерство и Стратегијата за прилагодување на македонскиот земјоделски – прехранбен сектор кон заедничката земјоделска политика (САР) на ЕУ, предвидено е усогласувањето на законската рамка од оваа област до 2007 година, односно се планира да се изготви и донесе основен Закон за земјоделство, врз основа на кој меѓу другото ќе се регулира и пазарната политика во рибарството.

Детални планови за промена на моменталната организационата структура во рибарството во Република Македонија нема. Потребата од воведување на ново одделение за рибарство ќе произлезе од анализите за потребите со изработувањето и носењето на новата законска регулатива за рибарството.

Дали постојат планови поврзани со промоцијата на секторот Рибарство, посебно преку развој на аквакултура и производството и пазарот на риба?

Со изработката и донесувањето на новиот Закон за рибарство (IV/2007 година), се планира да се опфати целосното стопансисување со рибниот фонд во Република Македонија.

Имено во овој закон покрај планското експлоатирање (користењето на одржлив начин) на рибниот фонд од отворените риболовни води (природните езера, вештачки акумулации и реките и нивните притоки преку риболов) се планира да се опфати и проблематиката на аквакултурата, односно одгледувањето на риби (рибен фонд) во строго контролирани услови (во рибници, полурибници и кафези). Со тоа ќе се промовира развојот на аквакултурата и ќе се отворат можности за развој на гранката, за што сеуште не постојат детални планови.

09. Транспорт

Ве молиме доставете дополнителни информации за било какви специјални аранжмани помеѓу Владата и МАТ (националниот /државниот авиопревозник) кои сеуште се во сила. Дали има временски распоред за отстранување на таквите аранжмани?

Единствен специјален аранжман е Договорот за редовен превозник, потпишан на 26 јуни 2000 година, меѓу Владата на Република Македонија, претставена од министер за сообраќај и врски и Македонски Авиотранспорт АД (МАТ) и Анекс бр.1 кон истиот, потпишан на 9 ноември 2001 година.

Во точка 7 од Договорот е наведено следното “Министерот, во име на Владата, со овој договор го именува МАТ за државен редовен превозник според секоја од билатералните спогодби наведени во одделите 2 и 3 од Прилогот В”.

Во однос на временскиот распоред за отстранување на овој аранжман, напоменуваме дека во точка 5 од Договорот е наведено следното “Овој договор важи за период од 10 години од денот на потпишувањето на Договорот и истиот може да биде раскинат со писмен отказ од било која од договорните страни најмалку 6 месеци пред истекот на договорот од било кои причини, во спротивно ќе се смета дека договорот е молкумно продолжен за следните две години”. Владата во октомври 2004 година донесе одлука за раскинување на точката 3.4 од Анексот 1 на Договорот, која одлука МАТ судски ја оспори.

Во тек се разговори помеѓу Владата на Република Македонија и МАТ за можноста за ревидирање на Договорот, кои се очекува да завршат до крајот на 2005 година.

13. Социјална политика и вработување

Агенција за вработување

Општо:

1. Каква е оперативната управувачка структура на Агенцијата за вработување?

Агенцијата за вработување на Република Македонија претставува единствена служба за вршење на стручните, административно-техничките, помошните и други работи во областа на вработувањето. Согласно Правилникот за организација и работа на Агенцијата за вработување на Република Македонија кој е донесен во ноември 2004 година, а се применува од 01 јануари 2005 година, нејзината оперативна управувачка структура ја сочинуваат:

- Централната служба на Агенцијата за вработување;
- Центарот за вработување на град Скопје; и
- Центрите за вработување на подрачјето на една или повеќе општини.

Работите и задачите во Агенцијата за вработување на Република Македонија се вршат во организациони облици.

Во Централната служба на Агенцијата за вработување формирани се 8 организациони облици и тоа:

- Канцеларија на директорот;
- Сектор за активни политики за вработување;
- Сектор за човечки ресурси, правни и персонално-административни работи;
- Сектор за финансии и сметководствени работи;
- Сектор за истражување и анализа на пазарот на трудот;
- Сектор за осигурување и права во случај на невработеност;
- Сектор за информатика; и
- Одделение за внатрешна ревизија.

Во Центарот за вработување на град Скопје функционираат 3 оддели и тоа:

- Оддел за шалтерски услуги за вработување ;
- Оддел за услуги за поддршка за вработување; и
- Оддел за правни и административни услуги.

Во останатите 29 центри за вработување на подрачјето на една или повеќе општини работите и задачите се извршуваат како единствен организационен облик.

Во 8 Центри за вработување во: Битола, Велес, Куманово, Штип, Охрид, Прилеп, Струмица и Тетово функционираат меѓуопштински тимови за вршење на одредни функции од делокругот на Агенцијата за вработување на Република Македонија. Нивниот делокруг на работа се однесува на центрите за вработување каде функционира меѓуопштинскиот тим и за останатите центри за вработување.

Меѓуопштинските тимови ги вршат работите и задачите кои се однесуваат на:

- Професионалната ориентација;
- Координација на обуката, преквалификацијата или доквалификацијата;
- Истражување и анализа на локалниот и регионалниот пазар на трудот;
- Маркетинг и информирање;

- Поддршка во правните и другите административни услуги; и
- Работа на информатичката технологија.

Со Агенцијата за вработување на Република Македонија и стручната служба раководи директор.

Директорот на Агенцијата за вработување на Република Македонија има заменик.

Директорот на Агенцијата за вработување на Република Македонија ја организира и раководи нејзината работа, самостојно донесува одлуки од делокругот на неговата надлежност, ја застапува Агенцијата пред трети лица и е одговорен за законитоста на работата. Исто така, директорот врши и други работи во согласност со Закон и Статутот на Агенцијата за вработување на Република Македонија.

Со Канцеларијата на директорот, шесте сектори и Одделнието за внатрешна ревизија во Централната служба на Агенцијата за вработување на Република Македонија раководат раководители.

Раководителите на Канцеларијата на директорот, шесте сектори и Одделнието за внатрешна ревизија непосредно раководат со споменатите организациони облици на Централната служба, ја организираат, насочуваат и координираат нивната работата и вршат непосредна контрола и надзор над извршувањето на работите и задачите во нивна надлежност.

Со 30-те центри за вработување раководат раководители на центрите.

Раководителите на центрите за вработување, исто така, ја организираат, насочуваат и координираат работата на Центарот за вработување и вршат непосредна контрола и надзор над извршувањето на работите и задачите во нивна надлежност.

Со оглед на обемот и сложеноста на работните задачи кои се извршуваат во центарот за вработување на град Скопје има заменик на раководителот.

Раководните работници во Агенцијата за вработување на Република Македонија за својата работа и за работата на организациониот облик непосредно се одговорни на директорот на Агенцијата за вработување на Република Македонија.

Работата на одделите во центарот за вработување на град Скопје ја координираат советници-координатори кои за својата работа му одговараат на раководителот на центарот за вработување и немаат својство на раководни работници.

Со меѓуопштинските тимови раководат раководителите на центрите за вработување каде функционираат меѓуопштинските тимови. Координацијата на нивната работа ја врши раководителот на соодветниот организационен облик во Централната служба на Агенцијата за вработување на Република Македонија.

Со Агенцијата за вработување на Република Македонија управува Управен одбор.

Управниот одбор е составен од девет члена од редот на стручни лица со познавање или искуство од областа на вработувањето. Од нив пет претставници именува Владата на Република Македонија, а по два претставника се именуваат од организацијата на работодавците и организацијата на мнозинскиот синдикат. Членовите на Управниот одбор се избираат за време од четири години, со право на повторен избор.

Управниот одбор на Агенцијата за вработување ги има следните надлежности:

- донесува статут и други акти;

- донесува програма и план за работа;
- донесува акти за организацијата и работа на Агенцијата за вработување и општ акт за систематизација на работите на Агенцијата за вработување;
- го разгледува буџетот и ја усвојува завршната сметка на Агенцијата за вработување;
- управува со средствата на Агенцијата за вработување;
- одлучува за преземање мерки за создавање услови за вработување на невработените лица;
- одлучува за користење на средствата на Агенцијата за вработување;
- го следи остварувањето на обврските кои произлегуваат од меѓународните конвенции и меѓудржавни спогодби од областа на вработувањето;
- разгледува прашања, извештаи, информации и други материјали во врска со состојбите и проблемите во областа на вработеноста, вработувањето и невработеноста и други работи од надлежност на Агенцијата за вработување;
- презема мерки за обезбедување и функционирање на информативниот систем во областа на вработувањето;
- основа комисији и други работни тела;
- најмалку еднаш годишно поднесува извештај за својата работа и за работата на Агенцијата за вработување до министерството надлежно за работите на трудот и Владата на Република Македонија; и
- одлучува и за други работи утврдени со закон и Статут на Агенцијата за вработување.

2. Дали 30- те локални центри за вработување овозможуваат доволен капацитет за да ги покријат потребите на целата територија?

Центрите за вработување се основаат за подрачјето на една или повеќе општини. Ако се има предвид дека Република Македонија е мала земја со нешто повеќе од 2 милиони жители и доминантна застапеност на општините со релативно мал број на жители, постојните 30 локални центри за вработување имаат доволен капацитет за целосно и квалитетно покривање на потребите на целата територија. Со оглед на концентрацијата на населението во Скопје, Центарот за вработување на град Скопје има дополнителни организациони облици кои овозможува оптимално задоволување на потребите на целото подрачје на градот.

3. Дали има доволен број и обучен кадар?

Со Правилникот за систематизација на работните места во Агенцијата за вработување на Република Македонија кој е донесен во ноември 2004 година и се применува од 01 јануари 2005 година, предвидени се вкупно 548 извршители (во овој број не се вклучени директорот на Агенцијата за вработување на Република Македонија и заменикот на директорот). Со состојба 31 март 2005 година, вработени се вкупно 508 работници, вклучувајќи ги директорот на Агенцијата за вработување на Република Македонија и заменикот на директорот.

Сметаме дека бројот на извршители предвидени со систематизацијата на работните места е доволен за оптимално и квалитетно извршување на работите и задачите на Агенцијата за вработување. Тоа ќе дојде до полн израз со целосното пополнување со извршители на утврдените работни места.

Агенцијата за вработување на Република Македонија располага со релативно добро обучен кадар. Сепак процесот на обука на вработените се одвива во континуитет. Со цел јакнење на човечките капацитети на Стручната службата во Агенцијата за вработување, како и за подобрување на вештините на службата за вработување за имплементација на разни АМПТ (активни мерки на пазарот на труд) во последните две години беа реализирани два вида на обука и тоа:

1. Група: Обука на службите за вработување за зајакнување на човечките капацитети на службата:
 - Семинари за подигање на свеста (9 семинари, вкупно обучени 427 вработени) ;
 - Услуги фокусирани на клиентот (4 семинари, вкупно обучени 80 вработени);
 - Советување за вработување (3 семинари, вкупно обучени 36 вработени);
 - Менаџмент (3 семинари, вкупно обучени 36 вработени).
2. Група: Обука за подобрување на вештините на службата за вработување за имплементација на разни АМРТ:
 - Истаражување на локалниот пазар на трудот (3 семинари, вкупно обучени 60 вработени) ;
 - Активни мерки на пазарот на трудот (3 семинари, вкупно обучени 60 вработени);
 - Како дополнително на сите овие семинари за 18 вработени беше реализирана и обука за анализа на пазарот на трудот.

4. Колку клиенти опслужува еден вработен во Агенцијата за вработување?

Соодносот помеѓу вкупниот број евидентирани невработени лица во Агенцијата за вработување на Република Македонија (со состојба 31.03.2005 година-389.412) и вкупниот број на вработени во Стручната служба на Агенцијата (со состојба 31.03.2005 година-508) изнесува 766 невработени лица-клиенти на еден вработен во Стручната служба на Агенцијата за вработување на Република Македонија.

5. Колкав процент од персоналот е наменет за советување на лицата што бараат работа, исклучувајќи ја работата на исплаќање на бенефициите?

Во Стручната служба на Агенцијата за вработување на Република Македонија персоналот кој работи на советување на лицата кои бараат работа, односно на активните политики за вработување на невработените лица изнесува 51,77% од вкупниот број на вработени во Агенцијата за вработување.

6. Кои мерки за обука на кадрите се во тек?

Во Агенцијата за вработување на Република Македонија во тек е изготвување на Програма за обука и едукација на вработените во Стручната служба со цел поквалитетно исполнување на обврските што произлегуваат од работните места. Со Програмата ќе бидат опфатени вработените во Секторот за активни политики за вработување, Секторот за истражување и анализа на пазарот на трудот, Секторот за информатика, Секторот за осигурување и права во случај на невработеност, како и вработените во центрите за вработување кои работат на работи и задачи од овие области.

7. Постои ли востановен систем на работење според задачи/изведуваче?

Со Правилникот за систематизација на работните места во Агенцијата за вработување на Република Македонија кој се применува од 01 јануари 2005 година работите и задачите на секој вработен во Агенцијата му се определени со пописот и описот на работите и задачите. Со него поблиску се утврдени сите работи и задачи на работното место на кое е распореден вработениот, а кои тој треба и е должен да ги извршува.

Работите и задачите во Стручната служба на Агенцијата за вработување се планираат и организираат заради поефикасно и подоследно спроведување на програмата и планот за работа.

Секој вработен во Стручната служба должен е задачите да ги врши совесно, стручно, непристрасно, ефикасно, уредно и навремено во согласност со Законот и во рамките на добиените налози и упатства за работа.

Следењето на остварувањето на работите и задачите во организационите облици го вршат одговорните работници што раководат со организациониот облик, со редовен увид во квалитетот и обемот на извршените работи и задачи.

Начелните и други важни прашања од надлежност на Агенцијата за вработување на Република Македонија се разгледуваат на колегиум.

Колегиумот во потесен состав го сочинуваат директорот на Агенцијата за вработување на Република Македонија, заменикот на директорот, раководителот на Канцеларијата на директорот и раководителите на секторите и одделението.

На седниците на колегиумот, можат да се повикуваат и други стручни работници за одделни прашања кои се на дневен ред. Колегиумот во поширок состав го сочинуваат, колегиумот во потесен состав и раководителите на центрите за вработување. Колегиумот во потесен состав се одржува најмалку еднаш месечно, а во поширок состав најмалку еднаш на три месеци.

Колегиумот го свикува и со него раководи директорот на Агенцијата за вработување на Република Македонија.

8. Како се извршува мониторингот на невработените?

Мониторингот на невработените евидентирани лица во Агенцијата за вработување на Република Македонија се врши преку нивното редовно јавување во роковите утврдени со Законот за вработувањето и осигурување во случај на невработеност ("Сл.весник на Република Македонија" бр.37/97, 25/2000, 101/2000, 50/2001, 25/2003, 37/2004 и 4/2005).

Невработените лица кои се евидентирани во Агенцијата за вработување на Република Македонија должни се лично да се јавуваат на секои 30 дена, доколку остваруваат право на паричен надоместок и право на здравствена заштита. Доколку остваруваат само право на здравствена заштита, тие се должни да се јавуваат на секои 60 дена. Невработеното лице кое не користи никакви бенифиции, должно е да се јавува на секои 4 месеци и да ја извести Стручната служба за видот на услугите што ги бара од Агенцијата за вработување на Република Македонија.

Доколку невработеното лице од неоправдани причини не се јави во Агенцијата за вработување на Република Македонија, го губи правото на паричен надоместок и здравствена заштита и се брише од евиденцијата на невработените лица и може да се пријави по истекот на една, односно 2 години. Невработеното лице должно е, исто така, да се јавува на покани доставени од Агенцијата за вработување и доколку од неоправдани причини не се јави, престанува да се води во евиденцијата на невработените лица.

9. Сте развиле ли некои методолошки инструменти (пр. Процес на советување, спојување на понудата и побарувачката на труд)?

Во досегашното работење на Агенцијата за вработување на Република Македонија развиени се повеќе видови методолошки техники и инструменти во однос на советувањето, пазарот на трудот, обуките и сл. Поточно тие се спроведуваат во следните аспекти од работата на Агенцијата:

- WEB страница - електронска берза на трудот;
- Истражување на пазарот на трудот;
- Информации од пазарот на трудот;

- Активни мерки во вработувањето и обуките;
- Посредување при вработување;
- Административно-технички процедури во посредувањето при вработување;
- Советување при вработување (работни клубови);
- Интервју со невработените лица;
- Методолошки инструменти за професионална ориентација и селекција;
- Регистер на невработените лица и работодавците;
- Методолошки инструменти за односи со работодавците.

Дали е изработена анализа на потребите на Агенцијата за вработување врз основа на помошни квантифицирани податоци?

Согласно Правилникот за систематизација на работните места во Агенцијата за вработување на Република Македонија како што беше истакнато предвидени се вкупно 548 извршители. Од нив со состојба 31.03.2005 година вработени се вкупно 508 извршители, вклучувајќи ги директорот на Агенцијата за вработување и заменикот на директорот.

Во Централната служба на Агенцијата за вработување на Република Македонија не се пополнети вкупно 7 работни места за извршители од кои во :

- Канцеларијата на директорот 2 извршители;
- Секторот за активни политики 2 извршители;
- Сектор за човечки ресурси, правни и персонално-административни работи 1 извршител;
- Сектор за осигурување и права во случај на невработеност 1 извршител;
- Одделение за внатрешна ревизија 1 извршител;

Во центрите за вработување на Агенцијата за вработување на Република Македонија не се пополнети вкупно 35 работни места за извршители од кои во:

- | | |
|---|----------------|
| - Центар за вработување на град Скопје | 5 извршители; |
| - Центар за вработување Битола | 2 извршители; |
| - Центар за вработување Велес | 3 извршители ; |
| - Центар за вработување Куманово | 3 извршители; |
| - Центар за вработување Охрид | 1 извршител; |
| - Центар за вработување Прилеп | 1 извршител; |
| - Центар за вработување Струмица | 2 извршители; |
| - Центар за вработување Тетово | 3 извршители; |
| - Центар за вработување Штип | 4 извршители; |
| - Центар за вработување Гевгелија | 2 извршители; |
| - Центар за вработување Дебар | 1 извршител; |
| - Центар за вработување Кавадарци | 1 извршител; |
| - Центар за вработување Крушево | 2 извршители; |
| - Центар за вработување Македонски Брод | 1 извршител; |
| - Центар за вработување Пробиштип | 2 извршители; |
| - Центар за вработување Ресен | 1 извршител; |
| - Центар за вработување Свети Николе | 1 извршител; |

Анализата на потребите во делот на човечките ресурси покажува дека Стручната служба на Агенцијата за вработување на Република Македонија не може во целост да одговори на поставените работни задачи со постојниот број на извршители. Од тие причини сметаме дека доколку се пополнат сите работни места со извршители, согласно Правилникот за систематизација на работните места, Агенцијата за вработување на Република Македонија ќе има капацитет и ќе биде во можност поквалитетно и поефикасно да ги извршува работите и задачите од својот делокруг.

Средства и ИТ:

1. Дали јавните установи се модернизирани и опремени со добри само-опслужувачки ИКТ-базирани простории? Ве молиме опишете ги.

Во Агенцијата за вработување на Република Македонија не постојат самоопслужувачки ИКТ-базирани простории.

2. Дали локалните бироа на Агенцијата за вработување се лоцирани во неразвиени подрачја?

Како што спомнавме центрите за вработување се основаат за подрачјето на една или повеќе општини и ја покриваат целата триторија на Република Македонија. Оттаму, еден дел од центрите за вработување се лоцирани и во неразвиени подрачја на земјата.

3. Дали се достапни компјутери на целиот персонал?

Секој вработен во Агенцијата за вработување на Република Македонија има ПЦ. Во текот на 2004 година со помош на Светската банка и проектот КАРДС беше заокружен процесот на техничко опремување на службата за вработување. Притоа беа опремени оние сектори во службата кои треба да ја понесат примарната функција, а тоа се секторите на активни мерки во вработувањето, како и Централната служба на Агенцијата за вработување. Оттука, Агенцијата за вработување на Република Македонија е една од подобро опремените јавни служби во земјата.

4. Кои видови на бази на податоци и интернет страница кои се однесуваат на Агенцијата за вработување постојат?

Агенцијата за вработување на Република Македонија работи со следните бази на податоци:

- невработени лица;
- слободни работни места;
- работодавци кои се обрatile за услуга до Агенцијата за вработување - со оние податоци кои и се потребни на Агенцијата за вработување;
- регистрирани работни односи (вработувања) и престаноци на работен однос(вработување)
- договори за работен однос (вработување).

Web страница на Агенцијата за вработување: www.zvrm.gov.mk (www.employment.gov.mk во подготовка)

4. Кои видови на бази на податоци и интернет страница кои се однесуваат на Агенцијата за вработување постојат?

Агенцијата за вработување на Република Македонија работи со следните бази на податоци:

- невработени лица;
- слободни работни места;
- работодавци кои се обрatile за услуга до Агенцијата за вработување - со оние податоци кои и се потребни на Агенцијата за вработување;
- регистрирани работни односи (вработувања) и престаноци на работен однос(вработување)
- договори за работен однос (вработување).

Web страница на Агенцијата за вработување: www.zvrm.gov.mk (www.employment.gov.mk во подготовка)

5. Дали сите слободни работни места на национално ниво се прикажани на јавно достапни компјутерски терминали?

Сите слободни работни места кои што се пријавуваат во Агенцијата за вработување на Република Македонија редовно се презентираат на Web страницата на Агенцијата (www.zvrm.gov.mk). Оттаму, тие се јавно достапни за сите заинтересирани лица.

6. Каков систем на кодирање на работни места се користи?

Досега се користи стариот систем на кодирање на работните места. Во текот на 2005 година ќе се премине на користење на Националната класификација на занимањата, издадена од Државниот завод за статистика (ISCO 88).

7. Дали сите бироа се поврзани во централна база на податоци? Ако се, опишете.

Сите 30 локални центри за вработување имаат свој LAN, свој Database Сервер и своја база на податоци (SQL). Сите 30 центри за вработување се поврзани преку IP/VPN со Агенцијата за вработување на Република Македонија, каде што постои централен сервер на кој се интегрираат податоците од локалните бази во една централна база на податоци (преку репликации).

8. Постои ли компјутеризиран систем на управување со информации каде што податоците од сите активности на шалтерите (front-office) и внатрешните служби (back-office) се лесно достапни и анализирани? Пр. Податоци за подготовка на акционен план за лицето кое бара работа, поделба според различни групи на клиенти, возраст и тн.

Сите податоците од шалтерите (front-office), како и од внатрешните служби (back-office) кои се систематизирани во структура на база на податоци се лесно достапни за обработка и анализа. Структурата на базата на податоци овозможува подготовка на акционен план за секое лице кое бара работа согласно неговите демографски и социо-економски белези (возраст, пол, образование, занимање, посебни знаења и вештини и др.).

Имплементација на програми (рамка, одговорни тела, финансирање, мониторинг):

Општо, недостигаат информации за финансирањето и мониторингот. Ако располагате, Ве молиме обезбедете додатни информации.

Агенцијата за вработување на Република Македонија во текот на 2004 година реализираше или како активен партнер беше вклучена во повеќе проекти. Тие имаа за цел создавање услови и можности за вработување на невработените лица:

Проект “Техничка поддршка за институционална изградба како поддршка на политиката за вработување” КАРДС програма (финансиран од Европската Унија преку Европска агенција за реконструкција).

Овој Проект на Европската унија во државата се имплементира преку Европската агенција за реконструкција. Проектот е насочен кон:

- Создавање на кохерентен систем за развој и спроведување на политика за вработување со активно учество на социјалните партнери и институции што се инволвирани во развојот на пазарот на трудот.

- Јакнење на капацитетите на физичките и човечките ресурси во Агенцијата за вработување и мрежата на локалните центри за вработување, за спроведување на активни мерки за вработување.
- Идентификација и спроведување на пилот или микро-проекти.

Проект “Програма за поддршка на општините” (финансиран од УНДП-Програма за развој на Обединетите нации)

Согласно потпишаниот Меморандум за соработка помеѓу Агенцијата за вработување на Република Македонија и УНДП, Агенцијата за вработување е вклучена во реализацијата на “Програмата за поддршка на општините”.

Проект: “Програма за поддршка на општините” на УНДП, финансиран од Владата на Норвешка.

Во текот на 2004 година се рализираше првата фаза од овој проект, а започната е и втората фаза чија реализација трае до април 2005 година. Во првата фаза беа имплементирани 76 проекти во 70 општини. Со активностите од оваа фаза беа спроведени голем број обуки за занимања со кои беа опфатени 699 лица и беа вработени вкупно 648 невработени лица.

Агенцијата за вработување на Република Македонија беше активно вклучена во проектните активности со: Мониторинг на резултатите од проектните активности.

Проект “Социјална инфраструктура III ” (Финансиран од Владата на Германија преку Кредитна бана за обнова KFW)

Агенцијата за вработување на Република Македонија, со центрите за вработување учествуваше во следните програмски активности:

- Обезбедување на потребните информации за општинските партнери;
- Пружање помош од центрите за вработување при изборот на лицата за вклучување во програмите, со предлагање на невработени лица кои се со низок степен на образование и се подолго време во евиденцијата на невработени лица.
- Соработка на раководителите на центрите за вработување со градоначалниците на општините, со цел да се оствари поголема соработка во смисла на следењето на редовноста и ангажирањето на невработените лица во изведувањето на работите.

Проект “Изготвување на имплементација на модуларна обука, ориентирана кон вработувањето во Балканскиот регион (финансиран од ИНВЕНТ и Германската влада).

Задачите на овој проект се да се изготви и имплементира модуларна обука на кадарот за постојните и за идните барања на стопанството, за да учесниците во обуката веднаш по завршувањето на истата можат активно да се вклучат на пазарот на трудот.

Проект “Поттикнување на децентрализираните структури” (Финансиран од ИНВЕНТ и Германската влада)

Програмата на овој проект дава придонес за иницирање и поттикнување на процесот на децентрализација, преку поддршката на изградбата и менаџментот, како и преку јакнењето на делотворноста и способноста во давањето услуги на јавните и приватни рурални организации и институции во партнерските земји.

“Проект за социјална заштита” (финансиран од Светска банка и Владата на Република Македонија)

Во текот на 2004 година Агенцијата за вработување на Република Македонија се вклучи и учествуваше како активен партнер во реализацијата и мониторингот на Проектот за социјална заштита.

“Декада за вклучување на Ромите (2005-2015)” (финансиран од Владата на Република Македонија и меѓународни донатори).

Со цел да се забрза процесот на интеграцијата на Ромите во општеството, во осум држави од Југоисточна Европа е усвоен документот “Декада за вклучување на Ромите”.

Секоја од државите потписнички на наведениот документ формираше своја национална група која покрај другите активности имаше задача да подготви акционен план за декадата. Како приоритетни области за развој кои треба да овозможат поуспешна интеграција на Ромите во сите области од општеството, беа одбрани образованието, вработувањето, здравството и домувањето. Националната работна група подготви 4 акциони планови кои беа изработени и усвоени од Владата на Република Македонија.

Носител на активностите во рамките на Декадата е Министерството за труд и социјална политика, а Агенцијата за вработување на Република Македонија има свој постојан член во Националната работна група.

Еднаков третман на жените и мажите:

1. Какви професионални шеми за социјално осигурување (наспроти законските шеми за социјално осигурување) постојат во вашата земја?

Со Законот за пензиското и инвалидското осигурување се уредува задолжителното пензиско и инвалидско осигурување врз основа на генерациска солидарност, основите на задолжителното капитално финансирано пензиско осигурување со што и во услови на постоење на повеќеслоен пензиски систем, во Република Македонија се почитува основниот принцип според кој во пензискиот систем се опфатени сите работници во работен однос и физичките лица што вршат дејност.

Во Република Македонија постои општ систем на пензиско и инвалидско осигурување и на единствен начин се обезбедуваат правата на сите категории на осигуреници. За осигурениците од Министерството за одбрана и на служба во постојниот состав на Армијата на Република Македонија и осигуреници во Министерството за внатрешни работи, Министерство за Правда, казнено поправна установа, постојат одредени поволности во однос на стекнувањето на правото на старосна пензија, што се стекнуваат под посебни услови.

Со Законот за пензиското и инвалидското осигурување не се предвидени професионални шеми на социјално осигурување.

2. Дали пензиите обезбедени за групите спомнати во II.Б.2 во одговорите на Прашалникот зависат од должината на службата и дали пензиите се пресметуваат во однос на последната плата на вработениот?

Со Законот за пензиско и инвалидско осигурување за оваа категорија на осигуреници (во Министерството за одбрана и на служба во постојниот состав на Армијата на Република Македонија и осигуреници во Министерството за внатрешни работи, Министерство за Правда, казнено поправна установа), во случај на престанок на работниот однос поради потребата на службата, покрај утврдените поволности во поглед на староста и пензискиот стаж, за остварување право на старосна пензија, уредени се поповолни услови за определување на старосната пензија.

Имено, за овие осигуреници се определува старосна пензија, која за 25 години пензиски стаж изнесува 62% од пензиската основа за маж, односно 65,6% од пензиската основа за жена и се зголемува за 1,2% од пензиската основа за секоја натамошна година до 40 години пензиски стаж (маж), односно за 1,44% од пензиската основа за секоја натамошна година до 35 години пензиски стаж (жена), така што старосната пензија не може да изнесува повеќе од 80% од пензиската основа.

Оваа категорија на осигуреници остваруваат право на старосна пензија со 25 години пензиски стаж и проценти кои се повисоки од процентите за останатите осигуреници, кои за истиот пензиски стаж остваруваат старосна пензија во висина од 53% (маж) , односно 62% (жена) од пензиската основа.

Пензиската основа се пресметува од месечниот просек на платите остварени во текот на осигурувањето, а најрано од 1 јануари 1970 година. Пресметувањето на пензијата од последна плата остварена пред стекнувањето право на старосна пензија се применуваше со прописите кои беа во сила до 31.12.1993 година.

Предвидувањето на овие поволности за определување на старосната пензија произлегува од поширокото значење и интересите на должностите кои ги вршат овие лица.

Посебни потреби:

1. Би сакале да добиеме повеќе детални информации за состојбата на лицата со посебни потреби во вашата земја. Можете да добиете идеја од насоката во која ЕУ се движи од Комуникацијата која ги поставува ЕУ приоритетите во врска со посебните потреби до 2010 година: Комуникација на Комисијата, “ Еднакви можности за лицата со посебни потреби: Европски акциски план“, COM(2003)650 final of 30.10.2003. Поточно, дали постои Национален план за посебни потреби? Ако не постои, дали вашата Влада планира да донесе национален план или стратегија за посебните потреби?

Националната стратегија за изедначување на правата на лицата со посебни потреби во Република Македонија е документ кој што е донесен од страна на Владата на Република Македонија во 2001 година и истата се засновува врз темелно согледување, анализирање и укажување на потребата од донесување на соодветни одлуки за заштита, образование, рехабилитација, оспособување и вработување на лицата со посебни потреби и тоа во однос на:

- Превентива, рана детекција, рана дијагностика и ран третман
- Здравствена заштита и достапност на медицински услуги и помагала
- Социјална заштита
- Предучилишно и основно образование
- Средно стручно образование
- Високо образование за сите оние лица со посебни потреби кои поседуваат способности за следење на програмите
- Работно оспособување и вработување/ прва фаза од ЕУ Акциониот план за попреченост / Директива 2000 од 27 Ноември 2000 година
- Обезбедување на приходи и социјална сигурност
- Домување и обезбедување на услови (во семејства, центри за полудневно и целодневно згрижување, стационарно згрижување во установи за социјална заштита со мали капацитети како и во станови за живеење на мали групи на инвалидни лица)
- Семеен живот
- Културно забавни активности
- Рекреација и спорт

- Отстранување на архитектонските бариери во јавните објекти под мото "Достапност за сите"
- Религија
- Подигање на јавната свест за потребите на лицата со посебни потреби и промовирање на антидискриминаторска политика

Програмските задачи на Министерството за труд и социјална политика се темелат врз основа на Националната стратегија за изедначување на правата на лицата со посебни потреби во Република Македонија и согласно тоа за секоја година министерството подготвува програма на активности за кои ќе процени дека се актуелни за подобрување на заштитата и правата на лицата со посебни потреби:

1. Социјална заштита

- реформи во системот на социјална заштита т.е. создавање на систем на социјално осигурување со донесување на социјална програма за заштита и поддршка на лицата со пречки во развојот.

2. Детска заштита

- редовно опфаќање на децата со пречки во развојот во градинките и предучилишните установи.

3. Основно, средно и високо образование

- програмирање на соодветен и адаптиран образовен систем за сите деца и лица со пречки во развојот без разлика на степенот на попреченост и нивно интегрирање во овој систем.

4. Вработување и осигурување во случај на невработеност

- поттикнување на вработувањето и зголемување на бројот на лицата со пречки во развојот во заштитните работни организации, каде што истите правилно професионално и стручно ќе бидат ангажирани.

Во рамките на Министерството за труд и социјална политика се спроведува програмата CARDS во рамките на која изработениот Акционен план за вработување на ниво на Република Македонија во еден дел го третира и вработувањето на инвалидните лица.

5. Измени и дополнувања на законската регулатива во сите свери кои ги опфаќаат потребите на лицата со посебни потреби што подразбира подобрување на правата на лицата со посебни потреби

6. Процес на деинституционализација на лицата со пречки во развојот кои што живеат во јавните установи за социјална заштита во Република Македонија, кој што започна во 2003 година, интензивно ќе продолжи и во периодот 2005-2010 со развивање на мрежа на алтернативни сервисни услуги во локалната заедница, со цел потполна инклузија и интеграција на овие лица во општеството.

7. Соработка и поддршка на програмите за работа на Заедницата на инвалидски организации на Република Македонија која како асоцијација вклучува 7 Национални сојузи: Сојуз на слепи лица, Сојуз на глуви и наглуви лица, Сојуз на телесно инвалидизирани лица, Републички центар за помош на лица со ментален хендикеп " ПОРАКА"; Сојуз на инвалиди од војната, Сојуз за спорт и рекреација на инвалидите и Сојуз на инвалиди на трудот.

Меѓународна соработка и членство

- *Заедница на инвалидските организации на Македонија* е кандидат за член во **European Disability Forum** - Брисел
- *Сојуз на слепи на РМ*
 - **Balkan Consultative Comity** - Балкански Консултативен Комитет
 - **Europe Blind Union** - Европски Сојуз на слепи
 - **World Blind Union** - Светски Сојуз на слепи
 - **IBCA - International Blind (Braille) Chesse Asociation**
Меѓународна Шаховска Асоцијација на Слепи
 - **IBSA - International Blind Sport Asociation**
Спортска Асоцијација на слепи
- *Сојуз на глуви и наглуви на Македонија*
 - **WFD - World Federation of the Deaf**
Редовен член на Светската Федерација на Глуви со седиште во Хелсинки - Финска
 - **CERS - Central European Regional Secretariat of the World Federation of the Deaf**
Регионален Секретаријат на Светската Федерација на Глуви со седиште во Прага - Чешка
 - **CISS - Comite International Des Sports Des Sounds**
International Committee of Sports for the Deaf
Редовен член на Светска Спортска Федерација на Глуви со седиште во САД
 - **EDCO - European Deaf Sport Organization**
Редовен член на Европска Спортска Федерација на Глуви со седиште во Есен - Германија
- *Сојуз на телесно инвалидизирани лица на Македонија*
 - кандидат за член на **FIMATIC - International Federation of Persons with Physical Disability**
Меѓународна Федерација на Телесно Инвалидизирани Лица со седиште во Бон
 - кандидат за член во **European Disability Forum** - Европски Форум на инвалиди со седиште во Брисел
- *Републички центар за поддршка на лица со интелектуална попреченост „Порака,,*
 - **Inclusion Europe** со седиште во Брисел
 - **Inclusion International** со седиште во Лондон
 - **European Association of Service Providers for Persons with Disabilities (EASPD)** - со седиште во Брисел
- *Сојуз на инвалиди од војната на Македонија*
 - **European Union of WAR Invalids** - Европски Сојуз на цивилни инвалиди од војната со седиште во Љубљана
- *Федерација за спорт и рекреација на инвалидите на Македонија*
 - **International Paralympic Committee** -
Меѓународен Олимписки Комитет со седиште во Бон
- *Сојуз на инвалиди на трудот на Македонија*
 - **FIMITIC** - Меѓународна Организација на Инвалиди на Трудот со седиште во Берлин - Германија

8. Ратификација на договори кои ги промовираат и унапредуваат правата на лицата со посебни потреби донесени од страна на *Советот на Европа и Меѓународната организација на трудот* :

1. Конвенција за заштита на човековите права и основните човекови слободи
10.04.1997 година
2. Европска конвенција за спречување на тортура и нечовечки или
деградирачки третман или казна,
06.06.1997 година
3. Европска Социјална Повелба
07.12.2004 година
4. Европска Конвенција за правата на децата
15.01.2003 година
5. Конвенција бр. 159
Вработување и професионална рехабилитација на инвалидизирани лица
17.11.1991 година

Јавно здравство:

”Во врска со дадените одговори за Одлуката 2002/1786/ЕЗ усвојување на Програма на акција на Заедницата во областа на јавното здравство (2003-2008), генерално се интересираме дали Вашата земја ќе може да учествува во програмата за јавно здравство. Ве молиме елаборирајте дали постојат некои планови што се однесуваат на ова.”

Република Македонија со оглед на досегашните определби за развој на здравствената заштита, а особено за развој на јавното здравство како и низата реализирани и започнати активности, кои се во контекст на Одлуката 2002/1786/ЕЗ усвојување на Програма на акција на Заедницата во областа на јавното здравство (2003-2008), има интерес да учествува во Програмата за акција на Заедницата во областа на јавното здравство 2003-2008.

Во прилог на горното говорат следните активности:

Тековните процеси на реформи во здравствениот систем, Министерството за здравство, Фондот за здравствено осигурување - во рамките на Проектот за унапредување на здравствениот систем финансиски поддржан со кредит на Светската банка, процесот на децентрализација, особено на јавно здравствените функции, ја наметнаа потребата за реорганизација и модернизација на Републичкиот завод за здравствена заштита и останатите заводи за здравствена заштита, како институции одговорни за следење и заштита на јавното здравје, со цел да се овозможи да функционираат ефективно во реформиран систем на здравствена заштита, во контекст на модерното јавно здравство и според препораките на Одлуката 2002/1786/ЕЗ:

- Формиран експертски тим за модернизација на на Републичкиот завод за здравствена заштита (РЗЗЗ) и Заводите за здравствена заштита (експерти по јавно здравство и со искуство во реформите на здравствениот систем), којшто изготви Програма за јавно здравје и предлог проекти за финансирање од Фондот за здравствено осигурување, како и други институции и донори (проект за интерперсонално насилство, дијабет, БЕНА итн.)
- Подготвена е Програма за јавно здравје и доставена до Министерството за здравство
- Во тек е подготовка на Стратегија за јавно здравје како дел од глобалната Стратегија за унапредување на здравјето и здравствената заштита, а врз основа на изготвената Програма за јавно здравје

Републичкиот завод за здравствена заштита води регистри за десет заболувања од социјално медицинско значење, кои се комплементарни со целите и содржините на Одлуката 2002/1786/ЕЗ . Во тек е развивање и надградување на постоечкиот софтвер, како и негово вклопување во интегрален информативен систем во здравството, што е една од главните активности во Проектот за унапредување на здравствениот сектор - Стратегија за информативна технологија. Воедно во тек се и активности за подобрување на водењето здравствена статистика во контекст со барањата на ЕУ- EUROSTAT.

Републичкиот завод има добро развиен регистеррегистер за следење на малигните заболувања, а Министерството за здравство презема низа активности за примарна превенција на карциномот на дојка и грло на матката.

Изготвена е Национална Стратегија за превенција на ХИВ/СИДА, Во областа на здравствената заштита од заразни заболувања во тек е воспоставување на АЛЕРТ систем во согласност со ЕУ прописите.

Министерството за здравство во областа ги изготви и следните документи:

- Стратегија за контрола на тутунот заради обезбедување и унапредување на заштита на здравјето на населението во Република Македонија
- Национална програма за сузбивање на злоупотреба на дрогата и недозволена трговија со дроги
- Акционен план за превенција на проблемите предизвикани од употреба на алкохол
- Национална Стратегија за ментално здравје - (доставена до Владата)
- Национален акционен план за храна и исхрана (усвоен од страна на Владата).

Превенцијата на повредите и насилството во Македонија е еден од приоритетите. Таа се спроведува преку:

- Институционализација со формирање Одделение за контрола и превенција на повреди и насилство во Републичкиот завод за здравствена заштита
- Национална кампања за превенција на насилството. Започната во 2003 година со успешно реализирани активности, поради кои Македонија е избрана како една од петте земји да ги презентира постигнатите резултати во Светската здравствена организација (СЗО). Министарството за здравство и РЗЗЗ се добитници на два гранта за проекти за превенција на насилството: промоција на Светскиот извештај за насилство и здравје и Проект за документација на програмите за превенција на интерперсоналното насилство.
- Насилството е еден од приоритетите во двегодишниот договор за соработка со СЗО во чии рамки се изготвува Национален извештај за насилство и здравје (во тек е прибирање информации од званичната статистика, како и од невладиниот сектор), формирање национална и поширока оперативна група, создавање капацитети за подготовка на Национален акционен план за превенција на насилство. Постои соработка помеѓу Министерствата за здравство и Министерството за труд и социјална политика за имплементација на легислативата која се однесува на евиденциите на насилството (единствен протокол), како и на превенцијата на семејното насилство и сите форми на насилство. Исто така и УНИЦЕФ во својот петгодишен план на активности за развој ја одбра борбата против насилствотонасилствотонасилството како приоритет.
- Предлог Стратегија за превенција на сообраќајниот трауматизам е изготвена во рамките на студијата Социјално-медицински аспекти на сообраќајниот трауматизам кај децата и младите во РМ во 2002година., базирана на соодветната Стратегија на СЗО. Истата треба да претставува платформа за изготвување на Национална Стратегија во согласност со Одлуката 2002/1786/ЕЗ..
- Во план е изготвување на Информација за состојбата во итната медицинска помош во Македонија од страна на РЗЗЗ, а која ќе има за цел предлагање мерки за реорганизирање и унапредување на оваа служба, во согласност со ЕУ стандардите

Подготовка на Национална Стратегија за здравство

Во Република Македонија не постои официјална Стратегија за здравствена заштита на населението. МАНУ и Министерството за здравство во 2001 година изготвија Стратегија за здравство која сеуште е во процес на расправа и коментари.

Стратегијата е во согласност со Стратегијата на СЗО -Здравје за сите во 21 век. Во отсуство на долгорочна Стратегија за здравство, приоритетите се одредуваат на годишно ниво со превентивните програми, или на период од две години како дел од соработката со СЗО и Министерството за здравство.

Изготвувањето на глобална Стратегија за здравство која одговара на Одлуката 2002/1786/ЕЗ е приоритет за Македонија во наредниот период. Постоечката Стратегија, како и низа други Стратегии изготвени во одделни сегменти од здравствениот сектор, а особено од Проектот за транзиција на здравствениот сектор ќе бидат основа за изготвување на глобалната Стратегија. Подготвените стратегии од Проектот за транзиција на здравствениот сектор се следните:

- Стратегија за организација и финансирање на примарната здравствена заштита
- Стратегија за континуирана медицинска едукација и специјализација по ПЗЗ
- Стратегија за акредитација на лекарите
- Стратегија за перинатална здравствена заштита
- Стратегија за контрола на туберкулоза
- Стратегија за фармацевтска политика

Со новиот Проект за управување со здравствениот сектор финансиран со кредит од Светска банка во периодот 2004-2008 година, компонентата 1 се однесува на здравствена политика, со изготвување глобална Стратегија за здравство, како и стратегии за примарна здравствена заштита, информациона технологија, фармацевтска политика, квалитет на здравствена заштита, за приватизација и односи со јавноста.

Приоритетите од јавното здравство во Македонија се дефинираат секоја година со вертикалните превентивни програми кои се финансирани од централниот буџет на државата и Фондот за здравствено осигурување, а се опфатени сите граѓани во Македонија. Овие вертикални програми ги подготвува Министерството за здравство, а ги усвојува и утврдува Владата на Република Македонија, по што се објавуваат во Службен Весник.

Република Македонија се вклучи во Декадата на вклучување на Ромите 2005-2015, што е во контекст на определбата на Европската Унија Унијау (ЕУ) и земјите кои ќе и се приклучат за подобрување на општата состојба на Ромската популација во Европа. Дефинирани се целите и приоритетните области, рамката и динамиката на имплементацијата на активностите. Националниот акционен план за здравство треба да се вклопи во општата рамка на Декадата на вклучување на Ромите 2005-2015, односно утврдените цели и приоритетни области на глобално ниво, а имајќи ги предвид потребите за здравствена заштита на Ромите, состојбата во здравствениот систем и расположивите ресурси на национално и локално ниво во Република Македонија. Изготвен е Предлог национален акционен здравствен план од работна група на Министерството за здравство, кој е инкорпориран во Стратегијата за Ромите.

Република Македонија е потписник на Декларацијата за милениумските развојни цели. Во завршна фаза е подготовка на Извештајот за милениумските развојни цели. Според податоците со кои располага Светската банка, Македонија ќе има реални шанси да постигне три милениумски цели кои се тесно поврзани со унапредувањето на здравјето и превенција: Намалување на стапката на смртност кај децата; Подобрување на здравјето на трудниците и родилките; Борба против ХИВ/СИДА, маларија и други болести. Но, загрижува недостатокот на податоци за степенот на сиромаштија и пристап до чиста вода, кои исто така се од огромен јавно здравствен интерес.

Проектот за јакнење на капацитети во локалната заедница кој се одвива во соработка помеѓу Министерството за здравство, Медицинскиот факултет и Институтот отворено општество, а со

стручна поддршка на Центрите за контрола на болести од Атланта САД, одлично се одвива и веќе резултира со една кохорта од 27 едуцирани кадри од локалната заедница и три изготвени проекти кои се однесуваат на решавање на актуелни јавно здравствени проблеми во три града: Струмица (кардиоваскуларни болести), Валандово (кариес) и Гевгелија (зависност од дроги). Завршната церемонија и одбрана на проектите пред локалната самоуправа ќе се одвива на крај на мај, а од јуни започнува втората кохорта. Вториот проект за менаџмент на квалитет, ќе започне во текот на мај, а се однесува на микроменаџмент и подобрување на квалитетот на услугите во јавното здравство, конкретно во заводите за здравствена заштита.

Центарот за јавно здравство успешно ја помина пре-евалуацијата, извршена од страна на интернационални евалуатори ангажирани од Институтот отворено општество, а по ASPHER критериумите. Идните магистри по јавно здравство треба да бидат вклучени во здравствениот систем, особено во јавното здравство, што директно ќе придонесе за подобро раководење и управување на овие организации и обезбедување висок квалитет на здравствена заштита.

Имајќи ги предвид горенаведените преземени реформски активности во областа на јавното здравје а во насока на остварување на целите на Одлуката 2002/1786/EЗ Република Македонија има интерес да учествува во Програмата на акција на Заедницата во областа на јавното здравство (2003-2008).

Во Република Македонија е воспоставен систем за заштита на јавното здравје кој го чинат институции на примарно, секундарно и терциерно ниво и тоа: примарната здравствена заштита, Заводите за здравствена заштита(10 регионални и еден Национален), Министерството за здравство. Според тоа Република Македонија има изграден институционален капацитет во областа на јавното здравје. Со оглед на горенаведените опсежни активности содржани во стратегиите, плановите и програмите што се изготвени во согласност со правото и политиката за јавно здравје на ЕУ, има потреба од дополнителни ресурси за нивно имплементирање.

Во врска со контролата на заразните болести, Дали Системот за рано известување и предупредување и брз одговор -(алерт систем) работи 24 часа во неделата ? Дали постојат контакт точки кои работат 24 часа во неделата? Ако да, колку се, која е нивната административна поставеност/ниво? (како споредба со ЕУ, потребна ви е една на национално ниво) Кој има пристап до Системот? („болнички персонал) Дали е веќе започнато поврзувањето на Алерт системот и ИТ Програмата за трансфер на податоци? Сите информации велат „ќе се спроведе до крајот на 2004 година,,)

Во Република Македонија Системот за рано известување и предупредување и брз одговор Алерт , е во тек на имплементација, а се спроведува како пилот проект со поддршка на Светската здравствена организација. Опфатени се 5 града (Скопје, Тетово, Гостивар, Куманово, Крива Паланка и Кратово), кои според бројот на жители опфаќаат скоро половина од населението во Република Македонија.

Учесници во проектот се здравствени работници од здравствени установи од примарна здравствена заштита(општа, педијатриска, училишна медицина, медицина на трудот).

Здравствените работници пријавуваат на формулар кој се наоѓа во ординацијата и на истиот формулар пријавуваат сите лекари кои работат во таа ординација.

Алерт системот во пријавните единици и подединици работи онолку часа колку е работното време на ординацијата (прва смена, втора смена , ноќна смена доколку има).

Пријавувањето е од пониско на повисоко ниво (пријавна поединица - пријавна единица - Регионален Завод за здравствена заштита - Републички завод за здравствена заштита.- Министерство за здравство).

Формуларот се пополнува секојдневно, а се доставува еднаш неделно.

На ниво на Заводи за здравствена заштита и Републички завод за здравствена заштита се врши анализа на податоци и проценка за можна епидемија.

За овие 5 града учесници во проектот проценка на податоците или надзорни единици се:

Завод за здравствена заштита Скопје за градот Скопје,

Завод за здравствена заштита Тетово за градовите Тетово и Гостивар,

Завод за здравствена заштита Куманово за градовите Куманово, Крива Паланка и Кратово.

Во заводите за здравствена заштита и во Републичкиот завод за здравствена заштита како надзорни единици постојано има 24 часовни мобилни дежурства, што е можност за постојано надгледување на АЛЕРТ системот .

Во овие пилот региони ќе има 4 Заводи -контакт точки кои ќе работат 24 часа.

Пристап до АЛЕРТ системот (посебен компјутерски програм) ќе имаат здравствени работници од примарна здравствена заштита во Медицински центри (одговорни лица за сумирање на податоци) и здравствени работници во Заводите за здравствена заштита епидемиолози - (одговорни лица за анализа и брза проценка на податоците).

Здравствените работници од примарната здравствена заштита и епидемиолозите во пилот градовите се веќе обучени за работа со АЛЕРТ системот. За таа цел се донирани од Светска здравствена организација 20 компјутери и 20 печатари.

Во моментот се работи на софтверскиот програм наменет за АЛЕРТ системот, со експертска помош од СЗО.

Се работи на прибирање на потребните податоци потребни за софтверот и се очекува истиот да се воспостави во најскоро време, да се обучат здравствените работници кои ќе го користат софтверот и да се стартува со АЛЕРТ системот најдоцна до јуни 2005 година.

Откако ќе се согледаат позитивните искуства на АЛЕРТ системот, спореден со постоечкиот систем за пријавување и надзор над заразни болести, идејата е истиот да се прошири на ниво на цела држава како паралелен со постоечкиот систем, или да се воспостави систем комбиниран од постоечкиот и АЛЕРТ системот кој ќе биде брз, ефикасен, корисен и прифатен од страна на здравствените работници.

Постои неконзистентна информација во врска со обврската за известување за антимикробна резистенција. На страна 73 е напишано „задолжително е пријавување на несакано дејство од вакцина и антимикробна резистенција“, додека на страна 76, ние читаме „ има неколку заразни болести (инфекции со хемофилус инфлуенце Б, кампилобактериоза, криптоспоридиоза, јерсиниоза, пнеумококи инфекции) и специјални здравствени проблеми (нозокомијални инфекции и антимикробна резистенција) кои не се нотирани за задолжително пријавување“. Ве молиме да ни дадете објаснување?

Пријавувањето на заразни болести е регулирано од член 17 до член 25 од Законот за заштита на населението од заразни болести "Службен весник на РМ број 66/2004 година".

Во член 17 се нотираат 48 заразни болести кои подлежат на пријавување .

Во член 20 е регулирано дека на задолжително пријавување подлежи и:

- Секое епидемско јавување на заразна болест,
- Интрахоспитални инфекции,
- Поствакцинална компликација,
- Каснување или повредување од страна на животно заболено од беснило или животно сомнително на беснило.

Во член 23 е регулирано дека микробиолошките лаборатории се должни да пријават до надлежниот Завод за здравствена заштита секоја изолација или со други лабораториски методи докажан причинител на заразна болест. На пријавување од страна на лабораториите подлежат 32 видови на причинители на заразни болести, во кои спаѓаат и *Campilobacter*, *Influenza* вируси, *Yersinia* и други.

Во последниот став од истиот член е регулирано следното:

Микробиолошките лаборатории се должни да го пријават до надлежниот Завод за здравствена заштита **секој случај на изолирана бактерија со невообичаена резистенција на антибиотик.**

Резимирано согласно новиот Закон за заштита од заразни болести, подложни за пријавување се и интрахоспитални инфекции(нозокомијални инфекции),несакано дејство од вакцина, епидемија на заразна болест, антимикробна резистенција.

Единствено пнеумококни инфекции и *cryptosporidiosis* не се подложни на задолжително пријавување.

Како планирате да ги имплементирате одредбите од Директивата 95/46/EЗ во врска со заштита на личните податоци во однос на функционирањето на Системот на рано известување и предупредување и брз одговор (Алерт систем)

Пријавувањето на заразните болести во Системот на рано известување и предупредување (АЛЕРТ систем) се врши на посебен формулар, во кој не е потребно нотирање на личните податоци за пациентот.

Пријавувањето се врши синдромски. Сите податоците за пациентот се заменети со една црта .

Во соодветно поле на образецот за пријавување кој одговара на возраста на пациентот и синдромот во кој спаѓа неговото заболување, се забележува една црта, и со тоа случајот е пријавен.

Пополнетиот формулар со одреден број на црти во различни полиња зависно од синдромите и возраста на прегледаните и пријавени случаи со заразни заболувања, се испраќаат еднаш неделно на повисоко ниво до централно ниво.

Податоците се обработуваат како број на случаи по одредени синдроми без да се знаат личните податоци за пациентите .

Во случај на појава на епидемија потребни се дополнителни теренски увиди и испитувања за поконкретни податоци на заболените лица.

19. Телекомуникации и информатичка технологија

Поврзаноста на „единиците на мрежата на ОПО,,(одговорот В2) и нивното влијание на универзалната услуга не е сосема јасно. Ве молиме појаснете што значи „Основниот поштенски оператор,, и „ единиците на мрежата на ОПО,,?

Во член 2 од Законот за поштенски услуги („Службен весник на РМ,, бр.55/2002) е утврдено е дека Основен Поштенски Оператор (ОПО), е Јавното претпријатие за поштенски сообраќај,, Македонска пошта,,.

Единици на поштенска мрежа претставуваат физички објекти, односно згради на ОПО (Јавното претпријатие за поштенски сообраќај,, Македонска пошта,,) во кои се вршат поштенски услуги за корисниците.

Во овој момент во Република Македонија има вкупно 320 единици на поштенска мрежа лоцирани рамномерно на целата територија на државата, во урбаните центри и руралните подрачја, преку кои ОПО (Јавното претпријатие за поштенски сообраќај,, Македонска пошта,,) како давател на Универзалната поштенска услуга обезбедува квалитетно опслужување на сите корисници на поштенски услуги.

Ве молиме појаснете дали операторите на неуниверзалните услуги треба да имаат дозвола/лиценаца пред да почнат да ги даваат услугите?

Во член 9 од Законот за поштенски услуги („Службен весник на РМ,, бр.55/2002), универзалната поштенска услуга е дефинирана како услуга која содржи резервирани и нерезервирани услуги.

Во смисла на Законот за поштенски услуги, универзалната услуга ја врши ОПО (Јавното претпријатие за поштенски сообраќај,, Македонска пошта,,) и има ексклузивно право да врши резервирани поштенски услуги кои се однесуваат на поштенски пратки со тежина до 350 грама.

Во смисла на Законот за поштенски услуги, во рамките на универзалната поштенска услуга спаѓаат и нерезервирани поштенски услуги, кои опфаќаат пратки со тежина поголема од 350 грама. Овие нерезервирани поштенски услуги, покрај ОПО, можат да ги вршат и други поштенски оператори- домашни и странски правни лица. За вршење на овие нерезервирани поштенски услуги, домашните и странските правни лица како поштенски оператори, треба да имаат концесија. Концесијата ја издава Владата на Република Македонија.

Според Законот за поштенски услуги, во универзалната поштенска услуга не спаѓаат курирските услуги. Курирски услуги можат да вршат домашни и странски правни лица. За вршење на курирските услуги потребна е лиценца која ја издава министерот за транспорт и врски.

20. Култура и аудио-визуелна политика

1. Која е постоечката законска рамка со која се уредува радиодифузијата (вклучително сателитската и кабелската)? Кога се донесени/усвоени главните закони? Ве молиме обезбедете превод на еден од јазиците на ЕУ? Дали се планира ревизија на сегашната законска рамка? Ако одговорот е потврден, според која временска динамика? (Ве молиме потврдете ја ситуацијата која што се однесува на сателитското и кабелското емитување и обезбедете информација за плановите и временската рамка за ревидирање на сегашната законска рамка).

Областа на радиодифузијата во Република Македонија е уредена со Законот за радиодифузната дејност ("Службен весник на РМ" бр. 20/97 и 70/03), види 20_Анекс_01, Законот за основање на јавното претпријатие Македонска радио-телевизија ("Службен весник на РМ" бр. 6/98, 98/00 и 78/04), Законот за основање на јавното претпријатие Македонска радиодифузија (Службен весник на РМ бр. 6/98 и 98/00), Законот за електронските комуникации (Службен весник на РМ бр. 13/05), види 20_Анекс_02, Законот за концесии ("Службен весник на РМ" бр. 25/02 и 24/03), Законот за авторското право и сродните права (Службен весник на РМ бр. 47/96, 3/98, 98/02 и 04/05), Законот за ратификација на Европската конвенција за прекугранична телевизија и Протоколот за измена на Европската конвенција за прекугранична телевизија (Службен весник на РМ бр.18/03). Законот за радиодифузна дејност е изменет со Законот за утврдување и наплата на јавните приходи ("Службен весник на РМ" бр. 13/01) со кој престанува да важи членот 76 став 2 од Законот а радиодифузна дејност.

Законот за радиодифузната дејност ги определува основните услови за вршење на радиодифузната дејност врз основа на принципите за слобода на изразувањето, слобода на примање и пристап до информациите, слобода на основање институции за јавно информирање, гарантирани со членот 16 од Уставот на Република Македонија (Службен весник на РМ" бр. 52/91) и членот 10 од Европската конвенција за човекови права којашто е ратификувана од страна на Собранието на Република Македонија на 10.04.1997 ("Службен весник на РМ" бр. 11/97).

Во Законот се вградени и определени општи начела, правила и обврски што произлегуваат од меѓународните документи што ги прифатила, односно кон кои пристапила Република Македонија и што произлегуваат од актите што се донесени во рамките на Советот на Европа и Европската унија.

Законот за радиодифузна дејност создаде правна основа за формално конституирање на субјектите и секторите во радиодифузната дејност. Прифаќајќи го европскиот модел на јавен и комерцијален радиодифузен сектор, тој овозможи Македонската радио-телевизија да продолжи да работи како јавен сервис што врши радиодифузна дејност на територијата на Република Македонија. Законот исто така овозможи распишување конкурси, доделување концесии и основање на трговските радиодифузни друштва, односно формално-правно конституирање на приватниот сектор во радиодифузијата. Со конституирањето на трговските радиодифузни друштва и нормативното дообликување на јавните радиодифузни претпријатија (Македонската радио-телевизија и Македонска радиодифузија) и формално-правно се воспостави плурализам во сферата на електронските медиуми во Република Македонија. Воедно, со Законот беше востановен Советот за радиодифузија на Република Македонија како прво независно радиодифузно регулаторно тело кое ги претставува интересите на граѓаните во радиодифузната дејност.

Законот за радиодифузната дејност и другите закони што се применуваат во оваа дејност, ги остварија очекуваните позитивни ефекти во регулирањето на радиодифузијата. Со оглед дека Република Македонија се стреми кон натамошен позитивен развој на радиодифузијата, а посебно во услови на нејзина конвергенција со телекомуникациите и информатиката, навремено е согледана потребата од измени на регулативата што произлегуваат и од

обврските на Република Македонија за хармонизација на нејзиното законодавство со европското, а особено од обврските што произлегуваат од Спогодбата за стабилизација и асоцијација.

Во насока на целосно усогласување на националната регулатива со европската, а особено со Конвенцијата за прекугранична телевизија којашто е ратификувана од страна на Собранието на Република Македонија на 18.11.2003 ("Службен весник на РМ" бр. 18/03) како и со Директивата за телевизија без граници (89/552/ЕЕЗ изменета со Директивата 97/36/ЕЗ), изготвен е Предлог за донесување на нов Закон за радиодифузна дејност, чиешто донесување беше пролонгирано од предвидената динамика (март 2005 година), поради потребата од усогласување со Законот за електронски комуникации, донесен во февруари 2005 година, како и пројавени различни ставови во однос на одредени предложени решенија.

Предлог текстот на новиот Закон за радиодифузна дејност е поднесен и на експертско мислење до надлежните служби на Европската комисија и Советот на Европа. Во текот на следните месеци се планира да се сумираат гледиштата и ставовите на сите релевантни субјекти во рамките на јавните расправи.

Предлогот за донесување на нов Закон за радиодифузна дејност се планира да се носи во редовна постапка и да се донесе во почетокот на третиот квартал на 2005 година.

Новиот Закон за радиодифузната дејност ќе придонесе за зајакнување на независноста на приватните електронски медиуми, на јавниот радиодифузен сервис и на Советот за радиодифузија, како регулаторно тело во областа на радиодифузијата, и ќе биде основа за обезбедување натамошен развој на радиодифузната дејност, односно ќе претставува крупен чекор кон доближување до европските радиодифузни стандарди.

Покрупни промени што се предвидуваат со новиот предлог-Закон за радиодифузната дејност се следните: (1) се воспоставува систем на дозволи (наместо концесии), со што се обезбедува независност во одлучувањето на Советот за радиодифузија во однос на Владата и можност за воспоставување пофлексибилен регулаторен режим, приспособен на природата на различните радиодифузни сервиси; (2) Советот за радиодифузија добива целосен капацитет на одлучување; (3) се прецизираат одредбите во поглед на легислативните овластувања на Советот (изготвува стратегија за развој на радиодифузната дејност во Република Македонија која ја усвојува Собранието на Република Македонија, донесува подзаконски акти, утврдува ставови и предлози и дава мислења за извршување на Законот за радиодифузна дејност); (4) Советот за радиодифузија добива овластувањата да врши надзор врз спроведувањето на Законот, можност да изрекува санкции, можност да покренува прекршочна постапка и др.; (5) се востановува, покрај постојните два (јавен радиодифузен сервис и комерцијален сектор) и трет, непрофитен сектор во радиодифузијата; (6) јасно и детално се утврдува мисијата и специфичните програмски обврски на јавниот радиодифузен сервис, во согласност со европските стандарди; (7) делот на радио и телевизиските програми целосно се усогласува со Директивата за Телевизија без граници, во делот на гарантирањето на слободата на приемот и реемитувањето, пренесувањето настани од големо значење, промовирањето на продукцијата и на дистрибуцијата на европски дела, примена на правилата за рекламирање, спонзорство и телешопинг, заштитата на малолетниците и на јавниот ред и мир, правото на одговор и исправка и др.; (8) целосно се уредува прашањето на јурисдикцијата; (9) се воспоставува полиберален режим во поглед на медиумската концентрација; и (10) се воведува можност да се покрене судска постапка против одлуките на Советот.

Состојбата во однос на сателитското и кабелското емитување во многу се промени со донесувањето на Законот за електронските комуникации во февруари 2005 година. Според Законот за електронски комуникации, под електронска комуникациска мрежа спаѓаат кабелските и сателитските инфраструктури.

Согласно Законот за електронските комуникации, кабелските инфраструктури се јавни комуникациски мрежи и нивната изградба, одржување и работење се регулира според овој закон. Воедно и преносот на сигналите преку овие системи се смета за електронска комуникациска услуга.

За разлика од постојниот Закон за радиодифузна дејност, во кој беше регулирана кабелската радиодифузија и според кој на предлог на Советот за радиодифузија Владата ги доделуваше концесиите за кабелски радио-телевизиски мрежи (одделни одредби од постојниот Закон за радиодифузната дејност кои се однесуваат на оваа проблематика со донесувањето на Законот за електронските комуникации престанаа да важат), со новиот Закон за електронски комуникации со кој се планира формирање на Агенција за електронски комуникации (регулаторно тело), се предвидува таа да биде надлежна за регулирање на јавните комуникациски мрежи и услуги во кои спаѓаат и сегашните кабелски радио-телевизиски мрежи. Законот за електронски комуникации не ја третира содржината која се пренесува низ кабелските комуникациски мрежи. Со новиот предлог- Закон за радиодифузна дејност ќе се регулираат условите под кои програмските сервиси ќе се пренесуваат преку јавните комуникациски (кабелски) мрежи. Советот за радиодифузија ќе биде надлежен за спроведувањето на одредбите од Законот за радиодифузна дејност во поглед на програмските пакети. Со Законот за електронските комуникации е предвидено да се усогласат Договорите за концесија склучени согласно важечкиот Закон за радиодифузната дејност меѓу Владата на Република Македонија и трговските радиодифузни друштва-оператори на кабелски мрежи, со што тие ќе го усогласат своето работење со одредбите на Законот за електронските комуникации.

Сателитското емитување не е подетално регулирано со постојната законска регулатива, а согласно општите законски одредби вршењето радиодифузна дејност, вклучувајќи ја и сателитската радиодифузија, подразбира поседување концесија доделена врз основа на јавен конкурс. Досега, не е доделена концесија за сателитско емитување програма. Со новиот предлог Закон за радиодифузна дејност ќе се регулираат условите и критериумите под кои правно или физичко лице може да емитува радио или телевизиски програми преку сателит од територијата на Република Македонија. Воедно се предвидува дозволите за емитување програма преку сателит да ги доделува Советот за радиодифузија. Во случај кога се работи за ист програмски сервис, постојните радиодифузни организации ќе бидат должни за тоа да го известат Советот за радиодифузија. Со новиот Закон за електронски комуникации се регулираат техничките услови под кои може да се врши пренос на сигнали преку сателит.

Радиодифузното емитување вклучувајќи го и емитувањето на радио и телевизиски програми преку јавни комуникациски мрежи (кабел и сателит) од аспект на авторско право и сродни права е регулирано со Законот за авторското право и сродните права (“Службен весник на РМ“ бр. 47/96, 3/98, 98/02 и 04/05).

Согласно Законот за авторското право и сродните права, правото на радиодифузно емитување е претставување авторско дело преку радио и телевизиски програмски сигнали безжично, вклучувајќи сателит или жично, вклучувајќи кабелски или микробранов систем. Радиодифузното емитување преку сателит се врши кога под контрола и одговорност на радиодифузна организација се испраќаат сигнали за емитување програма наменети за јавноста, во непрекинат комуникациски синцир што води до сателитот и назад до земјата. Кога програмските сигнали се кодирани, радиодифузното емитување преку сателит се случува под услови средствата за декодирање да се достапни до јавноста преку радиодифузната организација или преку друго лице со нејзина согласност. Под “сателит” се подразбира било кој сателит што работи на фреквенција што, согласно соодветниот пропис за телекомуникации, е резервирана за емитување на сигнали за прием од страна на јавноста или за затворена

поединечна комуникација, но условите на приемот на сигнали е соодветен на условите на приемот од страна на јавноста.

Режимот на авторското право и сродните права определува носителот на правата (авторско или сродни права) да ги користи делата, односно предметите на сродните права и да дозволува или забранува користење на нивните дела, односно предметите на сродните права. Дозволувањето за користење на правата од страна на други корисници се врши преку договор, дококу со Законот за авторското право и сродните права не е определено поинаква дозвола. Договор што не е склучен во писмена форма не предизвикува правни дејства.

Ова право соодветно го користат авторите (преку исклучиво или неисклучиво пренесување, во зависност од природата на авторското дело), изведувачите (преку исклучиво или неисклучиво пренесување, вклучувајќи го и пренесувањето преку законско дозволено користење со надомест како законските дозволи - фонограми издадени за комерцијални цели), фонограмските продуценти (преку законско дозволено користење со надомест како законските дозволи - фонограми издадени за комерцијални цели), филмските продуценти (како исклучиво пренесување) и радиодифузните организации (како исклучиво пренесување).

Режимот на остварувањето и заштитата на авторското право и сродните права и посебно правото на радиодифузно емитување се применува на секој вид на вршење на радиодифузната дејност независно од начинот на пренесување на сигналите: терестријално, преку сателит или преку кабелски или микробранов систем.

Законот за авторското право и сродните права го дефинира и правото на радиодифузно реемитување како истовремено, во целина и непроменето пренесување на радиодифузно емитувано дело, доколку го врши друга радио и телевизиска (радиодифузна) организација или се врши преку кабелско реемитување- пренесување преку кабелски или микробранов систем со повеќе од сто кабелски приклучоци, под услов делото почетно се емитува од друга држава.

При пренесувањето на правата за кабелското реемитување, Законот за авторското право и сродните права предвидува задолжителност на пренесување на авторското право и сродните права преку колективно остварување. Исклучок претставува пренесувањето на правото за кабелско реемитување од страна на радиодифузните организации, како исклучиво пренесување, независно од тоа дали се работи за нивни сопствени програми или правата им се пренесени од други носители на правата.

Колективното остварување за пренесување на авторското право и сродните права за кабелско реемитување го вршат соодветни здруженија за колективно остварување на наведените права и во име на сите носители на правата и по сила на закон, независно од тоа дали носителот на правото склучил договор со соодветното здружение.

Сосоставен дел од режимот на остварување и заштита на сродните права од Законот претставуваат и одредбите за посредувањето во кабелското реемитување со задолжителност во таа насока и на преговорите на добронамерна основа.

2. Постојат ли планови да се модифицира радиодифузната власт? (Ве молиме потврдете ја ситуацијата што се однесува на плановите за реформи во регулаторното тело.)

Со новиот предлог закон за радиодифузната дејност на Советот за радиодифузија му се дава целосниот капацитет како независно регулаторно тело кое врши јавни овластувања во областа на радиодифузната дејност, притоа грижејќи се за обезбедување на слободата и плурализмот на изразувањето, за постоење на разновидни, независни и самостојни медиуми, за

остварување на интересите на општеството и за заштита на интересите на граѓаните во радиодифузната дејност.

Со цел имплементирање на европските стандарди од областа на радиодифузијата, во предлогот за донесување на новиот Закон за радиодифузната дејност се содржани одредби насочени кон јакнење на независноста на Советот.

Ако се направи споредба со поставеноста на Советот во постојниот и во новиот предлог-Закон, може да се констатира дека не се менува следното: (1) прво, и во двата текста Советот е дефиниран како “независно регулаторно тело” во областа на радиодифузијата; (2) во поглед на моделот и составот на телото се забележува дека и сега се предлага Советот да биде експертско тело составено од 9 членови, експерти од различни области; (3) членовите на Советот и со новиот предлог-Закон, ќе ги избира или разрешува Парламентот; (4) неспоивоста на функцијата член на Советот со други функции, конфликтот интереси; (5) мандатот е повторно загарантиран, односно се утврдува дека членовите на Советот не можат да бидат сменети, а исти се и условите под кои на поединечни членови може да им престане мандатот; (6) одредбите за јавноста и транспарентноста на работењето се проширени и допрецизирани.

Главната промена со новиот предлог закон е во делот на овластувањата на Советот, начинот на предлагање на членовите на Советот, нивниот мандат и поставеноста на стручната служба на Советот, односно:

- (1) за разлика од постојниот Закон, според кој Советот дава предлог за доделување концесии, а конечната одлука ја донесува Владата, во новиот предлог-Закон Советот самостојно ќе одлучува за доделување, одземање и обновување на дозволите;
- (2) за разлика од постојниот Закон за радиодифузна дејност, според кој членовите на Советот беа избирани и разрешувани од страна на Собранието на Република Македонија на предлог на Комисијата за прашања на изборите и именувањата, според Предлогот за донесување на законот, Собранието на РМ ќе ги избира членовите на предлог на овластени предлагачи;
- (3) Според Предлогот за донесување, разрешување на член на Советот не може да се случи освен во строго одредени случаи наведени во предлог – Законот со точно утврдена процедура и во согласност со насоките дадени во Препораката бр. 2000 (23);
- (4) со постојниот закон членовите на Советот имаа право на реизбор на уште еден мандат, со новиот предлог-закон мандатот е 6 години, без право на повторен избор;
- (5) новиот предлог-закон предвидува во рок од осум месеци од денот на влегување во сила на законот да се избере нов состав на Советот за радиодифузија, според новиот систем на овластени предлагачи;
- (6) за разлика од постојниот закон, со новиот предлог-закон Претседателот и заменикот на претседателот на Советот, нема да бидат професионално ангажирани во Советот со полно работно време за времетраењето на нивниот мандат;
- (7) со новиот предлог-закон се воведува Директор, кој ќе раководи со стручната служба;
- (8) новина е и тоа што според предлог-законот, Советот за радиодифузија освен што ќе се финансира од прибраните средства од радиодифузната такса тој ќе се финансира и од надоместокот за дозволи за вршење на радиодифузна дејност
- (9) со постојниот Закон Советот не е овластен да донесува подзаконски акти кои имаат обврзувачко дејство, а со новиот ги добива сите легислативни овластувања;
- (10) функцијата на надзор, со постојниот закон не е јасно дефинирана, но со новиот закон, Советот децидно ќе биде овластен да врши надзор врз спроведувањето на Законот, дозволата и актите на Советот, во делот на програмските содржини;
- (11) со новиот закон, Советот ќе може да покренува судски постапки;
- (12) со новиот закон, Советот ќе има овластување да бара од радиодифузните организации да му доставуваат податоци и информации поврзани со работењето;
- (13) со новиот закон, Советот ќе прима и разгледува жалби и поплаки од граѓаните во врска со програмите;

(14) со новиот, Закон се воведува можност против одлуките на Советот да се покрене судска постапка.

Дилема постои во делот на одредбите од новиот предлог закон кои се однесуваат на Советот за радиодифузија, со кои се предлага укинување на мандатот на постојниот Совет и формирање целосно нов состав, како и негово целосно реструктурирање. Оваа дилема дали да се формира целосно нов состав на Советот, согласно одредбите од новиот предлог закон, или пак членовите од постојниот состав да се менуваат, онака како што ќе им истекува мандатот (на првите двајца членови на Советот мандатот им истекува веќе во јуни 2005 година), останува да се реши во понатамошниот тек на донесување на Законот за радиодифузната дејност, односно по експертните врз законот, кои ќе бидат направени од Европската комисија и Советот на Европа, како и јавните расправи.

3. Кои јавни и приватни радиодифузери во моментот имаат дозвола (или овластување) и како се финансираат? (Ве молиме обезбедете преглед)

Согласно член 9, став 1 од Законот за радиодифузната дејност, радиодифузните организации во Република Македонија можат да се основаат како јавни радиодифузни претпријатија и како трговски радиодифузни друштва (Преглед на радиодифузни организации во Република Македонија), види 20_Анекс_03.

На национално ниво, функцијата на јавен радиодифузен сервис ја извршува Македонската радио-телевизија. Јавниот сервис Македонска радио-телевизија концесијата за вршење радиодифузна дејност ја добива со Законот за основање на Јавното претпријатие Македонска радио-телевизија ("Службен весник на РМ" бр. 6/98, 98/00 и 78/04). Дел од јавниот сервис е и јавното претпријатие Македонска радиодифузија, кое, согласно член 7 од Законот за основање на Јавно претпријатие Македонска радиодифузија ("Службен весник на РМ" 6/98 и 98/00) без надомест врши пренос и емитување на радио и телевизиските програми на Македонската радио-телевизија на територијата на Република Македонија, преку три радио мрежи на ултра кратки бранови (VHF/FM), една радио мрежа на средни бранови (MW) и три телевизиски мрежи (VHF и UHF).

Согласно член 11 од Законот за основање на Јавното претпријатие Македонска радио-телевизија, Македонската радио-телевизија на првата телевизиска мрежа емитува програма на македонски јазик, на втората мрежа ги емитува програмите на етничките заедници, а на третата емитува директни и одложни преноси од седници на Собранието на Република Македонија и на неговите работни тела. Македонската радио-телевизија, во моментот, на првата и на втората радио мрежа емитува програма на македонски јазик, а на третата ги емитува програмите на етничките заедници. Согласно Законот за изменување и дополнување на Законот за основање на Јавното претпријатие Македонска радио-телевизија се планира програмите за радио на етничките заедници да се емитуваат на втората мрежа, а на третата да се емитува експерименталната програма на постојната радио станица Канал 103 во која ќе бидат вклучени и програми на невладиниот сектор. Јавното претпријатие Македонска радио-телевизија емитува преку сателит една радио и една телевизиска програма.

Според член 24 од Законот за основање на Јавното претпријатие Македонска радио-телевизија, јавниот сервис се финансира од: радиодифузната такса, од маркетиншки услуги, од продажба на сопствена програма, како и од средства за извршени други услуги и дејности, спонзорства и донации. Македонската радио-телевизија добива и средства (што ги обезбедува Република Македонија) за финансирање на посебни програми за иселениците и другите граѓани на Република Македонија кои живеат во соседните земји, Европа и на другите континенти и програми за информирање на странската јавност.

На локално ниво, јавниот сервис го сочинуваат 29 локални јавни радио станици, од кои 11 емитуваат и телевизиска програма.

Јавните локални радиодифузни претпријатија се финансираат од радиодифузната такса (член 77 од Законот за радиодифузна дејност), маркетиншки услуги, од продажба на сопствена програма, како и од средства за извршени други услуги и дејности, спонзорства и донации.

Трговските радиодифузни друштва концесија за вршење на радиодифузната дејност добиваат од Владата на Република Македонија, на предлог на Советот за радиодифузија, по претходно спроведена конкурсна постапка (чл. 13, став 4 од Законот за радиодифузна дејност).

Вкупниот број на трговски радиодифузни друштва е 133. На национално ниво програма емитуваат 8 трговски радиодифузни друштва, од кои 5 телевизии и 3 радија. На локално ниво, програма емитуваат 125 медиуми - 53 телевизии и 72 радија.

Според постојниот Закон за радиодифузна дејност, трговските радиодифузни друштва приходите за вршење на својата дејност ги обезбедуваат врз основа на емитување комерцијални програми, економско-пропагандни пораки, средства стекнати врз основа на меѓусебен договор со корисниците на нивните услуги, како и од други извори (член 80). Според истиот закон, трговските радиодифузни друштва можат да користат и дел од средствата од радиодифузната такса (10% од висината на радиодифузната такса), што се наменети за финансирање радио и телевизиски програми од јавен интерес, а коишто се распределуваат по пат на јавен конкурс. Одлука за распределба на овие средства, на предлог на Советот за радиодифузија, донесува Владата на Република Македонија.

Радиодифузните организации, стекнуваат средства и од сопствена видео, аудио и филмска продукција, како и од организирање концерти, јавни музички и сценски претстави и други содржини во рамките на својата дејност.

Со новиот Предлог Закон за радиодифузната дејност, се предвидува Јавното радиодифузно претпријатие Македонска радиотелевизија и натаму да се финансира, во најголем дел од радиодифузната такса, а во помал обем од приходи од реклами и од други приходи. Се воведуваат ограничувања за јавниот сервис за емитување на комерцијални програми (игри на среќа, програми коишто користат телефонски сервиси со посебна тарифа) и политички маркетинг. На трговските радиодифузни друштва и натаму основен извор на финансирање ќе им бидат рекламите, спонзорството и комерцијалните програми.

Воедно со новиот предлог-Закон за радиодифузната дејност се предвидува формирање на непрофитни радиодифузери со цел да се задоволат потребите и интересите на специфични целни групи од публиката.

4. Ве молиме наведете детали за било која (кои) меѓународна (меѓународни) обврски што може да влијаат на аудиовизуелните услуги (доколку постојат). *(Инвестициони билатерални договори со други партнери, обврски кон Светската трговска организација (усвојување на Договор за најповластена нација за аудиовизуелни услуги))*

Република Македонија ги има ратификувано следните меѓународни конвенции, протоколи, договори и спогодби кои имаат влијание во аудио-визуелниот сектор:

- Европската конвенција за заштита на правата човекот и основните слободи; Ратификувана во РМ: 10.04.1997; ("Службен весник на РМ" бр. 11/97);
- Протокол за пристапување на РМ кон Светската трговска организација ("Службен весник на РМ" бр. 7/03);

- Бернска Конвенција за заштита на литературни и уметнички дела усвоена во Париз 1896, ревидирана во Берлин 1908, завршена во Берн, ревидирана во Рим 1928, Брисел 1948, Стокхолм 1967 и Париз 1971; (“Службен лист на СФРЈ“ 14/75); РМ на 23.07.1993 година станува член на Конвенцијата преку сукцесија од СФРЈ; (“Службен весник на РМ“ бр. 47/97) ; Во сила од 08.09.1991;
- Спогодба за олеснување на меѓународната циркулација на видео и аудио материјали од образовен, научен и културен материјал карактер со Протокол (“Службен лист на СФРЈ“ бр. 18/52); Ратификувана 02.09.1997; Во сила 17.11.1991;
- Спогодба за увоз на образовен научен и културен материјал; (“Службен весник на РМ“ бр. 18/52) ; Ратификувана на 02.09.1991; Во сила 17.11.1991;
- Протокол кон спогодбата за увоз на образовен, научен и културен материјал од 22 ноември 1950; (“Службен весник на РМ“ бр. 7/81); Ратификувана 18.10.1997; Во сила 17.11.1991;
- Договор на светската организација за интелектуална сопственост и авторски права; (“Службен весник на РМ“ бр. 44/03); Ратификувана на 24.06.2003; Во сила од 04.02.2004;
- Договор на светската организација за интелектуална сопственост за изведба и фонограми; (“Службен весник на РМ“ бр. 44/03); Ратификувана на 24.06.2003;
- Меѓународна конвенција за заштита на уметници-изведувачи, фонограмски продуценти и радиодифузни организации; (“Службен весник на РМ“ бр. 50/97); Ратификувана во РМ: 02.12.1997; Во сила од 2.03.1998;
- Конвенција за заштита на фонограмските продуценти од недозволено умножување на нивните фонограми; (“Службен весник на РМ“ бр. 47/97); Ратификувана во РМ на 02.12.1997; Во сила од 2.10.1998;
- Европска Конвенција за прекугранична телевизија (ETS 132); (“Службен весник на РМ“ бр. 18/03); Потпишана на: 30 мај 2001; Ратификувана: 18.11.2003; Во сила од 1.03.2004;
- Европска конвенција за копродукции во кинематографијата (ETS147); (“Службен весник на РМ“ бр.18/03); Ратификувана на 03.06.2003; Во сила од 01.10.2003;
- Конвенција за дистрибуција на сигналите за пренос на програмите преку сателити (Сателитска конвенција) врз база на сукцесија (“Службен лист на СФРЈ“ – Меѓународни договори бр.13/77);
- Ко-продукциски Договор меѓу Франција и Македонија. На 27 октомври 1975, Франција и Екс-СФРЈ потпишаа копродукциски Договор, кој е влезен во сила на 21 септември 1977, заменувајќи го претходниот Договор од 7 јули 1954 година. По распадот на Екс-СФРЈ, Република Македонија како земја сукцесор се согласи со Франција да го задржи и остане во сила овој Договор. (*Во оригинал: Accord cinematographique franco-yugoslave, signe a Belgrade le 27 octobre 1975 – Decret no 77-973 du 22 aout 1977 (J.O. 28 aout 1977)*);
- Ко-продукциски договор меѓу Германија и Македонија; 23 Февруари 1972 година потпишан Кинематографски Договор; Во сила на 24 февруари 1972, заменувајќи го претходниот од 19 јули 1957 година. (*Во оригинал : DE Abkommen zwischen der Regierung der Bundes Republik Deutschland und der Regierung der Sozialistischen Foderativen Republik Jugoslawien uber die Zusammenarbeit auf dem Gebiet der Filmwirtschaft (BGBl. II 1972, S. 725 ; geandert durch Notenwechsel vom 22. Juni und 15. August 1978, BGBl. II 1978, S. 1240)*).
- Спогодба за филмска и видео копродукција меѓу СИБ на Собранието на СФРЈ и Владата на Канада од 11.01.1988; (Превземена од Република Македонија по пат на сукцесија);
- Спогодба меѓу Владата на Р. Македонија и Владата на Обединетото Кралство на Велика Британија и Северна Ирска, за соработка во областите на образование, наука и култура, потпишана на 10 март 2000 година (“Службен весник на РМ“ бр. 42/00) . Во член 3 покрај другите области Договорните страни ќе ги поттикнуваат и унапредуваат непосредните контакти во областите на аудиовизуелниот сектор;
- Договор за кинематографска копродукција меѓу Владите на Р. Македонија и Владата на Република Италија 15 ноември 2002 година, (“Службен весник на РМ“ бр.13/03); Ратификуван 25.02.2003;

- Билатерални спогодби за соработка од областа на образованието, науката и културата и со други европски земји и земји од регионот во кои се предвидува соработка и во сферата на аудиовизуелниот сектор (Полска, Словенија, Украина, Руската Федерација, Турција, Хрватска, БиХ, СиЦГ – сите членки на Европската Конвенција за кинематографски копродукции (ETC147);

Согласно Европската Конвенција за копродукција во кинематографијата (Закон за ратификација на Европската конвенција за копродукција во кинематографијата – “Службен весник на РМ” бр. 18/03) произлегуваат обврските (финансиски, креативни, технички и др.) при потпишувањето на билатералните договори за филмски копродукции или пак при официјалното потврдување на копродукциите во случаите кога со земјите со кои се прават копродукциски проекти Република Македонија нема потпишано билатерални договори. Република Македонија на 01.07.2003 година има пристапено кон Европскиот фонд за копродукции, дистрибуција и киноприкажување – EURIMAGES и ги почитува обврските кои произлегуваат од пристапувањето кон фондот во согласност со споменатата конвенција.

Република Македонија на 04.04.2003 година стана полноправна членка на Светската трговска организација (СТО) (“Службен весник на РМ” - Меѓународни договори – 7/03), а со тоа и членка на редицата спогодби што се составен дел и произлегуваат од членството во СТО. Како дел од спогодбите на СТО се документите од општата спогодба за трговија со услугите (GATS Спогодбата) и во рамките на тоа се направени исклучоци за најповластена земја (MFN – Most Favored Nation), што се однесуваат на аудиовизуелната сфера.

Исклучоците на MFN третманот во однос на аудиовизуелните сервиси се следни:

1. Продукција и дистрибуција на кинематографски дела и телевизиски програми: Мерки што се базираат на рамковни меѓувладини спогодби (билатерални спогодби) и плурилатерални спогодби за копродукција на аудиовизуелните дела што се доделуваат во однос на националниот третман на овие дела и се според наведените спогодби, особено во однос на дистрибуцијата и пристапот до фондовите, се однесуваат на сите држави со кои културната соработка е пожелна и се применуваат на неопределено време.
2. Продукција и дистрибуција на аудиовизуелни дела преку радиодифузно емитување или другите форми на јавно соопштување: Мерки што дефинираат делата од европско потекло на начин што го опфаќаат националниот третман за аудиовизуелните дела што ги задоволуваат определените лингвистички критериуми и критериуми за потеклото во однос на пристапот до радиодифузното емитување или сличните форми на трансмисија, се однесуваат на европските држави и се применуваат на неопределено време .
3. Продукција и дистрибуција на телевизиски програми и на кинематографски дела: Мерки што даваат предност на било кои програми за поддршка (како Акционит план за унапредување на телевизиските услуги, EURECA Audiovisuel, MEDIA или EURIMAGES) за аудиовизуелните дела и за добавувачите на овие дела што ги задоволуваат критериумите за европско потекло, се однесуваат на европските држави и се применуваат на неопределено време. Исклучок е потребен за определени држави се додека спогодба за економска интеграција е склучена или завршена.

5. Кои се доколку постојат, регулаторните мерки кои се користат за поттикнување или барање од радиодифузното емитување за инвестирање во одредени видови на програми (културни, образовни) или програми од специфично географско, лингвистичко или секторско потекло (независни продукции, европски програми, национални програми, програми на одредени јазици и сл.)? Постојат ли такви мерки кои се однесуваат на други медиуми (кина, видео итн.)? (Ве молиме обезбедете информација за мерките коишто промовираат посебни видови на програми со специфично географско или лингвистичко потекло, доколку постојат.)

Во согласност со гарантираните права на етничките заедници утврдени со Уставот на Република Македонија, во Законот за радиодифузната дејност се утврдува начинот на

остварување на овие права. Имено, во членот 45 став 2 и 3 од Законот е предвидена обврска на јавното радиодифузно претпријатие на национално ниво, покрај емитување програми на македонски јазик да емитува и програми на јазиците на етничките заедници, а јавните радиодифузни претпријатија на локално ниво, на подрачјата на кои како мнозинство, односно како значителен број живеат припадници на етничките заедници, да емитуваат и програми на јазикот на односната етничка заедница. Обврска за создавање програми на јазиците на етничките заедници содржи и Законот за основање јавно претпријатие Македонска радио-телевизија (член 6 став 1 алинеа 1). Македонската телевизија, на втората мрежа (MTB2), седмично емитува 65 часа програма на албански јазик, 17 часа и 30 минути на турски и по 1 час и 30 минути на српски, на ромски, на влашки и на бошњачки јазик. Меѓу телевизиските програми на јазиците на етничките заедници, најстара е онаа на албански јазик која датира од 1967 година, а најмлада е програмата на бошњачки јазик, воведена во 2002. Седниците на Собранието на Република Македонија, почнувајќи од 28.04.2005 година, се емитуваат на посебен Собраниски канал на кој е обезбеден и превод на албански јазик.

Македонското радио емитува програми на јазиците на повеќе етнички заедници. Притоа, дневно се емитуваат 8 часа и 30 минути програма на албански јазик, 5 часа на турски, а по 30 минути дневно се одвоени за програмите на ромски, на влашки, на српски и на бошњачки. Меѓу програмите, најрано се воведени оние на албански и на турски јазик (во 1945 година), а најнови се програмите на српски и на бошњачки (во 2003). Кај локалните јавни радиодифузни претпријатија, освен на македонски, програми на албански и на турски јазик емитуваат и Радио Тетово, Радио Гостивар и Радио Дебар; Радио Струга има програми и на албански, турски и на влашки јазик; Радио Куманово на албански, ромски и влашки јазик; Радио Кичево на албански јазик; а радио Крушево, освен на македонски, има програма и на влашки јазик.

Ставот 4 на членот 45 од Законот за радиодифузната дејност им дава право на трговските радиодифузни друштва (комерцијални радиодифузни организации), покрај програма на македонски, да можат да емитуваат програми и на јазиците на етничките заедници. Во моментот, програма на некој од јазиците на различните етнички заедници, емитуваат вкупно 17 комерцијални радио и 17 комерцијални телевизиски станици (Преглед на комерцијални радио и телевизиски станици на локално ниво кои емитуваат програми на јазиците на етничките заедници), види 20_Анекс_04. Во 2004 година, дел од комерцијалниот радиодифузен сектор стана и "Алсат - М", национална телевизија која емитува програма на албански јазик.

Според постојниот Закон за радиодифузната дејност (член 77), 10% од прибраните средства од радиодифузната такса се наменети за создавање и емитување на програми од јавен интерес, а за овие средства можат да аплицираат независни продуценти и трговски радиодифузни друштва. Одлуката за распоредување на средствата ја донесува Владата на Република Македонија, на предлог на Советот за радиодифузија, врз основа на претходно спроведена постапка за јавно огласување при што особено се води сметка за задоволување на јавниот мултикултурен интерес на граѓаните (член 78).

Оваа законска одредба практично почна да се спроведува веднаш по конституирањето на Советот за радиодифузија. Досега се спроведени шест конкурси. Произведени се голем број радио и телевизиски програми на различни јазици: македонски, албански, ромски, турски, влашки, бошњачки и други јазици. Финансираните програми се со широк спектар на жанровска и содржинска ориентација, што се разликуваат од редовната програмска понуда на комерцијалните радиодифузери. Во структурата доминира документарната продукција, но застапени се и играната, музичката, анимираната и експерименталната продукција, како и програми наменети за специфични категории на публика со посебни потреби. Радио и телевизиските програми произведени со средствата од радиодифузната такса можат да се емитуваат неограничено од страна на трговските радиодифузни друштва и јавните радиодифузни претпријатија без надоместок, што придонесе до збогатување на програмската

понуда на радиодифузните организации во Република Македонија со програми од домашна продукција.

Во новиот Предлог-Закон за радиодифузната дејност, не е предвидено издвојување на средства од радиодифузната такса за оваа намена, туку јавниот радиодифузен сервис Македонска радио-телевизија се задолжува најмалку 10% од вкупно емитираната телевизиска програма во текот на годината, да ја нарача од независни продуценти, односно да издвои најмалку 10% од годишните средства наменети за продукција на телевизиска програма за нарачка на програма од независни продуценти од РМ (по пат на јавен конкурс).

Новина во работниот текст на новиот закон е и обврската за емитирање европски аудиовизуелни дела. Имено, Македонската радио-телевизија се задолжува најмалку 30% од вкупно емитираната телевизиска програма во текот на годината да резервира за емитирање на европски аудиовизуелни дела. Обврска за емитирање европски аудиовизуелни дела имаат и трговските радиодифузни друштва кои треба да обезбедат застапеност од најмалку 20% во вкупно емитираната програма во текот на годината.

Други одредби со кои би се промовирале програми од специфично географско или лингвистичко потекло не се предвидени. Негувањето и поттикнувањето на регионалните и јазичните посебности ќе биде и натаму посебна обврска на радиодифузната власт, која преку системот на лиценцирање треба да се грижи за обезбедување медиумски плурализам и од квантитативен и од содржински аспект. Во лиценците што ќе ги доделува Советот за радиодифузија ќе бидат содржани посебни обврски за радиодифузерите на локално и на регионално ниво во поглед на јазикот на кој се емитира програмата, емитирањето програми од сопствено производство и програми со кои се негуваат локалните и регионалните културни посебности.

Согласно Законот за културата – Пречистен текст (“Службен весник на РМ” бр. 66/03) се финансира филмската дејност. Според Годишната програма за остварување на националниот интерес во културата во 2004 година се обезбедуваат од Буџетот на Република Македонија средства за финансирање и на независни програми и проекти, арт видео проекти, видео инсталации или мултимедијални проекти (кои се во буџетска ставка за ликовна и визуелна уметност). Од буџетската ставка за инвестиции финансиски се подржува набавка на опрема и техника за киноприкажување.

6. Кои (доколку постојат) прописи ги покриваат останатите аудиовизуелни услуги, посебно интерактивните онлајн услуги, вклучувајќи го и Интернетот?

Согласно Законот за електронски комуникации, правно лице може да врши електронски комуникациски услуги, вклучувајќи интерактивни он-лајн услуги и интернет, врз основа на нотификација на електронската комуникациска мрежа и услуга во Агенцијата за електронски комуникации. Не постојат посебни прописи со кои се регулираат содржините на овие услуги.

Од аспект на режимот на авторското право и сродните права со Законот за авторското право и сродните права („ Службен весник на РМ„ бр. 47/96, 3/98, 98/02 и 4/05), во однос на овие услуги, се воведува правото на ставање на располагање на јавноста - поединечно користење на оригинал или примерок на авторско дело до која јавноста има пристап, безжично или жично, во место и време којшто корисникот самиот го избира. Правото на ставање на располагање на јавност, како право е вградено во сите законски одредби што се однесуваат на користењето од страна на носителите на правата како исклучиво право: за авторите над авторските дела, вклучувајќи ги и аудиовизуелните дела; за изведувачите над нивните снимени изведби; за фонограмските продуценти над нивните фонограми; за филмските продуценти над нивните аудиовизуелни снимки; за радиодифузните организации над нивните емисии, вклучувајќи го и кабелското реемитирање; како и за изготвувачите на базите на податоци со "sui generis " заштита (реутилизацијата вклучува и ставање на располагање на јавноста).

7. Каков режим на уредување постои при доделување на дозволи и распределба на фреквенции или сателитски капацитети? Кои услови се поставуваат при доделувањето на дозволи и распределувањето на фреквенции или сателитски капацитети? (Ве молиме да се осврнете и на подзаконските акти, доколку постојат).

Јавниот радиодифузен сервис, Македонската радио телевизија, концесијата за вршење радиодифузна дејност ја добива со Законот за основање на Јавното претпријатие Македонска радио телевизија (“Службен весник на РМ” бр. 6/98, 98/00 и 78/04). Согласно член 7 од Законот за основање на Јавното претпријатие Македонска радиодифузија (“Службен весник на РМ” 6/98 и 98/00), Јавното претпријатие Македонска радиодифузија без надомест врши пренос и емитување на радио и телевизиските програми на Македонската радио телевизија на територијата на Република Македонија, преку три радио мрежи на ултра кратки бранови (VHF/FM), една радио мрежа на средни бранови (MW) и три телевизиски мрежи (VHF и UHF).

Приватните радиодифузери концесијата за вршење радиодифузна дејност ја добиваат по пат на конкурс пропишан според Законот за радиодифузната дејност. На барање на Советот за радиодифузија, Агенцијата за електронски комуникации доставува преглед на расположливите фреквенции во делот на радиодифузијата со потребните технички параметри. Постапката за доделување концесии за радиодифузна дејност целосно ја спроведува Советот за радиодифузија во името на Владата на Република Македонија. Тргувајќи од листата на расположливи фреквенции, Советот за радиодифузија ги анализира и ги утврдува потребите за доделување нови концесии за вршење радиодифузна дејност и на Владата на Република Македонија и предлага објавување јавен конкурс. По спроведената конкурсна постапка, Советот за радиодифузија утврдува предлог за доделување концесии, а конечната одлука ја донесува Владата на Република Македонија.

Советот за радиодифузија го утврдува предлогот за доделување концесии врз основа на следниве критериуми:

- програмската структура на понудената радио, односно телевизиска програма (жанровската и тематска разновидност, процентот на програма од сопствено производство, застапеноста на настани од локалното подрачје, застапеноста на домашни и европски аудиовизуелни дела и др.);
- технички и експлоатациони услови за емитување на програмата, согласно со утврдените стандарди;
- просторни услови за вршење на дејноста;
- стручен и технички кадар;
- финансиски средства за реализација на програмата и друго.

Според Законот за електронски комуникации (Службен весник на РМ бр.13/05) усвоен во февруари 2005 година, Агенцијата за електронски комуникации ги има следниве надлежности (член 54):

- управува со радиофреквенцискиот спектар;
- издава одобрение за користење на радиофреквенции;
- обезбедува ефикасно и непречено користење на радиофреквенцискиот спектар и ги обезбедува правата на Република Македонија во орбиталните позиции;
- планира, управува, врши надзор и контрола на користењето на радиофреквенцискиот спектар, вклучувајќи: намена, доделување, евидентирање, мониторинг, надзор и контрола на радиофреквенциите што ги користат радиостаниците кои работат во Република Македонија на брод или друго пловно средство, воздухоплов или вселенско летало регистрирано во Република Македонија, во согласност со овој

закон, важечките меѓународни договори и спогодби, како и прописите донесени врз основа на овој закон;

- донесува и спроведува план за намена на радиофреквенциски опсези и план за доделување и користење на радиофреквенции;
- води регистар на доделените радиофреквенции и нивните корисници;

Планот за намена на радиофреквенциските опсези, што го донесува Агенцијата, се подготвува согласно со меѓународните акти (Одлуки и препораки на ITU и СЕРТ што ги прифатила РМ) од областа на радиокомуникациите (член 55). Со Планот за намена на радиофреквенциските опсези во РМ поблиску се одредуваат условите и начинот на користење на радиофреквенции во одредени радиофреквенциски опсези.

Плановите за доделување и користење на радиофреквенции во фреквенциските опсези наменети за радиодифузија, што се во согласност со Планот за намена на радиофреквенциските опсези, се во согласност со: Регионалната административна конференција за радиодифузија на километарски и хектометарски бранови (Регион 1 и 3), Женева 1975, Регионалната Согодба за користење на опсегот 87,5-108,0 MHz за ФМ звучна радиодифузија (Регион 1 и дел од Регион 3) - Женева 1984 и Регионалната Спогодба за Европска Радиодифузна зона која се однесува на користење на фреквенциите за радиодифузна служба во VHF и UHF опсезите - Стокхолм 1961, со кои се определени условите за извршување на доделба и меѓународна координација на доделбата. Во постапката за доделување на радиофреквенции за вршење на радиодифузна дејност, Агенцијата за електронски комуникации соработува со Советот за радиодифузија.

Согласно новиот Закон за електронски комуникации, физички и правни лица, ќе можат да користат радиофреквенции само врз основа на одобрение издадено од Агенцијата за електронски комуникации (член 58).

Агенцијата за електронски комуникации ќе издава одобрение за користење на радиофреквенции за радиодифузија по претходно донесена одлука за доделување на дозвола за вршење на радиодифузна дејност од Советот за радиодифузија (член 59). Според Предлогот за донесување на нов Закон за радиодифузна дејност, се предвидува Советот за радиодифузија да доделува дозволи за вршење радиодифузна дејност, наместо сегашните концесии.

Постапката за доделување сателитски капацитети во делот на радиодифузијата не е експлицитно дефинирана со постојните законски прописи, но имајќи предвид дека и сателитското емитување претставува радиодифузна дејност, тоа подлежи на истите услови кои се наведени во Законот за радиодифузната дејност. До сега не е спроведена ваква постапка. Со новиот предлог-закон за радиодифузната дејност оваа област поконкретно ќе се регулира. Дозволите за емитување програма преку сателит ќе ги доделува Советот за радиодифузија. Во случај кога постојна радиодифузна организација, има намера истиот програмски сервис да го пренесува преку сателит, ќе бидат должна за тоа да го известат Советот за радиодифузија.

Техничките услови под кои може да се врши преносот на сигнали преку сателит се уредуваат со Законот за електронски комуникации.

Согласно Законот за електронски комуникации, новата Агенција за електронски комуникации треба да донесе подзаконски акти со кои подетално ќе се регулира целата оваа област. До нивното донесување важат постојните правилници и стандарди наведени во одговорот на прашањето 9 од ова поглавје.

8. Кои дистрибутивни системи постојат (терестријални, кабловски, сателитски)? Кои се, доколку постојат, таканаречените “must carry” прописи (обврски на мрежите да пренесуваат одредени канали), доколку постојат?

Во Република Македонија постојат терестријални, кабелски и сателитски дистрибутивни системи.

Дел од терестријалните аналогни дистрибутивни системи се во сопственост на Јавното претпријатие Македонска радиодифузија, со обврска да ги пренесува програмите на јавниот сервис Македонска радио-телевизија, но одредени капацитети користат и приватните електронски медиуми под комерцијални услови. Другиот дел од терестријалните аналогни дистрибутивни системи се во сопственост на приватните електронски медиуми и служат за пренос на нивните сопствени програми.

Кабелските дистрибутивни системи (засега само аналогни) се исклучиво во приватна сопственост и сопствениците го имаат добиено правото да ги градат и работат со нив врз основа на добиена концесија за вршење радиодифузна дејност - дистрибуција на радио и телевизиски програми преку кабелска мрежа. Според договорот за концесија “must carry” обврската се однесува на задолжителен пренос на програмите на јавниот сервис (национален и локален). Освен ова, постои и обврска (модифицирана “must carry”) според која при одредувањето на програмскиот пакет предност треба да им се даде на оние програми што се емитуваат терестријално на подрачјето на кое се наоѓа мрежата, а потоа на сателитските и другите канали. Во новиот предлог-Закон за радиодифузната дејност, се предвидува “must carry” обврската да се однесува единствено на јавниот радиодифузен сервис.

Досега, ниту еден комерцијален дифузер кој има дозвола за терестријално емитување во Република Македонија нема добиено дозвола да ја реемитува својата програма преку сателит, ниту пак досега е доделена посебна дозвола за емитување сателитска програма. Причина за тоа е фактот што во постојниот Закон за радиодифузната дејност не се прецизно утврдени условите под кои може да се емитува програма преку сателит од подрачјето на Република Македонија.

Во моментот, единствено јавниот радиодифузен сервис емитува посебна програма преку сателит (МКРТВСат), која е наменета за одржување на културните врски со иселениците и граѓаните на Република Македонија кои живеат во Европа и на другите континенти.

На 14.12.2004 Јавното претпријатие Македонска радиодифузија започна со експериментално емитување преку дигитален терестријален предвтел на програмите на Јавното претпријатие Македонска радио-телевизија.

9. Кои се мерките во поглед на техничките норми за радиодифузното емитување, доколку постојат?

Плановите за доделување на радиофреквенции за опсезите наменети за радиодифузна служба ги содржат основните технички карактеристики на терестријалните звучни и телевизиски системи, односно ширина на радиофреквенцискиот канал, фреквенциска толеранција на предавателните уреди, вид на емисија, ниво на споредни емисии, вид на модулација и друго. Со Законот за електронски комуникации (“Службен Весник на РМ” бр. 13/05) употребата на радиостаници според добиено одобрение за користење фреквенции се регулира со посебни подзаконски акти кои што треба да ги донесе Агенцијата за електронски комуникации. Новите подзаконските акти се во фаза на изработка. Со нив се предвидува прифаќање на меѓународни препораки и стандарди за техничките норми за работа на радиостаници кои работат во радиофреквенциски опсези наменети за радиодифузна служба. Превенствено тоа се однесува на прифаќање на препораките на ITU и одлуките на CEPT со кои се прифаќаат определени ETS стандарди на ETSI. Според Законот за електронски

комуникации, одобрението за користење радиофреквенција што го издава Агенцијата за електронски комуникации ги содржи следните услови:

- мерки за обезбедување на ефикасна употреба на радиофреквенции, вклучително и барања во врска со покриеноста или јачината на сигналот, таму каде што тоа е соодветно;
- технички и оперативни услови неопходни за избегнување на штетна интерференција и ограничување на изложувањето на јавноста на електромагнетни зрачења;
- времетраење на правото за користење на радиофреквенции;
- трансфер на сопственоста на правата за користење на радиофреквенции и условите за таков трансфер, во случај на фреквенции што се користат за радиодифузија, се бара претходна согласност од Советот за радиодифузија;
- плаќање на надоместоци;
- обврски во однос на акти од меѓународното право применливо во Република Македонија во врска со радиофреквенциите.

Агенцијата со подзаконски акти ќе ги определи стандардите за издавање на атести за радио и телекомуникациска терминална опрема, вклучувајќи го признавањето на атестите издадени од признаени меѓународни институции.

До донесување на новите подзаконски акти согласно Законот за електронски комуникации, за радио и телевизиски станици важат следниве конкретни уредби:

- Правилник за техничките и експлоатационите услови за радиодифузни станици со амплитудно модулирани емисии (Службен лист на СФРЈ 57/75)
- Правилник за техничките и експлоатационите услови под кои можат да се користат радиодифузни станици во опсегот на хектометарски бранови (Сл.л. на СФРЈ 6/83)
- Правилник за техничките и експлоатационите услови под кои можат да се користат радио-дифузни станици за емисија на црно-бела телевизија и телевизија во боја (“Службен лист на СФРЈ” бр. 8/78);
- Правилник за техничко-експлоатациони услови за радиодифузна станица за фреквентно модулирани емисии (“Службен весник на СФРЈ” бр. 57/75);
- Општи, посебни, програмски и технички услови - тендерска документација при конкурсите за доделување концесии за вршење радиодифузна дејност;
- Стандард CENELEC EN 50067, ITU препораката ITU-R BS.643-2, како и Препорака на Советот за радиодифузија СРД-ТП 8 за дополнителниот радиодифузен систем РДС;
- ETS стандард ETS 300 706 со минимално ниво на презентација (Presentation Level) од 1.5 и ITU препораката ITU-R BT.653-2, системот Б (Б) за дополнителниот радиодифузен систем Телетекст;
- Препорака СРД-ТП 4 за техничките параметри што треба да ги задоволат работните простории во радио и телевизиските станици (направена според “EBU Tech. 3276 - Listening conditions for the assessment of sound programme material: monophonic and two-channel stereophonic”);
- Препорака СРД-ТП 5 за чување и ракување со магнетни ленти (направена според ITU-R Recommendation БР.1215 и AES - Recommended practice AES22-1997);
- Препорака СРД-ТП 7 за користење на DVB-MHP (DVB-MHP) (направена според ETSI - TS 101 812, како и препораката на Европската радиодифузна унија EBU R106-2001);
- Препорака СРД-ТП 9 за техничките услови при задолжителното чување на радио и телевизиските емисии;
- За кабелските радио-телевизиски мрежи важат следниве уредби:

- Општи, посебни, технички и програмски услови - тендерска документација по конкурсите за доделување концесија за дистрибуција на радио и телевизиски програми преку кабелска мрежа во кој се пропишани следниве македонски стандарди: MKS N.N0.201, N.N 0.202, N.N 6.179, N.N 6.501, N.N 6. 504, N.C6.019, N.N 6.172, N.N 6. 134 и N.N 6.135

10. Кои законски мерки се применуваат при кодирање на радиодифузните сигнали?

Со Законот за електронски комуникации (член 121) се зема предвид и кодирањето на радиодифузните сигнали т.е. условниот пристап. Посебно се води сметка на отворениот пристап, под праведни, разумни и недискриминаторски услови кон системите со условен пристап на сите корисници на мрежата. Системите со условен пристап треба да поседуваат технички својства што на операторите на јавни комуникациски мрежи ќе им овозможат целосна контрола. Операторите кои нудат услуги на условен пристап се должни да водат посебно сметководство за услугите на условен пристап, одделно од другите активности.

Набљудувањето на содржината на кодираниот сигнал, ако станува збор за радиодифузен сервис, ќе остане во надлежност на Советот за радиодифузија.

Советот за радиодифузија, на постојните кабелски оператори, им дозволува програмите со порнографски содржини да се реемитуваат само во кодирана форма.

Во Законот за авторското право и сродните права ("Службен весник на РМ" бр. 47/96, 3/98, 98/02 и 4/05), во однос на режимот на авторското право и сродните права, воведени и доусогласени се одредби за технолошките мерки за заштита на авторските дела, односно предметите на сродните права (вклучувајќи ги радио и телевизиските програми), слободното користење на технолошките мерки во корелација со одредбите за ограничувања и исклучоци од Законот за авторско право и сродните права, како и за информациите за управување со правата.

Така, се смета дека некое лице ги повредува исклучивите права од Законот за авторско право и сродните права кога знаело или можело да знае дека врши дејствија за изигрување на технолошките мерки кои служат за заштита на правата од овој закон. Како повреда на исклучивите права од овој закон, се смета и кога некое лице произведува, увезува, дистрибуира, продава, изнајмува, рекламира за продажба или изнајмување или поседува во комерцијални цели средства, производи и нивни составни делови или врши (нуди) услуги на било кои делотворни технолошки мерки, кои: се промовирани, рекламирани или се во продажба заради изигрување, имаат само ограничено комерцијално значајна цел или користење, освен заради изигрување и првенствено се креирани, произведени, прилагодени или функционираат за да се овозможи или олесни изигрување. Технолошките мерки, се било која технологија, средства или нивни составни делови, кои во текот на своето редовно работење, се наменети за спречување или за ограничување на повреда на правата, утврдени со законот. Овие мерки се сметаат за делотворни, доколку користењето на авторските дела или на предметите на сродните права или на базите на податоци со "sui generis" заштита е контролирано од носителите на правата заради остварување на заштита преку примена на контрола на пристап, преку процесот на заштита (како што е нивно кодирање, праметнување (scrambling) или друг вид на промена на делата или предметите на сродните права), како и преку механизмите за контрола на копирање.

Носителот на правото што ги користи технолошките мерки е должен, без одолговлекување во најкраток можен рок, на барање на лица што имаат законски пристап до авторските дела, предметите на сродните права и базите на податоци со "sui generis" заштита, во случај на остварување на законско дозволено користење со надомест како законските дозволи и на законско дозволено користење без надомест како слободното користење на материјалните права од Законот за авторско право и сродните права, преку отстранување на технолошките мерки или со други средства да им го овозможи остварувањето на тие права, меѓу останатото и за репродуцирање на ефемерни снимки создадени од страна на радиодифузни организации.

Овие одредби не се применуваат при исполнување на обврските од договорите за примена на технолошки мерки, вклучувајќи ги и договорите за правото на располагање на јавноста, склучени меѓу носителите на правото и корисниците на авторските дела, предметите на сродните права и базите на податоци со "sui generis " заштита.

Се смета дека некое лице ги повредува исклучивите материјални права кога свесно, без дозвола отстранува или изменува секоја електронска информација за управување со правата, репродуцира, дистрибуира, увезува заради дистрибуција, изнајмува или јавно соопштува авторско дело или предмет на сродните права чишто електронски информации за управување со правата биле неовластено отстранети или изменети, а знаело или можело да знае дека со тоа предизвикува, овозможува, олеснува или прикрива повреда на правата. Информациите за управување со правата претставуваат сите информации што ги обезбедуваат носителите на правата, а со кои се препознаваат авторските дела, предметите на сродните права, базите на податоци со "sui generis " заштита, авторот, други носители на правата, роковите и условите за нивно користење, како и нивните соодветни бројки и кодови, што ги претставуваат тие информации.

Овие одредби се во главата "Заштита на правата" и сите одредби за граѓанско-правната судска заштита и за прекршочната заштита (член 168) од Законот за авторското право и сродните права, како и член 157 од Кривичниот законик, соодветно се однесуваат за нивната заштита.

11. Кои се (доколку постојат) постоечките системи на финансиска поддршка за аудиовизуелниот сектор (вклучувајќи ја кинематографијата)?

Членот 77 од Законот за радиодифузната дејност, утврдува дека 10% од средствата од радиодифузната такса се наменети за создавање и емитување на програми од јавен интерес. За овие средства можат да аплицираат независни продуценти и трговски радиодифузни друштва. Одлуката за распоредување на средствата ја донесува Владата на Република Македонија на предлог на Советот за радиодифузија, врз основа на спроведена постапка за јавно огласување при што треба да се води сметка за задоволување на јавниот мултикултурен интерес на граѓаните (член 78). Досега, на пет конкурси е распределена сума од 536.095.614,00 денари, за 1.485 програми, од кои 761 телевизиски, 703 радио и 21 други видови проекти. Обемот на програмата е вкупно 207.053 програмски минути, од кои 48.366 минути телевизиска и 158.687 минути радио програма.

Со работниот текст на новиот Закон за радиодифузната дејност не се предвидува постоење посебен фонд за поттикнување на нова радио и телевизиска продукција што би ја произведувале комерцијалните радиодифузери.

Согласно Законот за културата – Пречистен текст ("Службен весник на РМ" бр. 66/03) надлежностите во сферата на аудиовизуелниот сектор се однесуваат само за филмската дејност (како филмско производство) па од тука произлегува финансирањето на истата од Буџетот на Република Македонија. Врз основа на член 65 став 1, а во врска со членовите 8, 10, 62 и 63 од Законот за културата и во согласност со Националната програма за културата за периодот од 2004 до 2008 година, се објавува јавен конкурс за финансирање програми и проекти од повеќе дејности, меѓу кои и за филмската дејност.

Програмите и проектите по овој конкурс за филмска и кинотечна дејност ги разгледува Комисијата за филм (стручно советодавно тело при Министерството за култура, составено од филмски професионалци - надворешни соработници), која ги изготвува предлозите за годишно финансирање, а ги усвојува министерот за култура, во рамки на Годишната програма на Министерството за култура за остварување на националниот интерес во културата.

Треба да се напомене дека со поддршката на Министерството за култура во периодот од јануари 2002 до март 2005 година значително е зголемено филмското производство и се снимени 6 играни филмови, 5 кратки играни филмови, 3 документарни и 2 анимирани филмови (ако се земе во предвид дека просечната филмска продукција досега беше 1 игран филм годишно).

Министерството за култура финансиски делумно учествува во филмското производство со 30 - 70% од вкупното чинење на филмот.

Годишниот буџет на Министерството за култура за финансирање на филмската дејност во 2004 година изнесуваше 85.600.000,00 денари или 1.380.645 евра.

Започната е процедура за донесување на Закон за основање на филмски фонд, односно изготвени се предлог тези за донесување на овој закон кои се презентирани во јавна дебата на која присуствуваа филмските професионалци од кои е добиена поддршка и позитивно е оценета иницијативата и неопходноста од донесување на овој Закон. Од овој Закон се очекува да се подобри начинот на одлучување и финансирање во филмската дејност, односно се воведе фондовски начин на финансирање, што е пракса и во земјите на Европската унија.

12. Кои законски и/или финансиски мерки постојат за меѓународна копродукција (кино и/или телевизиска продукција)?

Во рамки на конкурс објавен од Советот за радиодифузија наменет за финансирање на радио и телевизиски програми од јавен интерес, согласно член 77 и член 78 од Законот за радиодифузната дејност, предвидена е можност за меѓународни радио и телевизиски копродукции. При конкурирањето легалните субјекти кои можат да аплицираат потребно е да достават копродуцентски договор со странскиот партнер (односно писмена согласност) со кој се уредени условите за копродукција како и согласност за неограничена дистрибуција на проектот во Република Македонија. Ова прашање е уредено со придружната документација која детално ги регулира конкурсните услови.

Министерството за култура од 2003 година е членка на Европската Конвенција за копродукција во кинематографијата (Закон за ратификација на Европската конвенција за копродукции во кинематографијата - "Службен весник на РМ" бр. 18/03), врз основа на која се реализираат проектите за меѓународни филмски копродукции, а со нашето членство во EURIMAGES од 1 јули 2003 година, се створија услови и можност за взаемен интерес и соработка на заеднички филмски проекти со други европски земји. Деведесетипеттата сесија (Board Meeting) на EURIMAGES успешно беше организирана и одржана во Скопје, Република Македонија од 24 до 27 април 2005 година. Досега е остварена соработка на копродукции со Хрватска, Словенија, Франција, Чешка, Германија, БиХ и со Италија. Од особено значење е работата на копродукциски проекти со што се овозможува зголемувањето на бројот на произведените филмови, поголема циркулација на истите од што произлегува и приоритетот при финансирање на копродукциските проекти во годишниот Конкурс за финансирање на Министерството за култура.

Треба да се истакне и значењето на членството на Република Македонија во Европската Аудиовизуелна Опсерваторија (European Audiovisual Observatory) од 1997 година и нашето претседателствување со истата во 2002 година (користење на информации од нивните база и информациите од аудиовизуелниот сектор и правната регулатива во земјите членки на опсерваторијата).

Република Македонија е исто така членка на SEECN (South East European Cinema Network) Филмската мрежа на Југоисточна Европа чие седиште е во Солун, Република Грција.

13. Кои се барањата што се однесуваат на аудиовизуелните архиви?

Кинотеката на Македонија е основана во 1974 година со Законот за основање Кинотека на СР Македонија (“Службен весник на СРМ” бр. 20/74), а со работа отпочнува во 1976 година. Со донесувањето на Законот за заштита на културното наследство (“Службен весник на РМ” бр. 20/04 и 71/04) и формирање на Управата за заштита на културното наследство, работата на Кинотеката на Македонија и заштитата на кинотечните добра што претставуваат културно наследство, се регулира согласно овој Закон. Според Законот за заштита на културното наследство, кинотечните добра што се прогласени за културно наследство или се под привремена заштита, уживаат и кривично правна заштита според Кривичниот законик.

Основната дејност на Кинотеката опфаќа истражување, заштита, чување, обработка и јавно презентирање на филмови и филмски материјали од национално филмско производство, но и од светските кинематографии.

Архивата на Кинотеката се состои од над 14.300 филмови од сите видови и жанрови, 1.500 филмови на видео лента, 150 должни метри пишувана граѓа со околу 100.000 документи, 37.175 фотографии, 30.323 плакати и други пропагандни материјали, 3.817 книги и списанија и над 250 музејски експонати. Филмовите и филмските материјали се обработуваат по однапред зададена методологија. Добиените резултати се систематизираат во специјализирани бази на податоци. Филмовите во изворна форма или како обработена граѓа се достапни на јавноста за користење во едукативни, научни, продуцентски и културни цели.

Во функција на архивирање на аудиовизуелниот материјал посебно внимание во Кинотеката се посветува на истражувачката дејност која се реализира низ поединечни истражувања, долгорочни интердисциплинарни проекти и организирање на домашни и меѓународни симпозиуми од областа на историјата и теоријата на филмот. Поврзано со истражувачката дејност и развојот на филмолошката мисла и наука се одвива и издавачката дејност. Кинотеката го издава списанието “ Кинопис “ од кое се излезени 30 броеви, во кои се објавени над 1.000 стручни и научни трудови од внатрешни и надворешни соработници. Досега се одржани над 25 домашни и меѓународни симпозиуми. Издадени се 30 книги, зборници на трудови и каталози. Од истражувачката и издавачката дејност по своето значење се издвојуваат филмолошката студија “Македонскиот игран филм“ (во два тома) со која е опфатена целокупната национална играна продукција; “Историјата на светскиот филм“ (од кои се излезени три тома, а четвртиот е во печат) и проектот “Историјата на филмот на Балканот” во кој се истражува минатото, различностите и посебно проникнувањето и обединувачките сегменти на националните кинематографии на 10-те балкански земји. Кинотеката меѓу првите установи во Македонија се занимава со електронско издаваштво. Издаде мултимедијален ЦД-ром “Векот на филмот во Македонија “ и креира интернет презентација на македонската кинематографија на Web-страницата : www.maccinema.org.mk.

Кинотеката остварува интензивна соработка со образовни, научни, културни и невладини организации во Република Македонија и во странство. При тоа, со размена на изданија, филмови, истражувачки престои и учество на манифестации соработува со над 100 сродни институции во светот.

Кинотеката е полноправен член на Меѓународната федерација на филмски архиви - FIAF (Federation Internationale des Archives du Film) и на Европската асоцијација на кинотеки - ACE (Association des Cinemateques Europeenes) со што е обезбеден целосен пристап до целокупното светско и особено европско кинематографско културно наследство, како и презентирање на македонската кинематографија во светот.

Со Законот за основање на Јавното претпријатие Македонска радио-телевизија (“Службен весник на РМ” бр. 6/98, 98/00 и 78/04) јавниот радиодифузен сервис е обврзан да произведува, средува, чува, архивира и користи телевизиски записи и други аудиовизуелни дела,

материјали и документи од национален интерес (член 6 став 1 алинеа 8). Македонската радио-телевизија како најстар електронски медиум во државата има над 100.000 видео записи од кои 40.000 на филм и над 60.000 електронски записи. Лентите на овие записи се чуваат на различни носачи. Снимените материјали во просек изнесуваат над 7.000.000 минути. Особено важен дел од Архивот на Македонската радио-телевизија е аудио архивата со над 200.000 записи од националното музичко творештво (едниствена и најбогата збирка на музички дела во Република Македонија).

За извршување на оваа законска обврска во рамките на Македонската радио-телевизија постои посебен организационен дел кој се грижи за средување и чување на телевизиски записи, фоно материјали и други материјали од национален интерес. Со оглед на фактот дека снимените материјали се чуваат на разни (застарени) технички средства, во тек е постапка за селекција на материјали за нивно префрлување на нови технологии (дигитализација). Изработката на база на податоци и работата околу селектирањето на најзначајниот и најзагрозениот материјал се прави континуирано, а засилено се прават и подготовка за дигитализација на дел од архивите. Во Македонската радио-телевизија и во делот на заштитата на документацијата се води посебна грижа за оние материјали кои со оглед на стратешките опции за јакнење на европската програмска аудио визуелна политика се дел од европските дела и политика за нивно промовирање. Македонската радио телевизија соработува со повеќе меѓународни организации.

Македонската радио-телевизија е членка на FIAT (Federation Internationale des Arhives de Television) од април 2000 година. Во однос на проблематиката на аудио и видео архивите Македонската радио-телевизија е членка на организацијата COPEAM (Conference Permanente de la Audiovisuel Mediterranee) и во работата на оваа организација е приклучена кон проектот БАП (заштита на балканските архиви). Меѓу позначајните проекти во кои учествува Македонската радио-телевизија се: подршката на проектот на УНЕСКО-“Мемориската карта на светот“; “Богатството на ТВ архивите на балканските земји“ и „Чување на архивите во југоисточна Европа“.

Македонската радио-телевизија има билатерална соработка со повеќе европски радиодифузни организации во размена на информации и материјали од аудио визуелната проблематика. Во оваа смисла се изготвува специјализиран каталог со содржини од меѓународно значење кој во иднина би се нашол на мрежата на информации отворена за корисници во и надвор од државата.

Советот за радиодифузија, имајќи го предвид значењето на аудиовизуелните архиви, има усвоено Препорака СРД-ТП 5 за чување и ракување со магнетните ленти која е изготвена согласно Рец. ITU-RBS.1215 (1994) и AES - Recommended practice AES22 (1997). Со оваа препорака се дефинираат техничките услови под кои треба да се чуваат магнетните ленти како и начинот на ракување со нив за да им се продолжи векот на траењето.

Во подготовка е и Предлог-Препорака СРД-ТП 10 за дигитализација на програмските материјали во радиодифузните архиви која се подготвува врз основа на EBU Technical Recommendation R105-2001, EBU Technical Specification 3293 (December 2001) и EBU Standard N22 – 1997: The broadcast Wave Format; A Format for audio data files in broadcasting.

14. Кој законски режим се применува при емитување на звук преку радио?

Не постои посебен Закон со кој се регулира емитувањето на звук преку радио (radio sound bradcasting). Одредбите од Законот за радиодифузната дејност се однесуваат и на радиото и на телевизијата. Одредбите со кои се регулира заштитата на малолетниците се применуваат главно на телевизијата, иако генерално се однесуваат и на радио програмите, особено во поглед на забраната за емитување непристојни содржини (употребата на непристоен јазик во радио програмите).

Од аспект на режимот на авторското право и сродните права одредбите што се однесуваат за правото за радиодифузното емитување, аналогно се однесува и на емитувањето на звук преку радио.

15. Кои ограничувања (доколку ги има) постојат во врска со сопственоста на телевизиските и/или радио станици?

Во член 10 од Законот за радиодифузната дејност, е определено дека едно физичко или правно лице може да биде основач само на едно трговско радиодифузно друштво и соосновач на само уште едно трговско радиодифузно друштво, и тоа со учество во вкупниот капитал од најмногу 25%. Странско физичко и правно лице може да биде соосновач на трговско радиодифузно друштво со учество во вкупниот капитал од најмногу 25%. Повеќе странски физички и правни лица, како соосновачи во трговско радиодифузно друштво, во вкупниот капитал на друштвото можат да учествуваат со најмногу 49%. На овој се надоврзуваат и одредбите од членот 17 според кои, на едно трговско радиодифузно друштво може да му биде доделена само една концесија за радио, односно за телевизија, за вршење радиодифузна дејност на територијата на Република Македонија. За вршење радиодифузна дејност на локално ниво, може да бидат доделени две концесии, една за радио и една за телевизија, но на различни несоседски подрачја. Исто така, основач, односно соосновач на радиодифузна организација не може да основа организација и да врши радиодифузна дејност (член 11 став 2).

Освен ова, концентрацијата е дополнително ограничена со целосно исклучување на поврзувањето меѓу сферите на радиодифузијата и на печатените медиуми. Правно и физичко лице кое врши дејност во областа на печатот не може да основа организација и да врши радиодифузна дејност, додека радиодифузна организација не може да основа организација и да врши дејност од областа на печатот (член 11 став 1).

Дополнителна пречка за медиумската концентрација е и одредбата од член 21 од Законот за радиодифузната дејност со која се забранува пренесување на концесијата на трето лице.

Прашањето на концентрацијата меѓу радиодифузерите и Интернет провајдерите воопшто не е регулирано.

Законот за радиодифузната дејност не содржи одредби со кои би се утврдила обврска за медиумите да ги објавуваат податоците за сопственичката структура, ниту пак други податоци поврзани со нивното работење.

Со оглед на фактот дека имплементацијата на Законот за радиодифузната дејност покажа дека стриктните мерки за ограничување на сопственоста ги попречуваат слободната циркулација на капиталот во радиодифузијата и создавањето поголеми и попрофесионални медиумски компании, пристапот кон оваа проблематика во новиот Закон за радиодифузната дејност е полиберален, посеопфатен и подетален.

Работниот текст на новиот закон најнапред ги утврдува состојбите во кои постои медиумската концентрација:

- кога радиодифузна организација учествува во основачкиот капитал односно е основач на друга радиодифузна организација;
- кога радиодифузната организација учествува во основачкиот капитал на: друштво од областа на печатот кое издава дневен весник или новинска агенција; друштво за реклама и пропаганда; друштво за истражување на пазарот и јавното мислење; друштво за спроведување активности на истрага и обезбедување; друштво за филмска

дистрибуција; друштво за филмска продукција; или друштво за телекомуникациски услуги.

Освен во овие случаи, медиумска концентрација настанува и кога радиодифузната организација истовремено:

- поседува повеќе дозволи за вршење радиодифузна дејност, тоест истовремено емитува радио и телевизиска програма;
- емитува радио и телевизиска програма и издава дневен весник што се дистрибуира на подрачјето на кое се емитува радио и/или телевизиската програма;
- емитува радио и/или телевизиска програма и се занимава со дејност на: новинска агенција; друштво за спроведување активности на истрага и обезбедување; друштво за реклама и пропаганда; друштво за истражување на пазарот и јавното мислење; друштво за филмска дистрибуција; друштво за филмска продукција или ; друштво за телекомуникациски услуги;
- емитува радио и телевизиска програма на истото подрачје врз кое што издава дневен весник, односно е основач на друштво од областа на печатот кое издава дневен весник што се дистрибуира на подрачјето на кое емитува радио и/или телевизиска програма.

Според работниот текст на предлог Законот за радиодифузната дејност, физичко или правно лице, мнозински содружник, акционер, како и поврзано лице, во радиодифузна организација може да учествува во сопственоста на друга радиодифузна организација и тоа, ако таквото лице има дозвола за вршење радиодифузна дејност на државно ниво може да биде содружник, односно да учествува во само уште таква организација но не со повеќе од 50% или може да биде мнозински содружник во најмногу уште една радиодифузна организација која има дозвола за вршење радиодифузна дејност на регионално ниво и во најмногу уште две радиодифузни организации кои имаат дозволи за вршење дејност на локално ниво, при што наведените подрачја се несоседски.

Доколку таквото лице има дозвола за вршење на радиодифузна дејност на регионално ниво може да биде мнозински содружник во најмногу уште една таква радиодифузна организација, во несоседско подрачје и во најмногу уште две радиодифузни организации кои имаат дозволи за вршење радиодифузна дејност на локално ниво, при што наведените подрачја се несоседски; ако има дозвола за вршење радиодифузна дејност на локално ниво, може да биде мнозински содружник во најмногу уште две радиодифузни организации кои имаат дозволи за вршење радиодифузна дејност на локално ниво, при што наведените подрачја се несоседски.

Ограничувањето на медиумската концентрација го исклучува секое учество на физичко или правно лице, мнозински содружник, акционер, како и поврзано лице, во радиодифузна организација во сопственоста на друштво од областа на печатот кое издава дневен весник, новинска агенција, друштво за спроведување активности на истрага и обезбедување, друштво за реклама и пропаганда, друштво за истражување на пазарот и јавното мислење, друштво за филмска дистрибуција, друштво за филмска продукција или друштво за телекомуникациски услуги.

Согласно Предлог законот за радиодифузната дејност се изедначуваат условите под кои странските физички и правни лица можат да основаат или да учествуваат во сопственоста на радиодифузерите во Република Македонија. При промена на сопственичката структура доколку учеството го надминува прагот од 10%, радиодифузната организација е должна да побара одобрение од Советот за радиодифузија. Притоа, се прецизираат и праговите врз основа на кои Советот за радиодифузија ќе одлучува во процедурата за одобрување промена на сопственичката структура. Со текстот на новиот Закон за радиодифузната дејност се предвидуваат и одредби за транспарентност на сопственичката структура. Радиодифузерите ќе бидат обврзани еднаш годишно, до Советот за радиодифузија да ги достават податоците што се однесуваат на нивното работење во претходната година, а се врзани со промените во

сопственичката структура, статусните промени на друштвото, промените во органите на управување и раководење и на изворите на финансирање.

16. Кои системи постојат во врска со статистичките податоци кои се од важност за аудио визуелниот сектор?

Во Програмата за статистички истражувања (“Службен весник на РМ” бр. 69/03) покрај Државниот завод за статистика, како носител, вклучени се и други министерства и институции кои заедно со Државниот завод за статистика го образуваат системот на службената статистика.

Службени статистички податоци во областа на културата и аудиовизуелниот сектор обезбедува Државниот завод за статистика.

Кога предметот на набљудување не е опфатен со службените податоци на Државниот завод за статистика постојат повремени административни и други истражувања со елементи на статистички пристап кои ги спроведуваат други институции што вршат дејност од областа на аудиовизуелниот сектор како и деловни субјекти кои се занимаваат со истражувачка дејност.

Главниот систем во поглед на прибирањето, обработката и објавувањето на статистички податоци од областа на аудиовизуелниот сектор го обезбедува Државниот завод за статистика, во согласност со Законот за државната статистика (“Службен весник на РМ” бр. 54/97) и Програмата за статистички истражувања.

Податоците за овој сектор ги обезбедува стручно одделение кое функционира во рамките на Секторот за социјални статистики, во согласност со податоците кои се обезбедуваат и за секторот - култура.

Подрачјето во областа на културата и аудиовизуелниот сектор е покриено со повеќе дејности предвидени во Националната класификација на дејности, усогласена и споредлива со класификацијата НАЦЕ Рев.1, која е статистички стандард на Европската Унија.

Во областа на аудиовизуелниот сектор, годишно се обезбедуваат податоци кои се однесуваат на радиодифузната дејност (радиото и телевизијата), а кои се добиваат непосредно од деловните субјекти кои емитуваат радио и ТВ програма во согласност со Законот за радиодифузната дејност.

Продуцираните податоци во оваа дејност се однесуваат на :

- општи статистички податоци - број на институции, емитувана радио програма, емитувана ТВ програма - по одредени релевантни категории;
- податоци за вработените во радиодифузните организации по неколку критериуми;
- некои финансиски показатели;

Достапни се и податоци за бројот на радио и телевизиски претплатници (податоци кои Државниот завод за статистика годишно се превземат од националната Македонска радио-телевизија).

Расположливоста со податоци е како на национално така и на ниво на најмалата територијална единица - општината (НУТС 5).

Кога станува збор за статистиката во аудиовизуелниот сектор, може да се напомене дека годишно се продуцираат и податоци за издадени аудио и видео снимки (општи статистички

податоци во склоп на издавачката дејност), податоци за кината (број, прикажани филмови, посетители, вработени во кината, како и некои финансиски показатели).

Статистиката од областа на аудиовизуелниот сектор може да се сретне во двојазичните (македонско - англиски) изданија на Државниот завод за статистика, како:

- Статистички соопштенија (брзи и кратки статистички информации);
- Статистички прегледи (во кои се објавуваат подетални резултати за одделни истражувања или за културата воопшто);
- “Македонија во бројки” - џепно издание;
- “Статистички годишник” (темелна публикација која содржи податоци и методолошки објаснувања за сите истражувања кои се спроведуваат во Државниот завод за статистика);
- Други вонредни изданија.

Советот за радиодифузија има востановено база на податоци за радиодифузерите, која содржи податоци за сите аспекти на нивното работење, вклучувајќи ги и програмите што тие ги емитуваат. Сите податоци за електронските медиуми, Советот за радиодифузија ги прибира преку прашалник кој содржи: општи податоци за радиодифузерот, податоци за кадровската структура и за економското работење, податоци за структурата на емитираната програма, како и податоци за техничката опременост на медиумот. Обврска на медиумите е четири пати годишно овие податоци да ги доставуваат до Советот за радиодифузија.

Државниот завод за статистика на Република Македонија, исто така по пат на прашалник, еднаш годишно прибира податоци од електронските медиуми и истите статистички ги обработува.

Прашалниците преку кои се прибираат податоци на Советот за радиодифузија (за своја евиденција) и на Државниот завод за статистика, меѓусебно се усогласени и споредливи, особено во делот на жанровската класификација на радио и телевизиските програми. Се користи системот на класификација на Европската радиодифузна унија (European Broadcasting Union) познат како ESCORT (EBU System of Classification of Radio and Television Programmes). Овој систем во Советот за радиодифузија е воведен од 1999 година, кога е и востановена база на податоци со разработена класификација на програмите. Станува збор за мултидимензионален систем на класификација на радио и ТВ програмите, што значи дека секоја емисија се класифицира врз основа на повеќе критериуми. Постојат пет такви критериуми: (1) Интенција на емисијата (информирање, едукација, забава итн.), (2) Формат (документарен, магазински итн.), (3) Содржина, (4) Целна публика (деца, постари луѓе, студенти итн.) и (5) Потекло на емисијата.

17. Дали постои систем на сертификација за картите кои се продадени во официјално признаените кина на национално ниво?

Во моментот во Република Македонија не постои службено признат систем за сертификација на кино-билети кои се во продажба во кината на национално ниво.

Државниот завод за статистика располага со статистички податоци за посетеноста во кината во Република Македонија, кои не можат да се користат за административни цели или пак како „систем“ на сертификација за картите кои се продадени во официјално признаените кина на национално ниво.

Со извршената фискализација, може да се следи продажбата на национално ниво преку продадените билети (издадените фискални сметки).

21. Регионална политика и координација на структурни инструменти

Дали имате направено анализа на тековните и предвидените потреби на административните капацитети вклучени во програмирањето, управувањето, мониторингот и имплементацијата на ЕУ помошта (КАРДС, можна пред-пристапна помош)?

Владата на Република Македонија преку Секторот за европска интеграција кон средината на минатата година иницираше првична експертиза, односно проценка на апсорпциониот капацитет на државата за користење на средствата од фондовите на ЕУ за економска и социјална кохезија. Резултатите од оваа иницијална проценка станаа достапни во текот на април 2005 година (автори проф. д-р Мојмир Мрак-Економски факултет Љубљана, Република Словенија и доц. Д-р Ванчо Узунов-Правен факултет Скопје, Република Македонија).

Првичната проценка ги опфати макроекономскиот, финансискиот и административниот апсорпционен капацитет.

Анализирајќи го искуството на десетте држави кандидати кои се приклучија кон ЕУ во мај 2004 година, се констатираше дека истите никогаш не биле во состојба да добиваат буџетски средства од ЕУ во висина од околу 4% од нивниот БДП. Притоа се заклучи дека макроекономскиот капацитет не претставува ограничувачки фактор за ефикасно и ефективно користење на предпристапната помош.

Потребата од обезбедување на одреден процент на национално кофинансирање (кое во изминатиот период се движеше до 25%), јасно ја покажува спремноста на Владата ефикасно да ги искористи ЕУ средствата. Имено едноставен е начинот да се направи пресметка колку средства ќе бидат неопходни за националното кофинансирање, но и на потребите за покривање на ДДВ и други фиксни давачки, иако притоа треба да се има предвид флексибилноста на управувањето со јавните финансии и на целокупната фискална политика. Имајќи го предвид искуството на другите земји способноста за обезбедување на национално кофинансирање во прво време нема да претставува поголем проблем за апсорпција на средствата, но подетално неможе да се процени колку финансискиот капацитет би можел да стане пречка за апсорпциониот капацитет.

Административниот апсорпционен капацитет беше разгледуван од аспект на способноста на администрацијата да изготви листа на потенцијални проекти но и од аспект на способноста на администрацијата да помине низ петте фази на животниот циклус на проектите/програмите. Најнапред е направена компаративна анализа на искуствата низ кои поминале некои од земјите членки на ЕУ во последниот круг на проширување.

Притоа извлечени се следниве согледувања кои ќе бидат референтни во градењето на системот на децентрализација на ЕУ помошта во РМ:

Фаза на управување

1. не постои стандардизиран модел за воспоставување на организациска структура и систем на контрола кој би бил во согласност со деталните инструкции од Комисијата
2. од големо значење е одредувањето на раководните органи и поконкретно кадровското екипирање, обуката и развојот на потребните системи и процедури за раководење
3. важно прашање е организациската локација на раководните органи, имајќи ги предвид специфичните околности во државата
4. има потреба од поседување на висококвалификуван и мотивиран кадар и особено подготовка на организациони шеми и опис на работни места.

Фаза на програмирање

5. процесот на програмирање преставува тешка задача која одзема многу време, труд и која бара силна меѓуминистерска координација за да се избегнат преклопувања и нефокусирани описи на приоритети и мерки, но и консултирање на буџетските аспекти уште во најраната фаза на програмирањето.
6. вклученост на политичкиот момент во процесот на програмирање заради давање на политички приоритет и статус за целосно и непречено функционирање на целиот процес.
7. National Development Plan не треба да се изготви само од аспект и за потребите на европската интеграцијата туку документ кој ќе ги рефлектира потребите на државата за дел од кои самата ќе издвојува финансиски средства.
8. неопходно е изготвување на веродостојни индикатори за квантитативно програмирање
9. треба да се развиваат вештини од аналитички карактер (SWOT анализи, социо-економски анализи, развојни стратегии, но и процесни вештини за запознавање со самиот процес на програмирање)
10. на секој учесник во програмирањето треба да му се даде јасен мандат и јасно да се распределат задачите

Фаза на имплементација

11. неопходно е да се формираат агенции за имплементација кои ќе бидат задолжени за имплементација на програмите/проектите.
12. неопходно е јасно дефинирање на делегирањето на задачи и линиите на известување помеѓу раководните органи и агенциите за имплементација.
13. треба да се воспостават соодветни структури и процедури кои ќе гарантираат почитување на соодветно законодавство и правила (пр. набавки)
14. треба да се подготват одредени процедури за ефективно оценување и подредување на предлог проекти според нивната приоритетност, како упатства за cost benefit економски и финансиски анализи, како и мерење на ефектите врз животната средина.
15. треба да се изготват јасни, едноставни и лесно разбирливи формулари за аплицирање.

Фаза на мониторинг и евалуација

16. треба да се формира организациона структура, односно мониторинг комитети, барања за финансиско и физичко известување од страна на корисниците на проектите и систем за евалуација.
17. воспоставување на централен модел за мониторинг кој ќе опфати две групи: детален систем за известување за крајните корисници и информативен систем за мониторинг базиран на информатичка технологија
18. комитетите за мониторинг треба да изготват опис на работни задачи и евалуациониот модел кој ќе се користи. Овде посебно се потенцира на стандардизираниот приод кон евалуацијата за да се овозможи покасно споредби и оценка на ефектот од ЕУ интервенциите.

Фаза на финансиско управување и контрола

19. потреба од формирање на орган за наплата (Payment Authority) и навремено назначување на кадарот
20. потреба од обезбедување на адекватен кадар од квантитативен и квалитативен аспект.
21. воведување на системи, процедури за ефикасно финансиско раководење и контрола.

Сегашната состојба во РМ од аспект на нејзиниот моментален абсорпционен административен капацитет е следнава:

1. Потреба од натамошно усогласување на постојната законска рамка: јавни набавки, државна помош, заштита на конкуренција, финансиска контрола и раководење, заштита на животна средина и еднакви можности за да соодветно се одговори на барањата од членот 164 од Финансиската регулатива.

2. Постојаниот административен капацитет во РМ е недоволен за ефикасно користење на ЕУ помошта (неопходно е градење на соодветна структура, човечки ресурси и системи и процедури)
3. Присуството на ЕАР го забавува процесот на создавање на административни капацитети во државата
4. Потребно е воспоставување на внатрешен процес на учење во државната администрација (анализа на ЕУ политики, среднорочно планирање.....)
5. потребно е зајакнување на меѓуминистерската координација и на чувството за сопственост над проектите/програмите
6. Мониторингот и евалуацијата се послабо развиени
7. Нема финансиско управување и контрола над проектите/програмите

Во Владата постои висока подготвеност (свесност) за обврските кои треба да се реализираат до крајот на 2006 година, кога Децентрализираниот систем за имплементација на помошта ќе треба да биде оперативен.

Во таа насока, Владата се обврза да ги реализира пред и по воведувањето на Децентрализираниот систем на имплементација на помошта следните активности:

2005 година

- **Лобирање за конечна политичка одлука на ЕК** за почеток на процесот за децентрализација на помошта во Македонија
- Паралелно со тоа, треба да се донесе **Одлука од страна на ВРМ за почеток на процесот на Децентрализација** за да се покаже политичката волја, како и оформување (назначување) на целата национална структура за сите фази од циклусот на користење на ЕУ фондовите (програмирање, имплементација, мониторинг и евалуација).
- **Формирање на Национален фонд и соодветни Implementing и Payment Agencies почнувајќи со CFCU-Central Financing and Contracting Unit** (Централна единица/сектор за склучување на договори и финансирање) во Министерството за финансии за да се покаже институционалната спремност за децентрализација,
- **Почеток на реализација на Проектот** за поддршка на Децентрализацијата на помошта (CARDS проект во износ од 1,3 – 1,5 милиони евра),
- **Лобирање за вклучување на посебни средства во Новата финансиска перспектива за Македонија како земја членка на ЕУ (после 2010 година).**
- **Обука на државни службеници** кои ќе се вклучат во процесот за децентрализација (во втората половина на 2005 година),
- **Обука на државни службеници** за подобро разбирање на новиот **Инструмент за предпристпна помош (ИПА)** и подготовка за работа според новите принципи, веднаш од 2007 година.

2006 година

- Продолжување и **интензивирање на обуката** за ДСИ- децентрализираниот систем на имплементација и користење на можностите на ИПА. Се очекува ИПА да се донесе и целосно правно (со соодветни процедури) оформи до јуни 2006 година
- **Реализација на Проектот CARDS** за воведување на ДСИ,
- Постепено **преземање на реализација на новите проекти од ЕАР** и нивна реализација во надлежност на националните институции,
- **Подготовка на целиот систем до денот 31.12.2006 година** кога престанува програмата CARDS и кога завршува мандатот на ЕАР, а **стапува во сила новата програма/инструмент ИПА (2007-2013 година)** и треба да профункционира во целост ДСИ во Република Македонија.

2007-2008 година

- **Целосно функционирање на ДСИ** и користење на сите можности на ИПА, вклучително
- Надградување и унапредување на системот на имплементација во целосно независен систем (од ДСИ кон **Extended Decentralised System of Implementation**), приоритетно кај средствата за рурален развој.
- Воведување во сите елементи на структурните и кохезионите фондови и начинот на нивното користење,

2009-2010 година

- Целосно функционален систем на Децентрализирана имплементација на ЕУ помошта и воведен **и акредитиран систем на ЕДИС**,
- **Обука за користење на структурните и кохезионите фондови** (за периодот 2007-2013 година на располагање се **над 330 милијарди евра**)

2011-2013 година

- Македонија како членка на ЕУ подготвено ги користи можностите на структурните и кохезионите фондови.

Притоа, врз основа на овие информации и насоки, ВРМ на својата 24 седница, одржана на 11.04.2005 година ги донесе следните заклучоци за активности во следниот период:

1. Владата ја афирмира спремноста за почеток на процесот за воведување на Децентрализираниот систем на управување и имплементација на ЕУ фондовите.
2. Заменикот претседател на Владата надлежен за процесот на европска интеграција и Национален координатор на странската помош, заради конзистентност и неопходната комплементарност, да ја има надлежноста и на Национален координатор на ЕУ помошта, согласно правилата за Децентрализација на ЕУ помошта.
3. Министерот за финансии да предложи соодветна измена и дополнување на Правилникот за организација и за систематизација на министерството за формирање на Национален фонд и Единица/Сектор за склучување договори и финасирање на ЕУ проектите (единица/Сектор за склучување договори и финансирање)
4. Министерот за финансии да предложи Одговорно лице за авторизација на финансиските аспекти на договорените проекти кои ќе се одлучи да се имплементираат низ децентрализирана постапка.
5. Останатите аспекти на Децентрализираниот систем да се востановат по иницијалниот период на оспособување на потребниот кадар во Министерството за финансии, Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство, Министерството за локална самоуправа и Секторот за европска интеграција при Генералниот секретаријат на ВРМ и другите институции каде ќе се имплементираат проекти низ децентрализираниот систем.
6. Министерството за финансии и Секторот за европска интеграција при Генералниот секретаријат на ВРМ, да обезбедат потребни услови за почеток на реализацијата на проектот за Децентрализација на имплементацијата на ЕУ помошта, во висина од 1,3 – 1,5 милиони евра.

Делегација на Европската комисија, Генералниот Директорат за Проширување, на чело со г-динот Дирк Меганк, на 20 април 2005 година одржа состанок со ЗПВРМ и НКСП Радмила Шекеринска, министерот за финансии м-р Никола Поповски и високи претставници од Министерството за финансии, Министерството за надворешни работи и Секторот за европска интеграција при Генералниот секретаријат на ВРМ, со цел на многу конкретен начин да демонстрира кои се активностите кои ВРМ треба да ги превземе за воведување на ДИС во Република Македонија.

Со посебен проект кој ќе се имплементира во рамките на КАРДС 2005 година, во висина од 1,3-1,5 милиони евра ќе има пет фази за подготовка на децентрализација на помошта:

1. **Почетна фаза:** правно и физичко основање на потребните институционални структури (Национален овластен службеник, Национален фонд, Национален координатор за странска помош, Централно одделение за финансирање и склучување на договори...),
2. **Проценка на недоследностите:** детален преглед на институционалните структури со цел да се оцени до каде обврските од ДСИ се исполнети и да се препознаат потребните специфични постапки, промени и подобрувања за да се осигура усогласеност со нив,
3. **Исполнување на идентификуваните недоследности:** развој на потребните процедури за да се исполнат обврските од ДСИ со посебен акцент на процесот на програмирање, управување, имплементација, тендери, склучување договори, финансиска контрола, следење и оценување и сродните процедурални прирачници,
4. **Фаза на проценка на усогласеност:** проценка дали целните институции ги постигнале подобрувањата потребни да се задоволат условите на релевантните ЕУ правила,
5. **Подготовка за одлука на Комисијата** (ревизија од страна на службите на Комисијата): по официјално барање на Националниот овластен службеник, проверка од страна на Комисијата на ефективното постоење на пред-условите за ДСИ, проследено со овластување за премин на ДСИ.

Сите овие чекори треба да овозможат добивање на акредитација од страна на Европската комисија за ДИС и треба да се спроведат до крајот на 2006 година.

Дали имате направено првични проценки за потребите на административниот капацитет на државните органи кои ќе бидат вклучени во управувањето со идните структурни фондови?

Владата на Република Македонија нема направено детални проценки за потребниот административен капацитет на државните органи кои ќе бидат вклучени во управувањето со идните структурни фондови, но укажуваме на одговорот на дополнителното прашање бр. 1 од поглавјето 21. Имено во моментот, напорите на Владата се фокусирани на обезбедување на административен капацитет за користење на предпристапната помош.

Истотака, концептот на регионална политика и поттикнување на рамномерен регионален развој во Република Македонија е во почетна фаза. Во текот на одговорите на Прашалникот, ВРМ на предлог на Министерството за локална самоуправа ја разгледа и усвои Информацијата за правната и институционалната рамка за рамномерен регионален развој со предлог акциски план на дваесет и осма седница на ВРМ, одржана на 01.11.2004 година. Во овој документ начелно се дефинирани правците на развојот на Регионалната Политика на Р. Македонија како и Институциите кои ќе бидат надлежни за имплементација на истата. Со формирањето на Институциите (Националната Агенција за Регионален Развој и Регионалните Агенции за Регионален Развој) ќе се определи потребниот административен капацитет за управување со ЕУ фондовите. (поконкретно во 21_I_4 и 21_II_1).

Во иднина ќе се направат напори за компаративно согледување на искуствата и на другите земји членки на ЕУ од последниот круг на проширување.

Според досегашните информации за ангажирањето на административниот капацитет во функција на Децентрализираниот и целосно Децентрализираниот систем за имплементација на ЕУ помошта (DIS) и за управување со структурни и кохезиони фондови (EDIS), имајќи ја притоа предвид големината на земјата (направена споредба со Словенија и Естонија) ќе биде потребно:

1. околу 10 вработени во Националниот фонд
2. 25-30 вработени во Централното одделение за финансирање и склучување на договори

3. 250-300 вработени во Агенцијата за исплати во Миистерството за земјоделство, чумарство и водостопанство
4. 180-200 вработени во Националната агенција за регионален развој и соодветните регионални агенции
5. 4-5 вработени во сите министерства.

Откако ќе се направи подетална анализа ќе се прецизира и потребниот административен ангажман.

Какви влијанија има процесот на децентрализација, кој е во тек, на имплементацијата на идните ЕУ фондови?

Согласно Законот за локална самоуправа член 22. (Службен весник на РМ бр.5/02) се пренесуваат надлежности од 12 области меѓу кои и урбанистичкото планирање, заштитата на животната средина а особено локалниот економски развој, односно, планирање на локалниот економски развој, уредување на развојните и структурни приоритети, водење на локална економска политика, поддршка на развојот на малите и средните претпријатија и на претприемништвото на локално ниво и во тој контекст, учество во воспоставувањето и развојот на локалната мрежа на институции и агенции на промовирање на партнерството. Со реализацијата на трансферот на надлежностите се создаваат реални предуслови за воспоставување на меѓуопштинска соработка утврдена во член 14. став 2 и со меѓународни организации на локалните заедници став 4. од Законот за локална самоуправа. На тој начин се отвора можноста за меѓуопштинска соработка за имплементација на проекти од заеднички потреби. Ова ќе овозможи користење и имплементација на ЕУ фондовите во области пошироки од општинските граници. Пренесениот обем на надлежности налага потреба од кадровско зајакнување на администрацијата, ангажирање на локалните човечки ресурси и создавање на структури кои ќе го менаџираат развојот на локалната самоуправа. Позитивната страна на децентрализацијата е и тоа што, кадровска структура која ќе се изградува во локалните единици, ќе ги утврдува приоритетите во локалниот развој, активно ќе учествува во дефинирањето на регионалните и национални развојни приоритети и успешно може да се вклучи во програмирањето, управувањето, мониторингот и имплементацијата на ЕУ помошта наменета за структурни промени и забрзан економски и социјален развој.

Зголемените права и обврски на единиците на локалната самоуправа ја нагласуваат потребата од постоење на посебен кадар во општините којшто директно ќе работи на имплементација на проекти/програми финансирани од ЕУ. Сето тоа во сегашни услови бара навремено започнување на градење на соодветен административен/институционален капацитет. Како дел од овој капацитет секако ќе биде и администрацијата која ќе работи во националната и регионалните развојни агенции. (Види (21_Прилог_05) : Резиме - Концепт за правна и институционална рамка за Рамномерен Регионален Развој).

Децентрализацијата на надлежностите се очекува да ја зголеми активноста во развојот на меѓуопштинска соработката и пристап во решавањето на социјалните, економските и еколошки проблеми. Вклучувањето на општините во регионалните програми е мотивирано и со економско-политичкиот интерес за побрз општествен развој на секоја единица поодделно.

22. Животна средина

Хемикалии

Доставете дополнителни информации за правилата за класификација и означување на супстанциите кои се опфатени со законодавството за производство, складирање и транспорт на запални супстанции, експлозивни и прекурзори

Правилата за класификација и означување на супстанциите кои се опфатени со законодавството за производство на запални супстанции и експлозивни, се опфатени со повеќе законски и подзаконски акти, како:

1. Закон за производство на отрови ("Службен лист на СФРЈ" бр. 18/76)
2. Закон за заштита од експлозивни материи ("Службен весник на СРМ" бр. 4/78, 10/78, 51/88, 36/90 и "Службен весник на РМ" бр. 12/93)
3. Закон за прометот на експлозивни материи ("Службен лист на СФРЈ" бр. 30/85, 6/89, 53/91 и "Службен весник на РМ" бр. 12/93, 31/93)
4. Закон за превоз на опасни материи ("Службен лист на СФРЈ" бр. 27/90, 45/90 и "Службен весник на РМ" бр. 12/93)
5. Закон за прометот на отрови ("Службен лист на СФРЈ" бр. 13/91)

Согласно Законот за производство на отрови, произведените отрови мора да имаат декларација која ќе ги има следниве податоци:

- Име и генеричен назив и хемиска формула на отровот;
- Содржина на сите активни супстанции на отровот;
- Со големи букви напишано "ОТРОВ", со вообичаено добро видлив знак, кој претставува мртвечка глава;
- Датум на производство на отровот;
- Рок на употреба на отровот;
- Назив и адреса на производителот на отровот,
- Број на произведената серија.

Кон секое пакување на отровот, покрај декларацијата, мора да биде приложено упатство за употреба на отровот, означени средства за заштита од труење, начин на укажување на прва помош во случај на труење и начин на уништување на неупотребениот отров и амбалажата.

Воедно законот ги утврдува и условите на просториите на правните лица кои произведуваат отрови; начинот на постапување со садовите во кои се чуваат отрови; начинот на постапување со остатоците од произведените отрови, отпадни материи или меѓупродукти; како и начинот на водење на посебна евиденција за производство на отрови и отровни супстанции од кои се произведуваат одделни отрови.

Согласно член 14 став 1 од Законот за прометот на отрови, според степенот на акутната и хроничната опасност за здравјето на луѓето и средната смртна доза за лабораториските животни (орална ЛД-50), зависно од оралното, инхалационото дејство или од дејството на отровот преку кожата, отровите односно прекурзорите можат да се распоредат во три групи односно, Група I, Група II и Група III.

Во група I спаѓаат отровите чија средна смртна доза (ЛД-50), со внесување во желудникот на стаорци, изнесува до 25 mg/kg; со нанесување на кожата на стаорци или питоми зајаци изнесува до 50 mg/kg; со вдишување кај стаорци (ЛС-50) изнесува до 0,5 mg/l воздух во текот на четири часа. (член 14 став 2)

Во Група II спаѓаат отровите чија средна смртна доза (ЛД-50), со внесување во желудникот на стаорци, изнесува над 25 mg/kg до 200 mg/kg; со нанесување на кожата на стаорци или питоми

зајаци изнесува над 50 mg/kg до 400 mg/kg; со вдишување кај стаорци (ЛД-50) изнесува над 0,5 mg/l воздух до 2 mg/l воздух во текот на четири часа. (член 14 став 3)

Во Група III спаѓаат отровите чија средна смртна доза (ЛД-50), со внесување во желудникот на стаорци изнесува над 200 mg/kg до 2000 mg/kg; со нанесување на кожата на стаорци или питоми зајаци изнесува над 400 mg/kg до 2000 mg/kg; со вдишување кај стаорци (ЛС-50) изнесува над 2 mg/l воздух до 20 mg/l воздух во текот на четири часа. (член 14 став 4)

Отровите се распоредуваат во групи освен по критериумите од ст.2,3,4 на овој член и по други критериуми за определување на степенот на опасноста на одделни отрови кои се однесуваат на канцерогеноста, мутагеноста, ембриотоксичноста, тератогеноста, алергеноста, иритантноста и сл. и што се утврдуваат со пропис донесен врз основа на овој закон.

Согласно член 27 став 2 од Законот за прометот на отрови, доколку отровите се експлозивни или запални, декларацијата мора да содржи и вообичаени симболи со кои се означува експлозивноста односно запалноста.

Дополнително, означувањето на отровите што на домашниот пазар се пуштаат во промет, е регулирано и со посебен Правилник за означување на отровите што на домашниот пазар се пуштаат во промет ("Службен лист на СФРЈ" бр. 32/86).

За производство на отрови, кои по својата природа се запални и експлозивни, се применуваат и одредбите кои се однесуваат на производството на запални и експлозивни материи.

Согласно Законот за заштита од експлозивни материи, производителите на експлозивни материи заради пуштање во промет се должни тие материи да ги пакуваат на начин погоден за безбеден превоз, промет, употреба и складирање. Воедно, секое пакување треба одделно да го означат и да стават во прилог на секое единечно пакување упатство во кое се содржани насоки за начинот на ракување, превоз, употреба, уништување, како и за условите за складирање на односниот вид експлозивна материја. Оznakата на пакувањето мора да содржи серија, број и година на производство, а доколку едно пакување содржи повеќе единечни пакувања, тогаш мора покрај тие ознаки да има и посебни ознаки.

Правилата за класификација и означување на супстанците што се опфатени со законодавството за складирање на запалните супстанции и експлозиви се регулирани со Законот за производство на отрови, Законот за прометот на отрови, Законот за заштита од експлозивни материи, Законот за прометот на експлозивни материи и Законот за складирање и заштита од запални течности и гасови ("Службен весник на СРМ" бр. 15/76, 51/88 и 19/90 и "Службен весник на РМ" бр. 12/93).

Согласно Законот за прометот на отрови, начинот и условите на складирање и чување на отровите се составен дел на декларацијата при пуштањето во промет на отровите на домашниот пазар. Ако отровите се експлозивни, запални или нагризувачки, декларацијата мора да ги содржи и вообичаените симболи со кои се означува експлозивноста, запаливоста, односно корозивноста.

Со Законот за заштита од експлозивни материи и Законот за прометот на експлозивни материи ги регулираат условите под кои експлозивните материи можат да се складираат.

Податоците за начинот и условите за складирање на експлозивните материи се составен дел на декларацијата која се приложува кон експлозивните материи што се пуштаат во промет.

Законот за складирање и заштита од запални течности и гасови утврдува мерки за заштита при складирање на запални течности и гасови во врска со: садовите и резервоарите во кои се држат истите; магацините, складовите и резервоарите за складирање, како и условите за

поставување и изградба на магацинот, складот или резервоарот за складирање на запални течности и гасови.

Превозот на запалните супстанции и експлозивите е регулиран со Законот за производство на отрови, Законот за заштита од експлозивни материи и Законот за превоз на опасни материи.

Законот за производство на отрови го регулира транспортот на отрови во правното лице кое го произведува отровот.

Законот за заштита од експлозивни материи го регулира превозот на експлозивни материи во внатрешниот сообраќај, кој може да се врши исклучиво врз основа на одобрение издадено од страна на Министерството за внатрешни работи.

Во посебно поглавје на Законот за превоз на опасни материи регулирани се заеднички мерки за безбедност на сите видови опасни материи или за определени видови на опасни материи, во кои влегуваат мерки за безбедност при пакувањето, натоварот и истоварот, и превозот.

Во мерките за безбедност при пакување, поблиску се уредени правилата за амбалажата, садовите, цистерните, контејнерите, шишињата и другите видови амбалажа во која се превезуваат опасните материи. Превозникот на опасната материја, од испраќачот на опасната материја, добива исправа за превозот на опасната материја, во која, меѓу другото, се содржани податоци за видот на опасната материја (хемиски, технички и трговски назив на опасната материја, класа во која спаѓа и реден број во таа класа, како и идентификационен број од соодветната меѓународна спогодба кога тој е утврден).

Во поглавјето за посебни мерки за безбедност за превозот на определени видови опасни материи, подетално е регулиран превозот на: експлозивните материи, гасовите, запалните течности, отровите и радиоактивните материи.

Во поглавјето за посебни мерки на безбедност за превозот на опасни материи по гранки на сообраќајот, подетално е регулиран превозот во:

- друмскиот сообраќај (каде се применуваат и одредбите на Европската спогодба за меѓународен превоз на опасни стоки во друмскиот сообраќај);
- железничкиот сообраќај (каде се применуваат и одредбите на Меѓународниот правилник за превоз на опасни стоки на железниците);
- внатрешните пловни патишта (каде се применуваат и одредбите на Меѓународната конвенција за заштита на човечкиот живот на море, кои се однесуваат на превозот на опасни материи);
- поморскиот сообраќај (каде се применуваат и одредбите на Меѓународната конвенција за заштита на човечкиот живот на море, кои се однесуваат на превозот на опасни материи);
- воздушниот сообраќај (каде се применуваат и одредбите на Анексот 18 кон Конвенцијата за меѓународното цивилно воздухопловство, како и техничките инструкции кон тој анекс, доколку не се во спротивност со одредбите на Законот за превозот на опасни материи); и
- пренос во поштенскиот сообраќај (каде се забранува ставање и пренос на експлозивни, запални и други опасни материи во писмовни пратки и поштенски колети, освен при пренос во внатрешниот поштенски сообраќај доколку превозот на опасната материја е дозволен со одредбите на Светската поштенска конвенција и на Аранжманот за поштенските колети).

Правилата за класификација и означување на супстанциите кои се опфатени со законодавството за производство, складирање и транспорт на прекурзорите, кои согласно прописите за отрови се распоредени во група на отрови, се уредуваат со одредбите на: Закон за прометот на отрови ("Службен лист на СФРЈ" бр.13/91), Закон за производство на отрови

(“Службен лист на СФРЈ” бр.18/76), Правилник за означување на отровите што на домашниот пазар се пуштаат во промет (“Службен лист на СФРЈ” бр.32/86), Закон за превоз на опасни материји (“Службен лист на СФРЈ” бр. 27/90, 45/90 и “Службен весник на РМ” бр.12/93), Правилник за техничките и санитарно-хигиенските услови што мораат да ги исполнуваат организациите на здружен труд што се занимаваат со промет со отрови (“Службен лист на СФРЈ” бр.9/86).

Согласно Законот за прекурзори (“Службен весник на РМ” бр.37/04), прекурзорите се распоредуваат во три категории супстанции и тоа:

1) во прва категорија спаѓаат супстанциите:

- 1-Фенил-2-Пропанон (1 – Phenyl-2-Propanon) кој може да биде означен и како Фенилацетон (Phenylacetone);
- Н-ацетилантранилна киселина (N-acetylanthranilic acid) која може да биде означена и како 2-Ацетамидобензоева киселина (2-Acetamidobenzoic acid);
- Исосафрол (цис и транс) (Isosafrol (cis+trans);
- 3,4 – Метилendioксифенил пропанон (3,4-Methylenedioxyphenylpropane-2-on) кој може да биде означен и како 1-(1,3-Бензодиоксол-5-ил) пропан -2 он (1- (1,3 – Benzodioxol-5 yl) propan-2-one);
- Пиперонал (Piperonal);
- Сафрол (Safrol);
- Ефедрин (Ephedrine);
- Псеудоефедрин (Pseudoephedrine);
- Норефедрин (Norephedrine);
- Ергометрин (Ergometrine);
- Ерготамин (Ergotamine);
- Лизергинска киселина (Lysergic acid) и
- солите на супстанциите наведени во оваа категорија кога постоењето на тие соли е можно;

2) во втора категорија спаѓаат супстанциите:

- Анхидрид на оцетна киселина (Acetic anhydride);
- Фенилоцетна киселина (Phenylacetic acid);
- Антранилна киселина (Anthranilic acid);
- Калиум перманганат (Pottasium permanganate);
- Пиперидин (Piperidine) и
- солите на супстанциите наведени во оваа категорија кога постоењето на тие соли е можно и

3) во трета категорија спаѓаат супстанциите:

- Хлороводородна киселина (Hydrochloric acid) која може да биде означена и како Водороден хлорид (Hydrogen chloride);
- Сулфурна киселина (Sulphuric acid);
- Толуен (Toluene);
- Етил етер (Ethyl ether) кој може да биде означен и како Диетил етер (Diethyl ether);
- Ацетон (Acetone);
- Метил етил кетон (Methylethylketone) (МЕК) кој може да биде означен и како Бутанон (Butanone);

Прекурзорите, соодветно можат да бидат распределени и во група на отрови и фармаколошки активни супстанции.

Согласно Правилникот за означување на отровите што на домашниот пазар се пуштаат во промет (“Службен лист на СФРЈ” бр.32/86), отровите (прекурзорите) се означуваат:

1. со знаци за опасност (со боја и симболи)
2. со ознаки за предупредување (R)
3. со ознаки за известување (S)

Знаците на опасност укажуваат на отровноста, штетноста, нагризувачкото дејство, надразнувачкото дејство, експлозивноста, оксидативноста, запаливоста, самозапаливоста, опасноста од развивање на запалив гас.

За прекурзорите кои претставуваат фармаколошки активни супстанции што се користат за производство на лекови, се применуваат прописите за лековите, односно Законот за лекови, помошни лековити средства и медицински помагала ("Службен весник на РМ" бр.21/98), Правилникот за поблиските услови што мораат да ги исполнуваат организациите кои пуштаат лекови во промет или вршат испитување и контрола на лековите што се употребуваат во хуманата медицина ("Службен лист на СФРЈ" бр.55/88), Правилник за начинот на препишување и издавање лекови и медицински помагала на рецепт ("Службен весник на РМ" бр.17/02), Правилник за условите по однос на просторот, опремата и кадарот што треба да ги исполнуваат правните лица кои вршат промет на големо со лекови, помошни лековити средства и медицински помагала што се употребуваат во хуманата медицина ("Службен весник на РМ" бр.64/02).

Производителите на прекурзори кои се распоредени во група на отрови треба да ги исполнуваат условите за производство и промет на отрови, додека производителите на прекурзори кои преставуваат фармаколошко активни супстанции што се користат во производство на лекови треба да ги исполнуваат условите за производство и промет на лекови.

Производителите на прекурзори се должни да водат евиденција за количините на произведени и продадени прекурзори на домашниот и странскиот пазар, како и податоци за купувачот. Промет со прекурзори може да се врши врз основа на одобрение од Министерството за здравство.

Воедно, увозот, извозот, транспортот и транзитот на прекурзорите се врши врз основа на издадена дозвола од Министерството за здравство, кое може да го задолжи операторот да превземе посебни мерки на безбедност при транспорт и транзит на определен прекурзор.

Биоциди

Во однос на биоцидите, доставете дополнителни информации за супстанциите кои во моментот се опфатени со постоечкото законодавство и за условите кои мора да бидат исполнети согласно постојните правни прописи.

Во Република Македонија нема единствен закон кој ги регулира биоцидните производи.

Согласно Законот за прометот на отрови ("Службен лист на СФРЈ" бр. 13/91), во член 38 е утврдено дека отровите што се наменети за одржување на јавна хигиена, за дезинфекција, дезинсекција и дератизација, можат да се пуштат во промет и да се користат за наведените цели ако, покрај токсиколошка оцена, е дадена и оцена на нивната ефикасност за наведените цели, а врз основа на хемиско, физичко и биолошко испитување. Условите за нивен промет, производство, означување и складирање се исти со оние утврдени со законските прописи што ги регулираат отровите.

Одредени дезинфициенси спаѓаат во групата на готови лекови и за истите важи Законот за лекови, помошни лековити средства и

медицински помагала ("Службен весник на РМ" бр.21/98) и прописите донесени врз основа на овој закон.

Имено, биоцидите кои се распоредени согласно прописите за отрови во група на отрови треба да ги исполнуваат условите пропишани со Законот за прометот на отрови и прописите кои произлегуваат од него.

Во смисла на овој закон, за отрови се сметаат супстанциите од природно или синтетичко потекло и препаратите произведени од тие супстанции кои, внесени во организмот или во допир со организмот можат да го загрозат животот или здравјето на луѓето или штетно да дејствуваат врз животната средина.

Во списокот на отрови кои може да се стават во промет се застапени и супстанции кои се на списокот на постојни активни супстанции на земјите членки на ЕУ, како на пр. анилин, борна киселина, диазинон, фенилендиамин, фенил ацетат, хлороталонил, бацил турингизис.

Со Законот за прометот на отрови се регулирани општите услови под кои отровите можат да се пуштат во промет; условите по кои се врши забрана на промет на отрови; условите кои треба да ги исполнуваат правните лица кои што вршат промет, како и ги регулира посебните услови за пуштање на отровите во промет. Законот, исто така, ги дефинира основните услови за овластување на институции за токсиколошка проценка на супстанциите и препаратите. Прометот на супстанциите од списокот на отрови е можен само после издадена дозвола од Министерството за здравство.

Во Република Македонија уредена е регистрацијата на отровите, каде согласно член 38 од Законот за промет на отрови ("Службен лист на СФРЈ" бр. 13/91) , Министерството за здравство со решение ја утврдува листата на отрови кои може да се стават во промет во Република Македонија и истата се објавува во "Службен весник на Република Македонија".

Во однос на идентификацијата на "новите" хемиски супстанции, а согласно постоечкото законодавство во Република Македонија, уредена е единствено идентификација на отровите, која е задолжителна. Регистрацијата на отровите ја одобрува Комисијата за отрови при Министерството за здравство, кое врз основа на претходно извршени лабораториски и токсиколошки анализи и оценка на ефикасноста на поделни хемиски супстанции, издава решение за распоредување на отровните хемиски супстанции во група на отровност.

Надлежна институција за известување за "нови" супстанции засега нема во Република Македонија.

Со Законот за хемикалии, се планира регистрацијата на "новите" хемиски супстанции, проценката на новите и постојните хемиски супстанции, администрирањето со регистрот на хемикалии, размената на информации за хемикалиите, условите за производство, пуштање на пазар и употреба, класификацијата, етикетањето и пакувањето на хемикалиите врз основа на нивото на нивната опасност и како и условите, задолженијата и мерките за адекватно ракување со хемикалиите.

Изработката на Стратегија за управување со хемикалии е утврдена во Националната стратегија за интеграција на Република Македонија во Европската Унија, додека донесувањето на Законот за хемикалии, согласно Акциониот план за Европско партнерство и Програмата за приближување на националното законодавство кон законодавството на ЕУ за 2004 година е планирано во 2007 година.

Еколошка одговорност(Environmental liability)

Во однос на еколошката одговорност (Environmental liability) потребни се појаснувања во однос на постоечкото законодавство, доколку постои, кое ги опфаќа релевантните елементи на *acquis*.

Во однос на еколошката одговорност, релевантни елементи на *acquis* (Environmental liability) кои произлегуваат од Директивата 2004/35/СЕ на Европскиот Парламент и на Советот од 21 април 2004 година за одговорност во животната средина во однос на превенција и санација на штетата во животната средина, постојат во одредени одредби на следните законски прописи:

Во Законот за заштита и унапредување на животната средина и природата (“Службен весник на РМ“ бр.13/03-пречистен текст) во однос на обврската за санација е предвидено следното:.

Во **чл. 18** од Законот е пропишана обврска за секое лице кое со користење на минерални сировини или одлагање на отпадоци, јаловина, пепел и згура и други активности, ќе деградира земјиште, е должно тоа земјиште без одлагање да започне да го рекултивира или на друг начин да го санира по претходно изготвена техничка документација за рекултивација. На подготвената техничка документација за рекултивација согласност дава Министерството за животна средина и просторно планирање (МЖСПП). Рекултивирањето односно санирањето е потребно да заврши во рок од три години по користењето на минералните сировини и одлагањето на јаловината, пепелот, згурата или други отпадоци во согласност со техничката документација за рекултивација.

Во **чл. 23** од Законот е пропишано дека доколку при изградба или реконструкција на одделни инвестициони објекти или користење на природни богатства, или вршење на производствена дејност настане деградација или загадување на животната средина и природата над пропишаните норми, инвеститорот или правното лице е должно да престане со работа и да извршат дополнителни научни и стручни истражувања и санација, заради отстранување на причините што довеле до деградација или загадување на животната средина и природата и за тоа го известува МЖСПП.

Доколку инвеститорот не постапи на погоренаведениот начин, министерот за животна средина и просторно планирање ќе определи стручна или научна институција која ќе ги изврши потребните истражувања, како и правно лице кое ќе ја изврши санација. Трошоците за научните и стручните истражувања и санацијата ги сноси инвеститорот или правното лицето кое е надлежно да ги преземе потребните мерки.

Во однос на отстранувањето на штетните последици, државниот инспектор за животна средина е овластен да нареди отстранување на штетните последици настанати со загадувањето или деградацијата во животната средина и природата и да побара спроведување на мерки со кои ќе се доведе просторот во претходна состојба.

Во однос на обезбедување на финансиски средства во **Законот за управување со отпадот (“Службен весник на РМ“ бр.68/04, 71/04) во член 125** е предвидено дека правните и физичките лица кои управуваат со отпадот се должни да обезбедат **финансиска гаранција или друго соодветно осигурување**, коешто е доволно за покривање на трошоците во врска со управувањето со отпадот и трошоците за отстранување на штетните последици настанати при управувањето со отпадот. Доколку постои оправдано сомневање дека финансиската гаранција е недоволна за да ги покрие трошоците за управување со отпадот или дека одреденото осигурување не ги покрива оправданите ризици, МЖСПП на предлог на Управата за животна средина ќе одреди друга висина и начин за обезбедување на финансиска гаранција, односно ќе одреди друг вид и начин на осигурување за таа цел. Правните и физичките лица кои се занимаваат со увоз, извоз и транзит на отпад се должни, во согласност со закон, да склучат договор за осигурување на отпадот, како и за одговорноста за штетата направена врз трето лице и одговорноста за штетата направена од трето лице.

Во **член 83** од **Законот за управување со отпадот** е утврдено дека во оние случаи во кои операторот на депонијата не е во состојба да ги покрие трошоците за работа, одржување, следење и контрола на депонијата во оперативната фаза и во фазата на затворањето и грижата по затворањето, трошоците ќе се покријат со финансиската гаранција определена во договорот за извршување на работи од јавен интерес и во концесискиот договор. Рокот за кој се склучува договорот за извршување на работите од јавен интерес и концесискиот договор во себе го опфаќа времето потребно за изградба, работа и грижа за депонијата по нејзиното затворање. Доколку договорот за извршување на работите од јавен интерес и концесискиот договор се раскинат предвреме од страна на операторот на депонијата, средствата за обезбедување на договорот се обезбедуваат од финансиската гаранција.

Едно од основните начела на кое се темели **Законот за заштита на природата (“Службен весник на РМ“ бр.67/04)** е начелото на превенција со кое се наметнува право и обврска на правните и физичките лица да преземаат мерки и активности за заштита на природата пред да настанат штетните последици врз неа. Во **член 19** се предвидени **Компензаторни мерки** кои се определуваат во зависност од предвиденото или предизвиканото деградирање на природата со цел е да се надомести или ублажи деградацијата на природата. Компензаторните мерки се определуваат со решение донесено од страна на МЖСПП.

Административни капацитети

Со цел да процениме дали вашите административни капацитети за имплементација се соодветни, потребни ни се дополнителни детали за целокупната административна организациска структура за секој сектор/област на животната средина поединечно?

Административно организациската структура на Министерството за животна средина и просторно планирање (МЖСПП) согласно постојниот **Правилник за систематизација на работните места на Министерството за животна средина и просторно планирање** не е стриктно определена според сектори/области на животната средина поединечно. Имено, истата е организирана во форма на групирање на работите и задачите според нивната сродност и поврзаност, видот, обемот и степенот на сложеноста, одговорноста, потребната стручност и други услови за нивното вршење.

Работите и задачите во МЖСПП, според одредбите на овој Правилник, се проектирани да ги извршуваат 44 раководни државни службеници, 110 стручни државни службеници и 33 стручно-административни државни службеници.

Согласно Правилникот, МЖСПП е организирано во сектори и органи во состав, со следните надлежности:

- 1. СЕКТОРИ НА МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ЖИВОТНА СРЕДИНА И ПРОСТОРНО ПЛАНИРАЊЕ:**
- 1.1. Сектор за регулатива и стандардизација** е надлежен за процесот на апроксимација на домашното законодавство со барањата на законодавството на ЕУ и меѓународните договори и стандарди, и во смисла на тоа, подготвува закони и други правни акти. Потоа, секторот го води процесот на реформа во јавната администрација и реформата на локалната самоуправа во областа на животната средина. Воедно, дел од обврските на секторот се поврзани со протоколарни и организациони работи; кадровски работи; технички и административни прашања за издавање сертификати и дозволи. Секторот има четири одделенија: Одделение за меѓународна регулатива и апроксимација; Одделение за национална регулатива и стандарди; Одделение за протоколарни и организациони работи и Одделение за општи работи и работи на управна постапка. Секторот има вкупно 16 државни службеници и 7 ангажирани со договор за дело.

- 1.2. Секторот за европска интеграција** е надлежен за координација на сите активности на МЖСПП во врска со интеграцијата во ЕУ и меѓународната странска помош. Врши координација и управување со меѓународната мултилатерална и билатерална соработка во областа на животната средина и природата и меѓународните договори. Секторот е организиран во три одделенија: Одделение за соработка со ЕУ; Одделение за билатерална соработка и Одделение за мултилатерална соработка. Секторот има вкупно 6 државни службеници и 4 ангажирани со договор за дело.
- 1.3. Сектор за просторно планирање** врши стратешко планирање на просторот на национално ниво; подготвува краткорочни и долгорочни програми за изготвување просторни планови; го води и координира усвојувањето на сите просторни планови; го следи спроведувањето на Просторниот план на Република Македонија и врши надзор над спроведувањето на сите просторни планови во земјата; се грижи за спроведување на Агендата - Хабитат на ОН преку Националниот Комитет за човекови населби. Секторот е организиран во: Одделение за планови и инфраструктурни системи и Одделение за надзор, мониторинг и соработка. Секторот има вкупно 6 државни службеници и две лица ангажирани со договор за дело.
- 1.4. Сектор за одржлив развој** го координира и се грижи за воспоставување и имплементирање на системот на одржливиот развој; врши стратешко планирање за национален одржлив развој; известува за националните перформанси во одржливиот развој; планира проекти за одржлив развој и се грижи за нивна имплементација, како и подготвува други стратешки документи за развој од областите на животната средина. Секторот е организиран во: Одделение за подготовка на проекти; Одделение за меѓуресурска соработка и Одделение за спроведување на проектот за заштита на Охридското езеро. Секторот има вкупно 7 државни службеници и 4 ангажирани со договор за дело.
- 1.5. Сектор - Македонски информативен центар за животна средина** е надлежен за управување со база на податоци од областа на животната средина, и во смисла на тоа, врши обработка на добиените податоци од мониторингот на животната средина и тоа: вода, воздух, почва, отпад, бучава, јонизирачки и нејонизирачки зрачења и заштитени делови и објекти на природата. Секторот е надлежен за соработка со Информативниот систем за животна средина на Европската Унија и со Европската агенција за животна средина – EIONET/ TELEMATIC, како и со глобалната мрежа за размена на информации на UNEP – INFOTERRA. Изготвува годишни и периодични извештаи за состојбата со животната средина, како и врши презентирање на податоците до јавноста. Секторот е организиран во: Одделение за информативен систем за животна средина и Одделение – канцеларија за комуникација со јавноста. Канцеларијата во последните две години има посебна самостојност во својата работа што е подолу објаснето. Одделението за информативен систем за животна средина има вкупно 8 државни службеници и 5 ангажирани со договор за дело.
- 1.6. Канцеларија за комуникација со јавноста** превзема активности за подигнување на јавната свест за заштита на животната средина, како и за промовирање на учеството на јавноста во донесувањето одлуки за животната средина преку обезбедување отворен пристап до информации. Канцеларијата обезбедува пристап до информациите на јавноста за работата и активностите превземени од страна на МЖСПП; прима информации од граѓани и организации; создава мрежа на поединци, организации и институции кои активно работат на решавање на проблемите во сферата на животната средина. Канцеларијата има вкупно 5 државни службеници и 1 ангажиран со договор за дело. За одделни активности Канцеларијата ангажира ресурси надвор од министерството.
- 1.7.** Во рамките на министерството постојат 6 државни советници, кои делуваат како државни службеници чии активности директно се поврзани со активностите на кабинетот на министерот и државниот секретар на министерството. Дополнително МЖСПП има 5 избрани функционери.

2. **ОРГАНИ ВО СОСТАВ НА МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ЖИВОТНА СРЕДИНА И ПРОСТОРНО ПЛАНИРАЊЕ:**
- 2.1. **Државен инспекторат за животна средина** има вкупно 9 инспектори, еден државен службеник и едно лице ангажирано со договор за дело.
- 2.2. **Служба за просторен информативен систем** е организирана во Одделение за Географски информативен систем и Одделение за картографија и далечинска детекција. Службата има вкупно 3 државни службеници.
- 2.3. **Служба за животна средина** е организирана во четири одделенија и тоа: Одделение за биодиверзитет со вкупно 3 државни службеници и 2 лица ангажирани со договор за дело; Одделение за заштита на посебното природно богатство со вкупно 3 државни службеници и едно лице ангажирано со договор за дело; Одделение за мониторинг и оцена на влијанието врз животната средина со вкупно 4 државни службеници и едно лице ангажирано со договор за дело и Одделение за лабораториски истражувања со вкупно 15 државни службеници и 6 лица ангажирани со договор за дело.

Министерството за животна средина и просторно планирање, започна со процесот на изготвување на Функционална Анализа (ФА) и План за Институционален Развој (ПИР), на самиот почеток на процесот на Реформа на Јавната Администрација (РЈА) во Република Македонија. Со отпочнување на процесот на хармонизација на националното законодавство, при изработката на ФА, МЖСПП ги зеде во предвид новите надлежности, кои за министерството произлегуваат од новото законодавството, со цел ФА и ПИР да биде реална основа за реализација на мисијата и целите на Министерството. ФА ја поставува новата предлог организациона структура на МЖСПП со цел подобро да одговори на новите надлежности и одговорности кои произлегуваат од процесот на европска интеграција. ПИР има за цел да ги дефинира роковите и финансиските импликации од промените, меѓу другото и во поглед на административните капацитети.

Новата организација на министерството е заснована на модерен интегриран пристап за управувањето со животната средина, опфаќајќи ги сите медиуми на животната средина. Особено важна е реорганизацијата на постојната Служба за животна средина во т.н. Управа за животна средина, како орган надлежен за вршење на стручните работи од областа на животната средина, каде се планира да се сконцентрираат најголем број од активностите за секоја област/сектор во животната средина. Управата за животна средина ќе се основа со донесувањето на Предлог законот за животна средина.

Предложената организација има три нивоа:

- Политичка: Министер, Заменик Министер, Кабинет на Министерот
- Изготвување политика и хоризонтални функции: сектори на Министерството
- Спроведување на политиката: органи во состав.

Јасната дистинкција помеѓу овие нивоа ќе обезбеди јасна рамка за работата на државните службеници и ќе обезбеди доволно капацитет за поддршка на Министерот во комуникација со другите органи на државната управа. Таа, исто така ќе воспостави систем на контрола и рамнотежа помеѓу различните нивоа на донесување одлуки, и помеѓу креирањето политика од една страна и спроведување политика од друга.

Согласно ФА, МЖСПП треба да ја има следната административна организација:

Сектор за општи работи, Сектор за регулатива; Сектор за европска интеграција, Сектор за политика во животната средина и одржлив развој; Сектор - Македонски информативен центар за животна средина; Сектор за односи со јавноста и Сектор за планирање на просторот.

Управата за животна средина, како орган во состав на МЖСПП треба да ја има следната административна организација:

- Сектор за животна средина со: Одделение за отпад; Одделение за воздух; Одделение за хемикалии, опасни супстанции и радијација; Одделение за дозволи и контрола на загадувањето (IPPC) и Одделение за оценка на влијанието врз животната средина;
- Сектор за води со четири одделенија, посебно за секој речен слив во Република Македонија;
- Сектор за природа, составен од: Одделение за заштита на природното богатство; Одделение за заштита и управување со заштитени подрачја и Одделение за општи работи и регистрација;
- Сектор за мониторинг, лабораториски услуги, катастри и регистри.

Државниот инспекторат ќе биде организиран во:

Одделение за инспекциски надзор со оддели на инспектори за животна средина, вклучувајќи ја и контролата од индустриски загадувања; на инспектори за заштита на природата и инспектори за водите, како и Одделение за општи и правни работи.

Службата за просторен информативен систем ќе се организира со: Одделение за далечинска детекција и картографија; Одделение за ГИС; Одделение за планирање проекти и Одделение за Просторен информативен систем.

Министерството за животна средина и просторно планирање со ФА и ПИР направи проекција на потребните кадри кои се неопходни за спроведување на новите надлежности на министерството, во која се земени во предвид и државните службеници вработени во други органи, административни тела и јавни претпријатија .

Согласно постојната надлежност на органите на државната управа определена со Законот за организација и работа на органите на државната управа ("Службен весник на РМ" бр. 58/00, 44/02) надвор од административните капацитети на МЖСПП, определени надлежности од доменот на животната средина се реализираат од страна на администрациите на други органи кои располагаат со следните кадри:

Хидробиолошкиот завод – Охрид, кој делува како научна институција основана во 1935 година, врши работи поврзани со мониторинг на водите на Охридското езеро, како и зачувување и унапредување на билошката разновидност на езерото. Заводот има вкупно 32 вработени, од кои 10 се доктори на наука, осум магистри и двајца биолози во високо образование.

Во рамките на **Министерство за транспорт и врски** делува Државниот комунален инспекторат, кој врши инспекциски надзор над спроведувањето на комуналните работи. Државниот комунален инспекторат има директор, осум комунални инспектори и еден државен службеник.

Во рамките на **Министерството за здравство** постојат повеќе органи кои делуваат во неколку области на животната средина, и тоа:

Имено, во областа на **воздухот** Државниот санитарен и здравствен инспекторат (ДСЗИ) согласно Законот за санитарна и здравствена инспекција ("Службен весник на РМ" бр.19/95) е задолжен за спроведување на мерките за заштита од штетни материји и влијанија врз здравјето на луѓето. Согласно Законот за квалитет на амбиентниот воздух ("Службен весник на РМ" бр.67/04) инспекторите од Државниот санитарен и здравствен инспекторат учествуваат при увиди со инспекторите од Државниот инспекторат за животна средина во случаи на инциденти кои можат да доведат до зголемување на емисиите или да предизвикаат влошување на квалитетот на амбиентниот воздух, како и

да превземат мерки при настанување на хаварија или несреќа. Инспекторите од ДСЗИ учествуваат во постапката за утврдување на мерки само во случаи кога ќе се утврди постоење на непосредна опасност по животот и здравјето на луѓето.

Јавната здравствена организација - Републички завод за здравствена заштита (РЗЗЗ), го следи аерозагадувањето од аспект на влијанието врз здравјето на луѓето преку анализа на тешки метали - железо, манган, бакар, цинк, олово, кадмиум, кобалт, никел, хром⁶⁺ и стронциум, со AAS метода на апарат PERKIN ELMER HGA 700 со графитна печка и AAS PERKIN ELMER - 3110, со пламен детектор.

Во делот на **отпадот**, ДСЗИ согласно Законот за управување со отпадот ("Службен весник на РМ" бр. 68/04, 71/04) врши надзор над постапувањето со медицинскиот отпад и тоа само на местото на настанувањето на медицинскиот отпад.

РЗЗЗ, преку Одделението за хигиена на вода и комунална хигиена, со два извршителя, а во соработка со подрачните служби, спроведува стручно-методолошка едукација на медицинскиот персонал за правилно собирање, селектирање и диспозиција на цврстиот медицински отпад од здравствните установи во Република Македонија.

Во областа на **водите**, ДСЗИ, согласно Законот за санитарна и здравствена инспекција и Законот за води ("Службен весник на РМ" бр. 4/98, 19/00) врши контрола на водите кои се користат за капење, спорт и рекреација и водите кои се користат за наводнување и за напојување на добиток.

Согласно Законот за води и Правилникот за безбедност на вода за пиење ("Службен весник на РМ" бр.57/04) инспекторите од Дирекцијата за храна вршат контрола на водоснабдителните системи за вода за пиење по индикација (при хаварији, при позитивни лабораториски наоди од регионалните Заводи за здравствена заштита), во континуитет согласно годишниот план за инспекциски надзор.

Согласно Законот за снабдување со вода за пиење и одведување на урбани отпадни води ("Службен весник на РМ" бр.68/04 година), Дирекцијата за храна е надлежна за контрола на квалитет на водата за пиење во I заштитна зона, додека за II и III зона контролата ја врши ДСЗИ.

Овие активности од Дирекцијата за храна за спроведуваат преку 6 извршители (1 во Скопје и по 1 во 5 подрачни одделенија).

Во ЈЗО Републички завод за здравствена заштита - подрачна единица Скопје се следи безбедноста на водата за пиење, природните минерални води и површинските води наменети за капење и рекреација.

Од административно-организациски карактер испитувањата се вршат во:

- Одделение за хигиена на води и комунална хигиена
 - o процена на здравствено-еколошкиот ризик ја врши 1 специјалист по хигиена, Доц. д-р по медицински науки
 - o земање на примероци на води и водење на здравствена евиденција на водите го врши 1 дипломиран градежен инженер
- Одделение за испитување на води

- извршител 1 + 1* дипломиран технолог (прехранбена насока)
 - извршител 1 дипломиран металург
 - извршител 1 дипломиран хемичар
 - извршител 1 хемиски техничар
 - * по договор на дело
- Одделение за испитување на контаминенти и екотоксиколошки испитувања
 - извршител 1 специјалист по токсиколошка хемија д-р по хемиски науки
 - извршител 1 специјалист по санитарна хемија
 - извршител 1 дипломиран технолог (прехранбена насока) на специјализација
 - извршители 1 + 1* дипломиран технолог (прехранбена насока)
 - извршител 1 дипломиран биолог
 - извршител 1 хемиски техничар
 - 1 садоперачка (ветеринарен техничар)
 - * по договор на дело
- Одделение за паразитологија
 - извршител 1 дипломиран биолог, специјалист микробиолог
 - извршител 1 лабораториски техничар
- Одделение за бактериологија
 - извршител 1 специјалист микробиолог
 - извршители 2 лабораториски техничари
 - 2 садоперачки 1 +1* (основно и средно економско)
 - * по договор на дело
- Одделение за радиоекологија
 - извршител 1 специјалист по санитарна хемија и радиолошка заштита
 - извршител 1 дипломиран инженер по физика
 - извршители 2 дипломирани инженери технолози
 - извршител 1 санитарен техничар
 - извршител 1 хемиски техничар*
 - извршител 1 помошник лаборант*
 - * по договор на дело

Вкупно извршители ангажирани за испитување на водите се 31.

Во 10 подрачни единици на заводот за здравствена заштита во Република Македонија се следи квалитетот на водата за пиење со:

- извршители 20 специјалисти по санитарна хемија
- извршители 4 дипломирани технолози (прехранбена насока)
- извршител 1 дипломиран технолог (прехранбена насока) на специјализација
- извршител 1 дипломиран металург
- извршители 10 хемиски техничари
- извршители 20 специјалисти микробиолози
- извршители 2 лабораториски техничари
- 10 садоперачки
- процена на здравствено-еколошкиот ризик ја вршат 10 специјалисти по хигиена

Во областа на **бучавата**, ДСЗИ согласно Законот за санитарна и здравствена инспекција и Законот за спречување на штетната бучава (“Службен лист на СФРЈ“ бр.21/84, 10/90 и “Службен весник на РМ“ бр. 62/93) е овластен да врши надзор на сите извори на бучава кои можат штетно да влијаат врз здравјето на луѓето и да превземе соодветни мерки.

Р333 врши посебни мерења на нивото на бучава на определени места во Скопје и Битола, како два најголеми града во Република Македонија. За таа цел се ангажирани 2 доктори - специјалисти по хигиена и 2 техничари, како дел од нивните активности за проценка на здравствено-еколошките ризици.

Во областа на **нуклеарната безбедност и заштита од радијација**, ДСЗИ согласно Законот за санитарна и здравствена инспекција, како и Законот за заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност (“Службен весник на РМ“ бр.48/02 година) има надлежност да врши надзор над изворите на јонизирачки зрачења, како и да превзема мерки за заштита на населението и околината од изложеност или потенцијална изложеност на јонизирачко зрачење.

Воедно, Министерството за здравство преку ДСЗИ издава дозволи за работа со извори на јонизирачко зрачење. За овие активности ангажиран е 1 извршител од ДСЗИ од Секторот за стручно оперативни работи.

Во Р333 во Одделението за радиоекологија се следи степенот на радиоактивната контаминација на животната и работната средина во Република Македонија. Се испитува контаминацијата со радиоактивни материи на воздухот, атмосферските талози, почвата, површинските води, сточната храна, предметите за општа употреба, лековите и помошните лековити средства, градежни материјали и други предмети, и се одредуваат концентрациите на радиоактивните елементи: гама емитери, со гама спектрометрирска метода и бета емитери со бета бројач.

Во ова одделение работат:

- 2 дипломирани инженери по физика;
- 1 инженер по технологија;
- 1 инженер по металургија и
- 3 техничари.

Во областа на **хемкалиите**, Бирото за лекови, согласно Законот за прометот на отрови (“Службен лист на СФРЈ“ бр.13/91) и Законот за производство на отрови (“Службен лист на СФРЈ“ бр.18/76) е надлежен орган за спроведување на постапките со постапувањето со отровите, како и за издавање на одобренија за ставање во промет на отрови.

За спроведување на овие процедури задолжени се 2 лица, дипломирани фармацевти.

Непосредниот инспекциски надзор над спроведувањето на овие закони, како и над Законот за прекурзори (“Службен весник на РМ“ бр.37/04) во делот за отровите, го врши ДСЗИ.

Согласно Законот за безбедност на храната и на производите и материјалите што доаѓаат во контакт со храната (“Службен весник на РМ“ бр.54/02), контролата на увозот на хемикалии кои се користат за чистење на технолошките линии во производството за храна, односно за миење на садовите во домаќинствата ја врши Дирекцијата за храна, преку 12 извршители на 14 царински терминали, а контролата на прометот и производството на истите производи ја вршат 40 инспектори за храна во 5 подрачни одделенија (Битола, Скопје, Тетово, Штип и Струмица).

Прегледот на вкупниот број на вработени за секој орган во состав на Министерството за здравство изгледа вака:

- Државен санитарен и здравствен инспекторат има вкупно 36 инспектори распоредено во 17 подрачни единици, 4 стручно административни службеници и директор.

- Бирото за лекови има директор и 11 државни службеници. Воедно, Бирото во својата работа е подржано од страна на неколку лаборатории и надворешни комисији, помеѓу другите и Комијата за отрови.

- Дирекција за храна има 69 вработени, распоредени во единици низ територијата на Република Македонија.

- РЗЗЗ со подрачните единици има вкупно 676 вработени, од кои во Републичкиот завод работат 125, во Битола 64, Велес 68, Кочани 30, Куманово 48, Охрид 44, Прилеп 48, Скопје 119, Струмица 36, Тетово 55 и Штип 39.

Како орган во состав на **Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство** во областа на водите делува Управата за водостопанство, која има вкупно 11 вработени. Во истото министерство делува и Управата за хидрометеоролошки работи, која врши работи поврзани со мониторингот на животната средина. Имено, во Управата за хидрометеоролошки работи организациони единици кои директно работат во областите на животната средина се: Одделението за следење на квалитетот на водите, воздухот и почвата со 12 државни службеници и 3 лица ангажирани со договор и Хидролошкото одделение со вкупно 21 вработени и едно лице ангажирано со договор.

Во **секторот цивилна заштита** се формира Дирекција за заштита и спасување како самостоен орган на државната управа. Дирекцијата ќе ги превземе досегашните вработени во Министерството за одбрана и Министерството за внатрешни работи кои делуваа во рамките на цивилната заштита, за што донесе свој Правилник за систематизација на работите и задачите. Се планира административно техничкото префрлање на вработени да се заврши најкасно до 15.05.2005 година, со што Дирекцијата ќе стане целосно оперативна.

Според предвидената систематизација Дирекцијата ќе има 271 вработени, распоредени во следните организациони единици:

- Одделение за инспекција за заштита и спасување со 35 вработени.

- Сектор за планирање и развој организиран во: Одделение за планирање со 10 вработени; Одделение за развој и аналитика со 5 вработени; Одделение за оперативна стручна поддршка на директорот со 6 вработени, како и Регионални одделенија за заштита и спасување распоредени во градовите низ Република Македонија, со вкупно 126 вработени.

- Сектор за оперативни и општи работи и обука е составен од: Одделение за оперативни работи со 4 вработени; Одделение за поддршка на операции со 4 вработени; Одделение за општи работи со 8 вработени и Одделение за обука со 4 вработени.

Од вкупниот број на вработени во дирекцијата 218 се државни службеници и 53 се вработени со посебни овластувања.

24. Соработка на полето на правда и внатрешни работи

Правосуден систем

(види Политички критериуми, Оддел D)

1. Ве молиме појаснете ја улогата на Јавниот Правобранител во правосудниот систем.

Јавното правобранителство во Република Македонија е служба на Владата на Република Македонија која презема со закон определени мерки и правни средства заради правна заштита на имотните права и интереси на Република Македонија и врши и други работи утврдени со закон. (Закон за јавното правобранителство, “Службен весник на Република Македонија“, бр. 47/97)

Со Законот за јавното правобранителство е уредена неговата организација и надлежноста и се утврдени условите и постапката за именување и разрешување на јавниот правобранител и заменици на јавниот правобранител.

Јавното правобранителство ги врши своите функции врз основа и во рамките на Уставот и законот.

Функцијата на Јавното правобранителство ја врши јавниот правобранител на Република Македонија. Тој има свои заменици. Владата на Република Македонија ги утврдува критериумите за определување на бројот на замениците на јавните правобранители и го определува бројот на замениците на јавните правобранители.

Јавниот правобранител ја застапува Република Македонија и нејзините органи пред судовите, други органи и правни лица и пред странските судови и странски органи во имотно-правните спорови со странски физички или правни лица. Јавниот правобранител може да овласти лице работник во државен орган со положен правосуден испит, кој работи на правни работи да застапува пред судовите, други органи и правни лица во имотно-правните спорови. Јавниот правобранител, ако според прописите на странската држава не може непосредно да застапува пред нејзините судови и други органи, ќе се овласти друго лице кое според прописите на соодветната држава во определен предмет може да го замени во застапувањето.

Јавниот правобранител на Република Македонија го претставува Јавното правобранителство, раководи со неговата работа и ги презема дејствијата за кои е овластен со овој и друг закон. За својата работа и работата на Јавното правобранителство и одговара на Владата на Република Македонија. Кога е отсутен или спречен да ја извршува својата функција го заменува заменик кој што тој ќе го определи или заменикот определен со годишниот распоред за работа.

Јавниот правобранител и заменикот на јавниот правобранител се должни да го чуваат угледот на функцијата што ја вршат.

Заменикот на јавниот правобранител може да ги презема сите дејствија во постапка пред суд, друг орган или правни лица за кои со закон е овластен јавниот правобранител. За својата работа му одговара на јавниот правобранител на Република Македонија и на Владата на Република Македонија.

Државните органи се должни да му доставуваат на јавниот правобранител податоци и известувања заради правна заштита на имотните права и интереси на Републиката. Државните органи на Република Македонија го известуваат јавниот правобранител за секој имотно-правен спор со домашни или странски физички и правни лица.

Јавниот правобранител по прашања од значење за остварување на функцијата и по прашања од заеднички интерес соработува со судовите, другите органи и правни лица.

Јавниот правобранител пред поведувањето постапка пред суд презема потребни дејствија заради спогодбено решавање на спорниот имотно-правен однос. Лицето кое ќе одлучи да поведе судска постапка против Република Македонија, може да се обрати до јавниот правобранител заради спогодбено решавање на спорниот однос. Јавниот правобранител се произнесува по предлогот за спогодбено решавање на спорниот однос во рок од 15 дена. Доколку во тој рок тоа не се произнесе, се смета дека не е прифатен предлогот на лицето за спогодбено решавање на спорниот однос.

Ако јавниот правобранител оцени дека не треба да се поведе постапка пред суд или друг орган или треба да се повлече тужба, се откаже од тужбеното барање или од предлог за извршување, да се признае барање на противната странка или да се склучи порамнување, ќе побара од државниот орган што го застапува да се изјасни за натамошното застапување. Ако меѓу јавниот правобранител и државниот орган што го застапува не се постигне согласност за ова прашање, јавниот правобранител ќе побара за тоа да одлучи Владата на Република Македонија.

Кога во текот на постапката судовите и други органи ќе утврдат дека е потребно да се преземат мерки за заштита на имотните права и интереси на Републиката и нејзините органи, без одлагање ќе го известат јавниот правобранител заради преземање на со закон определени дејствија и мерки.

Трошоците за застапување од страна на јавниот правобранител се определуваат според Тарифата за награда и надоместок на трошоците за работа на адвокатите. Средствата наплатени на име трошоци за застапување се приход на Буџетот на Република Македонија.

Вршењето на јавно-правобранителската функција на територијата на Република Македонија се извршува преку јавниот правобранител и неговите заменици, за подрачјата на општините кои се утврдуваат со одлука на Владата на Република Македонија. (заменици: Скопје 7, Битола 2, Охрид 1, Струга 1, Кичево 1, Прилеп 1, Кавадарци 1, Гевгелија 1, Струмица 1, Кочани 1, Штип 1, Велес 1, Куманово 1, Тетово 2, Гостивар 2)

Владата на Република Македонија го именува и разрешува јавниот правобранител на Република Македонија и неговите заменици. Владата на Република Македонија го огласува именувањето на јавниот правобранител и заменикот на јавниот правобранител во „Службен весник на Република Македонија“ и дневниот печат најдоцна 15 дена од влегувањето во сила на одлуката за определување на бројот на замениците на јавните правобранители односно веднаш по упразнувањето на местото јавен правобранител или заменик на јавен правобранител. Со огласот се известуваат заинтересираните кандидати во рок од 15 дена од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“ да поднесат пријава до Владата на Република Македонија.

За јавен правобранител на Република Македонија и заменик на јавен правобранител може да биде именуван државјанин на Република Македонија кој ги исполнува општите услови определени со закон за засновање работен однос во државен орган, кој е дипломиран правник со положен правосуден испит и кој ужива углед за вршење на јавно-правобранителската функција, кој е истакнат правник и има работно искуство со потврдени резултати по положениот правосуден испит на правни работи над 12 години, а за заменик на јавен правобранител лицето треба да има искуство со потврдени резултати по положениот правосуден испит на правни работи над три години. Јавниот правобранител, односно заменикот на јавниот правобранител се именува за време од четири години со право повторно да биде именуван.

Владата на Република Македонија во ноември 2004 година ја усвои Стратегијата за реформа на правосудниот систем (Види I_ Анекс_02). Сегмент на оваа стратегија се и препораките за преземање на мерки за подобрување на состојбите со статусот на носителите на јавно-правобранителската функција и тоа:

- преку изготвување на Анализа за функционирањето на јавното правобранителство заради утврдување на мерките кои треба да бидат преземени во насока на обезбедување на поефикасно извршување на основната функција – заштита на имотните права и облиците на сопственост што имаат јавно-правен карактер;
- изготвување на нов Закон за Јавно правобранителство;
- воведување на задолжителна едукација и обука на носителите на јавно-правобранителска функција, која би се реализирала преку посебна програма изведувана во Школата за судии и јавни обвинители; и
- кадровско доекипирање и спроведување на уставниот принцип на правична и соодветна застапеност на припадниците на заедниците.

2. Доставете дефиниција за прекршочните предмети (прекршоците).

Пред донесувањето на Кривичниот законик (Службен весник на Република Македонија, бр. 37/96, 80/99, 04/02, 43/03, 19/04) и на Законот за прекршоците (Службен весник на Република Македонија, бр. 15/97, 35/97) односно пред започнувањето на реформата на кривичното законодавство, покрај кривичните дела, правниот систем на Р. Македонија разликуваше три други видови на казниви дела меѓу кои постоеше квалитативна разлика: стопански престапи; прекршоци и дисциплински престапи, кои беа регулирани со посебни закони односно со посебни системски казнени закони. По реформата, односно по укинувањето на стопанските престапи (од кои повеќето беа префрлени во прекршоци), постоечкиот правен систем на Р. Македонија сеуште разликува два други вида на казниви дела (покрај кривичните дела): прекршоци и дисциплински престапи.

Казни за кривични дела можеше да се изречат единствено од страна на надлежните судови односно од редовните судови (основни судови, апелациони судови и Врховен суд на Р. Македонија). По извршената реформа на судството од 1996/97, редовните судови исто така станаа надлежни да изрекуваат и казни за прекршоците.

Според постоечкото законодавство согласно кое постои правен услов прекршочната постапка да биде изведувана од основен суд во првостепена постапка и од апелационен суд во второстепена постапка, не е дозволена можноста други органи надвор од правосудниот систем да спроведуваат постапка и да изрекуваат казни за казниви дела пропишани со закон. Иако Законот за судовите првично овозможуваше други органи да можат да бидат надлежни за решавање на посебни видови на прекршоци во областа на царините, размената со странство, надворешната трговија и даночната сфера, Уставниот суд ги укина членовите 30 став 3 и член 34 став 1(3) на тој закон. Според Уставот прашањето за вина или невиност мора да биде решено врз основа на судска пресуда. Надлежните управни органи можат единствено да изрекуваат времени мерки до завршувањето на судската постапка, но не можат да покренуваат казнени постапки ниту пак да изрекуваат казни.

Уставот на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија“, бр. 52/91, 01/92, 31/98, 91/01 и 84/03) од 1991 година во членот 13 став 1 пропишува дека лицето обвинето за казниво дело ќе се смета за невино се додека неговата вина не биде утврдена со правосилна судска одлука. Во членот 14 став 1 од Уставот, е пропишано дека никој не може да биде казнет за дело кое пред да биде сторено не било утврдено со закон или со друг пропис, како казниво дело и за кое не била предвидена казна. Согласно со уставните решенија, прекршоците се казниви дела.

Во Законот за прекршоците, прекршокот е дефиниран како противправно дело што со закон е определено како прекршок и чии обележја се определени со закон и за кое е пропишана прекршочна санкција. Противправноста е неспорен конститутивен елемент и на кривичното дело и на прекршокот. За да може едно дејствие да биде определено како прекршок, мора како такво да биде определено во законот, а тоа значи дејствието мора да биде во спротивност со правото.

За прекршок може да биде одговорно физичко и правно лице. Правното лице е одговорно за прекршок, кога тоа е посебно определено со законот со кој прекршокот е предвиден и ако до извршување на прекршокот дошло со дејствие или со пропуштање на должен надзор од страна на надлежниот орган или на одговорното лице во правното лице или со дејствие или пропуштање на друго лице кое било овластено да постапува од името на правното лице. За прекршокот на правно лице може да му се изрече парична казна.

Во Законот за прекршоците предвидена е и одговорност за странско правно лице, ако прекршокот е сторен на територијата на Република Македонија и ако тоа лице има свое претставништво или друга фирма во Република Македонија.

За прекршок на физичко лице за кое може да биде одговорен и странец, можат да се изречат парична казна и казна затвор, која не може да се пропише во траење пократко од пет дена, ниту подоло од 90 дена.

Во Законот за прекршоците со посебна одредба се регулира мандатното казнување. Во случај кога сторителот е затекнат при извршување на прекршокот, може да ја плати казната на самото место, по негова согласност.

Со Законот за прекршоците, за прекршок можат да се изречат следните мерки на безбедност: задолжително лекување на алкохоличари и наркомани; забрана на вршење професија, дејност или должност; забрана на управување со моторно возило; одземање на предмети; и протерување на странец од земјата.

За одговорноста и за казнувањето на малолетните лица во Законот за прекршоците, постојат посебни одредби.

Во одредбите кои ја регулираат прекршочната постапка, соодветно се применуваат одредби од Законот за кривичната постапка, а во Законот за прекршоците се содржани само одредбите за прекршочната постапка, што произлегуваат од специфичностите својствени само за прекршочната материја.

Согласно Стратегијата за реформа на правосудниот систем, се пристапи кон изменување на уставните одредби со кои е предвидена исклучива судска надлежност за прекршоците, како вид на кривично дело. Новото уставно решение ќе создаде правен основ одделен вид на прекршоци, како на пример, од сообраќајот, царината, финансиското и стопанското работење и слично, да бидат изземени од постапувањето пред судовите и за нив да се предвиди надлежност за решавање од страна на органите на управата, што ќе овозможи поедноставување на прекршочната постапка.

3. Дали се достапни било какви информации за корупција во рамките на правосудството? Доколку се, ве молиме да ни ги доставите.

Во текот на 2004г. Министерството за внатрешни работи поднело три кривични пријави против пет судии и двајца судски референти, поради основано сомнение дека сториле кривично дело Злоупотреба на службена положба и овластување (член 353 од Кривичниот законик на РМ).

Во текот на 2005 година донесени се правосилни пресуди за двајца судии, и тоа:

- Судија на Основниот суд Радовиш за кривично дело *Примање поткуп* (член 357 од Кривичниот законик на РМ) , осуден на ефективна казна затвор во траење од шест месеци;
- Судија на Основниот суд Струмица за кривично дело *Примање поткуп* (член 357 од Кривичниот законик на РМ), осуден на ефективна казна затвор во траење од една година и три месеци.
- Во постапка (истрага) е предмет против:
- Судија на Основниот суд Кочани за кривично дело *Злоупотреба на службена положба и овластување* (член 353 од Кривичниот законик на РМ).
- Поднесено е обвинение против:
- Јавен обвинител на Основното јавно обвинителство Штип за кривично дело *Примање поткуп* (член 357 од Кривичниот законик на РМ).

Државната комисија за спречување на корупцијата, значаен дел од претставките што ги примила од граѓаните и правните лица во текот на 2003 и 2004 година, се однесуваат на работата на правосудните органи. Во овој период до Комисијата се доставени вкупно 278 такви претставки (во 2003 – 96; во 2004 – 182). Државната комисија постапувала по вкупно 100 предмети од кои се решени 69. Во претставките воглавно се истакнува незадоволство од постапувањето на судовите, бавноста во постапувањето, субјективизмот и неправилностите во носењето на одлуките.

Од вкупниот број решени предмети, поднесена е една иницијатива за кривично гонење до јавното обвинителство, 17 предмети по спроведената постапка во Комисијата се доставени на надлежно постапување на други органи, по 8 предмети е констатирано дека Комисијата нема елементи за натамошно постапување, а по 44 е утврдено дека не се од надлежност на Комисијата.

Во најголем број случаи, претставките во кои се истакнува незадоволство од носителите на судската функција се доставуваат на надлежно постапување на Републичкиот судски совет, кој е надлежен за утврдување на степенот на одговорноста на судиите.

Поконкретно таков беше случајот со судија од Основниот суд Скопје II Скопје, за кој Државната комисија за спречување на корупцијата до Републичкиот јавен обвинител поднесе иницијатива за поведување на кривична постапка за злоупотреба на службената положба; во исто време до републичкиот Јавен Правобранител е поднесено барање за преземање на мерки за заштита на интересите на Република Македонија а до Републичкиот Судски Совет е поднесено барање за поведување постапка во рамки на нивните надлежности. По тој повод Републичкиот судски совет утврди предлог за разрешување на судијата заради нестручно и несовесно вршење на судската функција, по што Собранието на Р. Македонија на седницата одржана на 21.04.2005 донесе одлука за разрешување.

Исто така ДКСК постапувајќи по претставки од граѓани во кои се укажува на можна злоупотреба на службена положба и други недозволени активности за тројца судии доставила известувања до РСС, Јавното Обвинителство на Република Македонија и до Министерството за внатрешни работи, како на надлежни органи.

4. Дали постои правична застапеност на заедниците во правосудството?

Мерките и активностите што се преземаат за зголемување на застапеноста на припадниците на заедниците во правосудните институции во Република Македонија се класифицирани во две групи: прво, создавање правен основ за имплементација на одредбите од Рамковниот договор и, второ, практично спроведување на овие одредби преку вработување во правосудните органи на припадниците на заедниците.

Првиот дел од активностите се целосно завршени. Имено, заокружена е правната рамка за правичната застапеност на припадници на заедниците во институциите на правосудството. Со Уставните амандмани (Амандман XIV) е предвидена посебна постапка за избор на членовите на Републичкиот судски совет, а соодветни одредби се внесени и во Законот за судовите и Законот за јавното обвинителство.

Во Стратегијата за реформа на правосудниот систем, усвоена од Владата на Република Македонија во ноември 2004 година, значајно место му е посветено на прашањето за правична и соодветна застапеност на припадниците на заедниците. Во воведот на овој документ, како еден од принципите врз кои е заснована Стратегијата е наведен и принципот на правична и соодветна застапеност на заедниците во правосудните институции. Овој принцип понатаму е операционализиран во секој дел од Стратегијата, со дефинирање конкретни мерки и активности за негово оживотворување. Така, во делот што се однесува на судската власт, особено се води сметка за правичната застапеност на припадниците на заедниците во Републичкиот судски совет. Исто така, во насока на измените кои се планираат, во постапката за регрутација и селекција на кандидати за судии во Школата за едукација ќе се води сметка за правичната застапеност на припадниците на заедниците. И во делот на организацијата на судството, Стратегијата предвидува определени мерки и активности. Овде како приоритет е наведена имплементацијата на одредбите за употреба на јазиците во судските постапки преку вработување на соодветен персонал. Како континуирана активност особено значење се посветува на имплементацијата на уставните и законските одредби за застапеност на припадниците на заедниците во судовите и во јавното обвинителство.

Едновременно, имајќи ја предвид постојната состојба во однос на застапеноста на припадниците на заедниците како носители на судиската и јавообвинителската функција, наша приоритетна активност е потребата за континуирана подготовка и едукација на кандидатите за судии, припадници на заедниците и нивно регрутирање и именување за судии и јавни обвинители.

При имплементацијата на веќе споменатите законски одредби особено битно, секако, е прашањето за актуелната состојба во застапеноста на припадниците на заедниците во правосудните органи.

Следниве табели ја прикажуваат застапеноста на припадниците на заедниците во правосудството (заклучно со 01.05.2005 година):

ПРЕГЛЕД НА СУДИИ И ВРАБОТЕНИ ВО ВРХОВНИОТ СУД НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Судии		Вработени	
Македонци	17	Македонци	45
Албанци	5	Албанци	0
Срби	0	Срби	3
Турци	1	Турци	1
Власи	0	Хрват	1
Роми	0	Вкупно	50
Други	0		
Бошњаци	1		
Вкупно	24		

ПРЕГЛЕД НА СУДИИ И ВРАБОТЕНИ ВО АПЕЛАЦИОНИТЕ СУДОВИ СКОПЈЕ, БИТОЛА И ШТИП

Судии		Вработени	
Македонци	67	Македонци	154
Албанци	9	Албанци	7
Срби	1	Срби	1
Турци	6	Турци	2
Власи	0	Власи	3
Роми	0	Роми	1
Црногорци	1	Други	0
Други	0	Вкупно	168
Вкупно	84		

**ОСНОВНИ СУДОВИ – ПРЕГЛЕД НА СУДИИ И ВРАБОТЕНИ
ВО ОСНОВНИТЕ СУДОВИ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**

Судии		Вработени	
Македонци	469	Македонци	1478
Албанци	36	Албанци	95
Срби	9	Срби	12
Турци	1	Турци	22
Власи	13	Власи	25
Роми	0	Роми	27
Црногорци	0	Црногорци	0
Други	6	Други	13
		Вкупно	1672
Вкупно	534		

Јавно Обвинителство на Република Македонија

Јавен Обвинител		Заменици јавни обвинители		Други вработени	
Македонци	1	Македонци	7	Македонци	12
Албанци	/	Албанци	3	Албанци	1
Срби	/	Срби		Срби	
Турци	/	Турци		Турци	
Власи	/	Власи		Власи	
Роми	/	Роми		Роми	
Други	/	Други		Други	
Вкупно	1	Вкупно	10	Вкупно	13

Виши Јавни Обвинителства

Јавен Обвинители		Заменици јавни обвинители		Други вработени	
Македонци	2	Македонци	19	Македонци	25
Албанци	1	Албанци		Албанци	2

Срби		Срби	2	Срби	
Турци		Турци		Турци	
Власи		Власи		Власи	
Роми		Роми		Роми	
Други		Други		Други	
Вкупно	3	Вкупно	21	Вкупно	27

Основни Јавни Обвинителства

Јавен Обвинители		Заменици јавни обвинители		Други вработени	
Македонци	16	Македонци	121	Македонци	123
Албанци	3	Албанци	6	Албанци	13
Срби		Срби		Срби	
Турци	1	Турци	1	Турци	1
Власи	1	Власи		Власи	1
Роми		Роми		Роми	
Други		Други		Други	
Вкупно	21	Вкупно	128	Вкупно	138

Постојната состојба, особено од редот на вработените во поглед на застапеноста на немнозинските заедници е послаба споредено со состојбата во државната администрација.

За унапредување на состојбата за застапеноста на припадниците на заедниците во правосудните институции, Владата на Република Македонија реализираше бројни активности. Така, во рамките на ПАЦЕ Проектот во правосудството веќе се вработени 81 припадник на заедниците, од кои 24 во Министерството за правда, 42 во судовите, 10 во јавното обвинителство и 5 во казнено - поправните установи.¹

Исто така во процес е зајакнување на административниот капацитет на судството преку прием на нови 144 стручни соработници во судовите (распишани се огласи) при што ќе се почитува принципот на правична застапеност на припадниците на заедниците.

5. Дали пресудите се објавуваат? Каде се објавуваат?

Според член 102 од Уставот на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија”, бр.52/91, 1/92, 31/98, 91/01 и 84/03), расправата пред судовите и изрекувањето на пресудата се јавни.

Тргувајќи од членот 2 на Уставот на Република Македонија според кој во Република Македонија суверенитетот произлегува од граѓаните и им припаѓа на граѓаните, судската одлука се донесува „Во името на граѓаните на Република Македонија”.

Со член 10 од Законот за судовите („Службен весник на Република Македонија”бр.36/95 и 45/95) е пропишано дека постапката пред судот се уредува со закон. Постапката пред судот се заснова врз начела, помеѓу кои е и начелото на јавност како уставно начело, кое се применува при изрекувањето на пресудата.

Согласно член 370 од Законот за кривичната постапка (“ Службен весник на Република Македонија” бр.15/2005 – пречистен текст) откако судот ја изрекол пресудата, претседателот на советот веднаш ќе ја објави. Ако судот не е во можност да ја изрече пресудата истиот ден по завршувањето на главниот претрес, ќе го одложи објавувањето на пресудата најмногу за три дена и ќе го определи времето и местото на објавувањето на пресудата. Претседателот на советот во присуство на странките, нивните законски застапници, полномошници и бранител, јавно ќе ја прочита изреката и накратко ќе ги соопшти причините на пресудата. Објавувањето ќе се изврши и кога странката, законскиот застапник, полномошникот или бранителот не е присутен. Советот може да нареди на обвинетиот, кој е отсутен, пресудата да му ја соопшти усно претседателот на советот или пресудата само да му се достави. Ако јавноста на главниот претрес била исклучена, изреката на пресудата секогаш ќе се прочита во јавно заседание. Советот ќе одлучи дали и колку ќе ја исклучи јавноста при објавувањето на причините за пресудата. Сите присутни ќе го сослушаат читањето на изреката на пресудата стоејќи.

Во граѓанска постапка-пресудата се донесува веднаш по заклучувањето на главната расправа и таа тогаш се објавува, освен за посложените предмети кога судот може да го одложи донесувањето на пресудата за 15 дена, сметано од денот на заклучување на главната расправа. Во таков случај пресудата нема да се објави, туку ќе се достави препис до странките (член 321 и 322 од Законот за парничната постапка (“Службен весник на РМ” бр. 33/98 и 44/02).

Со новото решение во Предлогот на закон за парничната постапка, кој е во постапка на донесување, се предвидува задолжително објавување на пресудата и во посложените предмети кога било одложено донесувањето на пресудата за 15 дена од денот на заклучувањето на главната расправа, при што рочиштето за објавување на пресудата судот е должен да го закаже на рочиштето на кое главната расправа е заклучена (член 325 став 4 од Предлогот на закон за парничната постапка).

Врховниот суд на Република Македонија во моментов располага со база на податоци од судската практика (во хартиена форма) во вид на периодични Збирки на судска практика кои ги издава редовно.

Проектен тим, во соработка со странските консултанти, веќе изработи проект во кој покрај судските предмети кои се предмет на работа на Врховниот суд на Република Македонија, а кои се публикувани како судска пракса, преку електронска правна база на податоци, ќе се селектираат судските предмети од сите судови во Република Македонија, и ќе се доставуваат до Центарот за информатика при Врховниот суд на Република Македонија. Се нагласува дека опрема за електронско водење на судска пракса е веќе инсталирана во Врховниот суд, и дека по инсталацијата на оптичко поврзување помеѓу судовите и по реализирањето на Проектот - правна база на податоци (КАРДС 2003) , ќе се постигне оптимално техничко ниво кое ќе овозможи пристап до податоците од судската практика како на вработените во судовите така и на лицата од други правни професии.

Исто така со поддршка од ABA – CEELI креирана е бесплатна web страница – Македонски правен ресурсен центар, која содржи база на податоци од судската пракса од 1991.

Човекови права/основни права
(види Политички критериуми, Оддели G-I)

1. Во врска со забраната за мачење нечовечко или понижувачко постапување или казнување, вклучувајќи го и квалитетот на затворскиот систем, ве молиме доставете попрецизни информации за:

(а) Бројот на жалби за несовесно постапување поднесени против официјални лица/службеници, и исходот од истрагите/постапките;

(б) Мерките преземени за подобрување на условите за живот во затворите и психијатриските установи;

(с) Користењето на принципот на “невраќање” (“non-refoulement” principle) кон бегалците од Косово.

а) Бројот на жалби за несовесно постапување поднесени против службени лица и исход од постапките:

Министерство за внатрешни работи

• Во 2002 година примени се вкупно 13 поднесоци од кои:

- 5 се неосновани
- 4 се основани и против овластените службени лица за кои е утврдено дека употребиле неоправдана физичка сила предложени се и спроведени соодветни дисциплински мерки,
- 4 поднесоци се целосно проверени но утврдено е немање доволно докази за употребата на физичка сила
- 3 кривични пријави против овластени службени лица за кривично дело „Малтретирање во вршење на службата,,“

• Во 2003 година примени се вкупно 32 поднесоци од кои:

- 9 се неосновани
- 6 се основани и против овластените службени лица за кои е утврдено дека употребиле неоправдана физичка сила предложени се и спроведени соодветни дисциплински мерки,
- 17 поднесоци се целосно проверени но утврдено е немање доволно докази за употребата на физичка сила
- 5 кривични пријави против овластени службени лица за кривично дело „Малтретирање во вршење на службата,,“

• Во 2004 година примени се вкупно 54 поднесоци од кои:

- 27 се неосновани
- 20 се основани и против овластените службени лица за кои е утврдено дека употребиле неоправдана физичка сила предложени се и спроведени соодветни дисциплински мерки,
- 5 поднесоци се целосно проверени но утврдено е немање доволно докази за употребата на физичка сила
- 2 кривични пријави против овластени службени лица за кривично дело „Малтретирање во вршење на службата,,“, „Тешка телесна повреда,,“ и „Противправно лишување од слобода,,“

• Во 2005 година примени се вкупно 11 поднесоци од кои:

- 7 се неосновани

- 1 основан поднесок при што против овластеното службено лице предложени се и спроведени соодветни дисциплински мерки,
- 3 поднесоци се целосно проверени но утврдено е немање доволно докази за употребата на физичка сила.

Дел од овие постапки се иницирани од Народниот правобранител на Република Македонија.

Во последните три години Народниот правобранител постапувал по следниве предмети од полициската област кои се однесуваат на пречекорувањата на службената должност со наводи за тортура:

- Примени се вкупно 50 претставки при што била констатирана повреда на права во 14 случаи.
- Кривични постапки: поднесени се 6 кривични пријави за 9 овластени службени лица (полицајци).
 - o Структура на пријавите: за тортура -3; за малтретирање во вршење на службата – 1; за насилство – 1; за злоупотреба во вршење на службената должност – 1.
 - o Резултат од пријавите: Осуден – 1; во кривична постапка – 2; во преткривична постапка – 1; отфрлени пријави – 2.
- Дисциплински постапки: поднесени се вкупно 6 барања/укажувања за вкупно 17 овластени службени лица (полицајци)
 - o Структура – сите случаи се за пречекорување на службени овластувања
 - o Резултат – престанок на работен однос со отказ од министерот – 1; парични казни – 16.

Казнено-поправни установи:

Управата за извршување на сакциите според податоците од казнено поправните установи во Република Македонија и воспитно - поправниот дом Тетово, известува дека во 2001, 2002 и 2003 година нема евидентирано дисциплински постапки против вработени лица поведени за повреда на работната обврска поради пречекорување на службената должност што претставува облик на нехумано, нечовечно однесување или тортура врз осудени или притворени лица.

Единствено во 2004 година во Казнено - поправниот дом Идризово врз основа на поведена дисциплинска постапка, е утврдена одговорност на тројца вработени во службата за обезбедување поради пречекорување на дадените овластувања за употреба на гумена палка. Согласно член 116 од Законот за извршување на санкциите, на овие лица им е изречена мерка престанок на работен однос, која е заменета со парична казна.

Во врска со казнено – поправните установи според податоците на Народниот правобранител од вкупно 6 поднесени претставки (3 во 2003 и 3 во 2004 година) не е констатирана повреда во смисла на нехумано, нечовечно однесување или тортура врз осудени или притворени лица.

Напоменуваме дека и во извештаите за досегашните посети на Европскиот Комитет за заштита од тортура (3 редовни и 3 вонредни) е констатирано дека не се утврдени облици на физичко малтретирање на осудени и притворени лица од страна на затворскиот персонал.

Психијатриски установи:

Во 2002 година во периодот од 12-14 ноември до Министерството за здравство пристигната е пријава за несоодветен третман на пациент од страна на болничар во Психијатриската болница Скопје-Скопје.

Веднаш по пријавата за нападот формирана е 5-члена Комисија од вработени во болницата по чиј предлог дежурниот болно-гледач кој го извршил нападот е суспендиран од работа со пациенти и е префрлен во економијата на болницата, а раководителот на одделението е разрешен од раководната функција и е префрлен на друго работно место.

Министерството за здравство не располага со информација за евентуално покрената постапка од страна на истражен судија.

За наведеното е доставен извештај и до Народниот правобранител и до Министерството за надворешни работи заради информирање на Комитетот против тортура, нечовечко или понижувачко постапување или казнување.

b) Мерки преземени за подобрување на условите за живот во затворите и психијатриските установи:

Казнено-поправни установи

Со цел да се подобрат условите во казнено-поправните установи за престој на осудените лица, континуирано се прават напори во рамките на можностите на државата, да се обезбедат средства за подобрување на условите за нивен престој и работно ангажирање. Последните години, според програми што ги донесува Владата на Република Македонија изградени се и во тек е изградба на нови објекти како и реновирање и санација на постојните во одделни казнено-поправни установи. Треба да се истакне изградбата на нови објекти за престој и за лекување на осудени лица во Казнено-поправниот дом Идризово, која е установа од затворен вид и во која веќе неколку години се инвестира во подобрување на условите за престој на осудените лица. Дел од објектите е изграден и во него веќе се сместени осудени лица со долгогодишни казни затвор, додека останатиот дел се уште е во тек на изградба. Во рамките на овој Дом е изграден и нов стационар за лекување на хронично болни и неспособни лица и за лекување на зависници од наркотички средства.

Во Затворот Скопје е реновиран поголемиот дел од сместувачките капацитети во притворското одделение, меѓутоа поради континуираната пренатрупаност на овој дел на Затворот, кој е и најголем во Републиката, не е до крај довршен тој процес. Сепак, реновирањето и санацијата на објектите како и другите градежни работи за подобрување на квалитетот на условите за извршувањето на мерката притвор, според финансиските можности ќе продолжат и во наредниот период, имајќи ги притоа предвид и препораките и забелешките на КПТ.

Во Затворот Битола се привршуваат работите со реконструкција на покривот на Затворот и со обновувањето на електричната инсталација.

Во Затворот Тетово е извршена доградба на Установата со цел да се зголеми капацитетот на осуденичкиот и притворскиот дел и да се подобрат сместувачките услови.

Во Отвореното одделение на Затворот Штип во Струмица е извршена санација на санитарниот јазол.

Психијатриски установи

Министерството за здравство до сите психијатриски установи ги достави Стандардите за недоброволно сместување во психијатриските установи на Комитетот за превенција на мачење, нечовечко или понижувачки постапување или казнување, заради усогласување на работењето на здравствените работници и соработници со одредбите на оваа Конвенција;

- Во јули 2003 година Експертски тим од Министерството за здравство подготви извештај и Програма за унапредување на состојбата во Психијатриските болници кој не беше реализиран заради недостатокот на финансиски средства,
- Министерството за здравство започна со реформи во областа на менталното здравје. Како резултат на овој проект отворени се шест Центри за ментално здравје. Исто така, дел од Психијатриската болница Скопје веќе функционира како Хостел,
- До Владата на Република Македонија доставена е на разгледување и Национална стратегија за унапредување на менталното здравје, а во завршна фаза е и Законот за ментално здравје со кој ќе се уредат основните начела за заштита, промоција и унапредување на менталното здравје, правата и обврските на лицата со ментална болест, постапката за заштита на тие права, како и правата и обврските на здравствените работници и здравствените установи. Основна цел на овие два документа е обезбедување на најдобра грижа за лицата со ментална болест и нивно неисклучување од заедницата,
- Со цел да се децентрализира третманот на зависници со метадон отворен е еден дневен центар за третман на зависници со метадонска терапија, а до крајот на 2006 година се планира отварање на уште девет нови единици за третман во склоп на Медицинските центри. Реализацијата на оваа активност е поддржана со грантот на Глобален фонд за борба против ХИВ/СИДА,
- Министерството за здравство активно учествува во проектот "Зголемување на социјалната кохезија преку зајакнување на услугите во јавната служба за ментално здравје во Југоисточна Европа", кој е вклучен во рамките на иницијативата за социјална кохезија на втората работна маса на Пактот за стабилност.

с) Користење на принципот на „невраќање„ („non-refoulement„ principle) кон бегалците од Косово.

Принципот на невраќање како обврска од Конвенцијата за бегалците од 1951 година е имплементиран во членот 7 од Законот за азил и привремена заштита на Република Македонија („Службен весник на РМ бр.49/03). Имено во горенаведениот член од законот е предвидено дека: „Барател на азил, признанен бегалец или лице под хуманитарна заштита не може да се протера или на било каков начин со сила да се врати на границите на државата:

- во која неговиот живот или слобода би биле во опасност поради неговата раса, вера, националност, припадност на одредена социјална група или политичко уверување;
- каде би бил подложен на мачење, нечовечко или понижувачко постапување или казнување.

Забраната од став 1 алинеја 1 од овој член не се однесува на странец кој од сериозни причини треба да се смета за опасен по безбедноста на Република Македонија или кој, откако против него е донесена правосилна одлука за злосторство или посебно поради тешко кривично дело, претставува опасност за граѓаните на Република Македонија.

На странецот од став 1 алинеја 2 на овој член кој поради причините од член 6 на овој закон не може да ужива азил во Република Македонија, ќе му се дозволи да остане на територијата на Република Македонија се додека постојат сериозни пречки за верување дека во државата чиј државјанин е или доколку е без државјанство во која имал вообичаено место на престој би бил подложен на мачење, нечовечко или понижувачко постапување или казнување.

Странецот од став 3 на овој член за време на престојот во Република Македонија има исти права и должности како и лицата под привремена заштита во Република Македонија.

Што се однесува до користењето на овој принцип, имплементиран во Законот за азил и привремена заштита на Република Македонија, не се прави разлика за потеклото на бегалците, вклучувајќи го тука и Косово. Имено по исцрпување на сите правни средства во постапката за признавање право на азил во Република Македонија, во пракса кога се работи за лица од Косово најпрвин преку законскиот застапник-полномошник се известува лицето во кој рок треба да ја напушти територијата на Република Македонија, по негов избор на кој Граничен премин од матичната држава и до сега нема случаи на враќање со спровод од страна на припадници на МВР. Покрај ова, праксата покажува дека станува збор за лица кои во време додека уживале Привремена хуманитарна заштита, а подоцна станале и баратели на азил или им било признаено право на азил заради хуманитарна заштита, доброволно често пувале, се здржувале и остварувале одредени законски права во матичната држава, вклучувајќи го и Косово, притоа користеле легален влез и лични патни документи издавани од легитимни државни органи на матичната држава.

2. Во врска со слободата на мисла, совест и вероисповест вклучувајќи го и правот на приговор на совеста, ве молиме појаснете го следново:

- (а) Обемот во кој членовите на Законот за религиозните заедници биле доставувани на преиспитување пред Уставниот суд;**
- (б) Дали тие членови беа причината за прашањата покренати од невладините организации;**
- (с) Во кој обем барањата до надлежните институции за практикување на одредени активности влијаат врз религиозната слобода.**

Законот за верските заедници и религиозните групи (“Службен весник на Република Македонија” бр. 35/97) содржи 37 члена со кои се уредува положбата на верските заедници, основањето и работата на религиозните групи, верската поука и верските училишта, како облик на остварување на слободата на вероисповедта и на изразување на верата.

а) Во септември 1998 година, по иницијатива на Христијанската баптистичка црква “Радосна вест” од Скопје, кон која се придружија и Евангелската црква, Евангелско-конгрешанската црква и Христијанската пентекостна црква, Уставниот суд на Република Македонија поведе постапка за оценување на уставноста на член 3 став 1, член 10, член 11 став 2, членовите 13 и 14 и член 22 став 2, поставувајќи го прашањето за нивната согласност со одредбите на членовите 9, 19, 20 и 54 став 3 и 4 од Уставот и истите ги укина со Одлуката У. бр. 223/97 од 23 и 24 декември 1998 година (“Службен весник на Република Македонија” бр.64/98).

Кон крајот на 1999 година Уставниот суд на Република Македонија, по иницијатива на Хелсиншкиот комитет за човекови права на Република Македонија поведе постапка за оценување на уставноста на членовите 19 и 23 од Законот за верските заедници и религиозни групи, затоа што се постави прашањето за нивната согласност со членовите 19 и 96 од Уставот. Со одлука на Уставниот суд на Република Македонија У.бр.114/99 од 20 октомври и 10 ноември 1999 година ((“Службен весник на Република Македонија” бр. 76/99) овие две одредби се укинати.

Укинати се следниве одредби:

- Според Член 3 став 1 од Законот, верски работи и верски обреди во РМ може да врши само регистрирана верска заедница, односно религиозна група. Повикувајќи се на неколку членови од Уставот на РМ: чл. 9 кој се однесува на правото на еднаквост, чл. 19 кој ја гарантира слободата на вероисповест, чл. 20 кој ја гарантира слободата на здружување и чл. 54 кој ја содржи забраната за дискриминаторско ограничување на слободите и правата; како и повикувајќи се на чл. 18 и 29 ст. 2 од Универзалната декларација за човековите права, како и на чл. 9 ст. 1 од Европската конвенција за заштита на човековите права и основни слободи, Уставниот суд ја укина оваа одредба. Уставниот суд сметал дека

со ограничувањето од чл. 3 став 1 од Законот дека верските работи може да ги врши само верска заедница односно религиозна група, се ограничува и навлегува во личните и интимните чувства и верски определби на поединецот како негова уставна гаранција за слободата на веросиповеста, со што всушност се повредува слободата на веросиповеста и се создава можност за казнување на лица при остварување на нивната слобода на вероисповест и изразување на верата, кога верските работи и верските обреди ги вршат надвор од регистрирана верска заедница, односно религиозна група.

- Според **Член 10** од Законот, религиозна група со седиште во РМ можат да основаат најмалку 50 полнолетни лица, државјани на РМ, со постојано живеалиште во РМ. Основачите на религиозна група одлука за основање и за правила, односно за друг акт со кој се уредува организацијата и работењето, донесуваат на собир на основачите. Уставниот суд сметал дека барањето за ваков висок цензус на основачи на религиозна група претставува ограничување на слободата на вероисповеста и слободата на здружување на граѓаните заради остварување и заштита на одделни нивни права и уверувања.
- Според **Член 11, став 2** од Законот, пријавата за основање на религиозна група содржи: назив, податоци за основачите, седиште, предмет на дејствување, означување на просториите во кои се вршат верските работи и верските обреди и податоци за лицата одговорни за работата и за застапувањето и за претставувањето на религиозната група. Слично како претходно, Уставниот суд сметал дека барањето за внесувањето на вакви бројни податоци за основачите на таквата група, што не е случај со другите здруженија на граѓаните, претставува ограничување на слободата на вероисповеста и слободата на здружување на граѓаните заради остварување и заштита на одделни нивни права и уверувања.
- Со **Член 13** од Законот се уредува дека религиозната група за која е утврдено дека е основана во согласност со овој закон, се запишува во регистрот што се води кај органот надлежен за прашањата на верските заедници и на религиозните групи и дека овој орган пропишува поблиски прописи во врска со водењето и со содржината на регистрот.
- Според **Член 14** од Законот, верските заедници и религиозните групи имаат својство на правни лица, кое својство се стекнува од денот на уписот во регистрот; според ставот 3 од овој член, верските заедници, односно религиозните групи можат да основаат социјални и добротворни установи во постапка утврдена со закон, а според ставот 4 од овој член на Законот, одлуките на органите на верските заедници, односно религиозните групи немаат дејство надвор од нив, а исправите на овие органи немаат својство на јавни исправи.
- Со **Член 22, став 2** од Законот се уредува изградбата или стекнувањето на објект наменет за вршење на верски работи и на верски обреди со претходна должност верската заедница или религиозната група да обезбеди позитивно мислење од органот надлежен за прашањата на верските заедници и религиозните групи.

Тргувајќи од содржината на уставните одредби во однос на слободата на вероисповеста и на работата на органите на државната управа, Уставниот суд оцени дека овластувањата на органот надлежен за прашањата на верските заедници и религиозните групи содржани во членовите **13 и 14 и член 22 став 2** претставуваат ограничување на слободата на вероисповеста и со нив се нарушува уставно востановениот однос за одвоеност на верските заедници и религиозните групи од државата со што всушност содржаните овластувања на органот надлежен за таквите заедници и групи излегува од рамките на уставните и законските овластувања на органите на државната управа.

- Во **Членот 19**, Законот го уредува вршењето “ерски обреди и верски работи и во други простории и места достапни на граѓаните (надвор од верските објекти), со одобрение од надлежниот орган за внатрешни работи, по претходно мислење од органот надлежен за прашањата на верските заедници и религиозните групи.
- Според **Член 23** од Законот лицата кои се одговорни за работата и за застапувањето и претставувањето на религиозната група се должи да поднесат до органот надлежен за прашањата на верските заедници и на религиозните групи пријава за секоја статусна промена или за престанок на религиозна група.

Од изнесените законски одредби (**член 19 и 23**) произлегува дека за верските обреди и верските работи кои се вршат надвор од верските објекти, како и надвор од живеалиштето на одреден граѓанин кој бара вршење на некој верски обред во неговото живеалиште, а тоа значи во други простории и места достапни на граѓаните, мора претходно да се обезбеди одобрение од надлежниот орган за внатрешни работи и, пред тоа одобрение, мислење од органот надлежен за прашањата на верските заедници и религиозните групи (за нетрадиционалните верски обреди и верски работи) односно мора претходно да се достави известување до органот надлежен за прашањата на верските заедници и религиозните групи (за традиционалните верски обреди и верски работи).

Уставниот суд оцени дека барањето од член 19 од Законот, да мора претходно да се обезбедува одобрение од МВР и мислење од органот надлежен за верски прашања (ако се сака вршење на нетрадиционални верски обреди и верски работи надвор од верските објекти или од живеалиштата на граѓаните односно на јавни места), како и да мора претходно да се доставува известување до органот надлежен за верски прашања (заради вршење на традиционални верски обреди и верски работи надвор од верските објекти или живеалиштата на граѓаните односно на јавни места), не е во согласност со член 19 став 2 од Уставот и го укина чл. 19 од Законот.

Исто така, Судот утврди дека со член 23 од Законот се определува лицата одговорни за работата и за застапувањето и претставувањето на религиозната група да се должни да поднесат до органот надлежен за прашањата на верските заедници и религиозните групи пријава за секоја статусна промена или престанок на религиозната група, во рок од 30 дена од денот на донесувањето на одлуката за промена или престанок.

Судот укажувајќи дека членовите 13 и 14 од Законот кои го овластувале органот надлежен за прашањата на верските заедници и религиозните групи да води посебен регистар за верските заедници и религиозните групи, како и да пропишува поблиски правила во врска со содржината и водењето на регистарот, се укинати во 1998 година го укина и член 23 од Законот бидејќи обврска за религиозните групи да поднесуваат пријава за секоја статусна промена или престанок до органот надлежен за верски прашања нема основа во наведените уставни одредби.

Со овие одлуки Уставниот суд ги отстрани можностите надлежните институции преку барањето за исполнување на одредени услови и преземање на одредени активности да влијаат врз слободата на религија.

До Уставниот суд беа упатени барања за оценка на уставноста на неколку други членови од Законот, при што судот ги отфрли поради процедурални причини, а за чл. 1 и чл. 8 ст. 2 од Законот не поведе постапка. Членот 8 став 2 утврдува дека за една вероисповест може да постои само една верска заедница. Судот оцени дека со оваа одредба не се создава нееднаквост во остварувањето на слободата на вероисповеста, туку се заштитуваат граѓаните од манипулирање со нив преку поделба на верниците од иста вероисповест на повеќе верски заедници што води кон легализирање на раскол во црквата. При тоа судот ја имаше предвид и можноста дека верниците кои имаат исто верско убедување, а не припаѓаат на регистрирана верска заедница, можат да се здружат во религиозна група и организирано да ги вршат верските работи и верските обреди, како и верските заедници. Поради тоа Уставниот суд

оцени дека определбата за една вероисповест да постои само една верска заедница не создава нерамноправност и не е спротивна на Уставот.

b) Според изложеното, Уставниот суд решавал по барања на верски групи и невладини организации, во најголема мерка укинувајќи ги оспорените одредби од Законот.

c) Единствени членови од Законот за верските заедници и религиозни групи со кои се бараат одобренија за одредени активности на верските заедници и религиозни групи се членовите 5, 16 и 26.

- Според член 5 од Законот за верските заедници и религиозни групи “Странски државјанин може, по барање на верска заедница, односно религиозна група, да извршува верски работи и верски обреди, по претходно одобрение на органот надлежен за прашањата на верските заедници и на религиозните групи.”

Во периодот од 2000 година до денес, до Комисијата за односи со верските заедници и религиозни групи од страна на 15 верски заедници и религиозни групи вкупно се поднесени 95 барања за добивање одобрение странски државјани да обавуваат верски работи и верски обреди во легални верски објекти на верските заедници односно религиозните групи - баратели. Од овие 95 барања, до денес ниедно не е одбиено. Условеноста на вршењето на верски работи и верски обреди од страна на странски државјанин со претходно одобрение од органот надлежен за прашањата на верските заедници и религиозни групи не претставува ограничување на слободата на вероисповед, туку оваа одредба треба да придонесе за спречување на злоупотреба на вероисповедта за други цели.

- Според членот 16 став 1, “Верските заедници, односно религиозните групи можат да прибираат доброволни прилози за верски и за хуманитарни цели. Прилозите можат да се прибираат во просториите и во местата во кои се вршат верските обреди и верските работи, а надвор од нив само со одобрение на надлежниот орган за внатрешни работи.”
- Според членот 26 став 4, “Странски државјанин може да изведува настава во верско училиште само повремено, со одобрение од органот надлежен за прашањата на верските заедници и на религиозните групи.”

3. Во врска со принципот на недискриминација, немате доставено одредени информации за дискриминацијата заснована на сексуална ориентација. Ве молиме да доставите таква информација.

Формулацијата на антидискриминационата одредба во член 9 од Уставот на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија“, бр. 52/91, 01/92, 31/98, 91/01 и 84/03) е компарабилна со соодветните одредби на Европската конвенција за човекови права и на Универзалната декларација за човековите права.

Вториот став на членот 9 од Уставот прокламира дека сите граѓани се еднакви пред законот.

Антидискриминационите клаузули содржани во други закони (Кривичниот законик – член 137; Законот за извршување на санкции – член 4, Законот за работни односи – член 9) наведени во одговорите на Прашалникот (Поглавје I – Политички критериуми, Оддел H – Граѓански и

политички права, Прашање бр. 22) утврдуваат дека покрај другите основи, дискриминацијата е забрането врз основа на било кое „лично својство или околност“, „друг статус на лицето“ и „други лични околности“. Новиот предлог за донесување на Закон за работни односи исто така содржи антидискриминациона одредба (член 6) која забранува дискриминација по основ на „полова усмереност“.

Со реформата на кривичното законодавство во 1996 година, беше донесен нов Кривичен Законик на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“, бр. 28/91, 24/92, 49/93, 37/96, 80/99, 4/2002, 43/2003 и 19/2004) со кој се изврши декриминализација на хомосексуализмот. Кривичниот Закон на Република Македонија кој беше во важност до 1996 година, во Главата XI: Кривични дела против достоинството на личноста и моралот, содржеше кривично дело во Член 101 - Против природен блуд, согласно кој во став 2 беа инкриминирани дејствијата на противприроден блуд меѓу лица од машки пол. За ова кривично дело беше предвидена казна затвор до една година.

Во Република Македонија дејствуваат невладини организации кои работат на полето на промовирање на слободата на сексуалната ориентација.

Во 2002 е основан Центарот за Граѓански и Човекови Права (ЦГЧП). Оваа организација го отвори прашањето за правата на ЛГБТ (лезбејки, геј мажи, бисексуалци и трансродни личности) популацијата во Република Македонија. Невладината Организација МАСО е основана во Септември 2004 и е прва НВО во Македонија која е посветена ексклузивно на промоција и развивање на правата и културата на ЛГБТ популацијата.

Во 2004 година се основа ЕГАЛ (Еднаквост за Геј и Лезбејки), како проект на Невладината Организација ХЕРА. ЕГАЛ е ЛГБТ организација која е посветена на заштита од сексуално преносливи болести и превенција од ХИВ / СИДА. МАСО и ЕГАЛ спроведуваат заедничко истражување за идентификација на проблемите и потребите на ЛГБТ луѓето, меѓу самата ЛГБТ популација.

Здружението на граѓани - Центар за граѓански и човекови права Скопје, на Уставниот суд на Република Македонија му поднесе иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста на Член 121 став 2 точка 16 од Законот за служба во Армијата на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.62/2002, 98/2002 и 25/2003). Со овој член како повреда на воената дисциплина се утврдува сексуалната злоупотреба или хомосексуализмот.

Според наводите во иницијативата оспорената одредба од Законот не била во согласност со Член 8, Член 9 став 2, Член 11, Член 12, Член 16, Член 25 и Член 54 став 4 од Уставот на Република Македонија, со Член 137 од Кривичниот законик, како и со Член 14 од Европската конвенција за заштита на човековите права и основните слободи, ратификувана од Собранието на Република Македонија. Понатаму, во иницијативата се наведува дека оспорената одредба не била во согласност и со Член 13 на Договорот од Амстердам и со Членовите 11 и 12 на Директивата за еднаквост при вработувањето на Европска унија, кои Република Македонија, како асоцијативна членка била обврзана да ги имплементира во своето законодавство, како дел од процесот на апроксимација на законодавството.

Судот донесе одлука да не се поведува постапка за оценување на согласноста на оспорената законска одредба со Уставот, ценејќи дека законодавецот со утврдувањето на сексуалната злоупотреба или хомосексуализмот посебно, како повреда на воената дисциплина со Закон, не навлегува во личниот, односно приватниот живот на военото лице надвор од службата во Армијата. Судот аргументира дека правото на почитување на приватниот, односно личниот живот на поединецот не е апсолутно и дека тоа може да биде ограничено во определен обем што е согласно и со одредбите од Европската Конвенција за заштита на човековите права и

основните слободи и протоколите кон наведената Конвенција, според кои нема да постои никакво мешање од страна на јавната власт при остварувањето на правото на почитување на приватниот живот, освен во согласност со закон и доколку тоа претставува неопходна мерка која е во интерес на државната и јавната безбедност, економската благосостојба на земјата, заштита на здравјето и моралот или заштита на правата и слободите на другите во едно демократско општество.

Судот за неосновани ги оценил наводите во иницијативата дека оспорената законска одредба не била во согласност и со Член 9 став 2 од Уставот (еднаквост на сите граѓани пред законот), затоа што во конкретниот случај основ за дисциплинска одговорност е чинот на злоупотребата на сексуалноста и хомосексуалноста на военото лице во вршење на службата во Армијата, а не што тоа лицето по сексуална ориентација е хомосексуалец. Дека е така зборува и фактот што хомосексуалноста, како сексуална ориентација, не е утврдена како посебна пречка поради која лицата - хомосексуалци не може да засноваат работен однос во служба на Армијата.

Граѓански права

Под кои услови државјаните на трети земји можат да поднесат барање за траен престој?

Условите по кои државјаните на трети земји можат да поднесат барање за траен престој се содржани во членот 23 од Законот за движење и престој на странци (“Службен весник на Република Македонија број 36/92, 66/92, 26/93, и 45/2002“) и во Правилникот за начинот на издавање на патни исправи и визи за странци и за обрасците на тие исправи и визи (“Службен весник на Република Македонија број 75/93“)

Услов за поднесување на барање за одобрение за постојан престој на странецот е најмалку три години непрекинато легално да престојувал на територијата на Република Македонија и да ги исполнува условите кои го оправдуваат постојаниот престој.

Условите кои го оправдуваат постојаниот престој-(по три години привремен престој) се:
- странецот во период од три години да имал престој поради вршење определена професионална дејност, привремен престој по основ на вработување, престој по основ на брак со државјанин на Република Македонија, како и странец кој поседувал недвижен имот на територијата на Република Македонија.

Малцински права и заштита на малцинства **(види Политички критериуми, Оддел Ј)**

1. Која е причината за падот во процентите на сите податоци кои се однесуваат на застапеноста на припадниците на Српската заедница во табелите J4 и J5 во поглавјето Политички критериуми.

Бројот на вработени припадници на српската заедница во буџетските корисници во декември 2003 година опаѓа за 32 вработени, додека во декември 2004 овој број се намалува за 43 вработени во споредба со истиот период од 2002 година. Кај јавните здравствени установи бројот на вработени припадници на српската заедница во декември 2004 година опаѓа за 51 вработен во споредба со декември 2002 година.

Причината за падот на процентите на податоците кои се однесуваат на застапеноста на припадниците на српската заедница во табелите J4 и J5 во поглавјето Политички критериуми, се однесува воглавно на ослободени работни места по пат на редовно пензионирање и дивестирање на несуществени дејности како и нивно пополнување со вработувања на припадници од другите заедници кои не се мнозинство во Република Македонија.

На пример, во 2002-2003 година во постапка на дивестирање на несуществени дејности, од Службата за општи и заеднички работи при Владата на РМ во приватни претпријатија трансферирани се 438 вработени. Од вкупниот број на трансферирани вработени, 11 биле припадници на српската заедница.

Според податоците дадени во табелите J4 и J5, и покрај падот на процентите на застапеноста на припадниците на српската заедница за периодот 2002-2004 година, српската заедница заедно со влашката остануваат најдобро застапените заедници во областа буџетски корисници, како и во јавните здравствени установи во Република Македонија. Процентуалната застапеност на припадниците на српската заедница во буџетските корисници и во јавните здравствени установи е речиси идентична на нивната процентуална застапеност во вкупниот број на населението во Република Македонија. Имено, според податоците на Државниот завод за статистика во однос на пописот на населението одржан во ноември 2002 година, во вкупниот број на населението во Република Македонија Србите учествуваат со 1.8 %. Кај буџетските корисници, според податоци на Министерството за финансии, припадниците на српската заедница во декември 2002 година се застапени со 1,73 % додека во декември 2004 година се застапени со 1,66 %. Во јавните здравствени установи, припадниците на српската заедница во 2002 година се застапени со 1,91 % додека во декември 2004 година во истите установи се застапени со 1,72 %.

Надворешни граници

Ве молиме доставете дополнителни информации за учеството на АРМ во обуката на персоналот на Граничната полиција или во други активности/дејствија превземени под контрола на цивилните власти.

При процесот на пренесување на одговорноста за обезбедување на државната граница од Министерството за одбрана на Министерството за внатрешни работи се превземаат определен број на припадници на Армијата на Република Македонија од страна на Министерството за внатрешни работи. За овие лица се спроведува дообука, со цел нивно оспособување за извршување на полициските работи во граничната полиција. Наведената обука се организира само за припадниците на Армијата на Република Македонија кои во изминатиот период биле ангажирани за извршување на задачи за обезбедување на државната граница или на други сродни должности во Армијата на Република Македонија.

Неопходно е да се напомене дека досега Армијата на Република Македонија не учествувала во обуката на персоналот на граничната полиција. Оваа обука е организирана и спроведена од стручни лица во Полициската Академија во Скопје.

Ве молиме доставете дополнителни информации за координацијата/соработката помеѓу централата на Граничната полиција и регионалните полициски центри (постоечката состојба, како и плановите за во иднина).

Во Министерството за внатрешни работи во тек е процесот на имплементација на Стратегијата за реформи во полицијата. Согласно овој документ, полициските функции на Министерството ќе се извршуваат на три нивоа: стратешко, оперативно и тактичко. Во тој поглед, во рамките на Бирото за јавна безбедност, на стратешко ниво, извршена е трансформација на Одделот за гранична полиција во Сектор за гранични работи (со 21 систематизирано работно место). Секторот за гранични работи, како служба од советодавен карактер е надлежна за стратешко и концептуално планирање на полициското работење во областа на граничните работи и утврдување на генералните насоки и стандарди за работењето на полициските служби во Регионалните центри.

Трансформацијата на веќе формираните Регионални центри согласно Стратегијата за реформи во полицијата е во тек. Предвидено е тие да бидат одговорни за оперативното работење, преку спроведување на конкретни активности и дејствија. На тактичко ниво, во

состав на Регионалните центри предвидено е да функционираат Полициски станици за контрола на преминување на државната граница (сегашни Гранични премини) и Полициски станици за обезбедување на државната граница (сегашни Гранични полициски станици), кои за својата работа непосредно ќе му одговараат на началникот на Регионалниот центар.

Со Регионалните центри по нивната трансформација предвидено е да раководат началници кои непосредно ќе му одговараат на Директорот на Бирото за јавна безбедност.

Со Секторот за гранични работи раководи помошник директор, кој истотака за својата работа непосредно му одговара на Директорот на Бирото за јавна безбедност.

Во надлежност на Секторот за гранични работи спаѓаат и следните работи: градење концепти за соодветна имплементација на шенген каталогот на најдобрите европски практики и заеднички стандарди во обезбедувањето на државната граница и контролата на преминувањето на државната граница; градење концепти за спроведување на визниот режим на Република Македонија со другите држави; утврдување концепти на превенцијата и работењето на граничната полиција во соработката со заедницата за градење партнерство и развивање на довербата. Секторот работи и на координација на концепциите насочени кон борбата против прекуграничниот криминал, особено организираниот криминал, криумчарењето, трговијата со луѓе, нелегална миграција, недозволена трговија со дрога, оружје и опасни материи; ги утврдува процедурите и начинот на работење на Транзитниот центар; утврдува и развива методологија за прибирање известувања за сторени кривични дела и нивните сторители; дава оценка за ефикасноста, ефективноста и економичноста во работењето на полициските станици и одделенијата за илегална миграција и превенција и во таа насока предлага мерки и активности за нивно подобрување; учествува во подготовката на програмите за основна полициска обука; специјална полициска обука; перманентна обука; учење низ работата; напреден тренинг и обука; менаџмент обуката за раководниот кадар на оперативните и тактичките служби и слично.

Ве молиме доставете дополнителни информации за постојните билатерални договори со соседните земји, посебно осврнувајќи се на членовите кои се однесуваат на визите.

Република Албанија. Спогодбата помеѓу Влада на Република Македонија и Советот на министри на Република Албанија за укинување на визите за дипломатски и службени патни исправи и за висината на таксите за издавање други видови визи ("Службен Весник на РМ", бр 9/98) определува визен режим за државјаните на двете држави носители на обични пасоши, освен за носителите на дипломатски и службени пасоши. Издавањето на визите се врши во дипломатско конзуларните претставништва на двете држави и на граничните премини на македонско-албанската државна граница.

Република Бугарија. Виза не е потребна за престој до 90 дена за државјаните на двете земји по основ на Спогодбата помеѓу Владата на СФРЈ и Владата на Народна Република Бугарија за реципрочно ослободување од визи (1965 г.), која е преземена преку сукцесија и сеуште е во сила. За престој во Република Македонија подолго од 90 дена (по основ вработување, школување, специјализација, научно истражување или вршење професионална дејност) потребна е виза за државјаните на Република Бугарија согласно Законот за движење и престој на странци.

Република Грција. Со Протоколот за взаемен визен режим и за таксите за визи меѓу Република Македонија и Република Грција, потпишан на 20.10.1995 година се регулира дека виза за краток престој може да се издава на граничните премини, како и во дипломатско-конзуларните претставништва на двете држави. Таксите за визи беа определени со истиот Протокол. Протоколот исто така, предвидува дека по воспоставувањето на канцелариите за врски на двете договорни страни, визи за краток престој може да се издаваат исклучиво во дипломатско-конзуларните претставништва на двете страни во странство.

Со Протоколот за дополнување на Протоколот за взаемен визен режим и за таксите за визи, потпишан на 02.02.1996 година беше регулирано дека на граничните премини, како и во дипломатско-конзуларните претставништва, на возачите на товарни моторни возила и автобуси, може да им се издаде повеќекратна виза со важност до три месеци.

Во месец мај 1999 година Владата на Република Македонија донесе еднострана Одлука за укинување на визите за државјаните на Република Грција за престој до 90 дена. За престој подолг од 90 дена (по основ вработување, школување, специјализација, научно истражување или вршење професионална дејност), потребна е виза за грчките државјани во согласност со Законот за движење и престој на странци, со оглед на тоа дека таков вид виза не е регулиран со горенаведениот Протокол.

Во месец јули 1999 година носителите на македонски дипломатски и службени пасоши се изменени од обврската за виза.

Државна Заедница на Србија и Црна Гора. Со Спогодбата меѓу Владата на Република Македонија и Сојузната Влада на Сојузна Република Југославија за укинување на визите (“Службен Весник на РМ“ бр 50/97) државјаните на двете држави, носители на важечки патни исправи, можат да влегуваат на територијата на другата договорна страна без виза и да престојуваат до 90 дена. Граѓаните кои имаат намера да престојуваат по основ на вработување, школување, специјализација, научно истражување или вршење професионална дејност, согласно Законот за движење и престој на странци, потребно е претходно да обезбедат виза во дипломатско-конзуларните претставништва..

Косово (Привремена администрација на ОН – УНМИК). Со Одлука на Владата на Република Македонија (Јуни, 2002 година) носителите на патни исправи издадени од УНМИК, можат без визи да влегуваат во Република Македонија и да престојуваат до 90 дена.

ВИЗИ

Административни такси: Кои се критериумите за пресметување на висината на административните такси (видови на виза, категории на лица, националност)? Дали се предвидени билатерални договори за издавање на визи без плаќање на административни такси?

Законот за административните такси (“Службен весник на РМ“, бр. 17/93, 20/96, 07/98, 13/01, 24/03, 19/04 и 61/04) ги регулира, меѓу другото, износите на административните такси за сите видови визи утврдени со Законот за движење и престој на странци (“Службен Весник на РМ“, бр. 36/92, 66/92, 26/93 и 45/02) кои се издаваат од страна на дипломатско-конзуларните претставништва на Република Македонија. Единствен критериум за определување на износот на административната такса за виза, определен со Законот за административни такси е видот на визата. Административните такси за виза важат за сите странци без разлика на нивното државјанство. Исто така, Законот не прави разлика по однос на различни категории на лица.

Покрај износот на административната такса за виза, се плаќа и износ за материјални трошоци на постапката за издавање на виза. Износите на трошоците за постапката се определени во Ценовникот на Министерството за надворешни работи. Посебните услуги во однос на издавањето на виза (итна постапка и сл.) се наплатуваат истотака во согласност со утврдените цени во Ценовникот.

Ценовникот е акт на МНР донесен врз основа на член 32 од Законот за административните такси. Со претстојните измени и дополненија на Законот за административните такси, согласно визната политика на Република Македонија и предвидената хармонизација на визниот режим на Република Македонија со визниот режим на ЕУ, се предвидува да се изврши усогласување на административните такси за визи на Република Македонија со единствената такса за виза (uniform visa fee) на ЕУ.

За државјаните на Руската Федерација, Азербејџан, Белорусија, Грузија, Ерменија, Казахстан, Киргистан, Таџикистан, Туркменистан, Украина, Турција, Србија и Црна Гора административните такси за виза се утврдуваат врз основа на билатерални договори. Имено, со билатералната Спогодба за взаемни патувања на државјаните, склучена помеѓу СФРЈ и СССР (Октомври 1989 година), преземена со сукцесија од страна на Република Македонија, како и од Руската Федерација, која Спогодба, исто така, е превземена и од Азербејџан, Белорусија, Грузија, Ерменија, Казахстан, Киргистан, Таџикистан, Туркменистан и Украина, предвидува издавање визи без наплатување на административна такса за виза. Спогодбата воедно регулира дека трошоците во постапката за издавање виза ќе се наплатуваат реципрочно.

Врз основа на билатералните спогодби за реципрочно укинување на визите, кои Република Македонија ги има склучено со Република Турција и Државната Заедница на Србија и Црна Гора, не се наплатува административна такса за виза по основ на вработување, школување, специјализација, научно истражување или вршење професионална дејност, а за државјаните на Турција и за престој подолг од 60 дена.

Освен горенаведената билатерална спогодба која се применува помеѓу Република Македонија и Руската Федерација, Азербејџан, Белорусија, Грузија, Ерменија, Казахстан, Киргистан, Таџикистан, Туркменистан и Украина, врз основа на која не се наплатува административна такса за виза, но се наплатуваат трошоци на постапката, како и билатералните спогодби со Република Турција и Државната Заедница на Србија и Црна Гора, со кои прецизно е определено за кој вид виза не се наплатува административна такса, Република Македонија нема склучено други билатерални спогодби за издавање визи без наплатување на административна такса.

Колективни визи: Дали постојат ограничувања во однос на бројот на лица и националност? Дали е можно издавање на колективни визи на граничните премини?

Согласно Законот за движење и престој на странци колективната виза е ограничена на група од 5 до 50 лица. Колективната виза се издава на колективна-заедничка патна исправа издадена согласно регулативата на државата за издавање патни исправи на нејзините државјани. Нема ограничувања во однос на државјанството на странците на кои може да им се издаде колективна виза.

Согласно Законот, можно е издавање колективна виза на граничните премини на Република Македонија. Издавањето виза на граничен премин, вклучително и колективна виза, се применува рестриктивно, во согласност со визната политика. Имено, издавањето на колективна виза на граничен премин е регулирано како исклучок и само во оправдани и итни случаи (хуманитарни цели и високи делегации на странски држави).

Република Македонија од 25.03.1998 година, е членка на Европската Конвенција од 16.12.1961 за патување на млади лица со колективен пасош помеѓу државите-членки на Советот на Европа (Службен весник на РМ бр.34/97).

Дали за конзуларниот персонал е предвидена посебна обука во врска со безбедноста на документите?

Во рамките на подготовките на конзуларниот персонал пред упатувањето на работа во ДКП се остварува обука во МНР и во МВР која, меѓутоа, не ги вклучува специфичните аспекти во врска со безбедноста на документите.

Опишете ги основните инструменти кои конзуларниот персонал ги користи за препознавање на фалсификувани документи.

Конзуларниот персонал не е опремен со инструменти за препознавање на фалсификувани документи како оние што се предвидени со Препорката на Советот од 29 Април 1999 (Ц 189/19).

Каква е постапката по усно барање за издавање на визи на граничните премини? Доставите и статистички податоци за ваквите барања?

Согласно член 25 од Правилникот за начинот на издзвање на патни и други исправи и визи на странци и за обрасците на тие исправи и визи ("Службен весник на Република Македонија", бр. 75/93) на граничните премини барањето за издавање на виза секогаш се поднесува усно (не постои образец за писмено барање на виза на граничен премин).

Постапката за издавање визи на граничен премин, согласно членовите 25, 27 и 28 од споменатиот правилник, е следна:

- Со усното барање странецот ја прилага патната исправа на која бара издавање на виза;
- Службеното лице на граничниот премин проверува дали патната исправа е уредна и важечка. Патната исправа е уредна ако не е оштетена, ако ги содржи сите листови, фотографијата верно го прикажува носителот на патната исправа, има место за внесување на визи и печати и нема други недостатоци. Патната исправа е важечка ако е издадена од надлежен државен орган, ако дава право на враќање во земјата која ја издала или право на влез во трета земја, рокот на важењето на патната исправа не е изминат и Република Македонија таквата патна исправа ја признава како важечка за преминување на државната граница;
- Службеното лице на граничниот премин проверува дали постојат законски пречки за издавање на виза. Законските пречки поради кои виза неможе да се издаде односно нема да се дозволи влез во Република Македонија се утврдени со член 17 од Законот за движење и престој на странци ("Службен весник на Република Македонија", бр.36/92,66/92,26/93 и45/2002). Во овој член е предвидено дека виза нема да се издаде на странец:
 1. на кого му е изречена мерка за безбедност протерување од Република Македонија или на кого му е откажан престојот во Република Македонија за време за кое таа мерка му е изречена;
 2. кој се води во евиденција на надлежниот државен орган како меѓународен престапник или за кого постои основано сомнение дека доаѓа во Република Македонија со намера да изврши терористички или други кривични дела;
 3. чие престојување во Република Македонија би претставувало финансиско оптоварување за државата;
 4. кој не поседува влезна виза за државата во која патува по излегувањето од територијата на Република Македонија, а таква треба да има;
 5. кој во барањето за издавање виза за влегување на територија на Република Македонија дал неточни податоци за себе или за целта на патувањето и престојот или се послужил со лажни исправи;
 6. кој не поседува документи врз основа на кој може да се утврди неговиот идентитет;
 7. кој доаѓа од подрачје каде владеат заразни болести, а нема доказ за вакцинација.
 8. (Овие законски пречки се наброени, истотака во одговорот на прашањето O2_II_05.)
- Транзитна виза се издава само на странец кој има важечка виза за соседната држава во која патува или низ чија територија транзитира, ако со меѓународен договор не е ослободен од обврската да има виза.

Визата се издава во вид на налепница која се залепува на патната исправа на странецот и се заверува со тркалезен печат и со потпис на службеното лице на органот што ја издава визата.

Во визата се означува видот на визата, за колку патувања се издава, бројот на лицата кои патуваат со таа патна исправа, рокот на важењето на визата, датумот и граничниот премин на нејзиното издавање како и износот на наплатената такса.

Доколку не се исполнети условите за издавање виза усното барање на странецот усно се одбива од страна на службеното лице на граничниот премин.

Статистички податоци за барањата за визи на граничните премини дадени се во одговорот на прашањето 24_C_12 и се однесуваат за целиот период на 2002 и 2003 година, а за 2004 година само за првите девет месеци.

Поради тоа сега ги доставуваме податоците за цела 2004 година и тоа:

Вкупно издадени визи 90527. Истите се издадени на патни документи на државите: Албанија 80.431 (со Република Албанија постои билатерален спогодба со која е предвидено издавање на визи на граничните премини, оттаму и големиот број на визи издадени на усно барање), Австралија 6561, Австрија (на патни исправи за странци) 348, Чешка 272, Канада 259, Индија 236, Ерменија 154, Полска 116, Израел 100, Словенија (пред укинувањето на визите) 99, Романија 97, Германија (на патни исправи за странци) 96 и други држави.

Ве молиме доставете подетални информации во врска со воспоставувањето на техничка инфраструктура и ИТ основа за подршка на издавањето на визи и чувањето на информации поврзани со визи (временска рамка, структура, вклучени државни служби).

Со цел модернизација и реформирање на граничното управување и зголемување на ефикасноста на граничната контрола, Стратегијата за интегрирано гранично управување предвидува воспоставување на интегриран ИТ систем.

Националниот визен информативен систем (НВИС) е предвидено да биде еден сегмент од интегрираниот ИТ систем за гранично управување. Електронска база на податоци за регистарот за визи ќе биде составен дел од НВИС.

Основните државни служби вклучени во НВИС се Министерството за надворешни работи (вклучително и дипломатските претставништва), Министерството за внатрешни работи, Граничната полиција (вклучително и граничните премини) и Секторот за странци.

Со цел утврдување на потребите и приоритетите за дизајнирање и развивање на националниот ИТ систем за визно управување (НВИС) во тек е подготовка на студија. Студијата ја подготвуваат странски експерти ангажирани од ЕАР во соработка со претставници на основните државни служби вклучени во НВИС.

Студијата ќе ги утврди потребите во врска со: административниот и управувачкиот капацитет; односите меѓу државните служби вклучени во НВИС; организационата структура; дизајнирањето и развивањето или набавката на софтверот; спецификацијата за набавка на опремата и обуката на персоналот. Првичниот извештај е веќе направен и работата на студијата е во втората фаза.

Провизорната општа временска рамка предвидува ИТ системот за управувањето со визите да биде во функција на крајот на 2006 година. Согласно условите за подготовка на НВИС студијата, истата треба да биде завршена кон крајот на јуни 2005 година. Развивањето на софтверот, набавката на опремата и обуката на персоналот се предвидува да се направат во периодот јули 2005 - јули 2006 година. Воспоставувањето и тестирањето на системот е предвидено за втората половина на 2006 година.

Миграција

На кој период се однесуваат вашите статистики поврзани со дозволите за престој (споменато во Дел Д, 4, страна 85)

Наведените статистички показатели со кои се означува бројот на вкупно издадени одобренија за постојан престој (597), како и поединечната класификација по држави ја означува моментална состојба на лица со одобрен постојан престој. Значи, овој број (597) се однесува на сите странски лица кои во овој момент имаат регулирано постојан престој на територијата на Република Македонија, од осамостувањето на Република Македонија до денес.

Дали вашиот предлог Закон за странци содржи одредби за право на жалба со суспензивно дејство до независен судски орган против наредба/одлука за протерување и/или депортирање?

Предлог законот за странците во член 100 го определува Министерството за внатрешни работи за надлежен орган за донесување на решение за протерување на странец од Република Македонија.

Против наведеното решение странецот има право на жалба во рок од осум дена од денот на приемот на решението до надлежната Комисија на Владата на Република Македонија.

Постапувањето на првостепениот и второстопениот орган по поднесената жалба на детален начин е уредено со Законот за општата управа постапка (“Службен весник на РМ” бр.4/77, 11/78, 32/78, 9/86, 16/86, 44/2002, 59/2002), на чија примена упатува член 6 од Предлог законот за странците кој предвидува дека “на постапките што се спроведуваат согласно овој закон соодветно се применуваат одредбите од Законот за општа управна постапка, ако со овој закон поинаку не е определено”.

Законот за општата управна постапка како основен принцип и правило во управната постапка го прокламира суспензивното дејство на поднесената жалба, односно поднесената жалба да го спречува извршувањето на оспорениот управен акт.

Меѓутоа, Законот за општа управна постапка предвидува исклучок од наведеното правило, односно можност во случаи утврдени со закон поднесената жалба да не го одлага извршувањето на решението.

Наведената можност е предвидена во член 100 од Предлог законот за странци, кој предвидува дека жалбата на решението за протерување поднесена од странец кој престојувал во Република Македонија до 90 дена или врз основа на дозвола за престој помалку од три години, не го одлага извршувањето.

Во истиот член меѓутоа, со цел заштита на интересите на децата чие остварување преставува еден од основните фундаментални принципи на секоја демократска земја, Предлог законот за странци предвидува дека наведеното отстапување од суспензивното дејство на поднесената жалба нема да се однесува на странец кој има деца кои законски престојуваат на територијата на Република Македонија и кои живеат во заедничко семејно домаќинство со странецот.

Жалбата на странецот поднесена против решението за протерување се поднесува преку првостепениот орган, кој откако ќе констатира дека жалбата е навремена и изјавена од овластено лице, предметот заедно со подготвениот одговор на жалба го доставува до надлежната Комисија при Владата на Република Македонија.

Согласно Деловникот за работа на Владата на Република Македонија (“Службен весник на РМ” бр.20/95, 38/2001, 98/2002, 9/2003, 47/2003, 64/2003), комисиите надлежни за одлучување

во втор степен во управна постапка се составени од претседател и негов заменик и четири членови и нивни заменици.

Претседателот на Комисијата и неговиот заменик на предлог на Комисијата за именување ги именува Владата на Република Македонија од редот на членовите на Владата, замениците на министри и државните секретари.

Членовите на комисиите и нивните заменици истотака ги именува Владата на предлог на Комисијата за именување од групата на раководни и стручни државни службеници од министерствата и другите органи на државната управа и од Генералниот секретаријат на Владата.

Доколку Комисијата при Владата на Република на Македонија ја одбие жалбата на странецот, тој согласно одредбите од Законот за управните спорови ("Службен весник на РМ" бр.4/77, 36/77, 44/2003) има право во рок од 30 дена од денот на приемот на одлука на Комисијата да поведе управен спор, односно да поднесе тужба до Врховниот суд на Република Македонија.

Поднесената тужба до Врховниот суд на Република Македонија, согласно член 17 од Законот за управните спорови, не го спречува извршувањето на управниот акт против кој е донесена.

Меѓутоа, Законот за управни спорови во член 17 став 2 предвидува можност тужителот да бара одлагање на извршувањето до донесување на конечна судска одлука, при што првостепениот орган, односно Министерството за внатрешни работи е должно во рок од 3 дена од денот на приемот на барањето, со решение да се произнесе за основаноста на барањето.

Постапувањето на Врховниот суд на Република Македонија во управните спорови подетално е разработено во соодветното прашање подолу..

До кој степен Законот за движење и престој на странци е усогласен со меѓународните стандарди?

Потпишувањето на Спогодбата за стабилизација и асоцијација меѓу Република Македонија од една страна и Европските Заедници и нивните земји членки, од друга страна, со која Република Македонија превзема обврска да обезбеди компатибилност на своите закони со законите на Европската Унија, ја имплицира потребата од анализа на постојните законски решенија во областа на миграцијата и оцена на степенот на нивната усогласеност со европските стандарди и правила.

Прашањето на миграцијата во Република Македонија позитивно-правно е регулирано со Законот за движење и престој на странци ("Службен весник на РМ" бр.36/92, 66/92, 26/93 и 45/2002) чии одредби се доработени со Правилникот за начинот на издавање на патни и други исправи и визи на странци и за обрасците за тие исправи и визи ("Службен весник на РМ" бр.75/1993) и Упатството за начинот на издавање на патни исправи и визи за странци од дипломатско-конзуларните претставништва на Република Македонија во странство и начинот на водење на евиденцијата за издадени патни исправи и визи на странци ("Службен весник на РМ" бр.10/98).

Извршените анализи за компатибилноста на одредбите од постојниот Закон за движење и престој на странци со европските стандарди и правила во областа на миграцијата, како неспорен го наметнаа заклучокот за постоење евидентен расчекор и неусогласеност или пак делумна неусогласеност на условите за влез во Република Македонија, видовите на визи и самата постапка за издавање на визи, патните документи, условите за стекнување на одобрение за привремен или постојан престој во Република Македонија, откажувањето на

престојот во Република Македонија со корпусот на меѓународните стандарди и правила во оваа област.

Законот за движење и престој на странците предвидува дека за влегување и излегување од територијата на Република Македонија или само за преминување преку неа, на странецот му се издава влезна, излезна, влезно-излезна или транзитна виза.

Законот за движење и престој на странци правно ја нормира дипломатската виза, службената виза, деловната виза која може да се издаде и за интеркорпоративни трансфери, како и туристичката виза.

Анализирајќи ги наведените видови на визи во корелација со видовите на визи предвидени со Општите конзуларни упатства за визи за дипломатско-конзуларните претставништва на Договорните страни на Шенгенската конвенција, донесени од страна на Советот на Европската унија (2002) С 3/3/01), се наметнува заклучок за постоење на евидентна неусогласеност на домашната легислатива со европските стандарди и правила во оваа област.

Освен тоа, Законот за движење и престој на странци ги определува дипломатско-конзуларните претставништва на Република Македонија во странство и Министерството за внатрешни работи како надлежни органи за издавање на визи.

Доколку се согледа широкиот дијапазон на овластувања на Министерството за внатрешни работи во постапката за издавање на визи, конкретизирани во член 29 од Правилникот за начинот на издавање на патни и други исправи и визи на странци и обрасците за тие исправи и визи, исто така може да се согледа дека определувањето на надлежните органи за издавање на визи во домашната легислатива не кореспондираат со утврдените органи за издавање на визи согласно Општите конзуларни упатства.

Во однос на условите за издавање на визи домашното законодавство не го предвидува индивидуалното или групното патничко осигурување како услов за издавање на визи, а што во европското законодавство е воведено со донесување на Одлуката на Советот на Европската унија од 12 декември 2003 година со која се изменува Дел 5. точка 1.4. од Општите конзуларни упатства и Дел. 1 точка 4.1.2. од Заедничкиот прирачник во однос на барањето за поседување патничко медицинско осигурување како еден од документите за издавање на униформната виза за влез.

Законот за движење и престој предвидува дека на странец кој во Република Македонија доаѓа заради школување, специјализација, лекување, вршење на определена професионална дејност, склучување на брак со државјанин на Република Македонија, уживање на право врз основа на работен однос, поседување недвижен инот на територијата на Република Македонија или постоење на други оправдани причини за подолг престој од 3 месеци, може да му се издаде одобрение за привремен или постојан престој.

Во однос на причините за издавање на одобрение за привремен престој како генерална оценка може да се наметне дека не постојат крупни неусогласености со причините поради кои може да се издаде дозвола за привремен престој во европските земји.

Меѓутоа, со забелешка дека домашното законодавство не прави јасно разграничување помеѓу странците кои доаѓаат заради вработување со само вработените лица, како и не се предвидени посебни услови за издавање, продолжување на дозволата за престој на странци кои се жртви на трговија со луѓе согласно Директивата на Советот на Европската унија за дозвола за престој издадена на државјани на трети земји кои се жртви на трговија со луѓе или кои се предмет на акцијата за олеснување на илегалната миграција, а кои соработуваат со надлежните власти од 17 декември 2003 година и Директивата на Советот 2004/81/ЕС од 29 април 2004 година.

Во однос на условите, доказите кои странецот мора да ги приложи за да се оцени основаноста за издавање на одобрение за привремен престој, предочуваме дека во домашната легислатива поседувањето на здравственото осигурување не е предвидено како услов за издавање на истото.

Законот за движење и престој за странци единствено предвидува обврска на странецот со барањето за одобрение на привремен или постојан престој да поднесе докази за причината заради која се однесува барањето, како и докази дека се обезбедени средства за издржување.

Одобрението за привремен престој, согласно одредбите на Законот за движење и престој на странци, се издава со рок на важење до една година, кое врз основа на поднесено барање на странецот може да се продолжува, но најдолго до една година. Од наведената одредба може да се заклучи дека постои усогласеност на одредбите на Законот за движење и престој на странци во однос на рокот на важење на одобрението за привремен престој со европските стандарди и правила.

Законот за движење и престој на странци предвидува можност да се издаде одобрение за привремен престој и на детето до наполнети 18 години живот или на брачниот другар на странецот кој има одобрение за постојан, односно привремен престој во Република Македонија, од што може да се заклучи дека семејното обединување не е непозната категорија во домашното законодавство.

Меѓутоа, отстапувањето и делумната неусогласеност со Директивата на Советот 2003/86/ЕК од 22 септември за правото на семејното обединување се согледува од околноста што Законот за движење и престој на странци семејното обединување го нормира како можност, а не како право на начин што е прокламирано со посочената Директива на Советот од 22 септември.

Освен тоа, Законот за движење и престој на странци не содржи експлицитна одредба за предвидување можност да се дозволи семејно обединување на странецот со роднините од прв степен, директна линија на потомство на спонзорот или на неговиот/нејзиниот брачен другар, кога се тие зависни од него и не уживаат соодветна семејна поддршка во земјата на потекло, ниту пак на возрасните деца на спонзорот или на неговиот/нејзиниот брачен другар кои не се во брак и кога не се во можност да ги задоволат сопствените потреби поради нивната здравствена состојба, на начин дефиниран во Директивата на Советот за правото на семејно обединување.

На странец кој на територијата на Република Македонија непрекинато легално престојува најмалку три години, а постојат причини кои го оправдуваат постојаниот престој, согласно одредбите на Законот за движење и престој на странци, може да му се издаде одобрение за постојан престој.

Имајќи ја во предвид наведената одредба во корелација со рокот од 5 години утврден во член 4 од Директивата на Советот 2003/109/ЕЦ од 25 ноември 2003 година за статусот на државјани на трета земја како долгорочни резиденти, може да се заклучи дека Република Македонија во овој момент има пофлексибилен однос во поглед на условите за издавање на дозвола за постојан престој.

Во однос на останатите услови за издавање на дозвола за постојан престој не постои несразмерна неусогласеност со условите за издавање на дозвола за постој престој утврдени во Директивата на Советот 2003/109/ЕЦ од 25 ноември 2003 година, со оглед дека Законот за движење и престој на странци исто така го предвидува поседувањето на средства за издржување како услов за издавање одобрение за постојан престој.

Делумна неусогласеност во поглед на условите за издавање на одобрение за постојан престој е евидентна во однос на предвидувањето на уверението за здравствена состојба како услов предвиден со Законот за движење и престој на странци, наспроти здравственото осигурување во однос на сите ризици предвиден како услов во Директивата на Советот од 25 ноември 2003 година.

Анализирајќи ги причините поради кои на странец може да му се откаже престојот во Република Македонија во корелација со причините за протерување предвидени во Директивата на Советот 2001/40/ЕЦ од 28 мај 2001 година за заедничко признавање на одлуките за протерување на државјани на трети земји, може да се заклучи дека постои делумна неусогласеност, односно евидентен е поригорозен однос во поглед на откажување на гостопримството на странецот од територијата на Република Македонија.

Наведеното може да се согледа од предвидувањето на можноста на странецот да му се откаже престојот ако од страна на странски или домашен суд е осуден за кривично дело на казна затвор во траење од најмалку три месеци (наспроти предвидената казна затвор од најмалку една година утврдена во член 3 од Директивата на Советот од 28 мај 2001 година), кога се работи за заштита на здравјето на граѓаните (меѓутоа без предвидување на ограничување во однос на моментот на настапување на болеста на странецот), ако изврши повеќепати повторени или потешки повреди на со Уставот и законите утврдениот поредок, редот и мирот или безбедноста на државната граница на Република Македонија, ако остане без средства за издржување, а издржувањето не му е обезбедено на друг начин.

Меѓутоа, наведените одредби не повлекуваат во секој случај облигаторно постапување на Министерството за внатрешни работи.

Во таа насока Законот за движење и престој на странци содржи експлицитна одредба дека при одлучувањето за откажување на престојот се земаат во предвид должината на престојот на странецот во Република Македонија, неговите лични, економски и други врски со Република Македонија и последиците што ќе произлезат од изречената мерка за него или неговото постапување.

Исто така, Законот за движење и престој на странци го гарантира правото на жалба против решението со кое му се откажува престојот во Република Македонија.

Законот за движење и престој на странци предвидува обврска на странецот да на Министерството за внатрешни работи го пријави својот престој во Република Македонија во рокови кои генерално кореспондираат со член 22 од Шенгенската конвенција.

Констатираните неусогласености истовремено ја алармираа потребата од донесување на нов закон со кој ќе се нормираат условите под кои странците можат да влегуваат, престојуваат и да ја напуштаат територијата на Република Македонија, а во кој ќе се инкорпорираат основните принципи прокламирани со Конвенцијата за имплементација на Шенгенскиот договор, како и бројните директиви, резолуции и други акти на Советот на Европската унија, меѓутоа прилагодени на националните потреби, можности и правниот систем на Република Македонија.

Со Предлогот за донесување на Законот за странци се настојува да се вградат основните принципи содржани со Конвенцијата за имплементирање на Шенгенскиот договор од 14 јуни 1985 година; Општите конзуларни упатства на Советот за визи за употреба од страна на дипломатските мисии и конзуларни места ; Одлуката на Советот на Европската унија од 12 декември 2003 година со кој се изменува Дел 5. точка 1.4. од Општите конзуларни упатства и Дел 1. точка 4.1.2. од Заедничкиот прирачник во однос на барањето за поседување патничко медицинско осигурување како еден од документите за издавање на униформната виза за влез; Предлог Прописот на Советот за воспоставување Правилник на заедницата за движење на лица преку граница COM (2004) 391 од 26.05.2004 година; Одлука на Советот (ЕЦ) бр.1683/95

од 29 мај 1995 година со кој се поставува образецот на визите; Одлука на Советот (ЕЦ) бр.334/2002 од 18 февруари 2002 година со која се дополнува Одлуката бр.1683/95 со која се поставува образецот за визи; Одлуки на Извршниот одбор од 14.12.1993 година за општите правила за отповикување, поништување или скратување на важноста на единствената виза (СЦХ/Сом-ех (93)24); Резолуција на Советот од 20 јуни 1994 година за ограничување на приемот на државјани на трети земји на територијата на земјите членки заради вработување; Резолуција на Советот од 30 ноември 1994 година која се однесува на ограничување на влез на државјани на трети земји во земјите членки со цел да бараат работа како самовработени лица; Директива на Советот 2004/11/ЕЦ од 13 декември 2004 година за условите за прием на државјани на трети земји за цели на студирање, размена на ученици, тренери или волонтери; Резолуција на Советот од 30 ноември 1994 година за прием на државјани на трети земји на територијата на земјата членка заради студирање; Предлог на Директивата на Советот за специфичната процедура за прием на државјани на трети земји за цели на научно истражување; Директивата на Советот 2003/86/ЕК од 22 септември за правото на семејно обединување; Резолуција на Советот од 4 декември 1997 година за мерки кои треба да бидат усвоени за борба против бракови по договор; Директивата на Советот за дозвола за престој издадена на државјани на трета земја кои се жртви на трговија со луѓе или кои се предмет на акција за олеснување на илегалната миграција, а кои соработуваат со надлежните власти од 17 декември 2003 година; Директивата на Советот 2003/109/ЕЦ од 25 ноември 2003 година за статусот на државјани на трета земја како долгорочни резиденти; Одлука на Советот (ЕЦ) бр.1030/2002 од 13 јуни 2002 година со која се воспоставува униформниот формат на дозволата за престој на државјани на трети земји; Директива на Советот 2001/40/ЕЦ од 28 мај за заедничко признавање на одлуки за протерување на државјани на трети земји; Препораки и најдобра пракса на Советот на Европската унија за контрола на надворешните граници, отстранување и реадмисија од февруари 2002 година; Резолуција на Советот од 26 јуни 1997 година за непридржувани малолетници кои се државјани на трети земји; Текст усвоен од Министрите на 11 јуни 1992 година за прифатливост/неприфатливост на патните документи; Директива на Советот 2002/90/ЕЦ од 28 ноември 2002 година со која се дефинира посредувањето при недозволен влез, транзит и престој и други.

Степенот на усогласеноста на решенијата содржани во Предлогот за донесување на Законот за странците со наведените директиви на Советот на Европската унија е прикажан во коресподентната табела која Ви ја доставуваме во прилог.

Прилог: Коресподентна табела на усогласеноста на Предлогот за донесување на Закон за странците со директивите, резолуциите и другите акти на Советот на Европската унија (види 24_Анекс_01).

Азил

Дали повторното разгледување на барањата од регуларната постапка од страна на Врховниот суд се базира врз факти и законски решенија или само врз основа на законски решенија? Дали е предвидена примената на ефикасен правен лек?

Законот за азил и привремена заштита (“Службен весник на РМ” бр.49/2003) во член 32 промовира правото на барателот на азил да поведе управен спор пред Врховниот суд на Република Македонија против решението на надлежната комисија на Владата на Република Македонија.

Поведувањето на постапката пред Врховниот суд на Република Македонија, начинот на нејзиното одвивање, како и постапувањето на Врховниот суд на Република Македонија по поднесената тужба, се уредени со Законот за управни спорови (“Службен весник на РМ” бр.4/77, 36/77, 44/2003).

Управниот спор односно постапката пред Врховниот суд на Република Македонија започнува со поднесување на тужба.

Тужбата, по правило, не го спречува извршувањето на управниот акт против кој е поднесена. Меѓутоа, по барање на тужителот, Одделението за азил ќе го одложи извршувањето на решението до конечната судска одлука, доколку извршувањето би му нанело на тужителот штета која би можела тешко да се поправи, а одлагањето не му е противно на јавниот интерес, ниту со одлагањето би и се нанела поголема ненадоместлива штета на противната странка.

Законот за управни спорови му остава можност на органот кој го донел решението, односно на Одделението за азил, да и од други причини го одложи извршувањето на оспорениот акт до конечната судска одлука, ако тоа го дозволува јавниот интерес.

Меѓутоа, Законот за управните спорови го обврзува Одделението за азил, како орган кој го донел решението во прв степен, во рок од три дена од приемот на барањето да донесе решение со кое ќе одлучи за барањето за одложување на извршувањето до донесување на конечна судска одлука.

По приемот на поднесената тужба, Врховниот суд на Република Македонија оценува дали тужбата е навремена, целосна, разбирлива и дали се исполните законските претпоставки за поведување на управен спор.

Доколку тужбата е нецелосна или неразбирлива, претседателот на советот ќе го повика подносителот на тужбата во оставениот рок да ги отстрани недостатоците на тужбата. При тоа ќе го подучи што и како треба да направи и ќе му укаже на последиците што ќе настанат ако не постапи по барањето на судот. Ако странецот не ги отстрани недостатоците од тужбата, а тие се такви што ја спречуваат работата на судот, судот со решение ќе ја отфрли тужбата како неуредна.

За управните спорови судот решава на нејавна седница.

Меѓутоа, поради сложеноста на спорната работа, или ако инаку најде дека е тоа потребно заради подобро разјаснување на состојбата на работата, судот може да реши да се одржи усна расправа.

Ако надлежниот совет реши да се одржи усна расправа, претседателот на советот ќе го определи денот на расправата и на расправата ќе ги повика странките и заинтересираните лица ако ги има.

Законот за управните спорови му дава можност на тужителот, односно на странецот кој ја поднел тужбата на усната расправа да ги образложи своите гледишта и наводите изнесени во тужбата.

Судот го решава спорот, по правило, врз основа на фактите кои се утврдени во управната постапка.

Ако судот најде дека спорот не може да се расправи врз основа на фактите утврдени во управната постапка поради тоа што во поглед на утврдените факти постои противречност во списите, што тие во суштествени точки се нецелосно утврдени, што од утврдените факти е изведен неправилен заклучок во поглед на фактичката состојба, или ако најде дека во управната постапка не се водело сметка за правилата на постапката што би биле од влијание врз решавањето на работата, судот ќе го поништи оспорениот управен акт со пресуда. Во таков случај надлежниот орган, односно во конкретниот случај Одделението за азил, е должен да постапи онака како што е определено во пресудата и да донесе ново решение.

Меѓутоа, судот може и самиот да ја утврди фактичката состојба и врз подлога на така утврдената фактичка состојба да донесе пресуда односно решение ако:

- поништувањето на оспореното решение и повторното водење на постапката пред надлежниот орган, односно Одделението за азил би предизвикало за тужителот штета која тешко би можела да се поправи, или
- врз основа на јавни исправи или други докази во списите на предметот е очигледно дека фактичката состојба е поинаква од онаа што е утврдена во управата постапка, или
- во истиот спор веќе еднаш е поништен управниот акт, односно решението, а надлежниот орган не постапил по пресудата.

Во наведените случаи судот ја утврдува фактичката состојба на расправа, или преку еден член на советот, или преку друг редовен суд или преку друг орган.

Против наведените одлуки на Врховниот суд на Република Македонија, странецот, согласно одредбите на Законот за управни спорови, има право да поднесе барање за вонредно преиспитување на судска одлука, како и барање за заштита на законитоста.

Дали лицата можат да поднесат жалба против негативна одлука донесена во забрзана постапка? (преку не-суспензивна жалба до Судот по отстранувањето и преку жалба за повредени човекови права пред отстранувањето.)?

Согласно членот 37 став 1 од Законот за азил и привремена заштита на Република Македонија ("Службен весник на РМ бр.49/03), против решение со кое се одбива барањето за признавање право на азил во итна постапка, на лицето му е дозволено во рок од три дена од денот на приемот на решението да поднесе жалба до Второстепената комисија при Владата на Република Македонија.

Согласно член 37 став 2 од истиот закон жалбата го одлага извршувањето на решението донесено во итна постапка.

По жалбата одлучува надлежната Комисија за решавање во управна постапка во втор степен од областа на внатрешните работи, судството, државната управа, локалната самоуправа и работите од верски карактер при Владата на Република Македонија во рок од 15 дена од денот на поднесување на Жалбата.

Во врска со постапката за отстранувањето, не се носи посебно решение за отстранувањето од територијата на Република Македонија, туку при донесувањето на првостепеното Решение, во редовна или во итна постапка, во диспозитивот на Решението во определен рок му се налага на барателот извршување на дејствие - напуштање на територијата на Република Македонија. Рокот почнува да тече од денот кога Решението станало извршно.

Против Решението, засегнатата страна има право да поведе управен спор како што е објаснето во претходните одговори.

Врз која основа се доделува правото на сместување на барателите на азил? Каков вид на сместување е обезбеден? (Прифатни центри, домови, станови итн?)

Согласно член 48 од Законот за азил и привремена заштита (Службен весник на РМ бр. 49/03) барателите на правото на азил до донесување на конечната одлука во постапката за признавање право на азил имаат право на престој, сместување и згрижување во Прифатниот центар или друго место за сместување определено од Министерството за труд и социјална политика.

Треба да се напомене дека РМ не располага сместувачки капацитет за барателите на азил и од тие причини во рамките на КАРДС програмата во фаза е изградба на иден прифатен центар за баратели на азил со сместувачки капацитет од 150 легла.

Непостоењето на сместувачки капацитет во РМ е причина што баратели на азил во најголем број 99% се сместени во приватно сместување и тоа поголемиот дел од нив во Општината Шуто Оризари. Трошоците за нивното сместување во овој момент сеуште ги покрива високиот комесаријат за бегалци.

Еден барател на азил поради природата на неговиот хендикеп е сместен во Заводот за рехабилитација Банја Банско и 12 баратели на азил се сместени во Транзитниот центар Гази Баба со кои раководи Министерството за внатрешни работи.

Дали основите за доделување на субсидијарна заштита се соодветни со основите содржани во член 15 од Директивата за квалификација?

Основ за доделување на субсидијарна заштита(лице под хуманитарна заштита) е членот 2 став 1 „Правото на азил е заштита што Република Македонија ја дава под услови и постапка предвидени со овој закон на следниве категории лица:„ алинеја 2 „лице под хуманитарна заштита(согласно со член 3 од Конвенцијата за заштита на правата на човекот и основните слободи од 1950 година и член 3 од Конвенцијата против мачење и други облици на сурово,нехумано и понижувачко постапување или казнување од 1984 година)„ и член 5 од Законот за азил и привремена заштита на Република Македонија „Лице под хуманитарна заштита е странец на кој Република Македонија ќе признае право на азил од хуманитарни причини и ќе дозволи да остане во рамките на нејзината територија бидејќи во државата чиј државјанин е или доколку е без државјанство,во која има вообичаено место на престој,би бил подложен на мачење,нечовечко или понижувачко постапување или казнување,„.

Што се однесува до истоветноста на основите од горенаведените членови од Законот за азил и привремена заштита и членот 15 од Директивата за квалификација,потполна е истоветноста со точката „Б„ од членот 15 од Директивата за квалификација.

Со оглед на тоа што рокот за целосна имплементација на Директивата за земјите членки на ЕУ е Октомври 2006 година,а и Законот за азил и привремена заштита на Република Македонија е подготвуван и донесен во период(стапил на сила на 03.08.2003 година) кога наведената Директива немала правна сила истата не е целосно имплементирана.Меѓутоа и покрај овој недостаток во пракса истоветно се применува и точката „Ц„ од членот 15 од наведената Директива.

Дали правото на семејно обединување на бегалците и барателите на азил е имплементирано во согласност со европското законодавство?

Практично, имплементацијата на правото на семејно обединување во Република Македонија е во согласност со европското законодавство и е опфатена со членот 8 од Законот за азил и привремена заштита на Република Македонија („Службен весник на РМ„ бр.49/03)„На членовите на потесното семејство на признаен бегалец и лице под хуманитарна заштита,на нивно барање ќе им се признае право на азил.

За членови на потесното семејство,во смисла на став 1 од овој член се сметаат брачниот другар, доколку бракот бил склучен пред доаѓањето во Република Македонија и малолетните деца кои не се во брак,како и родителите на малолетните деца доколку малолетните деца се стекнале со право на азил.

Принципот на семејно обединување од став 1 на овој член нема да се применува ако:

- постојат причините за исклучување од член 6 на овој закон, и
- лицата од став 2 на овој член се државјани на друга држава која може да им даде заштита.

Што се однесува до правото на семејно обединувања за барателите на азил, земен е во предвид членот 3 точка 2а од Директивата за правото на семејно обединување.

Покрај ова и членот 63 од Законот за азил и привремена заштита на Република Македонија, Одредбите на член 6, 7, 8, 14, 17 и 47 на овој закон се однесуваат и на лицата под привремена заштита, гарантира исти услови и обрски во смисла на правото на семејно обединување и кај лицата кои уживаат право на привремена заштита во Република Македонија.

Барањето за семејно обединување може во пракса да се поднесе до Одделението за азил, ако барателот влегол на територијата на Република Македонија и согласно членот 16 став 3 од Законот за азил и привремена заштита на Република Македонија „Во случаите од член 8 на овој закон, барање за семејно обединување може да се поднесе до дипломатско-конзуларно претставништво на Република Македонија во странство„.

Појаснете ја состојбата со статистичките податоци кои се однесуваат на субсидијарната заштита, суспендираните постапки и одбиените барања (различни податоци од тие на УНХЦР од 2003).

Различности во податоците во однос на оние кои ги презентирал УНХЦР за 2003 година се имаат појавено од следната причина.

При претходното одговарање на соодветните прашања од Прашалникот поврзани со статистичките податоци за периодот 2001-2004 година, во табеларниот приказ за 2003 година истоветен со статистиката на UNHCR е податокот за број на баратели на азил - 2311 (од кои 5 малолетни).

Податоците за статус на бегалец (12), хуманитарна заштита (809), од кој 2 малолетни), запрена постапка (199) и одбиени барања (209) се однесуваат на барања поднесени во 2003 година, но по истите е постапувано заклучно со септември 2004 година, и затоа во табелата се прикажани во 2004 година.

Имајќи го во предвид ова, состојбата е следната:

Година	Број на баратели на азил	Статус на бегалец	Хуманитарна заштита	Запрена постапка	Одбиени барања	Во постапка
2001	191	31	/	36	124	/
2002	118	1	/	15	102	/
2003	2311(5)	3	1	6	/	1
2004	48	12	1081	226	315	725

Имплементација на Законот за азил: Дали сеуште постои потреба за донесување на нови подзаконски акти? Каков е капацитетот на МВР да постапува по случаи на азил? Дали по жалбите одлучуваат претставници на истото министерство?

- **Подзаконски и други акти?**

Не постои потребата од донесување на нови подзаконски акти.

Во тек е формирање на работна група која заедно со експертите од проектот EUROASYLUM, во рамките на националната CARDS програма до крајот на септември оваа година ќе изготви

Прирачник (Упатство) за користење на законот, како прирачен материјал за службениците во практичната имплементација на законот.

- **Каков е капацитетот на МВР да постапува по случаи на азил?**

Одделението за азил е единствено надлежно во рамките на Министерството за внатрешни работи да постапува по случаи на азил во Република Македонија.

Имајќи ја во предвид реформата во МВР, во тек е кадровско доекипирање на Одделението за азил, кое во моментот функционира со еден раководител - Началник на Одделението, двајца виши инспектори и четири лица ангажирани по договор за дело со финансиска подрашка од страна на УНХЦР - канцеларијата во Република Македонија. Систематизирано е ново работно место - Самостоен инспектор за обезбедување на информации за земји на потекло, поради што во текот на последното тромесечие на минатата година еден дипломиран правник од МВР посетуваше обука во УНХЦР – Женева и од мај ова година ќе го пополни ова работно место.

Од 13.03.2005 година, Одделението за азил функционира во нови работни простории, во кои сите вработени користат компјутери и без ограничувања се поврзани на интернет. Завршени се поголемиот дел од обуките во Република Македонија, додека дел од вработените посетувале и меѓународни курсеви за човекови права. Реализирани се неколку студиски посети во земји членки на ЕУ. Секој од вработените има постапувано во најмалку 150-200 барања за признавање на право на азил.

- **Дали по жалбите одлучуваат претставници на истото министерство?**

Со членот 15 од Уставот на Република Македонија се гарантира правото на жалба против поединечни правни акти донесени во постапката во прв степен пред судот, управен орган или организација или други институции што вршат јавни овластувања.

Врз основа на Законот за Владата на Република Македонија (“Службен весник на Република Македонија”, бр.59/00 и 12/03), Владата има образувано 14 комисии за решавање во управна постапка во втор степен. Според Законот за Владата и Деловникот за работа на Владата, овие комисии имаат претседател, 4 членови и нивни заменици. Министерот или заменикот на министерот може да биде именуван за претседател на комисијата, додека членовите се од редот на раководните и стручните државни службеници од министерствата, другите органи на државната администрација и од Генералниот секретаријат на Владата. Овластените службени лица што учествуваат во одлучувањето по одделни управни прашања во прв степен, неможат да бидат членови на второстепените комисии.

По жалбите одлучуваат членовите на надлежната Комисија за решавање во управна постапка во втор степен од областа на внатрешните работи, судството, државната управа, локалната самоуправа и работите од верски карактер при Владата на Република Македонија.

Обезбедете податоци за репатријацијата/враќањето на одбиените баратели на азил?

Враќањето на одбиените баратели на право на азил во Република Македонија е обврска согласно член 25 од Законот за азил и привремена заштита на Република Македонија. Во случај кога одбиеното лице, барател на право на азил не ја напушти територијата на Република Македонија во времето предвидено во одлуката на Одделението за азил, неговото протерување од Република Македонија, ќе биде спроведено во согласност со овој закон и со одредбите на Законот за движење и престој на странци.

Со оглед на праксата што во Република Македонија, при доброволното враќање на бегалците во матичната држава од страна на УНХЦР се исплатува одредена сума на финансиски средства како поддршка при доброволното враќање, тоа е процес во кој покрај МВР учествуваат УНХЦР и АРЦ(Американскиот комитет за бегалци). Во рамките на ваквата пракса во

2005 година заклучно со месец март на Косово се вратиле вкупно 14 лица,и во истиот период едно лице по потекло од Косово се вратило на територијата на државната заедница Србија и Црна Гора(во Република Србија).

Во 2004 година вкупно 26 бегалци доброволно се вратиле на Косово а 15 бегалци по потекло од Косово се вратиле во државната заедница на Србија и Црна Гора(во Република Србија).

Тука треба да се има во предвид дека се работи за лица за кои постапката по однос на нивните барања била на разлилно ниво на одлучување(не се работи само за одбиени баратели).

Што се однесува до доброволната репатријацијата/враќањето на одбиените баратели на азил,треба да се има во предвид и фактот дека не секое доброволно враќање било кординирано од страна на УНХЦР со оглед на тоа што барателите кои во најголем дел се по потекло од Косово-Србија и Црна Гора,можат и сами да одлучат и да се вратат во матичната држава.Согласно евиденциите со кои располага Одделението за азил состојбата е следна:

- од барањата поднесени во 2003 година,заклучно со 20.04.2005 година доброволно се вратиле вкупно 23 полнолетни и 9 малолетни лица,на кои барањето им било одбиено;
- од барањата поднесени во 2004 година,заклучно со 20.04.2005 година доброволно се вратиле вкупно 8 полнолетни и 3 малолетни лица,на кои барањата им биле одбиени.

Дали е променет членот 3 од Нацрт - Законот за странци (Адекватна заштита треба да им биде доделена на лица кои побарале да поднесат барање за азил)?

Предлогот за донесување на Законот за странци, кој се уште е работна верзија и не е пуштен во процедура во член 3 предвидува дека одредбите на овој закон се однесуваат на сите странци, освен на странци кои:

- побарале право на азил, како и на странци на кои им е признаено правото на азил во Република Македонија согласно Законот за азил и привремена заштита, освен ако со овој закон не е поинаку определено,
- според меѓународното право уживаат привилегии и имунитети, доколку примената на овој закон е во спротивност со превземените меѓународни обврски и начелото на взаемност.

Донесувањето на Законот за азил и привремена заштита ("Службен весник на РМ" бр.49/2003) со кој се уредени условите и постапката за добивање и престанок на правото на азил на странец или лице без државјанство кои бараат признавање на правото на азил во Република Македонија, ја чини оправдана потребата да од примената на одредбите на овој закон се иземе оваа категорија странци.

Меѓутоа, неможноста да се воспостави јасна дистинкција меѓу оваа категорија на странци и институтите кои се регулирани со Предлогот за донесување на Законот за странци (посебна заштита од одбивање на влез - член 25, незаконит престој - член 97), ја имплицира потребата од генерална одредба во Законот која ќе овозможи примена на со овој закон утврдени одредби, кои се однесуваат на лица кои побарале право на азил, како и на странци на кои им е признаено правото на азил во Република Македонија.

Респектирајќи ги посебните права на барателите на азил утврдени со Женевската конвенција за статусот на бегалците од 1951 година и Протоколот за статусот на бегалците од 1967 година, Предлогот за донесување на Законот за странците во член 25 содржи експлицитна одредба за посебна заштита од одбивање на влез на оваа категорија на странци.

Согласно предложениот член 25 не може да му биде одбиен влез на странец кој искажува намера да поднесе барање за азил во Република Македонија, кој има поднесено барање за признавање на правото на азил во Република Македонија, како и на странец на кого Република Македонија му признала право на азил.

Полиција

Дали постојат целосно функционални линии на комуникација помеѓу ДСПП и финасиската полиција?

Согласно Законот за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело (Службен весник на РМ 46/2004) и Законот за финансиска полиција (Службен весник на РМ 55/2002), Дирекцијата за спречување на перење пари и Финансиската полиција, како органи во состав на Министерството за финансии се должни да соработуваат во рамките на извршувањето на своите законски надлежности. Дирекцијата за спречување на перење пари во рамки на анализата на извештаите за трансакции, може да бара податоци и информации од Финансиската полиција кои согласно Законот за финансиска полиција (Службен весник на РМ 55/2002) истата може да ги обезбеди. Исто така, Финансиската полиција (покрај МВР и ЈО) е еден од надлежните органи до кој Дирекцијата изготвува и доставува писмен извештај со свое мислење во случај на постоење на основи на сомневање за извршено кривично дело перење пари или финансирање на тероризам. Член 23 од Законот за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело (Службен весник на РМ 46/2004) пропишува обврска според која Финансиската полиција е должна да доставува писмени извештаи во случај на сомнение за перење пари и финансирање на тероризам до Дирекцијата.

Соработката помеѓу Дирекцијата за спречување на перење пари и Финансиската полиција, како посебни делови во рамките на Министерството за финансии, е поставена на цврсти основи и се одвива без никакви пречки по пат на непосредна комуникација.

Усогласеност со втората Директива за спречување на употребата на финасискиот систем за перење пари: Колку долго се чуваат банкарските евиденции? Дали законските/правните професии и агентите за недвижности применуваат процедури за идентификација на клиентите и дали се принудени да водат евиденција за сомнителни трансакции? Дали „поткажувањето,, (информирање на осомниченото лице дека се спроведува истрага) е забрането?

Согласно член 20 од Законот за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело (Службен весник на РМ 46/2004), банките (како и другите субјекти задолжени со Законот) се должни податоците за идентитетот на клиентите и за трансакциите обезбедени врз основа на овој закон, да ги чуваат најмалку десет години по извршената трансакција, односно сметано од последната трансакција кога се работи за повеќе трансакции кои сочинуваат една целина, или најмалку десет години од денот на престанокот на важењето на договорите. Банките (субјектите) се должни податоците, на начинот на кој ги доставиле до Дирекцијата, да ги чуваат најмалку десет години од денот на доставувањето.

Согласно Законот за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело (Службен весник на РМ 46/2004), "субјекти" се лицата кои имаат обврска да ги превземаат мерките и дејствијата за спречување и откривање на перење пари предвидени со овој закон, во кои спаѓаат и правни и физички лица кои вршат дејност на промет со недвижности, како и нотарски, адвокатски и други правни услуги што се однесуваат на: купо-продажба на недвижности или фирми, управување со пари и хартии од вредност, отворање и располагање со банкарски сметки, сефови и други сметки, основање или учество во управувањето или работењето на правни лица, застапување на клиенти во финансиски трансакции и промет со недвижности. Како и останатите задолжени субјекти, и горенаведените субјекти се должни

согласно член 5 од Законот за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело (Службен весник на РМ 46/2004) да ги превземаат следните мерки и дејствија за откривање и спречување на перење пари:

- идентификација на клиенти (запознај го својот клиент);
- следење на одредени трансакции;
- собирање, чување и доставување на податоци за трансакциите и клиентите кои ги вршат (вклучувајќи ги и податоците за сомнителните трансакции);
- воведување на внатрешни програми за имплементација на мерките за спречување на перење пари.

Согласно член 34 од Законот за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело (Службен весник на РМ 46/2004) обврските кои произлегуваат од Законот за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело (Службен весник на РМ 46/2004) не се однесуваат на адвокатите и нотарите во случаите кога клиентот го застапуваат во судска или друга постапка.

Поткажувањето" (информирање на осомниченото лице дека се спроведува истрага) е забрането. Согласно член 21 од Законот за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело (Службен весник на РМ 46/2004), субјектите и нивните вработени не смеат да го известат клиентот или трето лице за доставувањето на податоците до Дирекцијата или за други мерки и дејствија преземени врз основа на Законот за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело (Службен весник на РМ 46/2004). Доколку субјектите и нивните вработени постапат спротивно на овој член, Законот за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело (Службен весник на РМ 46/2004) предвидува парична казна од 250.000,00 до 300.000,00 денари за правно лице (член 41), односно парична казна од 40.000,00 до 50.000,00 денари за физичко лице (член 43).

Како се спроведува контролата надвор од банкарскиот сектор?

Согласно член 38 од Законот за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело (Службен весник на РМ 46/2004), надзорот над примената на мерките и дејствијата над небанкарскиот сектор го вршат:

- Народната банка на Република Македонија врз штедилниците, менувачниците и давателите на услуги брз трансфер на пари;
- Министерството за финансии врз осигурителните друштва;
- Комисијата за хартии од вредност врз берзата, брокерските друштва и инвестиционите фондови;
- Управата за јавни приходи врз другите финансиски институции, друштвата што приредуваат игри на среќа и други правни и физички лица, субјекти на таквите мерки и дејствија.

Надзорот над адвокатите и нотарите, како и на другите лица кои самостојно вршат правни и финансиски работи е уредено така што коморите на адвокатите и коморите на нотарите, односно другите професионални здруженија на ревизорите, сметководителите и другите лица што самостојно вршат правни и финансиски работи, во рамките на своите надлежности формираат комисии за вршење на надзор над примената на одредбите од овој закон од страна на нивните членови. За именувањето и составот на комисиите, коморите односно здруженијата се должни да ја известат Дирекцијата за спречување перење на пари..

Контролата на процесот на спречување на перење пари, се врши врз основа на интерни упатства кои опфаќаат анализа на политиките, процедурите и практиките на контролираната институција, односно утврдување на адекватноста на воспоставениот систем за спречување на перење пари.

Регулирана е и надлежноста на Дирекцијата за спречување перење на пари да може да поднесе образложено барање до органите и институциите кои ја вршат супервизијата за вршење на контрола на одделни субјекти, по кое тие се должни да постапат и за резултатите од извршената контрола да ја известат Дирекцијата.

Каков е статусот на усвојувањето на предлог Законот за заштита на сведоци?

Донесувањето на Законот за заштита на сведоци се одвива во две фази. Првата фаза заврши со утврдувањето на Предлогот за донесување на Законот од Собранието на Република Македонија во јануари 2005 година. Во рамките на втората фаза од неговото донесување, Предлогот на Законот за заштита на сведоци беше разгледан од Владата на Република Македонија на Дваесет и втората седница, одржана на 4.4.2005 година и е доставен во собраниска процедура каде што се очекува во најскоро време да се донесе (собраниската седница е закажана за 18.05.2005 година).

Законот за заштита на сведоци има за цел да обезбеди ефикасна заштита на лицето кое поседува информации од значење за кривичната постапка и чиј живот, здравје, слобода, физички интегритет или имот се изложени на опасност. Во него покрај сведоците се вклучени и соработниците на правдата, жртвите кои се јавуваат во својство на сведоци и нивните блиски лица.

Со одредбите на Законот чие донесување се предлага, се определуваат целите на законот; се дефинираат поимите на значење; се пропишува постапката за заштита на сведоците; се создава основ за формирање на посебен организационен облик надлежен за спроведување на заштитата и вклучување во Програмата (Совет за заштита на сведоци); склучувањето на договор и мерки на заштита, меѓународна соработка на планот на заштитата на сведоците; прашањата за обезбедување на финансиски средства за спроведување на Програмата; и се уредува институционалното прашање за донесување на одлуката за примена на мерките на заштита и др. Исто така, во Министерството за внатрешни работи веќе е формирано Одделение за заштита на сведоци кое ќе има надлежности во спроведувањето на мерките за заштита.

Подготвувањето на овој законски проект, беше проследено и со соработка, покрај со домашни и со странски експерти. Едновременно, во функција на усогласност на Законот со меѓународните стандарди беше обезбедена и експертиза од Советот на Европа. Во него се вградени стандардите од Конвенцијата за сузбивање на транснационален организиран криминал со двата протокола и Препораките на Комитетот на министри на Советот на Европа за заплашување на сведокот и правата на одбраната.

Во изготвувањето на Законот особено внимание е посветено и за негова конзистентност со Предлог - препораката за заштита на сведоците и соработниците на правдата утврдена од Комитетот на експерти за заштита на сведоци и соработници на правдата, чиј текст беше утврден на последниот состанок на Комитетот на експерти за заштита на сведоци и соработници на правдата во рамките на Советот на Европа, одржан во февруари оваа година.

Одговорите на прашалникот забележуваат дека малку кривични дела се поврзани со трговија со луѓе (стр. 203). Сепак, на истата страна, трговијата со луѓе е спомната како најзастапен модел на организиран криминал во земјата (Видете исто страна 213 и 214). Зошто тогаш постои толку низок степен на случаи со трговија со луѓе во Вашите криминални статистики?

Во одговорите на Прашалникот, стр 213, прашањето на трговијата со луѓе се третира во рамките на прашањето 4, во врска со меѓународната димензија на организираниот криминал во земјата, при што се тврди дека „**врските меѓу овие групи се особено видливи во областа на незаконската трговија со наркотици и психотропни супстанции, трговијата со луѓе, незаконската трговија со акцизна стока, со оружје и луксузни автомобили.**“ Натаму, на

крајот на истото прашање се оценува дека трговијата со луѓе станува сериозен проблем. Со овој одговор не се констатира дека овој криминал е меѓу најзастапените.

Статистичките податоци покажуваат одреден број на кривични дела во 2002, 2003 и дел од 2004 година. Според наша оценка, не постои дискрепанца меѓу претходно цитираните дадени оценки (стр 203, 213 и 214) и статистичките податоци.

Напоменуваме дека при оценката за висината на стапката на бројот на случаи треба да се земат предвид неколку фактори:

- Илегалната трговија со луѓе доби повисок интензитет во Република Македонија последниве години, што е обусловено и со општествените промени пошироко во регионот

- Процесот на осовременување на законодавството во поглед на инкриминациите:
Со Кривичниот законик на РМ донесен во 1996 година областа на трговијата со луѓе и илегалната миграција беше регулирана со членот 418 „засновање ропски однос и превоз на лица во ропски однос „ член 191 „Посредување во вршење проституција,, како и членот 402„недозволено преминување на државна граница,,

Со Законот за изменување и дополнување на Кривичниот законик (Службен весник на РМ бр.4/02), воведен е нов член „Трговија со луѓе,, 418-а, а со Законот за изменување и дополнување на кривичниот законик во 2004 година (Службен весник на РМ број 19/04) овој член претрпе измени и дополнувања, а воедно воведени се и два нови члена „Криумчарење на мигранти „член 418 б и „Организирање на група и поттикнување на извршување на делата на трговија со луѓе и криумчарење на мигранти,, член 418-в.

- Потребата од примена на софистицирани методи за истрага во случаите поврзани со трговијата со луѓе.

Во преземањето мерки и активности во борбата против трговијата со луѓе и илегалната миграција од големо значење се измените во Законот за кривична постапка, особено со воведување на специјалните истражни мерки кои овозможуваат обезбедување на податоци и докази кои се неопходни за успешно водење на кривичната постапка, а кои на друг начин не можат да се соберат или нивно собирање би било поврзано со големи тешкотии, потоа Законот за заштита на сведоци, Законот за следење на комуникации (кои се во собраниска процедура), кои ќе придонесат за натамошно зголемување на ефикасноста во откривањето и докажување на овие кривични дела.

Тероризам:

Кој е статусот на ратификацијата на Протоколот од 2003 кој ја дополнува Конвенцијата за борба против тероризам?

Законот за ратификација на Протоколот за изменување на Конвенцијата за сузбивање на тероризмот е подготвен од страна на Министерството за надворешни работи и ќе биде доставен до Владата во текот на мај 2005 год.

По неговото усвојување, Владата ќе го достави до Собранието кое донесува Закон за ратификација.

Во Вашите одговори на Прашалникот, „Фронтот за национално обединување на Албанците,, и „Албанската национална Армија,, се наведени како организации кои се на листата на терористички групи на ЕУ и САД. Како и да е, на нашата листа со терористички организации овие групи не се вклучени. Ве молиме, ќе можете ли да ги потврдите/докажете вашите ставови?

Организациите „Фронт за национално обединување на албанците,, и „Албанска национална армија,, спомнати во нашиот одговор, ставени се на листата на US department of the treasury како конкретизирање на извршната наредба број 13219 од ден 29.05.2003 година и истата може да се најде на Веб страницата на US treasury – Оддел за контрола на странски имот (OFAC) на следниот линк: <http://www.treas.gov/offices/enforcement/ofac/actions/20030529.html>. На последното објавување на оваа листа, од 27.05.2004 година, кое се однесува на извршната наредба број 13219, на страницата 30370 покрај другите организации – групи, стои и „АКШ,, (Albanian national army a.k.a АНА,,).

На листата, покрај организациите ФБКШ и АКШ ставени се и лицата Адили Гафур (Adili Gafur), роден 05.01.1959 во Кичево, Р. Македонија и Беџири Идајет (Bećiri Idajet), роден 20.02.1951 година во Фиер, Албанија, кои се политички лидери на овие организации, поточно, се работи за организацијата ФБКШ, додека АКШ е нејзин воен дел.

Имено, според одлуките донесени на оснивачкото собрание на 20.07.2002 година во Тирана, Р. Албанија, ФБКШ (а.к.а Front for Albanian National Unity), е структурирана на 3 нивоа и тоа: СКШ – Албанска национална безбедност,, „ФКШ – Албански национален фонд,, и „АКШ (АНА) – Албанска национална армија,,.

Во заедничкиот став на Советот на ЕУ 2004/133 CFSP, од 10.02.2004 година, http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/site/en/oj/2005/l_029/l_02920050202en00450047.pdf, објавен во Службен весник на ЕУ (членот 1) утврдено е дека земјите членки ќе преземат соодветни чекори да го попречат влегувањето или транзитот низ нивните територии на лицата наведени во списокот (прилог А) кои активно се залагаат или учествуваат во насилни екстремистички активности кои ги загрозуваат основните принципи на Охридскиот рамковен договор (стабилност, територијален интегритет, унитарноста и мултиетничкиот карактер на Р. Македонија) или намерно и неовластено ја поткопуваат и попречуваат имплементацијата на Рамковниот договор со активности надвор од демократскиот процес. Во прилогот А, покрај другите, наведени се и лицата Гафур Адили (Gafur Adili), политички лидер на ФБКШ, како и членовите на АКШ Спиро Бутка (Spiro Butka), Хисени Џемаил (Hiseni Xhemail) и Авдил Јакупи (Avdil Jakupi).

Која е подготвеноста и кои се стандардите на новите специјални сили (Единицата за специјални задачи и Единицата за брзо распоредување)?

1. ПОДГОТВЕНОСТ НА ЕДИНИЦАТА ЗА СПЕЦИЈАЛНИ ЗАДАЧИ

Единицата за специјални задачи во своето 24 годишно постоење врши обука на кадри и спроведува тренинг со кој припадниците на Единицата се подготвуваат за извршување на најсложени полициски операции.

УЛОГА:

Во моментот Единицата за специјални задачи е подготвена за извршување на следните специјално полициски операции:

Решавање на заложнички ситуации

- Упад во објект
- Упад во воз
- Напад на патнички моторни возила и автобус
- Упад во авион (За решавање на заложничка ситуација при грабнат воздухплов во тек е обука со експерти од француската специјална служба „РАИД,,.

Апсење на опасни лица

- Апсење на опасни лица при постоење опасност за вооружен отпор
- Апсење на опасни криминалци и криминални групи
- Апсење во случаи со забарикадирани лица

Обезбедување

- Обезбедување на ВИП личност
- Обезбедување на важни или загрозени објекти
- Обезбедување на транспорт на опасни криминалци
- Давање асистенција во борба против организираниот криминал

СТАНДАРДИ

Обука и едукација

Обуката на ЕСЗ се изведува според Европски и сведски стандарди. Во главно обуката се изведува во два начина и тоа:

- 1) Секојдневно одржување на нивото на подготвеност
- 2) Периодично одржување на семинари кои обработуваат одредена тема (специјалност)

Обуката се реализира на следниве начини:

- во рамките на МВР и Единицата за специјални задачи реализирана од сопствени кадри (инструктори)
- Реализирана во рамките на Единицата за специјални задачи со помош на експерти од Европа и пошироко
- Припадници на Единицата за специјални задачи посетуваат обука во странство по пат на соработка со сродните служби во регионот (Југоисточна Европа)
- По пат на билатерална соработка (соработката со специјалните полициски единици на Француската полиција)

СПОСОБНОСТИ:

Функционирањето е во рамките на формациска поставеност на ниво на команда, три оперативни групи во кои функционираат

- тим за следење и надбљудување,
- тим за проговори
- група за планирање и поддршка

Припадници на единицата се од редот на овластени службени лица од МВР и питомци од Полициската академија.

Приемот на припадници во Единицата се врши според однапред усогласени критериуми и стандарди

2. ПОДГОТВЕНОСТ НА ЕДИНИЦАТА ЗА БРЗО РАСПОРЕДУВАЊЕ

Единицата за брзо распоредување е составен дел на полицискиот безбедносен систем во Министерството за внатрешни работи.

Единицата за брзо распоредување намената е да дава поддршка исклучиво на полициските единици на целата територија на Република Македонија.

Со потполно обучени и опремени полицајци, со висок професионализам и готовност за дејствување, Единицата за брзо распоредување е подготвена и оспособена за самостојно изведување на високо ризични полициски операции во разни средини, пред се:

УЛОГА:

- Единица за брзо распоредување оспособена е да се бори против организираниот криминал во руралните области и да обезбеди јавен ред и мир со цел да помогне во создавањето на стабилна безбедна состојба за сите граѓани во РМ;
- одржување и воспоставување на нарушен јавен ред и мир во поголеми размери на собири, протести, спортски и други манифестации;
- потрага, блокирање и лишување од слобода на вооружени криминални групи, банди и поединци;
- воспоставување на ред во случаи на бунт во КПД;
- операции на набљудување, патролирање и приведување во руралните средини;
- спасувачки мисии во високо планинските предели;
- спасувачки мисии при елементарни непогоди;
- спроведување на законите на целата територија на Република Македонија.

ДАВАЊЕ НА ПОДРШКА

- давање поддршка и логистика на граничната полиција при инциденти со појак интензитет;
- давање поддршка и логистика на подрачните полициски служби (полициски станици);
- давање поддршка на Единицата за специјални задачи
- асистенции од поголеми размери на судски и други државни органи,
- Армијата на Република македонија

СПОСОБНОСТИ:

- Централно јадро составено од 250 добро обучени униформирани и опремени полицајци за контрола на толпа и јавниот ред;
- Централно јадро составено од 250 полицајци обучени да извршуваат операции на набљудување, патролирање и приведување во руралните области;
- Централно јадро од 150 добро обучени и униформирани полицајци за управување на специјални и посебни возила во енормно тешки услови и ситуации.

Единицата за брзо распоредување сите операции ги изведува во целосна согласност со законската и правна рамка во РМ базирани врз стандардите и нормите на ЕУ.

СТАНДАРДИ

Со цел постигнување на висок професионализам во работењето и подготвеност за дејствување, приемот на нови припадници во Единицата се врши според однапред воспоставени критериуми и стандарди:

- приемот се врши со интересен оглас до сите СБР-ОВР (јавен и транспарентен);
- транспарентност за сите граѓани во РМ;
- униформирана полициска служба 12-24 месеци;
- 21-30 години на старост при аплицирањето;
- без членство во политичка партија
- без криминално досие;
- поседување на возачка дозвола со „Б„ категорија или по приемот да положи во рок од три месеци;

- физички проверки.

Физичките проверки за прием во Единицата се спроведуваат според однапред утврдени норми и критериуми .

Со формирањето на Единицата за брзо распоредување, Министерството за внатрешни работи:

- ги задоволи европските стандарди и професионални норми;
- доби специјална единица која го изразува мултиетничкиот карактер на вработените
- се постигна правична застапеност на сите етникуми кои живеат на територијата на РМ доби сили со висока готовност и:
 - способност за брзо распоредување
 - способност за справување со вооружени екстремисти
 - способност за справување со вооружени опасни криминалци
 - способност за справување со организирани банди во руралните средини.

Судска соработка во граѓански и кривични предмети

1. Ве молиме доставете дополнителни информации за судската соработка врз основа на Конвенцијата за заштита на финансиските интереси на Европските заедници.

Судската соработка врз основа на Конвенцијата за заштита на финансиските интереси на Европските заедници во Република Македонија се одвива согласно Законот за кривична постапка (“Службен весник на Република Македонија” бр. 15/97, 44/02 и 74/04) односно одредбите од Глава XXX - Постапка за давање на меѓународна правна помош и извршување на меѓународни договори во кривично-правни предмети и ратификуваните меѓународни договори (Европска конвенција за правна помош во кривичната материја со протоколите, Европската конвенција за екстрадиција со протоколите, Евроската конвенција за трансфер на осудени лица со протоколите, Конвенцијата на Обединетите нации за транснационален организиран криминал) и другите меѓународни договори од оваа област.

Согласно членот 503 од Законот за кривична постапка молбите на домашните судови за правна помош во кривичните предмети се доставуваат до странските органи по дипломатски пат, преку Министерството за правда или директно од надлежниот суд. На ист начин до домашните судови се доставуваат молбите од странските органи за правна помош.

Делото измама на штета на финансиските интереси на Европската заедница во законодавството на Република Македонија по својот облик може да се подведе под законските одредби од Кривичниот законик („Службен весник на Република Македонија“ бр. 37/96, 80/99, 4/02, 43/03 и 19/04) содржани во одредбите за кривичните дела против имотот од Глава XXIII, кривичните дела против јавните финансии, платниот промет и стопанството од Глава XXV и кривичните дела против службена должност од Глава XXX.

Кривичното дело измама може да биде основ за екстрадиција и за отстапување на списи заради кривично гонење.

Од изложеното произлегува дека Република Македонија има правна рамка за судска соработка врз основа на Конвенцијата за заштита на финансиските интереси на Европските заедници, во постапките за кривично гонење на сторителите на кривични дела и постапките за екстрадиција.

26. Надворешни односи

1. Извозни кредити

Ние не сме свесни за постоењето или имплементацијата на шема за кредитирање на извозот во Република Македонија да поддржува извоз од земјата до трети земји. Сепак, би сакале да знаеме дали вашата земја има намера да воспостави шема за кредитирање на извозот. Ако тоа е случајот, исто така би сакале да знаеме дали агенција за кредитирање на извозот од ЕУ и нуди на вашата земја совети и поддршка за имплементација на таква шема. Како што тековната извозна структура на вашата земја (текстил, челични ролни и земјоделски производи) е во основа прикладна за краткорочни извозни кредити, вашата земја би требало да го има во предвид релевантното законодавство на Заедницата кога извозно-кредитна шема ќе биде имплементирана.

Единствена институција чијашто мисија е да го поддржува развојот, а во тие рамки и извозот во Република Македонија е Македонската банка за поддршка на развојот. Таа е основана со Законот за основање на Македонска банка за поддршка на развојот ("Службен весник на РМ" бр. 24/98 и 06/00). Банката е основана од страна на Република Македонија со капитал од 15 милиони евра. Согласно Законот, основачи на Банката можат да бидат други домашни и странски лица, со тоа што учеството во капиталот на Република Македонија не може да биде помало од 51 проценти, а учеството на странските правни лица не може да биде поголемо од 30 проценти.

Македонска банка за поддршка на развојот работи во согласност со регулативата за банкарско работење под супервизорски надзор на Народна банка на Република Македонија. Основната цел на Македонска банка за поддршка на развојот е да даде придонес во остварувањето на развојната политика на Република Македонија и во поддршката на извозот. Поддршката на производството за извоз и извозот, како и неговото осигурување од комерцијални ризици, е наменета за сите трговски друштва, мали, средни и големи.

Според својата законска поставеност, Македонска банка за поддршка на развојот ги пласира кредитите преку 14 комерцијални банки во земјата. Видовите на кредити што се пласираат преку Македонска банка на поддршка на развојот се од: а) сопствени извори и тоа краткорочни кредити (до 1 година) за поддршка на извозот (со годишна каматна стапка од 4,5% до 6%,) и долгорочни кредити за развој на мали и средни претпријатија (со годишна стапка од 5%), б) странски извори на средства, наменски кредитни линии, од германската кредитна линија (KfW), во вкупен износ од 15 милиони евра (со годишна каматна стапка од 7 односно 8%) и Германско Македонскиот фонд (со каматна стапка од 5,5% годишно), в) кредит од Владата на Република Италија во вкупен износ од 12,7 милиони евра (со годишна каматна стапка од 4%), кај кој Македонска банка за поддршка на развојот се јавува како комисионер, г) исто банката се јавува како комисионер и на кредитната линија за микрофинансисрање од KfW од 12,8 милиони евра, д) Банката е назначена како администратор на микрокредитната линија од Европската агенција за реконструкција за финансиска поддршка на малите и средните претпријатија од вкупно 10,6 милиони евра.

Зацртаниот основен приоритет во Надворешната политика во рамките на Макроекономската политика на Република Македонија за 2005 година за создавање на услови за зголемување на извозот на стоки и обезбедување поголемо присуство на македонските производи на меѓународниот пазар меѓу другото, ќе го зголеми учеството на Македонска банка на поддршка на развојот во овој сегмент на активност. Согласно Макроекономската политика за 2005 година, од Македонска банка за поддршка на развојот се очекува зголемена поддршка и поттикнување на извозно насоченото производство. Во Макроекономската политика се вели дека една од главните задачи на Македонска банка на поддршка на развојот треба да биде кредитирањето на производството наменето за извоз и преземањето на ризикот од извозната активност.

Република Македонија предвидува да воспостави шема за кредитирање на извозот. До сега ниту една агенција за кредитирање на извозот од Европската Унија не и понудила совети и поддршка на Република Македонија за имплементација на ваква шема. За имплементација на шема за кредитирање на извозот, Република Македонија ќе го има предвид релевантното законодавство на Европската Унија. Треба да се одбележи дека и во сегашниот Закон за основање на Македонска Банка за поддршка на развојот во голема мера е внимавано на почитувањето на основните принципи за слободна трговија и конкуренција, како и правилата на Светската трговска организација, што е децидно наведено во членот 7 од Законот.

2 Текстил:

ССА содржи временска рамка за намалувањето на царините, која во однос на текстилот предвидува рок од 10 години. Во тој контекст, Ве молиме да елаборирате дополнително за информациите на страна бр. 13 (Поглавје 26), каде се вели дека Република Македонија во рамките обврските кон СТО „прифатила царинска стапка од 0% за најголем дел од сировините (свила, волна, гума и сл.) Царинските стапки за финалните производи од текстил ќе бидат намалени во текот на транзициониот период“. Ве молиме доставете дополнителни информации за овој транзиционен период спореден со транзициониот период предвиден согласно ССА.

Врз основа на превземените обврски од Законот за ратификација на Протоколот за пристапување на Република Македонија кон Светската Трговска Организација (“Службен весник на РМ” бр. 07/03) и Спогодбата за Стабилизација и Асоцијација помеѓу Република Македонија и Европските заедници и нивните земји-членки (“Службен весник на РМ” бр. 28/01), предвидено е постепено намалување на висината на царинските стапки при увоз на текстил и текстилни производи.

Временската рамка за намалување на стапките на царина според ССА и според обврските од СТО е прикажано во табелата која е дадена како 26_Анекс_01 кон овој одговор.

3 Просечни царински стапки:

Молиме назначете едноставна просечна МФН царинска стапка која ќе се применува соодветно на земјоделските, индустриските и рибните производи, на крајот на транзициониот период во согласност со обврските преземени со членството во СТО.

Според Законот за ратификација на Протоколот за пристапување на Република Македонија кон Светската Трговска Организација (“Службен весник на РМ” бр.07/03) и превземените обврски, едноставната просечна МФН царинска стапка која ќе се применува на крајот на транзициониот период за земјоделските, индустриските и рибните производи е прикажано во следнава табела:

Просечни МФН царински стапки (<i>ad valorem</i>) за периодот 2003-2012 година				
	Земјоделски производи	Рибни производи	Индустриски производи	Вкупно
2003	21,85	11,35	9,27	12,16
2004	19,81	8,77	8,49	11,09
2005	18,05	6,18	7,66	10,05
2006	17,25	3,7	7,19	9,50
2007	16,44	1,22	6,71	8,95
2008	15,98	0,94	6,70	8,83

2009	15,98	0,94	6,68	8,82
2010	15,98	0,94	6,30	8,54
2011	15,98	0,94	6,30	8,53
2012	15,98	0,94	6,29	8,51
<i>Извор: Царинска Управа на Република Македонија</i>				

- Просекот на **земјоделските производи** ги опфаќа производите кои се распоредуваат во Глава 1 - 24 на Хармонизираниот Систем *(без рибните производи)*;
- Просекот на **рибините производи** ги опфаќа производите кои согласно ССА се дефинирани како рибни производи (Поглавје II ,член 24 точка 3);
- Просекот на **индустриските производи** ги опфаќа производите кои се распоредуваат во Глава 25 -97 на Хармонизираниот Систем, и
- **Вкупниот просек** ги опфаќа сите царински стапки на сите производи.

27. Заедничка надворешна и безбедносна политика

Колку често се состанува Работната група за хармонизација на законодавството?

Работната група за усогласување на законодавството на Република Македонија со *acquis communautaire* во доменот на ЗНБП е една од 29-те работни групи формирани во текот на 2003 година за поддршка на работата на Поткомитетот за хармонизација на законодавството на Република Македонија.

Работната група се конституираше во јули 2004 година, а заседаваше периодично со цел следење на процесот на усогласување на националното законодавство со законодавството на ЕУ, давање на стручни мислења за одредени подрачја за усогласување на законодавството како и давање на насоки и препораки за имплементација на Програмите за приближување на националното законодавство.

Во Работната група, покрај Министерството за надворешни работи, учествуваа и претставници од министерствата за одбрана, внатрешни работи, економија, правда, финансии, царинската управа, Секретаријатот за законодавство и Секторот за европска интеграција при Владата на Република Македонија

Со цел натамошно приближување кон ЕУ, Владата усвои Одлука за формирање на Работни групи за подготовка на Националната програма за усвојување на *acquis communautaire* и подготовка на преговарачките позиции за преговори со ЕУ (со која престанува да важи Одлуката за формирање на Работни групи за усогласување на законодавството на Република Македонија со *acquis communautaire*- “Службен весник на Република Македонија“, бр. 25/03) со што е извршено реформирање и на оваа работна група.

Дали надлежноста и задачите на Министерството за надворешни работи се уредени со закон? Доколку има предлог закон, кога се очекува неговото усвојување од страна на Собранието?

Надлежноста и задачите на Министерството за надворешни работи се регулирани со одредбите на “Законот за организација и работа на органите на државната управа” кои ги уредуваат организацијата, надлежностите и работата на органите на државната управа” (“Службен весник на Република Македонија” 58/2000 и 44/2002).

Посебно, Членот 18 ги одредува функциите и ја регулира главната улога на Министерството за надворешни работи во претставувањето на земјата, ги поставува односите во процесот на одлучувањето и во координацијата на спроведувањето на надворешната политика на Републиката, следени со одредбите со основниот опис на различните стандардни функции на Министерството во заштитата на интересите на граѓаните на Република Македонија во странските земји, итн. Министерството за надворешни работи ги води дејностите кои се однесуваат на:

- надворешните работи и надворешната политика на Република Македонија;
- воспоставувањето, развивањето и координирањето на односите, претставувањето и афирмирањето на Република Македонија на меѓународен план;
- заштита на интересите, правата и имотот на Републиката и нејзините државјани и на домашните правни лица во странство;
- координирањето и известувањето за политиката од надлежноста за која е основано;
- грижата за положбата и правата на припадниците на македонскиот народ во соседните земји;

- организацијата и раководењето со дипломатските, конзуларните и други претставништва на Република Македонија, како и организирање на системот на врски со нив;
- склучувањето, ратификувањето и чувањето на меѓународните договори;
- определувањето и одбележувањето на државната граница;
- комуникацијата и соработката со странските дипломатски и конзуларни претставништва на странски држави и мисии на меѓународни организации во Република Македонија;
- акредитацијата на амбасадори, приемот на акредитивни писма, издавањето привилегии и имунитети на странски дипломатски претставништва и претставништва на меѓународни владини организации и други работи во врска со именувањето и отповикувањето на амбасадори на Република Македонија во странство;
- собирањето, проучувањето и грижата за странската и домашната документација од негова надлежност и
- врши други работи утврдени со закон.

Членовите 47 и 49 ги регулираат надлежностите и овластувањата на Министерите во Владата и, со нив, и на Министерот за надворешни работи; Членот 48 ги регулира функциите на Замениците Министри во Владата, вклучително и Заменикот Министер за надворешни работи.

Членот 52 ја уредува основата за овластувањата на Министерот на подредените службеници што се однесуваат на донесување решенија во управните работи.

Овој Закон е соодветна правна основа за работата и надлежностите на Министерството за надворешни работи на Република Македонија. Дополнително, дел од правната основа се и правните акти, усвоени од Владата или од Министерот, што ги регулираат внатрешните постапки и функционирањето на Министерството.

Владата започна постапка за предлагање на закон за надворешни работи. Се очекува законот да ја зацврсти правната основа на Министерството, со системски приод кон уредувањето на целата сфера на надворешните работи.

Министерот им го поднесе на министерствата и на агенциите текстот на работната верзија на Предлогот за донесување на законот за надворешни работи за првични разгледувања. Во текот на мај 2005-та, Министерството ќе организира јавна расправа со академските кругови и со цивилното општество. Понатаму, ќе бидат консултирани и политичките партии претставени во Собранието, како и претходните раководни личности во надворешните работи. На почетокот на јуни 2005-та, Владата треба да го проследи Предлогот за донесување на Закон за надворешни работи до Собранието на Република Македонија, како прва фаза од донесувањето на Законот. Во согласност со законодавството, во рок од 60 дена по позитивното завршување на првата фаза во Собранието, Министерството ќе и поднесе на Владата Предлог-Законот, што ќе ги отсликува предлозите добиени од јавните расправи и од дебатата во првата фаза во Собранието. Се очекува Законот да биде донесен наесен, годинава.

Дали оваа надлежност и овие задачи се подржани со соодветни административни и финансиски средства од државниот буџет?

Со Буџетот на Република Македонија се планираат и обезбедуваат финансиски средства за работењето на Министерството за надворешни работи, вклучително и дипломатско-конзуларните претставништва на Република Македонија, во просечен износ од околу 80% од проекциите на Министерството за потребните финансиски средства за реализација на планираните задачи и активности.

Висината на буџетот на Министерството во последните три години е на приближно исто ниво, во услови на континуирано зголемување на обемот на задачите и активностите, пред се во контекст на апликацијата за членство во ЕУ, очекуваната покана за членство во НАТО,

зголемените активности во рамките на регионалните иницијативи, интензивирањето на билатералната соработка со земјите во регионот на ЈИЕ, итн.

Основните функции и задачи на Министерството за надворешни работи целосно и квалитетно се извршуваат и во услови на постојната ограничена кадровска опременост и буџетски ресурси. Голем дел од работните места предвидени со систематизацијата на Министерството за надворешни работи и дипломатско-конзуларните претставништва на Република Македонија се непополнети. Мал исечокор за надминување на оваа состојба е направен со вработувањето на 15 стручно-административни референти во Министерството кон крајот на 2004 година, а се планира до крајот на годината да бидат вработени уште 15 лица со високо образование.

Ве молиме проследете ги преводите на националното законодавство во кое се транспонирани меѓународните конвенции на кои се повикувате во одговорите од Прашалникот

Следи листата на законите и подзаконските акти:

- Амандман на член 17 од Уставот (Службен весник на РМ бр. 84/03)
- Законот за заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност (“Службен весник на РМ” бр. 48/02)
- Законот за трговија (“Службен весник на РМ” бр. 16/04)
- Закон за превоз на опасни материи (“Службен лист на СФРЈ” бр. 27/90 и 45/90 и “Службен весник на РМ” бр. 12/93)
- Законот за царинската управа (“Службен весник на РМ” бр. 46/04);
- Законот за производство и промет на вооружување и воена опрема (“Службен весник на РМ” бр. 54/02)
- Закон за оружје (“Службен весник на РМ” бр. 7/05)
- Законот за преминување на државната граница и движење во граничниот појас (“Службен весник на РМ” бр. 36/92 и 12/93)
- Закон за заштита од експлозивни материи (“Службен весник на СРМ” бр. 4/78; 10/78; 51/88 и 36/90 и “Службен весник на РМ” 12/93 и 31/93);
- Закон за промет со експлозивни материи (“Службен лист на СФРЈ”, број 30/85 и 6/89 и “Службен весник на РМ”, број 12/93 и 31/93)
- Кривичен законик (Службен весник на РМ бр. 19/04)
- Закон за кривична постапка (Службен весник на РМ бр. 74/04)
- Закон за азил и привремена заштита (Службен весник на РМ бр. 49/03)
- Закон за спрежување на перење пари и други приходи од казниво дело (Службен весник на РМ бр. 46/04)
- Закон за одбрана (Службен весник на РМ бр. 42/01 и 5/03)
- Закон за заштита и спасување (Службен весник на РМ бр. 36/04)
- Одлука за распоредување на стоките на форми на увоз и извоз (“Службен весник на РМ” бр. 91/04).
- Одлука за распоредување на стоките на форми на извоз и увоз (“Службен весник на РМ” бр. 91/2004)
- Листа на експлозивни материи кои што можат да се пуштат во промет (“Службен весник на РМ” 64/98) и Листа на изменување и дополнување на листата на експлозивни материи кои што можат да се пуштат во промет (“Службен весник на РМ” бр. 12/00 и 46/04)
- Правилник за начинот на превоз на опасни материи во друмскиот сообраќај (“Службен лист на СФРЈ” бр. 82/90 и “Службен весник на РМ” бр. 12/93 и 31/93)
- Правилник за техничките нормативи при ракување со експлозивни средства и при минирање во рударството (“Службен лист на СФРЈ” бр. 26/88 и 63/88 и “Службен весник на РМ” бр. 12/93);
- Правилник за заштита на работа при изработка на експлозиви и при манипулирање со експлозиви и барут (“Службен лист на СФРЈ” бр. 55/69) и “Службен весник на РМ” бр. 12/93);

- Правилник за технички прописи при работа на преработка на амониум нитрат и за ракување и сместување на амониум нитрат и негови смеси и др (“Службен лист на СФРЈ“ бр. 31/61, бр. 13/66 и 27/68 и “Службен весник на РМ“ бр. 12/93).

Која е вашата административна поставеност за имплементација и спроведување на меѓународните обврски, особено структурите во Министерството за надворешни работи (местото на политички директор и европскиот кореспондент; одделение надлежно за мониторинг на имплементацијата на *acquis*; капацитетот за учество во безбедносните комуникациски мрежи) и доколку е можно и други министерски или административни структури?

Постојната организациона поставеност и структурата на вработените во Министерството за надворешни работи овозможуваат успешно извршување на работните задачи и активности поврзани со координацијата, имплементацијата и спроведувањето на меѓународно превземените обврски на Република Македонија. Организациската поставеност на Министерството за надворешни работи е регулирана со Правилник за внатрешна организација на МНР, од септември 2004, кој е даден во прилог на овој одговор.

Како што беше наведено во одговорот на прашањето 13 од делот Ц на Поглавјето Политички критериуми, реализацијата на обврските на Министерството за надворешни работи поврзани со процесот на европска интеграција на Република Македонија се врши преку одделен Сектор за Европска Унија. Работата на Секторот за ЕУ е организирана во три одделенија, а неговите надлежности се наведени во приложениот Правилник за внатрешна организација на МНР.

Координацијата на имплементацијата на обврските од процесот на прифаќање на заедничките придобивки на ЕУ во доменот на Заедничката надворешна и безбедносна политика ја извршува Секторот за Европска Унија - Одделение за европска и регионална соработка.

Како резултат на интензивираната динамика на процесот на прифаќање на заедничките придобивки во областа на ЗНБП, а со цел да се обезбеди зајакната координација и мониторинг на имплементацијата на заедничките придобивки во оваа област, во процес на формирање е посебно Одделение за ЗНБП во рамките на Секторот за ЕУ.

Новиот Закон за надворешни работи ќе наметне нови решенија како во поглед на организационата поставеност на Министерството за надворешни работи, така и во однос на звањата на новите работни места. Во тој контекст, во тек е анализа на надлежностите и поставеноста на функциите Политички директор и Европски кореспондент во идната организациска структура на Министерството. Притоа, се консултираат надлежните служби на Советот на ЕУ, ЕК, некои земји-членки, како и искуствата на земјите-кандидати во воспоставувањето на овие структури.

Во поглед на информатичките капацитети, Министерството за надворешни работи во својата структура има одделение за електронски системи и телекомуникации. Во Одделението има стручни кадри за планирање, управување и одржување на телекомуникациските и информатичките мрежи на МНР и ДКП-ата. Моментално одделението е задолжено за поддршка на повеќе комуникациски мрежи како што се: внатрешната мрежа на МНР, електронската и криптираната комуникација со ДКП-ата и OSCE Secure Communication Network. Во тек се активности за поврзување на 25 дипломатско конзуларни претставништа во сигурна VPN мрежа со Министерството за надворешни работи. До крајот на оваа година министерството ќе може целата своја размена на информации со својата мисија во Брисел да ја реализира преку сигурен VPN канал преку интернет, а веќе идната година и со другите 24 ДКП-а. Исто така, во тек е обука на вработените во Одделението за електронски системи и телекомуникации со новите решенија за зголемување на безбедноста и функционирањето на информатичките мрежи.

Развојните планови на Министерството во доменот на информатичките капацитети предвидуваат зајакнување на Оделението за електронски системи и телекомуникации преку дообука на постоечкиот и прием на нов стручен кадар од областа на безбедноста на информатичките мрежи и нивното поврзување, целосна имплементација и подигнување на безбедносното ниво на VPN комуникација со сите ДКП на Република Македонија со нови технолошки решенија, поврзување со дел од ДКП преку изнајмени сателитски канали преку кој би одела аудио и електронската комуникација, итн.

Министерството за надворешни работи, во консултација и со поддршка од ЕУ, е подготвено да го изврши потребното надградување на сопствените информатички капацитети, со цел по добивањето на кандидатски статус да биде во можност да го оствари правото на пристап до ЕУ мрежата наменета за земјите-кандидати - АЦН.

Со цел активна и доследна имплементација и спроведување на обврските кои РМ ги има превземено на меѓународен план, во органите на државната управа на Република Македонија функционираат организациони единици (сектори/одделенија) за меѓународна соработка и за европска интеграција кои се надлежни да ги спроведуваат, односно да вршат координација и следење на имплементацијата на меѓународно преземените обврски во делот на нивната надлежност.

Како вашата земја ги имплементира своите меѓународни обврски кои се однесуваат, меѓу другото, на рестриктивните мерки (ембарга)? Поточно, кои се уставните и правни аранжмани за имплементација на рестриктивните мерки и листа на рестриктивни мерки кои во моментот се применуваат од вашата земја (со официјални извори?)

Одговорот бр. 8 од делот В од Поглавјето 27 ги содржи сите релевантни информации за уставните и законски аранжмани за имплементација на рестриктивни мерки. Во дополнение, изготвен е предлог за донесување Закон за надворешни работи што содржи одредби за примена на рестриктивни мерки.

Списокот на рестриктивни мерки кои во моментот се применуваат е идентичен со списокот презентирани во одговорот на прашањето 8 од Поглавје 27, со тоа што тој се дополнува со рестриктивните мерки против Судан, воведени со резолуцијата на СБ на ОН, бр. 1591(2005) од 29 март 2005.

Ве молиме комплетирајте ја листата на Заеднички позиции и на резолуции на Советот за безбедност на ОН кои вашата земја моментално ги применува

Република Македонија ги применува следниве заеднички позиции на ЕУ (заклучно со 22 април 2005):

1. Заедничка позиција на Советот 2003/297/ЦФСП од 28 април, 2003 во врска со Бурма/Мијанмар (ОЈ Л 106, 29.4.2003)*
2. Заедничка позиција на Советот 2004/31/ЦФСП од 9 јануари 2004 во врска со воведување на ембарго на оружје, муниција и воена опрема кон Судан (ОЈ Л 6/65, 10.01.2004);
3. Заедничка позиција на Советот 2004/137/ЦФСП од 10 февруари 2004 во врска со воведување на рестриктивни мерки кон Либериа (ОЈ Л 40/35, 12.02.2004);

* Владата на РМ на 16.08.2004 усвои Информација за придружувањето-прифаќање на декларации и заеднички позиции на ЕУ со релевантни заклучоци, според кои е утврден и модалитетот на нивното објавување во Службен весник на Република Македонија. Целокупниот преглед на декларации, заеднички позиции и изјави на ЕУ кон кои РМ на покана на ЕУ се придружила во 2004 год. е објавен во Службен весник на РМ бр.19 од 25.март 2005

4. Заедничка позиција на Советот 2004/161/ЦФСП од 26 февруари 2004 за обновување на рестриктивните мерки кон Зимбабве (ОЈ Л 50/66, 20.02.2004)
5. Заедничка позиција на Советот 2004/309/ЦФСП од 2 април 2004 за ажурирање на Заедничката позиција за специфични мерки за борба против тероризмот со која се заменува Заедничката позиција 2003/906/ЦФСП (ОЈ Л 99/61, 3.04.2004)
6. Заедничка позиција на Советот 2004/500/ЦФСП од 17 мај 2004 за ажурирање на Заедничката позиција 2001/931/ЦФСП со барање за специфични мерки во борба против тероризмот со што се заменува Заедничката позиција 2004/309/ЦФСП (ОЈ Л 196/12, 3.04.2004)
7. Заедничка позиција на Советот 2004/622/ЦФСП од 26 август 2004 за измена на Заедничката позиција 2004/179/ЦФСП од 23 февруари 2004 во врска со рестриктивните мерки против лидерството од Транснистрискиот регион во Република Молдова (ОЈ Л 279/47, 28.8.2004) (Службен весник на Република Македонија бр.72 од 18.10.2004)
8. Заедничка позиција на Советот 2004/661/ЦФСП од 24 септември 2004 во врска со рестриктивни мерки против некои официјални личности од Белорусија (ОЈ Л 301, 28.09.2004) (Службен весник на Република Македонија бр.78 од 1.11.2004)
9. Заедничка позиција на Советот 2004/694/ЦФСП од 11 октомври 2004 за понатамошни мерки на поддршка на ефективна имплементација на мандатот на Меѓународниот кривичен суд за поранешна Југославија (ОЈ Л 315/52, 14.10.2004) (Службен весник на Република Македонија бр.80 од 11.11.2004)
10. Одлука на Советот 2004/767/ЦФСП од 15 ноември, 2004 за спроведување на Заедничката позиција на Советот 2004/694/ЦФСП од 11 октомври 2004 за понатамошни мерки на поддршка за ефективна имплементација на мандатот на Меѓународниот кривичен суд за поранешна Југославија (ОЈ Л 339/16, 16.11.2004) (Службен весник на Република Македонија бр.90 од 17.12.2004)
11. Заедничка позиција на Советот 2004/730/CFSP од 25 октомври 2004 за дополнителни рестриктивни мерки и измена на Заедничката позиција 2004/423/ЦФСП против Бурма/Мијанмар од 25 октомври 2004 (ОЈ Л 323/17, 26.10.2004). (Службен весник на Република Македонија бр.90 од 17.12.2004)
12. Заедничка позиција на Советот 2005/149/ЦФСП од 21 февруари 2005 за измена на Заедничката позиција 2004/423/ЦФСП за обновување на рестриктивните мерки против Бурма/Мијанмар (ОЈ Л 49/37, 22.02.2005)
13. Одлука усвоена од Советот за измена на Анексот на Заедничката позиција 2004/694/ЦФСП- 2653 седница на Советот, Луксембург, 18 април, 2005

Покрај рестриктивните мерки на Советот за безбедност на ОН презентирани во одговорите од Поглавјето 27, Република Македонија ја применува и Резолуцијата на СБ на ОН бр. 1591 (2005) од 29 март 2005 за воведување на рестриктивните мерки против Судан.

Како ја имплементирате “ Декларацијата на Претседателството во име на ЕУ која се однесува на Заедничката позиција 2005/80/CFSP од 31 јануари 2005 година која ја проширува и менува Заедничката позиција 2004/133/PESC за рестриктивните мерки против екстремистите?

Република Македонија, во рамките на своето активно учество во Заедничката надворешна и безбедносна политика на ЕУ, се придружува кон оние декларации, демарши и заеднички

позиции за кои добива покана од ЕУ. Во конкретниот случај, имајќи предвид дека се работи за заедничка позиција која се однесува на рестриктивни мерки против граѓани на Република Македонија, согласно вообичаената пракса ЕУ не ја покани Република Македонија да се придружи кон истата. Сепак, имајќи го предвид значењето на оваа проблематика, Министерството за надворешни работи ги известува сите надлежни институции во државата за проширувањето и менувањето на споменатата заедничка позиција.

Во врска со ЕБОП, како се имплементираат Националната концепција за безбедност и одбрана и Стратешкиот одбранбен преглед? Дали тоа има влијание на вашиот капацитет за управување со кризи? Која е состојбата со работната верзија на Законот со управување со кризи? Каква е неговата поврзаност со задачите од Петербург и потребите во случај на цивилни и природни кризи?

Националната концепција за безбедност и одбрана и Стратешкиот одбранбен преглед се имплементираат според Програмата за трансформација на одбраната и Армијата на Република Македонија. Со Програмата се определени насоките за хармонизација на законодавството, документите и процедурите за трансформација, изградба, развој и ревизија на одбраната и вооружените сили согласно стандардите на НАТО.

Активностите предвидени со Националната концепција за безбедност и одбрана и Стратешкиот одбранбен преглед ги опфаќаат клучните процеси на трансформација на вооружените сили и развојот на способности и капацитети за учество во меѓународни операции за управување со кризи. Имплементацијата на предвидените активности за трансформација на одбраната и вооружените сили се остварува согласно утврдените рокови, а целиот процес се планира да заврши до крајот на 2007 година.

Имплементацијата на Националната концепција за безбедност и одбрана и Стратешкиот одбранбен преглед придонесува за континуирано унапредување на способностите и капацитетите на Република Македонија за учество во хуманитарни и спасувачки операции, операции за одржување на мирот и ангажирање на борбени сили во справување со кризи, вклучувајќи операции за зачувување на мирот. Преку овој процес Република Македонија се оспособува за учество во операциите на ЕУ за кризен менаџмент и за активен придонес во спроведувањето на Европската безбедносна и одбрамбена политика на Унијата. Во овој контекст, Република Македонија е ги разгледува можностите да учествува во воената операција на ЕУ во БиХ - ALTHEA и иницираше консултации со службите на Советот на ЕУ за разгледување на можностите и модалитетите за учество во оваа мисија.

На 22.04.2005г. Собранието на Република Македонија го донесе Законот за управување со кризи. Со него се регулираат активностите во врска со превенцијата, раното предупредување и справување со кризи кои претставуваат ризик за доброта, здравјето и животот на луѓето и животните, настанати од природни непогоди, епидемии или други ризици и опасности кои директно го загрозуваат уставниот поредок и безбедноста на Република Македонија.

Во системот за управување со кризи учествуваат органите на државната власт - Собранието, Владата, Претседателот и органите на државната управа, може да учествува и дел од Армијата на Република Македонија со специјално обучени сили, јавните претпријатија, установи, служби, трговски друштва, а на доброволна основа можат да се вклучат и поединци, здруженија на граѓани, меѓународни организации и средствата за јавно информирање. Владата е надлежна да одлучува за начинот на справување со кризна состојба, Собранието има контролна улога, а Претседателот е надлежен да одлучува за евентуалната употреба на армијата.

Законот предвидува во рамките на Владата на Република Македонија да функционираат три тела за управување со кризи: Управувачки комитет (координира и управува со процесот);

Група за процена (врши проценка на состојбите) и Центар за управување со кризи (спроведување на активностите на претходните две тела).

Во однос на Петерсбершките задачи, а во согласност со способностите и капацитетите кои ги развива, Република Македонија ќе може да учествува со свои сили во операциите за заштита и спасување при цивилни и природни кризни состојби.

Дали можете да ја приложите работната верзија на новиот закон за непролиферација на оружје за масовно уништување? Кога планирате да го доставите Законот за контрола на извоз на стоки и технологии со двојна употреба до Собранието?

Во сферата на непролиферацијата, во моментот се работи на два законски проекти, и тоа за контрола на извозот на стоки и технологии со двојна употреба и за имплементација на Конвенцијата за забрана на хемиско оружје. Покрај тоа, започната е постапка за пристапување кон дополнителниот протокол на Договорот за заштитни мерки на ИАЕА, за што веќе е донесена одлука на Владата и известен Генералниот директор на ИАЕА.

Законот за контрола на извозот на стоки и технологии со двојна употреба изготвен е како Предлог за донесување на Закон од работна група формирана од Владата на РМ. На 22.04.2005 година е доставен до TAIEH на експертиза, при што беше побарано мислењето, по можност, да го добиеме до крајот на мај. Во духот на соработката во рамките на ЗНБП, предлог-законот за информирање беше доставен и до Советот на ЕУ.

Со Програмата на Владата на РМ за 2005 година предвидено е Предлог Законот за контрола на извозот на стоки и технологии со двојна употреба да биде ставен во владина процедура во јуни 2005 година, кое секако ќе зависи од добивањето на експертизата по законот..

Која е работната програма на Националното тело надлежно за хемиско оружје (CWC), покрај донесувањето на национални мерки за имплементација на Конвенцијата за забрана на развој, производство и складиштење и употреба на хемиски оружја и нивно уништување (CWC)? Дали новиот член 407 б досега бил искористен за гонење на нелегални активности?

Согласно работната програма на Националното тело, во тек се активности за финализирање на текстот на предлог-закон со кој ќе се регулира имплементацијата на Конвенцијата за забрана на развојот, производството, складиштењето и употреба на хемиско оружје и нивно уништување на национално ниво. Се предвидува овој закон да биде усвоен од страна на Собранието во втора половина на 2005 год. Натаму се работи на поднесување на годишните индустриски декларации и се подготвува и оперативен план за прием на евентуални инспекции на OPCW со конкретна поделба на задолженија и одговорностите на ресорните министерства. Посебно значење се придава и на обуката на државни службеници и на експерти вклучени во имплементацијата на Конвенцијата во рамките на програмите организирани од Организацијата за забрана на хемиското оружје.

Во врска со примената на усвоениот нов член во Кривичниот закон (чл.407б), со кој како посебно кривично дело се санкционира злоупотребата на хемиското и биолошкото оружје (Службен весник на Република Македонија бр.19/04), досега нема случај на гонење на нелегални активности според овој член.

Дали ја усвоивте Заедничката позиција 2003/468/CFSP од 23.06.2003 за контрола на посредувањето во трговијата со оружје?

Владата на Република Македонија, во одговорите на прашањата бр.4 и бр.9 од Поглавјето 27, наведе дека во 2005 год. ќе отпочне процедура за придружување кон Заедничката позиција на

Советот 2003/468/CFSP од 23.јуни 2003, за контрола на посредувањето во трговијата со оружје.

Врз основа на меѓуресорските консултации, Министерството за надворешни работи, во текот на м.мај 2005, ќе и поднесе на Владата предлог-одлука за придружување на Република Македонија кон горенаведената Заедничка позиција.

По усвојувањето на Одлуката, ќе бидат преземени активности за проучување на националното законодавство релевантно за имплементација на минималните стандарди дефинирани во Заедничката позиција и ќе бидат предложени, доколку е потребно, соодветни измени и дополнувања.

Во однос на националното законодавство кое се однесува на посредувањето во трговијата со оружје, следниве закони ја сочинуваат правната рамка за легитимни посреднички активности:

- Законот за оружје (Службен весник на РМ бр. 7/2005);
- Законот за трговија (Службен весник на РМ бр. 16/2004);
- Одлуката за распоредување на стоки на увоз и извоз (“Службен весник на РМ” бр. 91/04);
- Законот за производство и промет на вооружување и воена опрема (Службен весник на РМ бр. 54/2002) и
- Законот за Царинската управа (“Службен весник на РМ”, бр.46/04).

Овие закони ги регулираат во голема мерка активностите на посредување во трговијата со оружје на територијата на РМ. Воспоставен е систем за издавање дозволи за секоја поединечна трансакција (чл.34 од Законот за трговија), а согласно Законот за производство и промет на вооружување и воена опрема економските субјекти кои сакаат да се занимаваат со трговија во оваа сфера треба да обезбедат писмена дозвола за извршување на дејност (според Законот, прометот, меѓу другото, опфаќа и посредување). Регистарот на претпријатија во областа на трговијата со оружје го води Министерството за економија.

Со придружувањето кон Заедничката позиција за контрола на посредувањето во трговијата со оружје, прифаќањето на принципите на Кодексот на ЕУ за однесување во извозот на оружје на 1 ноември 2004 и планираното усвојување на Законот за извозна контрола на предмети и технологии за двојна употреба во текот на 2005 год., Република Македонија постапно ги прифаќа и имплементира најзначајните инструменти на ЗНБП кои се однесуваат на извозната контрола за цели на безбедноста.

Каква е состојбата на имплементација на резолуцијата на Советот на безбедност на ОН 1373 (2001) за борба против меѓународниот тероризам, особено во однос на усвојувањето на оние закони или измени на постоечките закони кои изискуваат хармонизација со новата уставна рамка по ноември 2001?

Уставните амандмани од ноември 2001 година не се поврзани со прашањето на борба против меѓународниот тероризам, туку се однесуваат на имплементацијата на Рамковниот договор. Единствено релевантна е измената со амандманот 19 на член 17 од Уставот (Службен весник бр. 84/03), чија суштина е објаснета во одговорот на прашањето 10 од делот В од Поглавјето 27. Истиот одговор содржи детални информации за измената на законската регулатива во согласност со меѓународните обврски, но и согласно изменетиот член 17 на Уставот.

Во моментот Министерството за надворешни работи во соработка со Интер-министерското координативно тело за борба против меѓународниот тероризам, работи на изготвување Трет дополнителен извештај до Комитетот на СБ на ОН основан согласно резолуцијата 1373 (2001) кој треба да биде доставен до Комитетот на почетокот на јули 2005. Преку ПМ на РМ во Њујорк, а во консултација со Дирекцијата за спречување перење пари при МФ, во април 2005 позитивно е одговорено на предлогот на Комитетот за укажување техничка помош во целосна

имплементација на Конвенцијата за сузбивање на финансирање на тероризмот од 1999 година; воведување на мерки со цел замрзнување на фондови наменети за финансирање на тероризмот, особено фондови кои потекнуваат од легални извори; регулатива за алтернативни системи на трансфер на пари и регулатива за добротворни организации.

Дали Законот за спречување на перење пари е усвоен?

Законот за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело е донесен од страна на Собранието на Република Македонија на 01.07.2004 година а стапи во сила на 20.07.2004, со што престана да важи Законот за спречување на перење пари од 2001 година. Законот ги утврдува мерките и дејствијата за откривање и спречување на перење пари и други приноси од казниво дело и го утврдува начинот на кој се организира контролата на нивната примена. Овој закон создава обврски и дава овластувања на Дирекцијата, како и на органите и институциите кои вршат надзор над субјектите кои ги применуваат мерките и дејствијата за спречување на перење пари.

Важно е да се напомене дека новиот Закон за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело, во целост е усогласен со одредбите од релевантните меѓународни инструменти

Детални информации за усвојувањето, основните карактеристики и усогласеноста на законот со меѓународните стандарди се дадени во одговорот на прашањето бр. 10 дел В од Поглавје 27.

Исто така, законот е доставен како прилог на дополнителното прашање бр.4.

Дали постои конкретен случај на замрзнување фондови и други финансиски средства на лица односно ентитети вмешани во терористички активности?

Досега нема случај на замрзнување на фондови и други финансиски средства на лица и ентитети вмешани во терористички активности.

Кои се другите земји со кои вашата земја има воспоставено дипломатски односи, покрај оние спомнати во првичните одговори (Албанија, Босна и Херцеговина и Бугарија)

Сите земји со кои Република Македонија има воспоставено дипломатски односи се поместени во Анекс 1 “Преглед на склучени билатерални договори на Република Македонија“ во Поглавјето 27.